

Міністерство освіти і науки України
УкрІНТЕІ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
(кафедра менеджменту)
Український державний університет залізничного транспорту
Національний транспортний університет

МАТЕРІАЛИ

науково-методичної Інтернет-конференції

**«ВИЩА ОСВІТА ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ :
ВИКЛИКИ У КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ
ТА ІНТЕГРАЦІЇ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР»**

25 березня 2021 р.

<https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=2342>

Харків
2021

УДК 378

У збірнику представлено матеріали науково-методичної Інтернет-конференції «Вища освіта за новими стандартами : виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір» у авторській редакції.

Матеріали науково-методичної Інтернет-конференції призначено для застосування здобувачами освіти різних рівнів, викладачами навчальних закладів, науковцями, працівниками органів державної влади, підприємствами.

Автори наукових публікацій несуть відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних назв та гарантують відсутність академічного плагіату.

Редакційна колегія:

Голова:

Богомолов В.О. – ректор Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, доктор технічних наук, професор

Заступники Голови:

Батракова А.Г. - проректор з науково-педагогічної роботи ХНАДУ, професор, доктор технічних наук

Шевченко І.Ю. – декан факультету управління та бізнесу ХНАДУ, доктор економічних наук, доцент

Криворучко О.М. – завідувач кафедри менеджменту, доктор економічних наук, професор

Члени оргкомітету:

Шинкаренко В.Г. - доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту ХНАДУ

Маліков В.В. – завідувач кафедри обліку, оподаткування та міжнародних економічних відносин ХНАДУ, доктор наук з державного управління, професор

Дмитрієва О.І. - завідувач кафедри економіки і підприємництва ХНАДУ, доктор економічних наук, доцент

Федотова І.В. - доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту ХНАДУ

Водолажська Т.О. - доцент кафедри менеджменту ХНАДУ, кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний секретар:

Водолажська Т.О. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту ХНАДУ

Вища освіта за новими стандартами : виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір : матеріали наук.-метод. Інтернет-конф., м. Харків, 25 бер. 2021 р. / ХНАДУ. Харків, 2021. 261 с. URL : <https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=2342>

Секція 1. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ З УРАХУВАННЯМ ЙОГО ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

УДК 378

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Ачкасова Л. М., к.е.н., доцент,
lachkas@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний світ в своєму розвитку потребує постійної модернізації всіх сфер життя суспільства. Ця реалія, безумовно, стосується і сфери освіти, в тому числі і вищих навчальних закладів. А це, в свою чергу, свідчить про необхідність модернізації вищої освіти [1].

Цифрові технології являються унікальним механізмом для різнобічного розвитку сучасних вищих навчальних закладів. Мова йде і про створення цифрових бібліотек, і про швидкий обмін знаннями і досвідом, і про активізацію розвитку академічної мобільності, глобалізацію наукового світу та інше. В цих умовах вищим навчальним закладам необхідно зберегти свої унікальні якості і конкурентні переваги. Це стосується не лише навчального процесу, але і науково-дослідної діяльності.

Необхідність переходу на навчання в дистанційному режимі в умовах карантину виявила ряд проблемних питань, які потребують певних дій, в першу чергу, з боку навчальних закладів. Через дистанційне навчання втрачається до 50% навичок, особливо це стосується технічних спеціальностей. Саме тому, можливість проведення практичних занять в режимі офлайн буде компенсувати цей недолік.

Наукові дослідження, що виконують студенти в дистанційному режимі, матимуть лише теоретичний характер, тому питання їх мотивації до проведення таких досліджень істотно зменшується, так як не дає можливості побачити, як теоретичні знання стають практичними результатами. Якщо вважати за норму, що наукові дослідження – це безперервний процес, то можна очікувати певного руху назад в цьому виді діяльності.

Зрозуміло, що діджиталізація є процесом поступовим, який потребує серйозних витрат часу і коштів. В нинішніх умовах не всі

навчальні заходи мають відповідну техніку з відповідними можливостями. Особливу роль в стратегічному оновленні сучасного вузу грає цифрова трансформація. При цьому мова йде не тільки про переоснащення ІТ-ресурсів, але і про своєрідну трансформацію людського потенціалу, оптимізацію всіх внутрішніх процесів вузу, про оновлення професійних навичок, переведення на новий рівень комунікацій навчального закладу.

Для кожного вузу стає необхідною підготовка, перепідготовка і навчання фахівців з профільних компетенцій у сфері діджиталізації. Цифрова компетентність викладачів в сучасному світі є обов'язковою умовою для впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес. Карантин продемонстрував, що існування єдиної на Університет платформи з технічною підтримкою, ще не забезпечує повне використання всіх її можливостей. Це пояснюється недоліком часу на освоєння цих можливостей в карантинних умовах і відсутністю певних інструкцій щодо їх використання.

Ще одним найважливішим очікуваним результатом діджиталізації є збільшення ефективності взаємодії всіх підрозділів вузу. Проблема полягає в оптимальному і справедливому розподілі робіт з діджиталізації між всіма підрозділами і відповідній координації цих робіт.

Сьогодні розробка базової моделі компетенцій сучасного спеціаліста в сфері діджиталізації і механізмів актуалізації цих компетенцій, а також визначення персональної траєкторії розвитку студента є ще одним актуальним питанням. Особлива затребуваність в плані діджиталізації системи навчання проявляється саме в системі додаткової освіти, будь то професійне підвищення кваліфікації або вивчення іноземної мови.

При отриманні базової вищої освіти, в сучасному університеті бажано поєднання як сучасних інформаційних технологій, так і прямого спілкування студентів з викладачами, експертами, вченими. При цьому стандартний набір теоретичних лекцій можна замінити на он-лайн-продукти, а кількість годин, спрямованих на закріплення матеріалу, розвиток практичних навичок студентів – збільшити, забезпечивши можливість прямого спілкування з викладачами.

Цифрові освітні ресурси поступово стають базою для розвитку інформаційних послуг в сфері освіти. Це особливо актуально для додаткової освіти. Тому традиційна система має кардинально змінитися. Сучасні форми носіїв навчальної інформації забезпечують

створення освітніх курсів, якісних навчальних відеороликів, обробку зображень, інтеграцію мультимедійних матеріалів в електронні курси, які використовуються в змішаному навчанні [2]. Саме якість освітніх ресурсів буде визначати актуальність вузу в освітньому просторі і його конкурентоздатність.

Інтеграція вищих навчальних закладів в міжнародний освітній простір може відбуватися за напрямком посилення програм академічної мобільності для науковців і студентів, залучення іноземних експертів і студентів, відкриття міжнародних кампусів. Проблемою цього напрямку стає, як правило, недостатня інформованість іноземних навчальних закладів про освітні ресурси українських вузів, яка викликана слабкою адаптованістю вузів до цільової аудиторії. Це проблема і стану сайтів, і стану самих освітніх ресурсів, і комунікацій.

Тому, найголовнішим на сьогодні є своєчасність, терміновість та ефективність прийнятих рішень щодо діджиталізації. Вона повинна привнести певну адаптованість вузу для цільової аудиторії, що не тільки зробить його більш конкурентоспроможним на ринку освіти, так і створить додаткові цінності для студентів. Особливу увагу необхідно приділяти розробці та апробації навчально-методичних комплексів, навчальних симуляторів, віртуальних лабораторій та тренажерів для поглибленого вивчення інформатики, фінансової математики та цифрової економіки.

Глобалізація сучасного наукового світу потребує створення та апробації діяльності експертних центрів діджиталізації спільно з провідними регіональними та українськими компаніями. Важливим елементом роботи є створення веб-порталів, де будуть розміщені сучасні електронні підручники, навчальні відеоматеріали та інше. Певної уваги потребує розвиток цифрового вищого навчального закладу. Наповнення електронної платформи знань дозволяє перейти від пасивного навчання до активного, забезпечити персоналізацію навчання, збільшити практичну складову освітнього процесу [2].

Обов'язковим є постійний моніторинг потреб сучасного виробничого ринку, впровадження освітніх програм усіх рівнів та їх актуалізація відповідно до вимог ключових компетенцій діджиталізації для кожного рівня освіти, забезпечення їх наступності, актуальність програмного забезпечення вузів, що застосовується в освітньому процесі.

Діджиталізація вищого навчального закладу стосується не тільки ІТ-університетів. Вона повинна принципово торкнутися всіх вузів, що дозволить вивести українську освіту на якісно новий рівень. Сучасні спеціалісти в будь-якій сфері повинні володіти і навичками ІТ-фахівця. Для реалізації технологій в будь-якій сфері фахівцеві необхідно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в своїй практичній діяльності. Наприклад, під час розслідувань або застосування заходів щодо протидії криміналізації ринку цінних паперів сучасний професіонал повинен володіти навичками як економіста, так і юриста і ІТ-фахівця [3]. Не менш важливою є діджиталізація в сфері інвестиційної безпеки [4] та інших сфер народного господарства.

Для розвитку України як сучасної держави особливу увагу варто приділяти розвитку цифрових технологій в медицині, економіці, виробництві. Для інноваційної діяльності необхідні фахівці відповідного рівня професіоналізму, як нові випускники, так і діючі практики, що володіють унікальними новими знаннями.

Література:

1. Алтухов П. Л., Мавлютова Г. А., Ножкина Е.Б. Устойчивое развитие цифровой экономики как элемент обеспечения национальной безопасности Российской Федерации // *Экономическая безопасность и качество*. 2018. № 1 (30). С. 19-24.
2. Євстрат'єв С. Діджиталізація аграрної освіти і аналіз впровадження результатів міжнародних освітніх проектів // *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2019. № 2. С. 131-142
2. Гриненко А.Д., Лужевский И.В., Ножкина Е.Б. Противодействие криминализации рынка ценных бумаг // *Актуальные проблемы современной экономической науки : матер. V Междунар. науч.-практ. конф. студентов, аспирантов и молодых ученых. В 2 ч.* Омск : Омский государственный университет путей сообщения, 2017. С. 278-281.
3. Ножкина Е.Б. Актуальные проблемы развития системы обеспечения инвестиционной безопасности // *Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета*. 2017. № 5 (69). С. 101-103.
4. Мавлютова Г.А. Цифровизация в современном высшем учебном заведении. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsifrovizatsiya-v-sovremennom-vysshem-uchebnom-zavedenii>

УДК 004.91

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗІ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ***Акімова М. Є., викладач,
irinaser86@gmail.com**Харківський патентно-комп'ютерний коледж*

У сучасних умовах до кваліфікованого фахівця, який працює у галузі інтелектуальної діяльності, висуваються все більш жорсткі вимоги. Він повинен мати не тільки базову академічну освіту, але й володіти сучасними інноваційними технологіями, прийнятими на виробництві, а також бути готовим до швидкого опанування й упровадження технологій, що постійно з'являються на ринку. Фахівець повинен бути готовим не тільки грамотно використовувати нові технології, але й створювати свої оригінальні розробки. Все це потребує безперервної освіти, спрямованої на розвиток творчого мислення у процесі діяльності протягом всього життя. З розвитком цивілізації роль фізичної культури в житті суспільства істотно зростає. Це пов'язано, перш за все, зі збільшенням значимості показників фізичного стану людини в стандартах якості життя, з впливом негативних наслідків сучасної цивілізації. Несприятливі зрушення у стані здоров'я людей за останні роки пов'язують із забрудненням довкілля, курінням, алкоголем, наркотиками, кризовими явищами в економіці, ростом нервово-психічної напруги, незадовільними умовами праці та відпочинку, нераціональним харчуванням, низьким рівнем санітарної культури, низькою руховою активністю [1, стор 7]. Значна частина населення, навіть маючи високий освітній рівень, не в змозі правильно розпорядитися своїм психофізичним потенціалом, щоб за допомогою фізичних вправ підтримувати оптимальну працездатність і здоров'я. Одна з основних причин — недостатній рівень відповідних знань і методичних умінь. Виходячи з цього, підготовка спеціалістів з фізичної культури і спорту має велику значимість [2, стор 2]. Реалізація завдань щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту потребує плекання особистості, яка здатна до плідної професійної праці в сучасних умовах, готової до професійної діяльності та володіє не лише системою спеціальних знань, професійних дій і соціальних відносин, а й сформованістю і зрілістю професійно значущих якостей, відповідною кваліфікацією.

Визначено, що основні напрямки використання інформаційних технологій в фізичній культурі і спорті пов'язані з розвитком особистості і підвищенням якості життя людини в умовах сучасного інформаційного товариства, а також з ускладненням і вдосконаленням всіх рівнів тренувального процесу. Наразі комп'ютерні та інформаційні технології використовуються як засіб навчання і організації інтелектуального дозвілля; для біомеханічного аналізу техніки руху спортсменів, створення моделей тренувальних і змагальних ситуацій і засіб автоматизації процесів обробки результатів змагань і наукових досліджень; для інформаційно-методичного забезпечення та управління навчально-виховним процесом в навчальних закладах, спортивних установах і організаціях; при організації моніторингу фізичного стану та здоров'я тих, хто займається; як засіб автоматизації процесів контролю, комп'ютерного тестування фізичного, функціонального, розумового і психологічного станів тих, хто займається і корекції результатів навчально-тренувальної діяльності; в рекламній, пропагандистській та підприємницької діяльності в сфері спорту [3, стор 16]. Проведений аналіз науково-методичної літератури дозволяє систематизувати використання інформаційних технологій в галузі фізичного виховання і спорту за наступними напрямками: навчальний процес, спортивне тренування, спортивні змагання, оздоровча фізична культура, спортивний менеджмент.

Суттєве завдання поліпшення всієї справи освіти молоді, її суспільного, трудового, морального, естетичного, фізичного виховання у відповідності з потребами суспільства і перспективною метою розвитку науково-технічного прогресу диктує необхідність підвищення якості освіти і виховання майбутніх громадян суспільства. При цьому необхідно забезпечити якомога більш високий рівень викладання кожного предмету і місце оволодіння основами науки, вдосконалити форми, методи і засоби навчання. В зв'язку з цим велика увага приділяється питанням використання сучасних інформаційних технологій навчання, в основі яких є використання комп'ютера та комп'ютерної техніки. До основних проблем застосування персональних комп'ютерів та комп'ютерної техніки в навчальному процесі відносять:

1. Визначення функції різних організаційних форм, методів і засобів навчання в досягненні освітніх, виховних і розвиваючих цілей.

2. Створення таких режимів занять, які забезпечать економне використання навчального часу.

3. Встановлення міжпредметних зв'язків.

4. Визначення методичних основ розробки навчально-методичної документації.

5. Впровадження нових методик навчання, котрі забезпечують оптимізацію навчального процесу і комплексне застосування обчислювальної техніки.

Перераховані проблеми є загальними і впливають із сутності навчально-виховної діяльності [4, стор 120].

Дистанційна форма навчання у професійній підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах спрямована на формування особистості, конкурентоспроможної (відповідно до вимог регіонального та європейського ринку праці), та здатної до безперервної дистанційної фізкультурної освіти в галузі фізичного виховання та спорту. Дистанційна форма навчання у професійній підготовці фахівців з фізичного виховання та спорту ґрунтується на поступовому і послідовному включенні елементів дистанційного навчання у процес підготовки фахівця, створенні комп'ютерного навчального середовища у дистанційному режимі з урахуванням вимог, які ставляться до якості підготовки фахівця найближчим зовнішнім середовищем, соціальним замовленням, науково-технічним прогресом.

Аналіз наукової та методичної літератури визначив доцільність упровадження сучасних інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту. Найбільш затребувані комп'ютерні технології: засоби для навчання, що підвищують якість викладання, контролю і самоконтролю знань з різних спортивно-педагогічних дисциплін; програми, призначені для тестування й контролю тренувального процесу в тому чи іншому виді спорту або оздоровчому тренуванні; прикладні програмні продукти, призначені для оброблення інформації під час проведення різних змагань; експертні системи.

Визначено, що на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій, проводяться роботи із впровадження сучасних інформаційних технологій у сферах спорту, фізичної культури в школах і спеціальної фізкультурної освіти у вищих навчальних закладах, адже для вільної орієнтації в інформаційних потоках сучасний фахівець із фізичної культури і спорту повинен уміти одержувати, обробляти і використовувати інформацію за допомогою

комп'ютерних технологій. Безсумнівною перевагою інформаційної технології є те, що вона сама створює засоби для своєї еволюції. Формування системи, що саморозвивається – найважливіший підсумок, досягнутий у сфері інформаційної технології. Таким чином, усі вищевикладені риси інформаційної технології вказують на те, що вона й у майбутньому залишиться самим перспективним видом технології, що допомагає людині впевнено крокувати шляхом прогресу. На основі аналізу застосування комп'ютера як засобу навчання стає зрозумілим, що застосування комп'ютера при вивченні різних дисциплін як у школах, так і у вузах на різних видах занять є дуже перспективним, хоча і потребує чимало зусиль науковців для створення методики використання комп'ютера при навчанні конкретних дисциплін, для конкретних видів занять, для певного контингенту учнів [5, стор 107].

Література:

1. Юшкова О.И. Хронический стресс при сменной умственной работе. Медицина труда и промышленная экология. 1999. № 7. С. 7.
2. Сущенко Л.П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 Інститут педагогіки і психології АПН України. К., 2004. С. 2.
3. Ахметов Р. Ф. Сучасні тенденції використання інформаційних технологій у технічній підготовці спортсменів. Вісник Черніг. держ. пед. ун-ту. 2011. № 86. С. 15–18.
4. Кашуба В. О. Застосування сучасних інформаційних технологій у період проведення та завершення спортивних змагань. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. пр. Волин. нац. університету ім. Лесі Українки. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. № 1 (7). С. 119–126.
5. Сущенко А. В. Інформаційно-комунікаційні технології і засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту. Вісник Запорізького національного університету : Фізичне виховання та спорт: зб. наук. пр. Запоріжжя : Вид-во ЗНУ. 2012. № 1(7). С. 104–111.

УДК 378.1**УГРОЗЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ДЕДЖИТАЛИЗАЦИИ
УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА**

*Анишко Л.В., к.э.н.,
ludbereza47@gmail.com*

*Харьковский торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета*

Деджитализация учебного процесса в ВУЗе является результатом распространения и глубокого внедрения компьютерных технологий в учебный процесс. Такая идея не нова и в период 2005 – 2010 годов была предложена для развивающихся стран Африки и Ближнего Востока, для которых характерен большой разброс населения по территории, что повлекло за собой ограниченный доступ обучаемых в учебные заведения, даже на уровне начальных школ. Количество обучаемых составляло до 5 человек, поэтому доставка в школу существенным образом увеличивала затраты на их обучение. Именно для таких условий были разработаны планшеты с использованием информационных технологий для осуществления обучения на месте проживания обучаемых.

Осуществление этих программ не нашло дальнейшей поддержки, тем не менее соответствующие программные продукты (Zoom, Skype) планшеты с интерактивным экраном, видеокамерой выпускались сотнями тысяч фирмами-производителями.

До недавнего времени наличие компьютера у студента не было обязательным условием его обучения в ВУЗе. Сегодня при поступлении в ВУЗ и в процессе обучения нет формального требования наличия вышеуказанных технических средств у студента. Однако, с введением деджитализации учебного процесса наличие таких технических средств стало необходимым условием участия в процессе обучения. Таким образом, в настоящее время а priori считается, что у студента имеется такое средство. С другой стороны, в результате процесса внедрения информационных технологий ВУЗы Украины имеют различный уровень как технического, так и программного обеспечения и информационных ресурсов. Причем объем этих ресурсов в различной степени соответствует объемам информации, требуемым для проведения различных видов занятий, как-то лекция, практическое, групповое занятие, лабораторная

работа. Здесь необходимо подчеркнуть, что внедрение дистанционного обучения в полной мере не может обеспечить адекватный результат обучения, особенно в таких областях знаний как техника и медицина при проведении лабораторных работ и практических занятий. При этом трудно даже оценить степень соответствия взаимного общения преподаватель-студент при классической лекции и лекции, читаемой в Zoom.

Все эти обстоятельства возникли сравнительно внезапно, поскольку МОН Украины никакой программы деджитализации учебного процесса не разработано, не утверждено и соответственно не доведено к исполнению ВУЗам. Причины такой внезапности кроются очевидно в более глубоких процессах, которые характеризуются следующими фактами [1]:

- в декабре 2019 г. компьютерный рынок переживал спад и аналитики давали негативные прогнозы его развития, предупреждая о дальнейшем снижении продаж;

- пандемия не только стимулировала, но и создала новый спрос на рынке ПК, а также и возможности для его расширения;

- мировой рынок ПК вырос в 5 раз благодаря пандемии;

- лидером рынка по темпам роста продаж стала категория ноутбуков (+63%);

- хромбуки востребованы не только со стороны образовательных учреждений, но и среди потребителей;

- пик покупок пришелся на март и апрель 2020 года, когда изоляция заставила многих пользователей относиться к технике, как к предметам первой необходимости.

Поэтому с точки зрения временного фактора можно говорить о том, что деджитализация введена: во-первых, внезапно, во-вторых – без дифференциации специальностей и направлений подготовки, в-третьих – без внедрения дополнительных мероприятий по поддержанию, по крайней мере, достигнутого уровня подготовки в классическом учебном процессе.

Перечисленные обстоятельства порождают ряд угроз для ВУЗов, которые по степени воздействия можно разделить на четыре уровня. Первый уровень - ВУЗ может прекратить свое существование. Второй – ВУЗ не может осуществлять свою основную деятельность. Третий уровень – ВУЗ частично не может выполнять свои основные функции, например не может выпускать магистров, кандидатов, докторов, что приводит к появлению угроз второго уровня.

Четвертый – ВУЗ не может выполнять одну и более вспомогательных функции по причине перебоев в работе средств телекоммуникаций, коммунальных служб, невозможности оплаты в полном объеме услуг, что особенно актуально в Украине в условиях постоянного повышения тарифов.

В условиях существующей угрозы «увеличения отставания материально-технического обеспечения ВУЗов от передовых мировых и европейских университетов» [2, стр.25] деджитализация высшего образования в Украине, со временем, приведет к освобождению, переоборудованию и изменению целевого использования учебных площадей, неистребованных общежитий, мест организации отдыха студентов, которые частично оплачивались самими студентами.

В настоящее время до конца не проработаны возможные сценарии реализации перечисленных угроз и других факторов экономической безопасности ВУЗов. В то же время, одним из очевидных факторов является снижение качества подготовки выпускников ВУЗов практически по всем направлениям подготовки. В связи с этим в новых условиях деджитализации учебного процесса необходимо:

1. провести анализ возможных угроз;
2. разработать сценарии по их осуществлению с целью разрыва причинно-следственной связи в практической работе ВУЗа;
3. выработать рекомендации по не допущению осуществления таких сценариев.

В условиях деджитализации разрушается традиционное общение в студенческой среде, деформируется общение в профессорско-преподавательской среде. Однако, анализ последствий этих факторов выходит за рамки настоящей публикации и требует исследований соответствующих специалистов.

Література:

1. На втором месяце карантина продажи ноутбуков взлетели на 63%. URL: https://ko.com.ua/na_vtorom_mesyace_karantina_prodazhi_noutbukov_vzleteli_na_63_133231 (дата обращения: 10.03.2021).
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки: Міністерство освіти та науки України. 2020. 71 с. URL: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (дата обращения: 10.03.2021).

УДК 378.147

ПЕРЕВАГИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

*Болотова Т.М., к.е.н., доцент,
tatabolotova1975@gmail.com*

*Харківський торговельно-економічний коледж КНТЕУ
Онісіфорова В.Ю., к.е.н., доцент,
valentinaonisiforova@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

2020 рік став переломним на шляху розвитку дистанційних форм освіти в Україні. Така ситуація, безумовно, пов'язана насамперед з пандемією COVID-19, однак це не єдиний аспект, який спонукав дистанційну освіту до такого стрімкого розвитку. Курс на цифрову трансформацію освітнього простору в системі вищої освіти був закладений ще кілька років тому, однак на сьогодні він став офіційним напрямом розвитку, який прямо затверджений міністерством освіти і науки України.

Минулий рік став роком масштабного випробовування усіх форм реалізації освітнього процесу в онлайн-форматі, тому був накоплений значний практичний досвід реального освітнього процесу, який дозволив підвищити якість освіти вже під час другої хвилі пандемії та введення карантинних обмежень, які повторно перевели навчання в онлайн-формат восени 2020 року.

Розглянемо переваги реалізації освітнього процесу в онлайн-форматі більш докладно. До складу переваг слід віднести наступні аспекти.

Найперша перевага дистанційної форми навчання - це зручність для здобувачів освіти, які не втрачають час та не несуть фінансових витрат на те, щоб дістатися до навчальної аудиторії. Зручність для цієї вікової групи полягає ще і в тому, що саме онлайн-форма спілкування є для неї найбільш актуальною, вживаною та поширеною навіть у особистому житті. Тому з боку студентів процеси цифрової трансформації освіти отримують найбільшу підтримку.

Наступною важливою перевагою є велика гнучкість такої форми освіти, яка дозволяє поєднувати навчання, наприклад, з роботою та зручно адаптувати навчальний процес до розпорядку дня. Окремо розглядаючи цей аспект, слід відзначити, що на практиці більш затребуваною стала форма викладання навчального матеріалу без

прив'язки до чіткого часу та розкладу. Це більш зручно для здобувачів освіти та більш відповідає їх запити на свободу планування часу для навчання та інших напрямків життя.

Серед переваг онлайн-формату навчання слід відзначити і зниження психічного і фізичного навантаження, які є присутніми та дуже значними для окремих категорій здобувачів освіти під час реалізації традиційного освітнього процесу. Так вільний доступ до матеріалів освітніх курсів дозволяє підлаштовувати процес навчання під біологічні ритми конкретного студента, а тому безумовно якість такого навчання значно зростає. Знижується психологічне навантаження від перебування в колективі, не втрачаються додаткові зусилля на підлаштування під інших осіб, знижується рівень скутості у спілкуванні з викладачем.

Онлайн-формат освітнього процесу розкриває перед здобувачами перспективи до подальшої самоосвіти, показує можливість та ефективність самоорганізації під час здобуття знань, а тому надає умови для подальшого поширення напрямків навчання відповідно до інтересів конкретного здобувача.

Цікавим є і досвід дистанційного навчання стосовно участі батьків у освітньому процесі. Онлайн-формат навчання надає їм можливість спостерігати за особливостями навчального процесу та поведінкою дітей, надає можливість контролю.

Окремо слід зупинитись на особливостях оцінювання результатів навчання здобувачів освіти у онлайн-форматі. У разі використання ефективних методів оцінювання вирішується проблема суб'єктивності цього процесу, яка може бути присутньою, або може заявлятися здобувачем освіти у разі отримання незадовільних для нього результатів оцінювання знань. Система оцінювання знань в онлайн-форматі є прозорою та дозволяє вирішити усі спірні питання, бо процедура оцінки є наочною.

Таким чином слід зауважити, що процес цифрової трансформації освіти в Україні активно триває і буде поширюватися і надалі на усіх рівнях і, особливо, на рівні вищої освіти. Дистанційна форма навчання є перспективною, вона відповідає поточним запитам суспільства та психологічним особливостям сучасних здобувачів освіти, є зручною для них і, як показала практика, іноді навіть є для них пріоритетною у порівнянні з традиційною аудиторною формою навчання.

УДК 378.14**РОЗВИТОК НАВИЧОК САМОСТІЙНОГО НАВЧАННЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ
ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент,
bocharova.n.a.xnadu@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасному суспільстві, де процвітають комп'ютерні технології, відбувається процес тотальної комп'ютеризації всіх сфер життя людини, до переліку яких, зрозуміло, входить освіту.

Використання комп'ютерів й електронних ресурсів в процесі навчання вже є цілком звичайною практикою абсолютно для всіх навчальних закладів, починаючи з дитячих садків і закінчуючи вищими навчальними закладами.

Дистанційне навчання має на увазі самостійне освоєння здобувачами вищої освіти запропонованих навчально-методичних матеріалів протягом певних проміжків часу. Здобувачі вищої освіти властиві самостійно обирати темп й послідовність вивчення матеріалу, оскільки важливо лише те, що по закінченню виділеного терміну часу здобувач вищої освіти повинен бути ознайомлений з навчальними матеріалами та в змозі виконувати запропоновані йому завдання. Також після завершення вивчення матеріалу здобувачі вищої освіти повинні здати тест або перевірочну роботу за допомогою методистів-організаторів, й після отримання оцінки матимуть змогу приступати до наступного етапу навчання.

Протягом роботи учасники процесу навчання вільно можуть підтримувати зв'язок між собою за допомогою електронної пошти, чату або форуму. Будь-який вищий навчальний заклад, на базі якого можливо дистанційне навчання, розробляє спеціальний сайт для його реалізації. При проходженні здобувачами вищої освіти дистанційної форми навчання отримують власний логін й пароль для вільного доступу до сайту та до навчальних матеріалів, посібників, а також можливості спілкуватися з іншими здобувачами вищої освіти й викладачами, що координують курс. Більша частина навчальних матеріалів пересилається викладачем здобувачам вищої освіти за допомогою електронної пошти або месенджерів. В процесі навчання здобувача вищої освіти супроводжують: викладачі відповідних дисциплін, з якими можна взаємодіяти за допомогою консультацій по

відеозв'язку, а також в форматі індивідуального спілкування з допомогою чату та електронної пошти, методист ресурсного центру, відповідальний за вільний доступ до бібліотеці дистанційної освіти, а також фахівець служби технічної підтримки.

Значимість впровадження дистанційної освіти велика. Використання технологій дистанційного навчання дозволяє:

- знизити витрати на проведення навчання (не потрібно витрат на оренду приміщень, поїздок до місця навчання, як здобувачів вищої освіти, так і викладачів і т. і.);
- проводити навчання більшої кількості людей;
- підвищити якість навчання за рахунок застосування сучасних засобів, об'ємних електронних бібліотек і т.і.;
- створити єдине освітнє середовище.

Але є також й негативні сторони. В останні десятиліття з'явилася нова проблема розвитку освіти. Знання застарівають кожні 3-5 років, а знання, що стосуються технологічного прогресу – кожні 2-3 роки. Обсяг знань випускників вищих навчальних закладів поступово подвоюється. Якщо залишити освітні технології без будь-яких змін, то якість підготовки фахівців буде помітно відставати від необхідного рівня.

Засвоєння знань здобувачами вищої освіти за допомогою інформаційних й комунікаційних технологій на 40-60% швидше в одиницю часу, ніж зі звичайними технологіями, відповідно до цього показником зростає також ефективність роботи з технологічної допомогою, а також рівень успішності.

Система «Moodle» або «Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (модульна об'єктно-орієнтована динамічна навчальне середовище)» – система управління курсами, також відома як система управління навчанням або віртуальна навчальне середовище. Являє собою вільний веб-додаток, що надає можливість створювати сайти для онлайн-навчання, значно полегшуючи роботу викладачам [1].

Застосування інтерактивного навчання і комп'ютерних технологій на значно підвищує інтенсивність освітнього процесу, крім того сприяє реалізації педагогічних, дидактичних, методичних та психологічних принципів, роблячи процес навчання більш цікавим. Даний спосіб дозволяє враховувати темп роботи кожного здобувача вищої освіти окремо, при цьому збільшуючи рівень його

пізнавальної діяльності, сприяючи ефективному підвищенню рівня знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти.

Але все ж повне виключення викладача і заміна його комп'ютером в навчальному процесі неможливо, оскільки необхідно ретельне планування часу роботи з комп'ютером, використовувати його тільки тоді, коли цього вимагає освітній процес [2].

Використання сучасних інформаційних технологій на різних етапах уроку дозволить викладачеві найбільш ефективно використовувати час заняття і повністю контролювати освітній процес.

Презентації, створені в численних програмах, як, наприклад: Microsoft Power Point, Impress, ProShow Producer, відеоролики з сайту www.Youtube.com, навчальні фільми, відеокліпи, уривки з фільмів, електронні додатки дозволяють надати наочності новому матеріалу і, відповідно, поліпшити його засвоєння.

Також інформаційні технології набули широкого визнання, завдяки своїй дієвості при закріпленні і контролі матеріалу, представлених в вигляді електронних тестів і створення власних проектів [3, 4].

Використання інформаційних технологій і мультимедійних засобів, дозволить активізувати пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти, підвищити мотивацію, створить додаткові умови для формування і розвитку комунікативних умінь й мовних навичок здобувачів вищої освіти, стимулює розвиток творчих навичок і уяви, підвищує рівень самостійної роботи [4, 5].

У центрі процесу навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність здобувача вищої освіти, якого необхідно навчити самостійного знаходження і засвоєнню знань, користуючись різними джерелами, роботі зі знайденою інформацією та використання способів пізнавальної діяльності. Процес самостійного надбання інформації повинен представляти активну пізнавальну діяльність за участю здобувачів вищої освіти, метою яких є не просто пошук інформації, а також її подальше практичне застосування.

Для оптимальної роботи та підтримки системи дистанційного навчання широко використовуються бази даних. В рамках університету для кожного з факультетів створюється сховище контенту, з можливістю неодноразового використання одного факультету або для створення загального освітнього курсу. Система дає викладацькому складу можливість обмінюватися готовими

навчальними матеріалами між собою, тобто, запросивши в загальній інформаційній базі дані, викладач може створити новий власний контент, відштовхуючись від отриманої інформації, що міститься в запитаних даних вже знаходяться в сховище університету.

При дистанційному навчанні використовується технологія роботи з інтерактивними дошками під час проведення дистанційних занять або лекцій, яка надає можливість одночасного використання її і викладачеві і здобувачами вищої освіти. Тоді дистанційне заняття набуває схожість із заняттями традиційного більш звичного навчання.

Література:

1. Волошинова Т. Ю. Методика использования мультимедийных технологий в учебно-методической деятельности преподавателя вуза. Дисс.к.п.н.: 13.00.08. СПб. 1999. 177 с.
2. Лиховицкий А. С. Сравнительный анализ систем дистанционного обучения Moodle и tandem e-learning. Иннов: электронный научный журнал. URL: <https://www.innov.ru/science/tech/sravnitelnyu-analiz-sistem-distantov/>
3. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 111 с.
4. Гозман Л. Я., Шестопал Е.Б. Дистанционное обучение на пороге XXI века. Ростов-н/Д.: Издательство Мысль, 1999. 368 с.
5. Кирилова Т. А. Методика создания и использования электронных образовательных ресурсов: учебное пособие для преподавателей. Петрозаводск: Издательство ПетрГУ, 2015. 56 с.
6. Волконська О. Д. Дистанційне навчання на основі системи MOODLE. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017.С. 48-53. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf
7. Доценко С. О., Москаленко В. В., Лебедєва В.В. Проблеми інформаційної безпеки освітнього середовища в сучасних умовах: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції / Інформаційні технології в професійній діяльності. Рівне: РВВ РДГУ. 2020. С. 14-16.
8. Підчасов Є.В. Психологічні особливості побудови освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій (ДОТ). URL: <http://2016.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=110&lang=ru>
9. Толяренко Н.І., Москаленко В.В. Суб'єктність системи освіти в мережевому суспільстві. Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя: зб. наук. пр./ред. кол.: Л.І.Білоусова та ін. Х., 2019. Вип.18. С. 108-113.

УДК 331 (075.8)

АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ ФАХІВЦІВ З ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

*Водолажська Т.О., к.е.н., доцент,
tatyana.vodolazhska@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасному світі за нинішніх особливих умов пандемії непорушною частиною діяльності підприємств та господарств усіх галузей є логістика. Зростаюча її роль та необхідність в ефективному управлінні логістичною діяльністю зумовлює потребу у залученні високопрофесійних фахівців – менеджерів з логістики (логістичного менеджменту), що наразі є однією із найбільш затребуваних та високооплачуваних спеціальностей.

Відповідно даним Державної служби статистики України [1] питома вага працівників, офіційно зайнятих у цій галузі діяльності, складає близько 6 % від загальної кількості зайнятого населення України та становить 999,0 тис. осіб станом на 2019 рік (таблиця 1).

Таблиця 1 - Динаміка загальної кількості працівників, зайнятих у логістичній галузі [1]

Вид економічної діяльності за КВЕД	Значення за роками				
	2015	2016	2017	2018	2019
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність:					
- тис. осіб	998,0	997,2	991,6	995,1	999,0
- %	6,07	6,13	6,14	6,08	6,03

При дослідженні динаміки загальної кількості працівників, зайнятих у логістичній сфері у 2015-2019 рр., спостерігається незначне коливання значень цього показника як в більший, так і в менший бік. Такий стан частково пояснюється тим, що певна частина фахівців з логістичного менеджменту працевлаштовуються не офіційно. Особливо це стосується логістів без досвіду роботи на відповідних посадах.

Нині триває стрімкий розвиток ринку логістики, що зумовлює виникнення нових українських та закордонних провайдерів, логістичних операторів та підприємств, одним із видів бізнесу яких є логістична діяльність. Це викликає постійне підвищення попиту на

кваліфікованих фахівців у сфері логістичного менеджменту, який перевищує відповідні пропозиції.

За даними Державної служби зайнятості України [1] кількість вакансій працівників логістичної галузі у період 2015-2019 рр. має сталу тенденцію до зростання (таблиця 2). За останні п'ять років їх кількість зросла у 3,75 разів, що також свідчить про постійно зростаючу потребу у фахівцях з логістичного менеджменту.

Таблиця 2 - Кількість вакансій у логістичній галузі (потреба) за даними Державної служби зайнятості України у 2015-2019 рр. [1]

Вид економічної діяльності за КВЕД	Значення за роками				
	2015	2016	2017	2018	2019
Усього за видами економічної діяльності: тис. од.	25,9	36,0	50,4	58,4	100,9
темп росту, %	73,4	139,0	139,7	116,1	104,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність: тис. од.	2,8	3,8	5,4	6,3	10,5
темп росту, %	73,5	139,6	139,4	118,2	114,4

В результаті аналізу ринку праці на прикладі даних сайту працедавців в Україні <https://rabota.ua/> встановлено, що станом на березень 2021 р. лише на цьому сайті у розділі «Логістика - Митниця - Склад» відкрито 7563 вакансії для фахівців з логістики.

Відповідно, найбільш затребуваними вакансіями для випускників освітньо-професійних програм «Логістика» та «Логістичний менеджмент» є : менеджер з логістики; логістичний координатор; складський логіст (менеджер складської логістики, адміністратор складу); диспетчер-логіст (диспетчер транспортної та складської логістики); менеджер з міжнародних перевезень (менеджер зовнішньоекономічної діяльності - логіст); аналітик з логістики; менеджер з постачання; операційний логіст; транспортний логіст; менеджер транспортно-експедиційної логістики; помічник логіста.

Основними вимогами для претендентів на такі вакансії встановлено:

- 1) вища освіта (переважно фахова);
- 2) досвід роботи у відповідній галузі (понад 1 рік);
- 3) знання іноземної мови (англійська, німецька, польська, китайська);

4) наявність певних професійних та особистісних якостей (відповідальність, стресостійкість, уважність, комунікабельність, дисциплінованість, аналітичні здібності, уміння вести переговори тощо).

При цьому основна увага надається саме досвіду роботи у сфері логістичного управління (термін від 1 року), скільки працедавці дотримуються правила: логістика є більш практичною, ніж теоретичною галуззю. Тому наявність у претендента практичних навичок роботи менеджера з логістики виступає одним із головних критеріїв при підборі персоналу.

За наявності досвіду роботи у логістичній галузі працедавці пропонують майбутнім співробітникам-логістам можливість їх навчання: організацію та відвідування курсів з вивчення іноземних мов, за необхідності направлення у вищі навчальні заклади для отримання фахової освіти за спеціальностями «Логістика» та «Логістичний менеджмент» тощо.

Для набуття відповідного досвіду роботи студентам старших курсів вищих навчальних закладів спеціальностей «Логістика» і «Логістичний менеджмент» та молодим фахівцям під час навчання доцільно влаштуватися на роботу на неповний робочий день з гнучким графіком за вакансіями стажиста або помічника логіста. Це дозволить поєднати отримувані під час навчання теоретичні знання із практичними навичками виконання посадових обов'язків фахівця з логістичного менеджменту.

Фахівці з логістичного менеджменту мають достатньо високий рівень заробітної плати у порівнянні її середнім рівнем по економіці України (рисунок 1). Рівень їх заробітної плати знаходиться у прямій залежності від наявного відповідного досвіду роботи. Найвищий рівень оплати праці мають логісти із досвідом роботи у зарубіжних (переважно Західних) підприємствах терміном від 2-х років.

За інформацією сайту працедавців в Україні <https://rabota.ua/> рівень заробітної плати, зазначений у вакансіях фахівців логістичної галузі, є значно вищим (таблиця 3). Так, серед досліджених найнижчий рівень заробітної плати у розмірі 8,0 тис. грн./міс. зазначений у вакансії логіста (молодшого спеціаліста без досвіду роботи); найвищий із розглянутих – за вакансією логістичного координатора (32,0 тис. грн./міс.). Середній рівень заробітної плати фахівців з логістичного менеджменту становить близько 20,0 тис. грн./міс.

Рисунок 1 – Середньомісячна заробітна плата фахівців з логістичного менеджменту у 2015-2021 рр. за даними Державної служби статистики України [1, 3]

Таблиця 3 – Рівень заробітної плати фахівців з логістичного менеджменту за даними сайту працедавців в Україні <https://rabota.ua/> [3]

Вакантна посада	Працедавець	Рівень місячної ЗП, тис. грн.
Логіст (молодший спеціаліст)	Міжнародна логістична компанія Корсель	8,0-10,0
Менеджер-логіст	ТОВ «ТЕК Європа»	10,0
	ТОВ «ДА-ЛОГІСТИК»	15,0
	ТОВ «Авангард Логістик»	20,0
	Universal Truckload inc-ВТВ Transport	12,0-40,0 (середня 25,0)
Менеджер з продажу логістичних послуг	ТОВ «АМТРАНС ЛОДЖИК»	11,0
Менеджер з організації міжнародних перевезень, диспетчер, логіст	Logity	30,0
Логістичний координатор	<i>Buddy Moore Trucking</i>	32,0

Література:

1. Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Братішко Ю.С., Посилкіна О.В., Кубасова Г.В. (2018). Дослідження потреби ринку праці у менеджерах з логістики. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 4. 50-58. doi: 10.24959/uekj.18.33

3. Сайт працедавців України. Режим доступу: <https://rabota.ua/>

4. Нестеренко О.М., Бугріменко Р.М., Гоц Л.М. Розвиток ринку праці у сфері логістики. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. № 1(1). С. 302-307. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2012_1%281%29_45

УДК 378.1

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ LMS MOODLE: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

*Догадайло Я.В., к.е.н., доцент,
svetlicwork@gmail.com*

*Левченко О.П., к.е.н., доцент,
levchenkoolgahnadu@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорозній університет

В умовах VUCA-світу дуже часто виникають екстрені ситуації, що вимагають від учасників швидкої орієнтації та дій на підставі обраних ними легких, зручних та зрозумілих інструментів, це стосується і сфери вищої освіти. В умовах пандемії хвороби COVID-19 дуже часто оголошується карантин під час якого заборонено відвідування закладів вищої освіти її здобувачами. В такий час в закладах вищої освіти навчання переводиться на дистанційну форму, що має бути організована закладами самостійно на власний розсуд.

Результативність використання дистанційного навчання у закладі вищої освіти залежить від правильно обраної системи (платформи) дистанційного навчання. Зараз розроблено дуже багато систем дистанційного навчання (СДН), що застосовуються закладами вищої освіти (ЗВО) в умовах пандемії COVID 19. Це такі СДН як: Blackboard, Classtime, Docebo, Google Classroom, Ed-Era, eLearning Server, Equity Maps, Google Forms, Google Sites, iSpringLearn, Learning Apps, Mirapolis LMS, Moodle, Padlet, Learning Apps, Teachbase, WebTutor та інші.

Дистанційне навчання має певні переваги перед традиційним: концентроване представлення навчальної інформації; вільний доступ до необхідного контенту; можливість аналізу процесу навчання; мінімальні витрати; своєчасне оновлення матеріалів. Але також

неможливо залишити поза увагою недоліки, що має дистанційне навчання у порівнянні з традиційним, а саме: залежність від технічної оснащеності користувача; неможливість перевірити загальні комунікативні навички особи, яка навчається; недолік практичних занять; немає додаткових стимулів до вивчення навчального матеріалу та постійного контролю особи, яка навчається; відсутність індивідуального підходу до навчання. На погляд авторів система дистанційного навчання у закладі вищої освіти повинна відповідати наступним вимогам:

- по-перше, повинна комплексно задовольняти вимоги трьох категорій користувачів одночасно: здобувач вищої освіти; викладач та заклад вищої освіти, в якому здійснюється дистанційне навчання;
- по-друге, надавати можливості з максимального усунування недоліків дистанційного навчання та максимально використовувати його переваги.

Харківським національним автомобільно-дорожнім університетом під час дистанційного навчання в умовах посиленних протиепідемічних заходів на території України із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», використовується СДН LMS MOODLE. В ХНАДУ розроблено власний навчальний сайт, що працює на основі системи дистанційного навчання LMS «Moodle» (Learning Management System «Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment» – Система управління навчанням «Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне середовище, що навчає»). Цей сайт можливо використовувати не тільки для дистанційного, але і для змішаного навчання. Автори поділяють погляд тих дослідників, які вважають, що змішане навчання «є найбільш дієвим механізмом сучасної педагогічної взаємодії, поєднує найкращий досвід традиційного навчання і новітню інтерактивну взаємодію в мережі Інтернет, представляє собою систему, що працює в постійній кореляції і утворює єдине ціле» [1].

LMS «Moodle» відноситься до класу LMS (Learning Management System) систем управління навчанням. В Україні подібне програмне забезпечення називають системами дистанційного навчання (СДН), так як саме за допомогою подібних систем у багатьох закладах вищої освіти організовано дистанційне навчання. Moodle «є вільним програмним забезпеченням з ліцензією GPL, що дає можливість безкоштовного використання системи, а також її безболісного зміни в

відповідності до потреб навчального закладу і інтеграції з іншими продуктами» [2]. Розробником Moodle є австралієць Мартін Дугіамас, який захистив докторську дисертацію з проблематики використання вільного програмного забезпечення в інтернет-навчанні. Moodle стала практичним результатом його досліджень, які тривають і донині. Завдяки своїм функціональним можливостям система набула великої популярності і успішно конкурує з комерційними LMS. Moodle використовується більш ніж в 30 000 навчальних закладів по всьому світу і перекладена майже на 80 мов, в тому числі і на українську. Moodle дає можливість проектувати, створювати і в подальшому керувати ресурсами інформаційно-освітнього середовища. Інтерфейс системи спочатку був орієнтований на роботу вчителів, що не володіють глибокими знаннями в області програмування і адміністрування баз даних, веб-сайтів і т. п. Система має зручний інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Викладач самостійно, вдаючись тільки до допомоги довідкової системи, може створити електронний курс і управляти його роботою. Завдяки високій «гнучкості» в настройках, а також відкритому вихідному коду, педагоги-дослідники можуть втілити в життя велику кількість цікавих педагогічних підходів. Зараз Moodle продовжує розвиватися, однак зустрічає для себе безліч конкурентів, зокрема з боку «хмарних» сервісів [2-4]. Тому на погляд авторів, саме ця СДН має більше переваг у порівнянні з іншими.

Метою даної роботи є виявлення рівня відповідності LMS «Moodle» вимогам здобувачів вищої освіти. На підставі узагальнення результатів дослідження переваг і недоліків СДН Moodle з позицій здобувачів вищої освіти [6,7] інших закладів вищої освіти був отриманий наступний перелік переваг та недоліків.

Переваги дистанційного навчання у LMS «Moodle» для здобувача вищої освіти: неупереджений інструмент, що справедливо відображає бажання і вміння освоювати новий матеріал (система оцінки знань об'єктивна і незалежна від викладача); можливість навчання в будь-який зручний час і в зручному для здобувача місці; можливість негайного перегляду результатів виконаних робіт; можливість навчатися в індивідуальному темпі (індивідуалізація навчання), не обмежуючи себе тимчасовими рамками; наявність всіх необхідних навчальних матеріалів (відсутність проблем придбання навчальних матеріалів і посібників); можливість відновити пропущені заняття і виконати необхідні завдання; наявність зворотнього зв'язку з

викладачем; простий інтерфейс; різноманітність ресурсів і завдань; можливість взаємодії всіх учасників освітнього процесу; інтерактивність навчання; розробка на декількох мовах; наочність і варіативність надання інформації; багаторазове повторення матеріалу, що вивчається; синхронне або асинхронне спілкування здобувачів вищої освіти між собою і з викладачем (колективні дискусії); підвищення творчого та інтелектуального потенціалу за рахунок самоорганізації; конфіденційність оцінок здобувача.

Недоліки дистанційного навчання у LMS «Moodle» для здобувача вищої освіти: відсутність прямого контакту з іншими здобувачами вищої освіти; відсутність прямого контакту з викладачем; наявність складнощів в засвоєнні матеріалу без безпосереднього контакту з викладачем; повільний інтернет і збої серверу можуть знизити якість навчання; проблеми з реєстрацією і входом в систему [6,7].

Найбільш ефективним більшість здобувачів (75,4%) вважають змішаний тип навчання, потім деякі (16,4%) надають перевагу традиційному навчанню і лише одиниці (8,2%) готові навчатися дистанційно [7]. Даний висновок можна пояснити наведеним вище переліком переваг і недоліків дистанційного навчання у LMS «Moodle» з позиції здобувача вищої освіти.

Таким чином, згідно отриманим результатам можна вважати, що LMS «Moodle» є ефективним інструментом доведення інформації у дистанційному форматі до тих хто бажає навчитися. Найбільшою затребуваністю серед здобувачів користуються такі можливості LMS Moodle як можливість оперативно, об'єктивно, переважно незалежно від думки викладача отримати інформацію про результати навчання, доступ до різного роду навчальних і дидактичних матеріалів, можливість навчання в будь-який зручний час і в зручному для здобувача місці (можливість компенсувати відсутність на заняттях). Але комунікаційний функціонал системи практично не використовується, що в сучасних умовах неприпустимо. Здобувачам потрібний особистий контакт з викладачем в ході виконання завдань. Також існують технічні проблеми з доступом до електронних курсів. Перспективою для подальшого дослідження, на погляд авторів, є проведення дослідження, результати якого викладені в роботі [7], безпосередньо в ХНАДУ після здійснення дистанційного навчання на протязі одного повного року. Проаналізувати результати та поліпшити дистанційні курси навчання шляхом усунування виявлених недоробок. Також оскільки функціонал і можливості LMS Moodle

постійно змінюються і доповнюються, проводити аналогічні дослідження на регулярній основі, це дозволить суттєво поліпшити існуючі курси дистанційного навчання, що надасть можливість в подальшому запропонувати дистанційне навчання за певними спеціальностями, як окрему послугу надання вищої освіти

Література:

1. Лебедєва О. Blended Learning – змішане навчання як антикризовий формат освіти. *Імплементація європейських стандартів в українські освітні дослідження*: зб. матеріалів IV Міжнар. наук. конф., 26 черв. 2020 р. Дрогобич : Трек-ЛТД, 2020. С. 85–87

2. Мухлисов С. С., Ширинов З. З. Внедрение LMS Moodle в учебном процессе *Молодой ученый*. 2016. № 10 (114). С. 72-74. URL: <https://moluch.ru/archive/114/29730/> (дата обращения: 11.03.2021).

3. LMS Moodle. *Про електронне обучение: інструменти, технології, методика, реалізація...* веб-сайт. URL: <http://blog.uclu.pro/lms-moodle/> (дата звернення: 11.03.2021).

4. Мухлисов С. С., Ширинов З. З. Внедрение LMS Moodle в учебном процессе *Молодой ученый*. 2016. № 10 (114). С. 72-74. URL: <https://moluch.ru/archive/114/29730/> (дата обращения: 11.03.2021).

5. Ниязова Г. Ж., Дуйсенова Г. А., Иманбеков Б. А. Особенности использования LMS MOODLE для дистанционного обучения *Молодой ученый*. 2014. № 3 (62). С. 991-994. URL: <https://moluch.ru/archive/62/9365/> (дата обращения: 11.03.2021).

6. Преимущества и недостатки использования LMS MOODLE в учебном процессе кафедры терапевтической стоматологии АГМУ глазами студентов: эффективная или несовершенная форма организации обучения? / Старокожева Л. Ю., Токмакова С. И., Бондаренко О. В., Жукова Е. С. *Здоровье и образование в XXI веке*. 2016. т. 18, № 5. С. 61-63. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/preimuschestva-i-nedostatki-ispolzovaniya-lms-moodle-v-uchebnom-protseesse-kafedry-terapevticheskoy-stomatologii-agmu-glazami-studentov> (дата обращения: 12.03.2021).

7. Достоинства и недостатки системы управления обучением Moodle с позиций студентов / Минеева О. А., Прохорова М. П., Борщевская Ю. М., Терехина А. Е. *Азимут научных исследований: педагогика и психология*. 2018. т. 7, № 4(25). С. 162-165. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dostoinstva-i-nedostatki-sistemy-upravleniya-obucheniem-moodle-s-pozitsiy-studentov> (дата обращения: 12.03.2021).

УДК 378.018.43**ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ПДО MOODLE**

*Зеленько О. О., к.е.н., доцент,
azelenko1077@gmail.com*

*Ночвіна І. О., ст. викладач,
i.o.nochvina@hnpu.edu.ua*

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди*

Цифрова трансформація неминучий процес, що відбувається в усьому світі. В наш час роль викладача трансформувалась і зараз вимагає не лише вичерпних знань свого предмету, але й навичок використання інформаційно-комунікаційних та веб технологій задля планування та підтримки навчального процесу на всіх етапах його реалізації.

Сучасний викладач повинен вміти надати необхідні знання та навчити здобувачів використовувати засоби навчання, які викладач застосовує у своїй педагогічній діяльності. Раніше перелік цих засобів ґрунтувався на використанні комп'ютера та елементів дистанційного навчання (навчальних веб сайтів, посилань на корисні для навчання веб ресурси). Зараз, під час діджиталізація освіти й пандемії COVID-19, ситуація кардинально змінилась і тепер викладач повинен не лише конвертувати свій навчальний курс і зробити його повністю доступним та інтерактивним в режимі онлайн, але й показати як правильно користуватись дистанційною платформою, які налаштування потрібно виконати для найбільш продуктивного результату навчальної діяльності.

Проаналізувавши останні роботи вітчизняних та закордонних науковців у галузі методики викладання, ми дійшли висновку, що теоретичні засади, відображені в їх роботах, часто не підкріплюються практичним досвідом роботи з веб технологіями та платформами дистанційного навчання. Такий стан речей зумовлює актуальність більш глибокого дослідження питання застосування ПДО.

Для проведення аналізу ПДО нами було відібрано дві з них, які є найбільш розповсюдженими серед викладачів усього світу, а саме: G-Suite for Education та MOODLE.

Вище зазначені платформи широко використовуються освітянами, в першу чергу, через можливість створювати навчальні курси безкоштовно. Іншою перевагою їх використання є можливість

не лише викладати матеріал, але й перевіряти рівень засвоєння вивченого матеріалу здобувачами, використовуючи інтегровані системи тестування. Проведемо детальний аналіз функціональних особливостей MOODLE та G-Suite for Education (таблиця 1).

Таблиця 1 - Аналіз функціональних особливостей MOODLE та G-Suite for Education

Функціональні особливості	MOODLE	G-Suite for Education
1	2	3
Вартість використання	безкоштовно (обмежені функції) та за додаткову плату (повна версія платформи)	безкоштовно для закладів освіти
Реєстрація	мануальна реєстрація викладачем	лише через поштовий сервіс Gmail викладачем
Мова інтерфейсу	будь яка	будь яка
Методи додавання здобувачів до власного курсу створення	створення облікових записів для кожного здобувача	тільки, якщо у здобувачів є обліковий запис Google
Вихідний код платформи	відкритий (є можливість гнучко налаштувати платформу під свої потреби)	закритий (зміни у вихідний код вносити неможливо)
Наявність реклами під час роботи з елементами платформи у безкоштовній версії	наявна реклама; в платній версії реклама відсутня	-
Обмеження у кількості учасників навчального процесу на один зареєстрований обліковий запис викладача	у безкоштовній версії 50 здобувачів; в платній версії необмежено	200 здобувачів
Наявність журналу з оцінками здобувачів	+	+
Можливість працювати не тільки у веб версії платформи, але й в окремому додатку на смартфоні або планшетному персональному комп'ютері	реалізовано через окремий додаток MOODLE	реалізовано через окремий додаток Google Classroom

1	2	3
Можливість диференціювати стратегію навчання здобувача за результатами виконання ним завдань	можливість гнучко налаштувати навчальний модуль і диференціювати навчальне навантаження згідно потреб кожного здобувача окремо	-
Можливість працювати в малих чи великих групах над виконанням певного завдання	+	реалізовано через надання доступу до окремих документів чи файлів на Google Disk
Способи надання здобувачами інструкцій до виконання завдань	в текстовому вигляді, у вигляді зображень, посилань та відео файлів	в текстовому вигляді
Можливість завантаження файлів викладачем на платформу для подальшого опрацювання	+	+
Місце збереження файлів	на сервері, де інстальовано платформу	Google Disk викладача
Доступна ємність глобального пристрою для збереження файлів	згідно обмежень пристрою накопичення на сервері	без обмежень
Інтеграція з Wiki	+	-
Можливість проводити відео конференції	реалізовано шляхом інтеграції додаткового модуля	реалізовано шляхом інтеграції з Google Meet
Можливість створювати тести на платформі	реалізовано за допомогою власної системи тестування	реалізовано за допомогою Google Forms
Кількісна складова тестів	до 25 різних видів тестів	до 16 різних видів тестів
Можливість перемішувати питання в тесті	+	+
Можливість обмежувати час на виконання тестового завдання здобувачем	+	реалізовано шляхом встановлення додаткових сервісів
Можливість прикріпити до завдань глосарій	+	-

1	2	3
Можливість використання вже створеного матеріалу однією групою для іншої	лише за умови видалення минулої групи	реалізовано шляхом копіювання всього курсу та окремими завданнями
Доступ до матеріалу надається здобувачам	одразу після публікації матеріалу або можливо відтермінувати завдання до певної дати	одразу після публікації матеріалу або можливо відтермінувати завдання до певної дати
Можливість додати іншого викладача для спільного використання навчальних матеріалів	присутня. Також є можливість надати іншому викладачу права не лише використовувати методичний матеріал, а й редагувати	+
Наявність стрічки новин	реалізовано шляхом інтеграції форуму, але не зручного у використанні	+
Про створення нового завдання або тесту здобувачів буде повідомлено	мануально викладачем	автоматично шляхом надсилання листа на електронну адресу здобувачів Gmail

Провівши порівняльний аналіз двох найбільш вживаних ПДО, ми дійшли висновків, що MOODLE доцільніше використовувати в ЗВО, до того ж, для реалізації використання ПДО MOODLE у повній мірі викладачам обов'язково потрібно пройти курс підвищення кваліфікації, оскільки кількість та різноманіття налаштувань цієї платформи вражає. Що стосується GSuite for Education, на нашу думку, ця ПДО є інтуїтивно зрозумілішою, тож може легко використовуватись у всіх навчальних закладах без необхідності набуття додаткових програмних навичок.

Література:

1. Прокопенко А.І., Підчасов Є.В., Москаленко В.В., Доценко С.О., Лебедева В.В. Технології дистанційного навчання: методологія створення та супроводу навчальних курсів. Навчальний посібник. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди; «Мітра», 2019. 81 с.

УДК 37.02:004

ЗАСТОСУВАННЯ ГАДЖЕТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З МАРКЕТИНГУ

*Ілляшенко С.М., д.е.н., професор,
Illiashenko.s@gmail.com*

*Національний технічний університет «ХПІ»;
Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла, Польща*

*Шипуліна Ю.С., д.е.н., професор,
shypulina.j@gmail.com*

Національний технічний університет «ХПІ»

Поширення різноманітних гаджетів і активне застосування населенням, особливо молоддю, цифрових інформаційних технологій відкриває нові можливості для удосконалення навчального процесу в університетах. Враховуючи, що в наш час практично кожен студент має смартфон, з'явилися можливості їх використання на практичних заняттях, зокрема, з маркетингу.

На основі практичного досвіду авторів виділено основні напрямки їх використання:

1. Аналіз аналітичних і статистичних матеріалів, необхідних для виконання завдань на практичних заняттях. Наприклад: а) при аналізі комунікативної ефективності сайтів університетів певного регіону України за запропонованою (сформованою студентами) системою показників: візуальний імідж, його привабливість; інформаційна насиченість; функціональність і т.п.; б) для пошуку і аналізу конкурентів конкретних товаровиробників регіону; в) при аналізі рівня цін у певному регіоні на продукцію конкретного виду тощо.

2. Аналіз груп у соціальних мережах (Facebook, Instagram тощо) з метою вибору найбільш придатних з них для доступу до певних цільових аудиторій.

3. Розроблення рекламних фото, з використанням можливостей редактора, їх критичний аналіз і оцінка у групі, що створюється студентами, наприклад, у Viber.

4. Розроблення інформаційного повідомлення в соціальних мережах, наприклад, у Facebook, Instagram чи ін. і його просування. Оцінка ефективності проводиться на наступному занятті, наприклад, за кількістю лайків чи репостів тощо.

Наведені лише окремі типові завдання практичних занять, які можуть бути вирішеними за допомогою смартфона, їх перелік може

бути суттєво розширеним. Розроблена методика підготовки і проведення практичних занять з використанням смартфонів студентів. Такий підхід може бути застосованим практично у будь-яких аудиторіях ЗВО, він не потребує комп'ютерних класів, які не завжди є доступними.

Слід зазначити, що використання гаджетів (смартфонів чи ін.) при проведенні практичних занять вимагає від викладача відповідного рівня знань і умінь щодо використання можливостей смартфона. Щодо студентів то вони практично всі підготовлені до використання смартфонів при виконанні зазначених типів завдань.

Узагальнення власного досвіду та досвіду колег переконливо свідчить, що поширення сучасних цифрових інформаційних технологій практично в усіх галузях людської діяльності, володіння ними студентів, змушує викладачів активно застосовувати їх у навчальному процесі, демонструвати прийоми їх використання у професійній діяльності випускників [1, 2]. Тим самим підвищується інтерес студентів до навчання.

Окрім того, доступність для студентів кращих зразків навчально-методичних матеріалів (різних університетів світу) на електронних ресурсах змушує викладачів відповідним чином коригувати структуру і зміст матеріалів власних курсів дисциплін, шукати оригінальні форми їх подачі, які будуть цікавими для добре поінформованих студентів.

Узагальнюючи викладене слід зазначити, що авторами запропоновано і апробовано підхід до використання цифрових інформаційних технологій при проведенні практичних занять з маркетингу, який передбачає використання особистих смартфонів студентів і не потребує спеціалізованих комп'ютерних класів.

Література:

1. Ілляшенко С.М. Особливості підготовки фахівців в умовах інформатизації суспільства. Інновації в бізнес-освіті : зб. матеріалів I Міжнар. наук. практ. Інтернет-конф. ; 27 березня 2015 р., м. Київ. К.: КНЕУ, 2015. С. 145-148.

2. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Застосування комп'ютерних інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів маркетингологів. Модернізація вищої освіти та забезпечення якості освітньої діяльності : Перша Між-нар. наук.-метод. конф., 31 травня 2019 р. : / редкол. : О.І. Черевко [та ін.]. Х. : ХДУХТ, 2019. С. 285-286.

УДК 378.147

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ – ГОЛОВНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ СИСТЕМ

*Криворучко О.М., д.е.н., професор,
oksana_kryvoruchko@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

За сучасних умов економічний та суспільний розвиток людства визначають інформаційні технології, діджиталізація (англ. *digitalization* – переведення інформації в цифрову форму) усіх процесів (виробничих, бізнесових, освітніх та ін.). Розвиток діджиталізації особливо стрімко почав набирати оберти з появою пандемії коронавірусної хвороби, введення карантинних обмежень. COVID-19 розділив діджиталізацію на “до” і “після”. Сучасні компанії змушені переходити на технології, які вони не планували впроваджувати (дистанційна робота, відео-конференції тощо).

У цих умовах відповідних змін вимагає і водночас реалізує система освіти. Світовий ринок електронного навчання і LMS – *learning management system* за даними Finance Online досягне 22,4 млрд. доларів до 2023 року завдяки розповсюдженню дистанційного навчання, використанню штучного інтелекту, машинного навчання. Однією з передових тенденцій в області eLearning виступає мобільне навчання, яке буде домінувати в сфері онлайн-навчання та доповнювати інші види навчання.

В Україні більшість освітніх програм потребують забезпечення гнучкості щодо орієнтації на здобувача як суб'єкта освітньої діяльності, необхідним є подальше підвищення рівня комунікаційної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу тощо. Всі ці завдання вимагають вирішення на різних рівнях: державному, рівні ЗВО, рівні окремих освітніх програм.

На засіданні Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Сергій Шкарлет (міністр освіти і науки України) зауважив, що впровадження цифрової трансформації освіти і науки є одним з пріоритетних напрямів роботи на 2021 рік (<https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-i-nauki-ye-odniyeyu-z-klyuchovih-cilej-mon-na-2021-rik-sergij-shkarlet>). Він визначив основні завдання реалізації цього напрямку: затвердження Концепції цифрової трансформації освіти і науки України; забезпечення учасників освітнього процесу електронними освітніми

ресурсами; створення умов для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інформаційно-цифрової компетентності та ін.

На рівні ВЗО зараз активно реалізується дистанційний режим навчання. Розроблено і використовується безліч онлайн-інструментів для забезпечення безперервності навчання: від освітніх програм до віртуальних шкіл, курсів для самостійного вивчення, систем управління навчанням, інтерактивних додатків, прямих трансляцій до появи "інфлюенсерів в освіті", а також використання VR/AR-рішень (віртуальна і доповнена реальність) та ін.

Дистанційне навчання вже майже стало звичним в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті. Основною платформою дистанційного освітнього процесу в ХНАДУ є Moodle, на якому розміщено дистанційні курси та електронні курс-ресурси. При цьому кожна кафедра може обирати власні моделі та методи взаємодії зі здобувачами вищої освіти, демонструючи можливості для забезпечення мобільності та креативний підхід до навчання.

Кафедра менеджменту ХНАДУ активно використовує платформу Moodle для дистанційного навчання. На сторінці кафедри розташовані електронні курс-ресурси за усіма дисциплінами, що викладаються на кафедрі (<https://dl.khadi.kharkov.ua/course/index.php?categoryid=46>). По кожному курсу розташована загальна інформація (навчальний посібник, методичні вказівки, вихідні дані для виконання практичних занять та ін.), а також за темами тексти лекцій, відео-матеріали лекцій з використанням BigBlueButton або посилання на лекцію, що проводиться на іншій платформі. У поєднанні з цими курс-ресурсами викладачі кафедри активно використовують Zoom, як найбільш популярний додаток для проведення відеоконференцій. Zoom дозволяє створити реальну аудиторію слухачів, підключитися усім з відеозв'язком, викладачу забезпечувати ефективний зворотній зв'язок.

Також кафедрою менеджменту ХНАДУ використовується зараз комбіноване або інтегроване, змішане навчання, основане на поєднанні принципів і технологій електронної освіти і традиційних аудиторних занять. Можливе проведення одночасних занять для розподіленої аудиторії, коли частина здобувачів освіти знаходиться в звичайній аудиторії з викладачем, частина підключається до заняття в режимі on-line (вебінар, відеоконференція) з домашніх комп'ютерів або з віддаленої аудиторії.

Отже, в даний час практично всі викладачі і здобувачі освіти демонструють достатньо велику схильність до застосування нових цифрових технологій.

Векторами розвитку, на наш погляд, можна виділити: перехід на якісно вищий рівень використання цифрових технологій в освіті; удосконалення управління цими процесами; діджиталізація внутрішніх процесів діяльності ХНАДУ з метою збільшення ефективності взаємодії різних підрозділів. Потрібний перехід до цифровізації університету в цілому, організації цифрового простору таким чином, щоб усі учасники освітнього процесу отримували доступ 24*7*365 до якісної інформації, створення сучасної цілісної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, яка б об'єднувала усі електронні системи ХНАДУ, забезпечувала умови для постійного підвищення якості освіти проведення наукових досліджень. Основними напрямками цифровізації освітньої діяльності, є:

- формування репозиторіїв компетентностей за освітніми програмами у системі е-навчання;

- створення навчальних планів здобувачів вищої освіти у системі е-навчання;

- формування та реалізація електронної робочої програми навчальної дисципліни;

- формування траєкторії розвитку компетентностей студентів за виконаними завданнями у електронних навчальних курсах;

- формування відкритих рейтингів студентів (бюджет+контракт) із візуалізацією даних та траєкторією успіху

- створення внутрішньої системи моніторингу якості освіти (за визначеними індикаторами) з візуалізованими миттєвими звітами та ін.

Література:

1. Чому варто вкладати кошти в електронне навчання? URL: <https://evergreens.com.ua/ua/articles/why-need-invest-in-elearning.html>

2. Жерновникова О.А. Діджиталізація в освіті. URL: <http://dSPACE.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1925/1/>

3. Січкаренко К. О. Розвиток цифрових освітніх платформ та поширення цифрових компетенцій в освіті. *Ефективна економіка*. № 12. 2018. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.115>

УДК 37.378

**АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ В ПЕРІОД
ПАНДЕМІЧНИХ ВИКЛИКІВ**

*Левченко Я.С., PhD, доцент,
slavalevcenko1984@gmail.com
Прилуцька Л.А., к.і.н., доцент,
sci_khadi@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Дванадцятого серпня 2015 року Кабінет Міністрів України затвердив постанову № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» [1].

Ключовими аспектами нового положення є надання права на участь у програмах академічної мобільності усім учасникам освітнього процесу; чітке визначення видів та форм академічної мобільності; закріплення принципу перезарахування отриманих кредитів на основі Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС), зокрема шляхом порівняння змісту навчальних програм, а не назв курсів; збереження місця навчання та стипендії для студентів та місця роботи для працівників закладів вищої освіти (ЗВО), котрі беруть участь у програмах академічної мобільності [2].

Порядок здійснення академічної мобільності усіма учасниками освітнього процесу є важливим кроком у процесі імплементації Закону України «Про вищу освіту» [3] та створення дієвого інструментарію для інтернаціоналізації українських вищих навчальних закладів.

Академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи провадити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти або науковій установі на території України чи поза її межами, що надає можливість студентам, аспірантам, викладачам брати участь у різноманітних освітніх та дослідницьких програмах [4].

В дослідженні [5] зазначено, що академічна мобільність є основою інтернаціоналізації вищої освіти, а найбільш важливим її елементом є студенти, які перетинають кордони задля бажання здійснити зміни у власному житті та прагнення познайомитися з більш цікавими перспективами. В період пандемічних викликів саме це спрямування потерпає чи не найбільше. ЗВО підлаштувалися до ситуації, яка склалася. Так, один з провідних ЗВО України, Львівська

політехніка – флагман серед ЗВО у рейтингу Топ-100 за рівнем академічної мобільності констатує, що в цілому мобільність здійснюється on-line (так звана «virtual mobility»). Такий досвід нічим не відрізняється від дистанційного навчання та викладання.

«Virtual mobility» не замінює «real mobility», але створює необхідні умови для ефективної організації спільного навчання студентів з навчальних закладів різних країн. «Virtual mobility» – це форма взаємодії між університетами, яка виникла на стику цифрового, дистанційного навчання та міжнародної співпраці [6].

За результатами проведеного детального аналізу діяльності закладів вищої освіти [5] встановлено, що одним із перспективних напрямів інтернаціоналізації університету є перехід від «real mobility» до «virtual mobility», яка заснована на комунікації в інформаційно-освітньому середовищі.

Проте в рамках такого вектору простежується зниження зацікавленості студентів стосовно навчання за кордоном. А деякі зі студентів взагалі відкладають вступ на наступні роки. Навряд чи «virtual mobility» може повноцінно замінити «real mobility». Керівні офіси Erasmus поки не дають жодних вказівок до подальших дій. Тому можна впевнено стверджувати, що за даним напрямком поки що взята пауза.

Література:

1. Постанова № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-п#Text> (дата звернення 20.03.2021)
2. Академічна мобільність : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/osvita-za-kordonom/akademichna-mobilnist> (дата звернення 20.03.2021)
3. Закону України «Про вищу освіту» : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 20.03.2021)
4. Про академічну мобільність студентів та аспірантів Львівської політехніки в умовах корона вірусу : веб-сайт. URL: <https://lpnu.ua/news/pro-akademichnu-mobilnist-studentiv-ta-aspirantiv-politekhniky-v-umovakh-koronavirusu> (дата звернення 20.03.2021)
5. Грищенко І. М., Кизимчук О. П., Шевченко О. О. COVID-19: проблеми та перспективи інтернаціоналізації ЗВО. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки*. 2020. № 3 (147). С. 11-22. DOI: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2020.3.1>
6. Humena O., Pichyk K., Chovnyuk L. Virtual mobility as innovative approach in education: веб-сайт. URL: https://www.researchgate.net/publication/348555805_VIRTUALNA_MOBILNIST

AK INNOVACIJNIJ PIDHID U NAVCANNI VIRTUAL MOBILITY AS INNOVATIVE APPROACH IN EDUCATION (дата звернення 20.03.2021)

УДК 378.147

**ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ:
ПАНДЕМІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ**

*Левченко Я.С., PhD, доцент,
slavalevcenko1984@gmail.com*

*Шершенюк О.М., к.е.н., доцент,
sheralyona@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

18 березня 2021 року – рік з моменту проголошення пандемії COVID-19 в Україні та впровадження загальнодержавного карантину.

Пандемія COVID-19 в значній мірі вплинула на функціонування всіх галузей економіки і освітні процеси світу. Наше покоління освітян ще не стикалося з подібними зовнішніми викликами. Карантин, локдаун, дистанційна освіта... Багато нових слів було освоєно, значення яких всі відчували практично.

В зв'язку із тяжкою епідеміологічною ситуацією всі навчальні заклади (без винятку) змушені були перейти на дистанційну форму навчання та підготовки. Педагоги, вчителі, студенти та учні змушені були перейти та адаптуватися до дистанційного освітнього процесу. І все б нічого, та перехід мав бути миттєвий, стрімкий, в обмежений період. Педагог мав бути на постійному зв'язку з учнем за допомогою освітніх платформ, месенджерів, соціальних мереж і т.д. В будь-який час учень міг написати викладачеві з проханням пояснить матеріал, якщо останній не зрозумілий, або якщо під час освітнього процесу виникли проблеми з Інтернет з'єднанням і студент чи учень не зміг бути присутнім. Велика кількість викладачів та вчителів не змогли впоратися з викликами, які виникли, та змушені були залишити заклади освіти. Лєвова частка таких викладачів – люди поважного віку, для яких освоєння новітніх технологій викладання в такі короткі строки стало справжнім викликом.

Проте, є і зворотна сторона даної ситуації. Період пандемії надав нові можливості для навчання та прискорення багатьох процесів. Всі учасники освітнього процесу отримали можливість перепідготуватися, перелаштуватися, перегрупуватися. Викладачі та

вчителі пройшли тренінги, курси та інші підготовки за вектором дистанційного навчання. Через рік пандемія і супутні наслідки вже не здаються такими страшними, як раніше. Такі слова, як «локдаун» та «карантин» вже сприймаються не так лячно, як раніше. Завдяки дистанційному навчанню студент та викладач відчуває себе більш захищеним в цей складний період, при цьому продовжуючи робити все, що робив до цього.

Найбільше страждає зараз навчання за дуальною формою здобуття освіти. В рамках такого навчання освітній процес розділено на 2 блоки: теоретичний (в університеті) та практичний (на підприємстві). Теоретичний блок повністю можна адаптувати, а от з практичним все набагато складніше. Складність пов'язана з тим, що багато підприємств вимушені були призупинити діяльність на період карантину. Відповідно це вплинуло і на практичну підготовку тих, хто вчиться. Державна програма підтримки підприємств, які залучені до дуального навчання наразі відсутня, тому такі підприємства постали перед проблемою та знаходяться на межі відмови участі в такій освітній траєкторії.

Ще однією не вирішеною на разі проблемою в освітньому процесі є мобільність студентів та викладачів в рамках різних програм. Навряд чи *virtual mobility* може повноцінно замінити *real mobility*. Керівні офіси (наприклад Erasmus) поки не дають жодних вказівок до подальших дій. Тому можна впевнено стверджувати, що даний напрямок «на паузі».

Пандемія COVID-19 має не лише погані сторони – це виклик, який відкриває нові можливості до розвитку та прогресу. Американський педагог, психолог та письменник Дейл Карнегі говорив, що нам не завжди під силу змінити життєву ситуацію, але завжди під силу змінити своє відношення до неї. Тому ми, освітяни, готові змінювати відношення до ситуації, що склалася, та користуватися обставинами, як стимулом до прогресу та розвитку.

УДК 004.9:371**ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ***Москаленко В.В., к.ф.-м.н, voloimir.moskalenko@hnpri.edu.ua**Толяренко Н.І., к.п.н, tolyarenko@hnpri.edu.ua**Харківський національний педагогічний університет
ім. Г.С. Сковороди*

Сьогодні інформаційне суспільство диктує людині тенденцію до зміни компетентностей та постійному навчанню протягом його життя, і головна причина полягає в діджиталізації оточення або, іншими словами, переводу різних видів інформації у цифровий вигляд. Швидкий розвиток інформаційних технологій дозволяє з одного боку обробляти величезні обсяги інформації, тим самим спрощуючи і прискорюючи роботу. З іншого боку, при таких умовах людині потрібно прискорюватися самій та важливо бути «здатним до навчання», вміти аналізувати і об'єднувати різні компоненти інформації, підходити до вирішення проблем критично, креативно і швидко реагувати на мінливі вимоги.

Розглядаючи перераховані вище умови нарощування темпів цифровий трансформації, в яких існує сучасна освіта, можна виділити основні напрямки її розвитку:

- підвищення динамізму пізнавальної діяльності, замість традиційного накопичення знань, яке на сучасному етапі навчання втратило свою актуальність;
- підвищення мотиваційних складових навчання. Викладачі та вчителі повинні стати швидше координаторами процесу навчання, направляючи слухачів за певними векторами;
- спрощення процесу отримання нових знань за рахунок доступності різних матеріалів в режимі реального часу;
- інтеграція предметних областей. Перед педагогами стоїть завдання формування компетенцій, заснованих на міждисциплінарному, творчому, проектному підходах до навчання, який вимагає об'єднувати знання з різних сфер життя і діяльності людини, так само як і немало професій поєднують в собі багато навичок і напрямків діяльності;
- розвиток критичного та системного мислення, як запорука ефективної роботи із інформаційними потоками.

У сучасних умовах стрімкого розвитку технологій отримання актуальних компетенцій є особливо важливим, для того, щоб

залишатися затребуваним фахівцем у своїй галузі. Персоналізація навчання, його інтерактивність і спрямованість на отримання конкретних навичок лежить в основі трансформації освіти.

Однак існують певні протиріччя:

- між здатністю і готовністю державних освітніх закладів прийняти і досліджувати цифрові технології в якості ключового фактору розвитку суспільства в цілому;

- між зростаючим потенціалом інформаційно-освітнього середовища та недостатністю організаційно-педагогічних умов його актуалізації [2];

- між необхідністю вдосконалення освітнього середовища і наявністю механізмів, рівнів і напрямків його розвитку в сучасних умовах;

Інструментом у формуванні необхідних знань, умінь і навичок повинна стати мобільна, легкодоступна будь-де і повсякчас, освіта. Можна з упевненістю стверджувати, що зараз спостерігається тенденція злиття освітніх і інформаційних прийомів і формування на цій основі принципово нових інтегрованих способів навчання, заснованих на впровадженні онлайн-технологій в освітній процес.

В ході цифрової трансформації процес навчання стає все більш глобальним, а одним з пріоритетних напрямків цифрової трансформації стає розвиток дистанційного навчання [1]. При цьому успішна реалізація такої зміни освіти неможлива без вирішення низки проблем стратегічного, науково-технічного, законодавчого та кадрового характеру.

У сфері вищої освіти цифрова трансформація призвела до появи такого поняття, як цифрового університету. Під цифровим університетом прийнято розуміти такий онлайн майданчик, який представляє собою одночасно освітнє середовище, інформаційний майданчик і систему управління.

Така система організації навчання дозволяє викладачеві:

- видавати додатковий матеріал і опитувати по ньому не запозичуючи годин із курсу,

- не відволікатись на перевірку завдань, організовуючи автоматичну перевірку;

- вивільнити години під час аудиторних занять завдяки проведенням контролю знань шляхом тестування;

- проводить опитування, анкетування студентів з різних тем;

- організувати якісну плідну самотійну роботу студентів.

Для студентів можна теж виділити певні переваги організації цифрового університету:

- навчатися в будь-який зручний час за допомогою сучасних гаджетів;
- готуватися до контрольних акцій шляхом самоконтролю (шляхом вирішення тестів або завдань до іспиту);
- отримувати додаткові матеріали;
- ознайомитися з лекцією, якщо пропустив її проведення в аудиторії;
- ознайомитися з шаблонами вирішення завдань (кейсів); задати питання викладачеві курсу на форумі;
- виконувати завдання в «своєму» темпі.

Саме студенту буде складніше проходити навчання, оскільки розширюються звичні рамки вимог до нього. Буде недостатньо просто прослухати лекцію онлайн. Треба зрозуміти проаналізувати отриманий матеріал, зробити певні висновки, зрозуміти його використання та ін. Тому сподіватися на задовільну оцінку тільки тому, що «я ж ходив» стає зовсім неактуально. Безсумнівно, перехід на нову модель навчання зажадає зусиль як від викладача на розробку і супровід курсу, так і від студента.

Певною альтернативою традиційному навчанню відповідно до навчального плану спеціальності під постійним контролем викладачів є платформи масових відкритих онлайн-курсів (МООК), що дають людям з усього світу можливість вчитися в зручний час в зручному місці.

Однак цифровий майданчик - це тільки видима частина айсберга. Трансформація освіти, на нашу думку, повинна включати три компоненти:

- розвиток дистанційних освітніх технологій;
- розвиток інформаційної інфраструктури;
- інформатизація освітнього менеджменту та управлінських процесів.

Для реалізації цифрового університету також необхідні: - інтеграція систем електронного навчання з автоматизованою системою управління навчальним процесом (формування навантаження, розкладу, оплати); - формування державної нормативної бази дистанційної освіти і дистанційних освітніх технологій. Цей пункт є однією з найбільш «болючих» завдань в сфері застосування дистанційних освітніх технологій в Україні, так як

існуюча нормативна база не передбачає дистанційне навчання як самостійну форму організації освітнього процесу.

Таким чином, трансформації освіти повинна іти як «зверху»: відповідними владними рішеннями та фінансуванням, так і «знизу» ґрунтовною само та перепідготовкою учителів та викладачів в сфері цифрових компетентностей, з метою активного широкомасштабного створення цифрового контенту різного освітнього рівня та різних форм: від коротких освітніх роликів на YouTube та інших МООК до сертифікованих дистанційних курсів в рамках ЗВО із підтвердженням відповідними документами.

Література:

1. Дунайцев Д.Д., Полковников А. И. Интеграция системы управления обучением «Moodle» в электронную информационно-образовательную среду КемГУ / Д.Д. Дунайцев, А.И. Половников // *Фундаментальные и прикладные исследования в физике, химии, математике и информатике: материалы симпозиума XIII (XLV) Международной научно-практической конференции "Образование, наука, инновации: вклад молодых исследователей"*. – 2018. – С. 31–34.
2. Освіта України. [Електронний ресурс] . – Електрон. дані. – Режим доступу: <http://fij.com.ua/>
3. Ринок онлайн освіти в Україні - аналітичний огляд. – [Електронний ресурс]. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://proconsulting.ua/ua/pressroom/rynok-onlajn-obrazovaniya-v-ukraine-analiticheskij-obzo>
4. Сидоров, Г. Цифровой университет: применение цифровых технологий в современных образовательных учреждениях. - 1.03.2017. - [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <https://www.itweek.ru/digitalization/article/detail.php?ID=192831>

УДК 378.147

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

Осьмірко І.В., к.е.н., доцент, i.v.osmirko@hnpri.edu.ua

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди

Онісіфорова В.Ю., к.е.н., доцент, valentinaonisiforova@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Діджиталізація освітнього процесу в Україні останнім часом набрала дуже швидких темпів розповсюдження на усіх рівнях

здобуття освіти. Зрозуміло, що головним важелем впливу в цьому процесі стала світова пандемія коронавірусної хвороби, яка призвела до необхідності введення суворих карантинних обмежень, у тому числі і в освітньому процесі. Тому сьогодні освіта України має практичний досвід використання дистанційних форм навчання тривалістю понад рік, отже, вже можна зробити обґрунтовані висновки щодо проблем реалізації цього процесу в Україні.

Отже, розглянемо, які саме проблеми постали перед освітянами та здобувачами освіти під час активного використання дистанційних форм навчання протягом 2020-2021 років.

Активне ведення занять у вигляді відео-конференцій у режимі реального часу показало фактичне охоплення території України якісним Інтернет зв'язком. Практика навчання показала, що Інтернет достатньої швидкості переважно є в розпорядженні лише тієї частини студентів, які перебувають в межах обласних центрів або в найближчих прилеглих до них районах. Інші групи студентів, які в умовах введення суворого карантину перебували вдома у віддалених районах фактично не мали технічної спроможності підключатися та приймати активну участь у онлайн-заняттях.

Наступна проблема, яка стала зрозумілою лише при активному використанні дистанційної форми навчання, це наявність у викладачів та здобувачів освіти технічних засобів та пристроїв з достатніми технічними характеристиками для ефективного ведення навчального процесу. З боку студентів головними технічними пристроями, які використовуються, є різні типи мобільних гаджетів, а не стаціонарні комп'ютери та ноутбуки. Це стало джерелом ще однієї проблеми, а саме проблеми часткової несумісності програмного забезпечення.

Наступним негативним фактором, який також потребує озвучення, стала соціальна ізоляція учасників освітнього процесу, відсутність безпосереднього контакту в соціальній групі, а також між здобувачем та викладачем, що поступово вплинуло негативним чином на результати навчання. В умовах онлайн-навчання обмежуються можливості до командної роботи в соціальній групі, а також втрачається досвід вирішення конфліктних ситуацій.

В межах значної автономності процесу навчання створилися умови для постійного відволікання уваги та невиконання часових вимог у опануванні певних освітніх завдань. Це пов'язане з тим, що важливими умовами ефективного дистанційного навчання завжди проголошувалися висока здатність до самоорганізації та високий

рівень мотивації, які з подальшим продовженням карантинних заходів почали стрімко втрачатися учасниками освітнього процесу.

Ще однією важливою проблемою на шляху ефективної реалізації дистанційного освітнього процесу є певна суб'єктивна недовіра до цієї форми навчання, особливо серед батьків та здобувачів освіти більш старшого віку. Традиційно серед них все ще панує думка про певну «несерйозність» та неефективність таких занять.

Говорячи про недоліки та проблеми практичного застосування дистанційної освіти не можна не відзначити і негативний вплив на стан здоров'я усіх учасників освітнього процесу, бо постійне перебування перед екранами та моніторами, швидкий темп зміни кадрів, психологічне напруження під час сприйняття інформації з екранів, створюють додаткове навантаження на зір та психіку. Особливо, якщо зауважити, що за межами освітнього процесу постійне використання гаджетів протягом дня продовжується і надалі у особистих цілях.

Окремо слід також зауважити, що не усі види діяльності в освітньому процесі можна ефективно перевести у дистанційну форму або замінити відео-конференцією або показом навчальних відеоматеріалів. Існують практичні навички, які здобувач освіти має спроможність опанувати лише в умовах навчальної аудиторії, лабораторії, тощо. В межах певних спеціальностей цей негативний аспект можна компенсувати, однак є й такі, де недоотримання таких практичних навичок є критичним.

УДК 338.28

ВАЛІДАЦІЯ ГІПОТЕЗ АКТУАЛЬНОСТІ РОЗРОБКИ DIGITAL-ПРОДУКТУ ДЛЯ ЗВО

*Приходько Д.О., к.е.н., доцент,
zajada@gmail.com*

*Фролова Ю.С., студентка,
Ізотова Ю.Р., студентка*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сьогодні відбувається найважливіша трансформація нашого часу – діджиталізація. Це явище дозволяє переводити величезний обсяг інформації в структуровану систему даних і полегшувати роботу всіх підприємств.

Одним з інструментів на шляху до діджиталізації / оцифрування є перехід на електронний документообіг, тобто обмін електронними документами.

В зв'язку з пандемією COVID-19 та поширенням хвороби на території України, навчальні заклади переходять на дистанційне навчання. Різноманітні організації змушені переходити на технології, які вони не планували впроваджувати до певного часу, і переглядати свої стратегічні пріоритети. Завдяки цьому стає актуальним розробка та продаж інноваційних продуктів для закладів вищої освіти (ЗВО), закладів середньої освіти (ЗСО), закладів дошкільної освіти (ЗДО), лікарень та інших державних і приватних установ.

Щодо питання освіти, слід зазначити, що в деяких навчальних закладах, зберігається тенденція обігу паперових документів на адміністративному рівні, які можна було б замінити на електронні. Паперові документи дуже поступаються електронним, адже вони гальмують сам процес документообігу, швидкість опрацювання інформації та прийняття рішень, а також періодично губляться, викликають певні незручності. Наприклад, візьмемо до уваги студентську залікову книжку, це документ, в якому містяться записи про здачу студентом заліків, іспитів, захист курсових, випускних кваліфікаційних робіт, дипломних робіт, різних видів практики, дисертацій, і який студенти можуть забути або втратити у відповідальний момент, а також не проставити оцінки у період навчання за дистанційного режиму через COVID-19.

Відповідно до вищевикладеного, авторами пропонується ідея розробки інноваційного універсального digital-продукту для ЗВО, який допоможе освітянам та студентам подолати кризу паперового накопичення, оптимізувати інформацію і пришвидшити її обіг, здатен вирішити проблеми обробки та зберігання даних, а загалом, покращити роботу навчального закладу, спростити життя студентів. У таблиці 1 представлено ідею digital-продукту для ЗВО.

Назва «APP for U» у перекладі трактується у двох значеннях: «APP» – додаток, доповнення, «for» – для (когось чи чогось), «U» – у нашому розмінні це скорочення від «University» – університет, та «U» на сучасній сленговій англійській мові – це «You» – Ви / ти, тобто «Додаток для Університету» та «Додаток для Вас», тобто, щось, що доповнює життя університету, життя користувача, тим самим вирішуючи їх проблеми та полегшуючи життєдіяльність.

Таблиця 1 – Опис ідеї digital-продукту для ЗВО (складено авторами)

Пропонований digital-продукт	Програмне забезпечення та мобільний додаток «APP for U»
Які проблеми вирішує пропонований digital-продукт для ЗВО	виставлення балів в залікову книжку та відомості (особливо під час дистанційного навчання); перенос даних в електронний вигляд; витрати часу, що пов'язані з паперовим документообігом; матеріальні витрати на папір; додаткова контактна взаємодія з людьми (ризик підхопити вірусу) під час паперового документообігу
Для кого вирішуються проблеми	для студентів, викладачів, адміністрації навчального закладу (деканат, навчальний відділ, відділ кадрів, ін.)
Вид бізнесової взаємодії	B2B
Як можна монетизувати проєкт	продаж програми та її оновлень/доповнень різним навчальним закладам + щомісячні надходження за технічний супровід придбаної програми (консультування, налаштування програми під певні вимоги та задачі, виправлення технічних помилок, ін.) під час її експлуатації навчальним закладом.
Необхідні ресурси для запуску бізнес-моделі	інвестиційні кошти, кваліфікований програміст, програмне забезпечення, бази даних навчальних закладів

Для перевірки актуальності гіпотез щодо доцільності digital-продукту та його затребуваності у реальному житті, авторами було проведено опитування потенційних клієнтів та користувачів digital-продукту для ЗВО, використана техніка дослідження істинної проблеми клієнта і користувача та виявленні шляхи її вирішення – «How might we?». За результатами дослідження були складені портрет клієнта та портрет користувача (рисунок 1-2), а також карта емпатії (рисунок 3).

Розглядаючи портрет клієнта (рисунок 1), бачимо Харківський національний автомобільно-дорожній університет, якому вже 90 років. Можна сказати, що цей університет, як і багато інших сучасних закладів вищої освіти в Україні, має повну готовність до здійснення покупки digital-продукту, такий який буде пропонуватися нами, адже університет використовує сучасні соціальні мережі, займається постійним оновленням матеріально-технічної бази, слідкує за сучасними тенденціями в освітніх процесах та стрімко інтегрується у дистанційне навчання через пандемію COVID-19.

Харківський національний автомобільно-дорожній Університет, 90 років
Країна: Україна
Місто: Харків

Канали:
 Використовує у навчанні :

- Офіційний сайт університету
- Навчальний сайт ХНАДУ (на базі платформи Moodle)
- Файловий архів ХНАДУ
- Електронний розклад занять ХНАДУ (МКР)
- Електронна наукова бібліотека ХНАДУ
- Платформи для дистанційного навчання: Google Meet, Zoom

Promotion:

- Виклад новин університету на офіційному сайті, в YouTube, Instagram, Facebook
- Рекламні компанії у місцевому транспорті
- Періодичні прес-релізи на місцевому телебаченні

Купівельна спроможність:

- Закупівля їжі та продуктів в їдальні та буфети
- Витрати на оновлення матеріально-технічної бази
- Витрати на ремонт та утримання приміщень
- Покупка електронного розкладу

Рисунок 1 – Портрет клієнта digital-продукту (складено авторами)

Юлія, 20 років
Студентка

Спеціальність: Економіка
Країна: Україна
Місто: Харків
Сімейний стан: незаміжня
Хобі: малювання, кулінарія, манікюр, відвідування навчальних курсів

Канали:

- Слідкує за блогами про моду, манікюр, кулінарію та мистецтво в Instagram
- Активно користується Telegram, Viber, Facebook
- Відвідує офіційний сайт університету
- Дистанційно навчається на Навчальному сайті ХНАДУ (на базі платформи Moodle)

Купівельна поведінка:

- Готова витратити на курси до 5000 грн. в місяць
- Харчується в їдальні при університеті кожен день, та витрачає на це близько 50 гривень в день

Рисунок 2 – Портрет користувача digital-продукту (складено авторами)

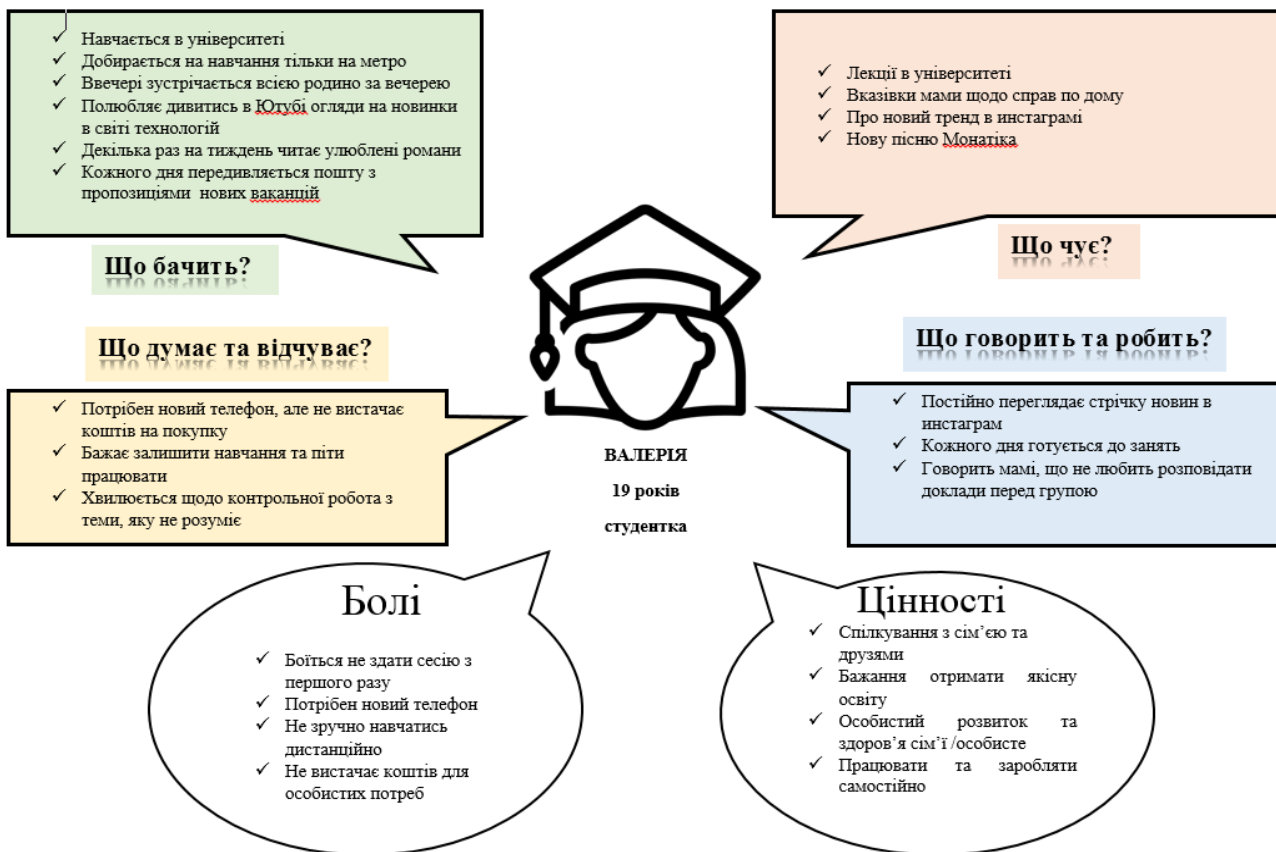

Рисунок 3 – Карта емпатії користувача digital-продукту (складено авторами)

Розглядаючи другий портрет користувача (рисунок 2), ми можемо побачити двадцятирічну студентку Юлію, яка проживає на Україні, в місті Харкові, здобуває вищу освіту за спеціальністю «Економіка». Виходячи з цього портрета, можна зробити висновок, що пропонуваній digital-продукт буде допомагати студентам у навчанні. Цей продукт, який може придбати ЗВО, буде користуватись успіхом серед студентів, бо його багатофункціональність зробить процес здобування освіти набагато легшим, цікавішим та безпечнішим.

Для ілюстрації опитування щодо складання карти емпатії користувача digital-продукту (рисунок 3) було обрано дев'ятнадцятирічну студентку Валерію, яка допомогла підтвердити висунуті гіпотези стосовно актуальності продукту та необхідності його подальшої розробки у реальному житті.

Як видно з проведеного дослідження, проблеми, що зазначені в таблиця 1 є дійсно значущими та потребують вирішення. У відповідності до отриманих фідбеків, актуальним є розробка та

продаж digital-продукту – «APP for U», що буде являти собою певне програмне забезпечення та мобільний додаток у вигляді електронної залікової книжки.

УДК 794:37.015.311-044.922

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІГОР В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

*Сарнавський М. О., аспірант,
nikolay_sarnavsky@ukr.net*

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди*

Реформування вітчизняної системи загальної середньої освіти, яке розпочалося із запровадження у 2016 році Концепції Нової української школи, дало змогу суттєво оновити освітній процес. Одним із напрямків реформи була організація нового освітнього середовища із широким використанням ІТ-технологій та сучасних мультимедійних засобів навчання. Практична реалізація Концепції сприяла встановленню у класах інтерактивних дощок, мультимедійних проекторів, SMART телевізорів, а також інших технічних засобів. Застосування їх у початковій школі дозволило покращити процес навчання, зробити його легшим та цікавішим як для дитини, так і для вчителя.

Цифрова трансформація освіти створює сприятливі умови для: 1) розвитку умінь навчатися самостійно, виокремлювати найбільш цінний матеріал для саморозвитку; 2) формування мобільності особистості, умінь швидко адаптуватися до умов, що змінюються непередбачувано та стрімко; 3) посилення мотивації до самоосвіти та саморозвитку; 4) охоплення різноманітної аудиторії (контент стає персоналізованим), забезпечення співпраці та інтегративності; 5) побудови індивідуальної освітньої траєкторії; 6) навчання у найбільш зручних умовах – комфортному темпі, але з оптимальним використанням часу, виокремленого для виконання певних завдань [1, с. 92].

Варто відмітити, що вищевказана трансформація освіти зараз відбувається переважно лише для початкової школи. На другому ж рівні повної загальної середньої освіти (базова середня освіта) початок роботи за новими стандартами планується у 2022 році. Цей

черговий етап реформи буде стосуватися учнів 5-9 класів та продовжуватиме реалізацію Концепції Нової української школи. Однак, віковий період учнів, які навчаються в цих класах (від 10-11 до 14-15 років), вказує на необхідність більш виваженого підходу до застосування досягнень технічного прогресу у ході навчальних занять. Адже у даному випадку мова йде про підлітковий період розвитку особистості, який займає виключно важливе місце у процесі формування особистості.

Саме в цей період індивід переходить на якісно новий ступінь свого розвитку, тобто переходить з положення «дитина» в положення «дорослий» та певний час перебуває у статусі маргінальної особистості, яка належить двом культурам [2, с. 14].

Для підлітка великого значення набуває спілкування зі своїми однолітками. Одним із способів отримання досвіду такого спілкування є участь у інтелектуальних іграх. Такі ігри допомагають йому влитися у різні типи компаній, знайти товаришів і друзів за інтересами.

Інтелектуально-ігрова сфера, як і багато інших, зазнала впливу стрімкого розвитку техніки та інформаційних технологій. Внаслідок цього багато інтелектуальних ігор, які існували та існують у звичному реальному житті, зараз отримують «друге дихання» шляхом перенесення їх у світ віртуальний (комп'ютерний). Відтак, це призвело до появи нового виду інтелектуальних ігор – віртуальних (комп'ютерних) інтелектуальних ігор. Останні, за умови їх правильного педагогічного супроводу, можуть мати великий педагогічний ефект.

Досвід роботи з підлітками показує, що вони проявляють великий інтерес до таких ігор. Пов'язано це, зокрема, з тим, що переважна більшість підлітків спілкується між собою за допомогою сучасних досягнень технічного прогресу: телефону, комп'ютера, планшета тощо. Досвід такого спілкування дає змогу їм швидко розібратися із особливостями віртуальних (комп'ютерних) інтелектуальних ігор.

Література:

1. Кучерак І. В. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 2. С. 91–94.

2. Сучасний підліток у системі психолого-педагогічного супроводу: монографія / Н. М. Токарева, А. В. Шамне, Н. М. Макаренко. Кривий Ріг, 2014. 312 с.

УДК 378.146**ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

*Сідельнікова В.К., к.п.н., доцент,
vladasid09@gmail.com*

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

*Ониси́форова В.Ю., к.е.н., доцент,
valentinaonisiforova@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах все більше уваги приділяється проблемам підвищення якості освіти та формуванню об'єктивних підходів до оцінювання її рівня. Ефективна система оцінювання якості освіти має всебічно враховувати усі аспекти та рівні формування якісної освітньої послуги та підходити до вирішення питання комплексно.

Традиційна система оцінювання якості освіти у закладах вищої освіти складається з наступних складових:

- оцінка засвоєння знань здобувачами освіти;
- атестація професорсько-викладацького складу;
- комплексна оцінка діяльності підрозділів закладу вищої освіти, тощо.

В умовах поширення дистанційної форми навчання в першу чергу більше уваги слід приділити особливостям реалізації першої з зазначених складових, а саме оцінюванню засвоєння знань та умінь, рівня опанування професійних компетенцій здобувачами вищої освіти.

Говорячи про означену складову, можна виділити кілька хронологічних етапів проведення її оцінювання відповідно до процесу опанування певної навчальної дисципліни. Такими етапами можуть бути:

- проведення «вхідного» оцінювання знань на перших етапах вивчення навчальної дисципліни з метою визначення рівня наявних знань з предметів, які за змістом передують аналізованій навчальній дисципліні та мають сформувані базові знання для можливості її вивчення;

- поточний контроль знань та рівня засвоєння професійних компетенцій з метою поточного оцінювання якості навчання та ефективності побудови навчального процесу;

- підсумковий контроль, метою якого є оцінювання рівня опанування навчальної дисципліни, який проводиться на кінцевому етапі навчального курсу.

В умовах дистанційної форми навчання форми реалізації усіх зазначених видів контролю отримують цілу низку особливостей у ході їх провадження. Особливо це стосується проведення поточного та підсумкового контролю.

Говорячи про поточний контроль, слід зауважити, що його важливість в умовах дистанційної форми навчання надзвичайно зростає. Практика реалізації дистанційної форми навчання свідчить, що при подальшому подовженні терміну опанування навчальних дисциплін в такій формі стрімко знижується рівень самоконтролю та самоорганізації у здобувачів вищої освіти, падає їх мотивація щодо безперервного та систематичного виконання усіх видів навчальних завдань. А тому чітко означений за часом періодичний поточний контроль стає однією з обов'язкових умов підтримання належного рівня навчального процесу.

Окремо слід зупинитися на особливостях проведення підсумкового оцінювання знань в умовах дистанційного навчання у разі неможливості, зокрема через технічні причини, проведення такого контролю у режимі реального часу за допомогою Інтернет зв'язку, коли можливим є прямиий зоровий контакт та створення умов для ефективного контролю за самостійністю виконання контрольних завдань здобувачем освіти.

В зазначених вище випадках неефективним є використання цілого переліку завдань, метою яких є оцінка рівня засвоєння теоретичних знань здобувача за навчальним курсом. Однак і оцінювання рівня отриманих знань лише за допомогою різних видів тестових завдань в таких випадках не дозволяє об'єктивно оцінити рівень опанування здобувачем професійних компетенцій. Зазначена проблема потребує вирішення і додатково проблема ускладнюється тим, що форма завдання, яка має використовуватися в цьому випадку повинна мінімізувати можливість суб'єктивного підходу з боку викладача в ході оцінювання та не викликати сумнівів у об'єктивності отриманих результатів оцінки знань у здобувачів освіти.

УДК 378.14**ВЕБІНАР ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ЗАСВОЄННЯ
ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ПРИ
ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ**

*Федорова В.О., к.е.н., доцент,
robodavictory5@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Однією з найефективніших форм організації занять у вищих навчальних закладах є лекції. Вони забезпечують теоретичну основу навчання, розвивають зацікавленість до навчальної дисципліни, формують у здобувачів вищої освіти орієнтири для самостійної роботи над курсом. Однак при дистанційному навчанні проведення традиційних лекцій стає нереальним, перш за все, з причини територіальної віддаленості викладачів і здобувачів.

Одним зі способів вирішення окресленої проблеми є проведення лекцій у формі вебінарів. Слово «вебінар» походить від двох англійських слів: web – «віртуальний» та seminar – «семінар». Тобто вебінар – це семінар, який проводиться у видаленому режимі через Інтернет з використанням відповідних технічних засобів. До них відносяться програмне забезпечення для проведення вебінарів, а також навушники і мікрофон. В деяких випадках програмне забезпечення для вебінарів підтримує використання веб-камери, щоб учасники могли бачити один одного.

В більшості випадків вебінари використовуються для проведення конференцій, нарад і переговорів в умовах, коли їх учасники знаходяться на великій відстані один від одного. В той же час вони є дуже ефективним інструментом засвоєння теоретичного матеріалу при дистанційному навчанні у вищому навчальному закладі.

Серед головних переваг вебінарів можна виділити наступні:

- економія коштів (не потрібно платити за оренду зали, їжу, відсутні транспортні витрати);
- охоплення необмеженої кількості здобувачів вищої освіти;
- прямий доступ до допоміжного матеріалу (здобувач може під час вебінару пройти за посиланням на зовнішні ресурси, необхідні для полегшення засвоєння матеріалу);
- легкість збереження, архівації та розміщення вебінарів на веб-ресурсі (з подальшим створенням з них електронного курсу);

- можливість інтерактивної участі (здобувач за бажанням може задати питання викладачеві в письмовій формі за допомогою чату);
- демонстрація при проведенні вебінарів слайдів, текстової та графічної інформації, презентацій, схем, використання дошки для малювання тощо;
- можливість подолання здобувачем вищої освіти відчуття ніяковості перед іншими: здобувачі ставлять запитання, вільно беруть участь в обговореннях і діалогах [1-2].

Поряд із вказаними перевагами вебінари мають і недоліки:

- залежність від технічних умов (якість звуку, зображення, пропускна можливість каналу Інтернету);
- залежність від рівня підготовленості учасників як користувачів комп'ютерами та Інтернетом;
- відсутність у викладача фізичної можливості відповісти на всі запитання з використанням чату при великій кількості здобувачів, постійне відволікання викладача на дані запитання;
- відсутність можливості врахування індивідуальних якостей здобувача в процесі навчання, дослідження реакції на навчальний матеріал;
- складність контролю відвідування здобувачами вебінарів.

Незважаючи на вказані недоліки, вебінар є найефективнішим засобом засвоєння теоретичного матеріалу з певної дисципліни при дистанційному навчанні, оскільки передбачає наявність зворотного зв'язку між викладачем і здобувачами вищої освіти, їх сумісну роботу, створює «ефект присутності» здобувача в аудиторії.

Література:

1. Сич Л. Вебінар як ефективна форма самоосвіти. URL: <https://zl.kiev.ua/vebinar-yak-efektyvna-forma-samoosvity/> (дата звернення 14.03.2021).
2. Моргуненко А. Вебинары как новая форма обучения сотрудников отдела продаж. URL: <http://www.marketing.spb.ru/lib-mm/sales/webinar.htm> (дата звернення 15.03.2021).

УДК 378.14.014.13:656.07**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ***Федотова І.В., д.е.н., доцент,
irina7vf@gmail.com**Бочарова Н.А., к.е.н., доцент
bocharova.n.a.xnadu@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Соціальні та технологічні процеси, що перебігають у суспільстві, формують вимоги до майбутніх спеціалістів, необхідні для успішної професійної діяльності в умовах інформатизації, відповідно, і вимоги до закладів освіти. Сучасні цифрові технології надають нові інструменти для розвитку закладів вищої освіти і інших освітніх установ в усьому світі. Цифровізація забезпечує можливості для обміну накопиченим досвідом і знаннями, що дозволяє людям дізнатися більше і приймати більш обґрунтовані рішення в своєму повсякденному житті.

У рекомендаціях Європейського союзу від 2006 р. за ключовими компетенціями для безперервного навчання, в якості однієї з восьми запропонованих, є цифрова компетенція [1]. 3 грудня 2010 року науковим центром Євросоюзу була розпочата розробка моделі цифрових компетенцій населення, відома як DigComp. Цифрова компетенція визначається як впевнене, критичне і творче використання інформаційно-комп'ютерних технологій для досягнення цілей, пов'язаних з роботою, навчанням, дозвіллям, участю в житті суспільства [2]. В Україні в 2021 році було схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року та затверджено план заходів з її реалізації. В Концепції зазначено, що на сьогодні здійснюється значна кількість освітніх заходів, спрямованих на формування цифрових навичок, проте вони не мають системного характеру, забезпечують формування лише окремих навичок та не вирішують питань низького рівня володіння цифровими навичками в суспільстві та обізнаності щодо цифрових прав громадян [3]. Основними проблемами з питань розвитку цифрових компетентностей, які потребують розв'язання в рамках цієї Концепції, є відсутність єдиних підходів до визначення цифрових компетентностей у професійних стандартах та єдиних вимог до освітніх програм з

розвитку інформаційно-цифрової компетентності фахівців різних професій; єдиних вимог до цифрових компетентностей в системі освіти.

Інформаційно-цифрова компетентність унікальна тому, що дає людям змогу отримувати інші компетентності (наприклад, швидко опанувати мову, бути соціально активнішими тощо). Цифрова грамотність (або цифрова компетентність) визнана ЄС однією з восьми ключових компетентностей для навчання протягом усього життя [4]. Стрімке поширення цифрових технологій робить цифрові навички (компетентності) громадян ключовими серед інших навичок. Навчання за принципом «знати все» змінюється на принцип «знати, як навчатися протягом життя та стати самореалізованим та конкурентоздатним» [4]. Оновлена рамка цифрової компетентності ЄС Digital Competence Framework (DigComp 2.0) визначає ключові компоненти у 5 сферах, які можна узагальнити: інформаційна грамотність, комунікація і співробітництво, створення цифрового контенту, безпека, вирішення проблем [5]. Успішність професійно-орієнтованої освітньої діяльності в умовах цифрової революції залежить від рівня інформаційно-цифрових компетенцій здобувачів вищої освіти і готовності використовувати їх в інформаційно-насиченій, оцифрованій практичній діяльності.

Під інформаційно-цифровою компетентністю (ІЦК) автором [6] запропоновано розуміти уміння використовувати наявні інформаційно-цифрові ресурси для отримання, зберігання, поширення та опрацювання необхідної інформації; здатність упевнено, критично, творчо і безпечно використовувати інформаційнокомунікаційні технології для досягнення цілей, що визначаються потребами сталого розвитку особистості та суспільства в цілому.

Більшість вчених розглядає інформаційно-цифрову компетентність як необхідну складову сучасної освіти, як ключовий навик, необхідний для успішної життєдіяльності в сучасному світі. Базуючись на аналізі літератури [6-8] можливо виділити наступні складові інформаційно-цифрової компетентності:

- ціннісно-комунікативний блок характеризує сукупність цілей і цінностей вищої освіти, які можуть бути значущими для формування ІЦК здобувачів освіти;

- програмно-методичний блок об'єднує необхідну інформацію про можливі стратегії, форми і програми підготовки, в рамках яких здійснюється формування ІЦК здобувачів освіти;

- когнітивно-діяльнісний блок характеризує рівень сформованості знань про інформацію та способи її перетворення, інформаційно-цифрові ресурси та можливості їх використання, кібербезпеку;

- інформаційно-психологічний блок формує систему знань і умінь здобувачів освіти, що складають основу їх професійної діяльності, здатність працювати з освітньо-науковою інформацією, визначає властивості пізнавальної діяльності;

- емоційно-комунікаційний блок характеризує емоційне ставлення до процесу навчання та ступінь володіння комунікативними вміннями, а також форми взаємодії учасників освітнього процесу в ході формування ІЦК здобувачів освіти;

- процесуально-мотиваційний блок формує основні мотиви, що визначають шляхи становлення ІЦК;

- інформаційно-технологічний блок формує вміння оформляти власний програмний продукт в різних форматах, обробляти числові дані за допомогою інструментів статистики і візуалізації, відбору релевантних джерел інформації;

- рефлексивно-діагностичний блок характеризує готовність оцінювати свої знання, вміння та навички на кожному етапі їх здобуття;

- технологічний блок відображає засоби навчання, що використовуються для формування ІЦК здобувачів освіти.

До інформаційно-цифрових компетенцій здобувача вищої освіти відносяться:

1. Цифрова інформаційна грамотність, що включає пошук і фільтрацію, оцінку і аналіз даних, інформації та цифрового контенту.

2. Комп'ютерна грамотність, що включає володіння ПО, розташованому на ПК, експлуатацію периферійних пристроїв.

3. Створення і розвиток, модифікація та інтеграція цифрового контенту.

4. Комунікація і співробітництво, що включає обмін інформацією за допомогою цифрових технологій, цифровий етикет.

5. Безпека, що включає захист персональних даних і забезпечення конфіденційності, захист здоров'я.

6. Медіаграмотність, що включає вміння працювати з текстовою, графічною, відеоінформацією, іншими видами інформації, вміння використовувати об'єкти доповненої і віртуальної реальності.

7. Технологічна грамотність, що включає вміння вибирати відповідні цифрові пристрої і технології для вирішення професійних завдань, а також рішення проблем, пов'язаних з цифровими

технологіями, що включає вирішення технічних проблем, визначення потреб і технологічних рішень.

Формування цифрової грамотності здобувачів вищої освіти не повинно обмежуватися тільки вивченням дисциплін інформаційного циклу, а набувати міждисциплінарний характер. У змісті програми має бути передбачено освоєння всіх загальних і професійних компетенцій. Тобто, всі компетенції повинні знайти місце в змісті освітніх програм, дисциплін. Крім того, потрібно постійно підвищувати й цифрову грамотність викладачів, що дозволить зробити роботу науково-викладацького персоналу більш продуктивною і результативною.

Література:

1. Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key Competences for Lifelong Learning. Official site of EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006H0962>.

2. Digital globalization: The new era of global flows. Official site of McKinsey&Company. URL: <http://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/digital-globalization-the-new-era-of-global-flows>.

3. Концепція розвитку цифрових компетентностей. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

4. Освіта. Стратегія України 2030. *Український інститут майбутнього*. URL: <https://www.slideshare.net/UIFuture/2030-148758034?fbclid=IwAR3OwyONfn01N18qksqA1lQZUVIFVHMede9wEfXmdIoT-p994WzjZ8MKnVQ>.

5. DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. The Digital Competence Framework 2.0. November 15, 2018. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

6. Трифонова О.М. Визначення рівня сформованості інформаційно-цифрової компетентності у майбутніх фахівців комп'ютерних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 177, част. II. С. 128-135.

7. Константинова Д.С., Кудяева М.М. Цифровые компетенции как основа трансформации профессионального образования. *Экономика труда*. 2020. Том 7. № 11. С. 1055-1072.

8. Батова М.М. Формирование цифровых компетенций в системе "образование – наука – производство". *Вопросы инновационной экономики*. 2019. Том 9. № 4. С. 1573-1584.

УДК 378.14.014.13:656.07

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ***Федотова І.В., д.е.н., доцент
irina7vf@gmail.com**Догадайло Я.В., к.е.н., доцент
svetlicwork@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Цифровізація стає невід'ємним елементом розвитку всіх сфер життя суспільства, в тому числі і системи освіти. В 2003 році Організацією Об'єднаних Націй була прийнята Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» в якій підкреслюється, що освіта, знання, інформація і спілкування є основою розвитку, ініціативності та благополуччя людської особистості [1]. Розвиток сучасного світу, що включає цифровізацію всіх сфер життя суспільства, став передумовою до впровадження діджиталізації в сферу освіти, в тому числі до вищих навчальних закладів. Особливу роль в стратегічному оновленні сучасного закладу вищої освіти (ЗВО) відіграє і цифрова трансформація.

Завдяки цифровим технологіям підтримується глобалізація наукового світу і активно розвивається академічна мобільність. Безумовно, сучасні заклади вищої освіти зобов'язані модернізувати власне освітнє середовище, а також повинні активно адаптуватися для збереження своїх унікальних якостей і конкурентних переваг, грамотно вибудувати стратегію свого розвитку, змінювати освітні програми та науково-дослідницьки напрямки розвитку. Законом України «Про освіту» визнано інформаційно-комунікаційну компетентність як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності [2].

Спалах COVID-19 змусила освітні установи почати онлайн-навчання. З початку весни 2020 року ЗВО були змушені перейти з традиційної очної освіти до дистанційної. Таким чином, виникла проблема швидкого розвитку цифровізації освітнього середовища. Європейською Комісією зроблений новий акцент на можливості впровадження цифрових інструментів в освітній процес, для чого був запропонований План дій щодо цифрової освіти (2021–2027) (The Digital Education Action Plan), який окреслює бачення Європейської

Комісії щодо якісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти в Європі [3]. Це заклик до дії для посилення співпраці на європейському рівні з метою: вчитися на кризі COVID-19, під час якої технології використовуються у безпрецедентному масштабі в освіті та навчанні, а також зробити системи освіти та навчання придатними для цифрової ери. Новий План дій має два стратегічні пріоритети: 1) сприяння розвитку високоефективної цифрової екосистеми освіти; 2) підвищення цифрових навичок та компетенцій для цифрової трансформації [3].

В Плані дій щодо цифрової освіти визначені наступні керівні принципи, які є важливими для забезпечення того, щоб освіта та навчання відповідали цифровим трансформаціям та подальшому поліпшенню якості та інклюзивності освіти в Європі [3]: якісна та інклюзивна цифрова освіта, що поважає захист персональних даних і етику, має бути стратегічною метою всіх органів та установ, що займаються освітою та навчанням; трансформація освіти для цифрової ери – це завдання для всього суспільства; цифрова освіта повинна відігравати ключову роль у збільшенні рівності та інклюзивності; цифрова компетентність повинна бути основною навичкою для всіх викладачів та навчального персоналу і вбудована у всі галузі професійного розвитку викладача, включаючи освіту вчителів; керівники освітніх установ відіграють ключову роль у цифровій галузі освіти; цифрова грамотність необхідна для життя в цифровізованому світі; базові цифрові навички повинні стати ядром навичок, якими повинен володіти будь-який громадянин; для підтримки конкурентоспроможності потрібні люди, що мають новітні передові цифрові навички для підтримки подвійної цифрової та «зеленої» зміни суспільства, державних служб та всіх частин економіки; існує потреба у високоякісному вмісту освіти для підвищення актуальності, якості та інклюзивності європейської освіти та навчання на всіх рівнях.

Шевченко Л.С. [4] наголошує про негайність розробки програми цифрової трансформації ЗВО для забезпечення конкурентоспроможності їхньої освітньої та науково-дослідної діяльності на національному та світовому рівнях. Необхідність цифровізації ЗВО на думку автора зумовлено: 1) «цифрову» грамотність («цифрову» компетентність) ЄС визнав однією з 8 ключових компетенцій для повноцінного життя та діяльності; 2) до цифровізації університети підштовхують нові форми

університетської інтеграції (віртуальні та мережеві університети); 3) пришвидшується створення інноваційних мереж за участі ЗВО, наукової кооперації між ЗВО різних країн; 4) посилює конкурентні переваги ЗВО на ринках освітніх послуг.

На підставі вивчення передового міжнародного та вітчизняного досвіду, а також аналізу літературних джерел [4-6], визначено, що цифровізація вищої освіти повинна включати:

1. Цифровізація системи освіти ЗВО:

– розробка віртуального навчального середовища, інформаційної системи для якої використовується різноманітне програмне забезпечення з метою створення єдиного навчального простору для всіх учасників освітнього процесу (наприклад, онлайн-платформа типу Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване навчальне середовище)). Система також повинна передбачати можливість інтеграції з електронними ресурсами бібліотеки для більш поглибленого навчання та науково-дослідної діяльності викладачів і студентів;

– створення цифрового репозиторію, бібліотеки та електронної енциклопедії для забезпечення доступу студентів чи викладачів до наукової літератури з будь-яких пристроїв;

– облаштування навчальних аудиторій різним комплектом мультимедійного обладнання: стаціонарні та мобільні проектори, екрани, телевізори, інтерактивні дошки та інше;

– надання підтримки науково-педагогічним працівникам (НПР), які задають тенденції в області розвитку цифрових навичок і займаються розробкою інноваційних методик викладання, та допомоги тим НПР, які мають менш просунуті навички використання цифрових технологій;

2. Цифровізація внутрішніх процесів ЗВО:

– формування відповідного матеріально-технічного забезпечення та створення інформаційних сервісів (корпоративна пошта, хмарні технології тощо);

– впровадження системи електронного документообігу, електронної системи Деканат, процесів управління закупівлями, дослідницькими проектами тощо.

3. Цифровізація організації взаємодії ЗВО з абітурієнтами та їхніми батьками, випускниками і роботодавцями, підтримання та розвитку іміджу ЗВО, стимулювання створення освітніх інновацій та ін.

4. Цифровізація взаємодії ЗВО з НПР та студентами:

– використання цифрових технологій для інформування студентів та викладачів, створення мобільного додатку із різних питань освітнього процесу (інформаційна підтримка щодо успішності, навчального плану, рейтингу, контролю, перепустки, інтерактивні стрічки, останні новини та оголошення тощо);

– створення системи знеособленого оцінювання для виявлення результатів навчання студентів та їх рейтингу;

– формування системи зворотного зв'язку з викладачами та студентами, вивчення їх пропозицій та відношення, якості навчального плану, визначення необхідності певних освітніх програм, оцінювання викладачів тощо.

Перехід до цифрового університету неможливий без підтримуючих заходів, спрямованих на впровадження змін в університеті. Цифровізація освіти – це лише засіб у вигляді гнучкої і динамічної інформаційно-комунікативної системи, яка розвивається відповідно до запитів суспільства, особистості і освітнього закладу.

Література:

1. Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті»: Декларація Організації Об'єднаних Націй від 12.12.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c57#Text.

2. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Digital Education Action Plan (2021-2027). Resetting education and training for the digital age. URL: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en

4. Шевченко Л.С. Цифровізація вищої освіти у стратегії розвитку Харківського регіону. *Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років*: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 23 січня 2020 року) / за ред. С. В. Глібко, Ю. В. Георгієвського. Харків, НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 119 с. С. 94-98.

5. Минина В.Н. Цифровізація вищої освіти и ее социальные результаты. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Социология*. 2020. Т. 13. Вып. 1. С. 84–101.

6. Храмова Ф.И., Терехова А.И. Цифровізація вищої освіти в Республіке Беларусь: методологический аспект. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*. 2020. №3-2. С. 104-106.

УДК 796**ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ
ПОКРАЩЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ***Шевченко В.І., ст. викладач,
irinaser86@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В даний час процес фізичного виховання фахівців з вищою освітою активно адаптується відповідно до вимог що пред'являються практикою. Одне з головних завдань, які вирішуються при цьому: підвищення морфофункціональних можливостей організму для досягнення високої розумової і фізичної працездатності. Для придбання як можна більшої кількості професійно необхідних знань і розвитку професійно важливих якостей, важливе значення має не тільки набір дисциплін, що вивчаються, але і функціональний стан організму студента, тобто рівень його фізичної підготовленості, функціональних можливостей і загальний психологічний комфорт. Таким чином, визначено проблема необхідності пошуку нових методик пов'язаних з покращенням не тільки показників по фізичній підготовленості, але і показників психофізіологічних можливостей, оскільки це один з аспектів функціонального стану організму. Це й визначило обраний напрямок наших досліджень [1, стор 58].

Організм людини - це система вібруюча. А музика - це теж вібрація, тільки впорядкована, певним чином синхронізована. Вона вносить порядок до нашої системи, настроює її на певний лад, впливає на настрій і роботу внутрішніх органів і систем. Аналіз історичного коріння [3] зв'язку спорту і мистецтва показав, що з давніх часів у різних народів проповідував культ єдності фізичної сили і духовної досконалості. У Спарті вперше в світі була введена пісня і музика у військових цілях, під час походу, для ритму кроку, і вишукувань. Стиль бою якому навчали спартанця називався «Танець із зброєю». Піфагор, будучи, до всіх його багаточисельних заслуг, ще і переможцем Олімпійських ігор по боротьбі і кулачному бою, всіляко сприяв широкому впровадженню музики у фізичне виховання на науково-теоретичній основі. У своєму університеті в Кротоні, Піфагор починав і закінчував день співом: вранці - розбудити активність, увечері - щоб заспокоїтися.

При появі ритмічного впливу музики, мозок починає підлаштовуватися під цей ритм. У науковій літературі цей феномен

називається «Реакція перебудови біострумів мозку». Причому, ритм може бути не лише звуковим, але і зоровим. Простим прикладом такого впливу є кольорова музикальна установка, де звуки і колірні спалахи синхронізовані - це тільки посилює вплив на мозок.

Останнім часом у літературі широко обговорюються нові ідеї і підходи до застосування відновлювальних засобів з використанням релаксаційних комп'ютерних програм. Передовий досвід показує що у спортивній практиці та у фізичному вихованні різних груп населення вже використовуються релаксаційні програми. Особливе значення надається музичним та відео композиціям.

Нами було проведено порівняльний огляд доступних в мережі Інтернет мультимедійних програм відновлювання. В більшості з них [2, стор 42] будь-який пресет можна змінити на власний розсуд: усе настроюється, усе міняється. Зміни набувають чинності негайно. «*Natura Sound Therapy*» більшою мірою орієнтована на людей, захоплених різними способами програмування свого мозку. Якщо цього не треба, для того щоб просто відпочити і розслабитися, буде корисніша програма " *Аура лісу* ". У аудіальній психокоректувальній програмі «*Релаксація*» в неусвідомлюваній, нечутній для свідомості формі вбудовані сугестивні установки і спеціально розроблені емоційно значущі звуки. Обминувши кордони свідомості, вони проникають в глибинні структури психіки безпосередньо у підсвідомість людини, очищаючи мозок від того, що викликає тривогу «зашумлення». «*Mirolit Halotea*» - аудіо програваач, за допомогою якого можна не лише прослуховувати звукові файли, але так само можна створювати свої звукові теми. У програмі вже є набір звукових пресетов і теми. Програма для релаксації «*Політ крізь Всесвіт*» містить великий вибір відео програм: «Політ крізь зірки», «Захід на березі моря», «Вогонь свічки, що горить», «Віртуальна прогулянка по Марсу», «Біля гірського озера», «Панорама біля моря», «Всесвіт Любові (внутрішня посмішка)», «Долина орлів», «Портал Часу», «Мікро і макро космос», «Меркаба (подвійний тетраедр)» - красиві і заспокійливі відео з м'якою, медитативною музикою і просторовим рухом. Представлені програми для релаксації можуть використовуватися також і у роботі із студентами. [3, стор 148].

Для об'єктивізації отриманої під час аналізу програм для релаксації інформації проводилися бесіди з фахівцями та опитування студентів. У дослідженні взяли участь 64 студентів першого і другого курсів харківських автомобільно-дорожнього і аграрного

університетів, що займаються на різних спортивних спеціалізаціях основної групи за станом здоров'я. В результаті нашого дослідження була вибрана програма «Політ крізь Всесвіт», яка має великий вибір відео програм, що задовольняє різні вимоги.

У ході педагогічного експерименту перевірялась ефективність відновлювання з використанням мультимедійної програми «Політ крізь Всесвіт» у заключній частині заняття. Студентам контрольної та експериментальних груп замірювалися частота дихання та частота серцевих скорочень на початку заняття і вкінці, для контрольної групи після звичайної заключної частини з виконанням дихальних вправ, а для експериментальних після 7 хвилин перегляду програми «Політ крізь Всесвіт».

При дослідженні життєво важливих показників встановлено, що частота дихання та частота серцевих скорочень на початку заняття і в КГ і в ЕГ були однакові. Вкінці заняття показники були кращі у ЕГ, що доводить користь використання релаксаційної комп'ютерної програми в кінцевій частині заняття зі студентами.

Крім гучності і частоти звучання на показники «частота дихання» і «частота серцевих скорочень» впливає індивідуальне сприйняття музики конкретною людиною. Головне, щоб музика подобалася. Тоді мозок перестане витрачати енергію на негативні емоції, що позитивним чином позначиться на загальному стані. Після проведеного аналізу програм для релаксації, «Політ крізь Всесвіт» обрано, як найбільш придатну для використання у заняттях зі студентами. Отримані результати досліджень свідчать про необхідність упровадження в практику кінцевої частини заняття студентів, засобів відновлення з використанням релаксаційних комп'ютерних програм.

Література:

1. Козина Ж. Л. Методы применения современных информационных технологий для активизации образного восприятия занимающимися элементами техники и тактики в спортивных играх. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Наукова монографія за ред. Єрмакова С. С. Харків : ХДАДАМ (ХХП), 2007. № 1. С. 58-65.
2. Козіна Ж. Л. Мультимедіа-технології як сучасний засіб навчання в спортивних іграх. ТМФВ 2010. № 5 С. 41-43.
3. Лизогуб В.С. Індивідуальні психофізіологічні особливості людини та професійна діяльність. Фізіол. журн. 2010. Т. 56, № 1. С. 148 - 151.

Секція 2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

УДК 378.147:[657+336.22]

РЕАЛІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ КОМПОНЕНТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

*Азаренков Г.Ф., к.е.н., професор.
grygorii.azarenkov@hneu.net*

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

На сьогодні, провідні вітчизняні та зарубіжні науковці, економісти сучасний стан розвитку економіки визначають як інформаційну, креативну економіку, економіку знань[1, стор.85]. Інформація та знання виходять на принципово новий рівень. Глобалізаційні процеси в світі призвели не тільки до вільного переміщення капіталів, ресурсів, створення наднаціональних корпорацій, а й активного розповсюдження елементів цифрової економіки, хмарних технологій. Темпи розповсюдження та розмноження інформаційного ресурсу через всесвітню мережу значно зменшує часовий лаг отримання певних конкурентних переваг, які раніше забезпечувались територіальним розташуванням та інформаційними бар'єрами. Специфічні характеристики нової інформаційної економіки формують новий перелік вимог до суб'єктів соціально-економічної діяльності. Інформаційна, цифрова економіка потребує фахівців готових та спроможних відповідати сучасним викликам. Відповідно, підготовка фахівців з вищою освітою також потребує певних змін. Виклики сучасної економіки стали однією з передумов активного запровадження компетентнісного підходу в освітньому процесі.

На сьогодні підготовка майбутніх фахівців за спеціальністю облік і оподаткування ґрунтується на затвердженому стандарті вищої освіти [2]. Ціллю навчання зазначений стандарт визначає підготовку фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та прикладні проблеми у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування [2]. Аналітична складова є значною та невід'ємною

складовою підготовки фахівців. Затверджений стандарт передбачає набуття студентами сукупності відповідних компетенцій.

Підготовка сучасних фахівців не може не враховувати поточні та майбутні потреби ринку. Тісна співпраця освітнього середовища з представниками бізнес-середовища забезпечують актуальність змістовної складової підготовки фахівців.

Останнім часом відбулись значні зміни щодо вимог до фахівців облікового профілю.

Широке застосування спеціалізованих програмних продуктів, процеси автоматизації основних напрямків обліку, запровадження елементів електронного документообігу, все це призводить до принципової зміни як функціональних обов'язків фахівців-обліковців, так і до зміни підходів щодо роботи бухгалтерських служб установ.

На сьогодні, фахівець облікового профілю має не тільки забезпечувати якісне здійснення облікових процедур, значна частина яких може бути автоматизована, а й ефективно працювати з отриманою інформацією, формувати обліково-аналітичну складову забезпечення прийняття управлінських рішень.

Викладання облікових дисциплін має гармонійно поєднувати можливість набуття студентами компетентностей за різними складовими. Поряд з отриманням знань, вмінь, навичок щодо облікових процедур, значна увага приділяється аналітичній компоненті підготовки фахівців, через набуття відповідних компетентностей.

Вважаємо розвиток аналітичних компетентностей значимою складовою підготовки майбутніх фахівців. Автором було виділено три основні напрямки реалізації аналітичної компоненти підготовки фахівців спеціальності облік і оподаткування.

По-перше, дисципліни, предметом вивчення яких є безпосередньо аналіз. Як то, економічний аналіз, фінансовий аналіз, аналіз за галузями господарської діяльності, тощо. Дисципліни цього блоку спрямовані на набуття аналітичних компетентностей. По-друге, дисципліни професійно-профільної спрямованості, серед яких можна визначити управлінській облік, фінансовий облік, інформаційні системи в обліку. По-третє, дисципліни загальноекономічної підготовки. До цієї групи можна віднести навчальну дисципліну економіка підприємства, менеджмент, фінанси тощо.

Кожна з навчальних дисциплін за трьома напрямками спрямована, з різним ступенем впливу, забезпечує формування відповідних

компетентностей аналітичної складової підготовки. Вважаємо, що за кожним з цих напрямків, вивчення дисциплін має забезпечувати формування аналітичної компоненти підготовки.

Рисунок 1 – Аналітична компонента в формуванні компетентностей майбутніх фахівців

Важливим аспектом викладання облікових дисциплін, який спрямовано на підвищення якості підготовки фахівців, є застосування методів активізації навчального процесу. Серед широкого спектру існуючого інструментарію методів активізації навчального процесу, можна виділити застосування елементів тренінгового навчання. Багатогранність форм організації групової роботи під час проведення тренінгу [3, стор. 41] надає викладачу широкі можливості щодо реалізації аналітичної компоненти навчання. Використання тренінгових технологій під час вивчення навчальних дисциплін фінансовий облік, управлінський облік сприяє формуванню системного мислення у студентів, дозволяє студентам визначити облік як складну систему; виявляти взаємний вплив та взаємодію облікових підсистем. Сукупність облікових дисциплін, поряд з розкриттям технології облікових процесів за кожною ділянкою обліку, документальним оформленням господарських операцій,

реєстрів, звітності, визначенням аспектів організації обліку на підприємстві, стає підґрунтям формування інформаційно-аналітичної бази.

Поряд із застосуванням тренінгових технологій, розкриттю аналітичної компоненти сприяє проведення ділових ігор, симуляцій, які спрямовані на моделювання реальних бізнес-ситуацій, які потребують аналізу, оцінювання та прийняття управлінських рішень. Використання технологій активізації навчального процесу, які передбачають моделювання розвитку сценаріїв, дозволяє майбутнім фахівцям більш ефективно інтегруватись в реальні економічні відносини.

Також, одним з результативних напрямків підвищення якості підготовки фахівців спеціальності обліку і оподаткування є використання в навчальному процесі «Віртуальної бухгалтерії».

Сучасні програмні продукти, які використовуються на підприємствах для автоматизації облікових процесів, передбачають можливість формування звітності. Інформаційне наповнення такої звітності залежить від обраних параметрів, коректності добору критеріїв вибору інформації, структури показників. Для сучасного фахівця актуальним є здатність коректно формулювати економічну задачу, реалізувати її виконання автоматичним програмним продуктом, а також надати адекватну оцінку отриманого результату.

Тенденції розвитку світової економіки в умовах інформаційної економіки, призводять до переходу від класичного обліку до облікового консалтингу. Виконання виключно облікових процедур значною мірою переводиться в автоматизований формат. Тому підготовка сучасних фахівців за обліковими дисциплінами має орієнтувати їх на вимоги не тільки сучасної економіки, а й на економіку майбутнього.

Література:

1 Kyvliuk, O. P. Knowledge economy as an intellectual resource of knowledge management theory / O. P. Kyvliuk, A. V. Sakun // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 2 (10). Ч. 1. – С. 83-89.

2 Стандарт вищої освіти України, затверджений наказом МОН України від 19.11.2018 р.. URL: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf

3 Тренінгове навчання в закладі вищої освіти: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін.; за заг. ред. професора М. В. Афанасьєва. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 323 с.

УДК 378.14.015.62

ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

*Блага В.В., к.е.н., доцент,
blagavikvik@meta.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Вдосконалення процесу освіти в даний час має відповідати вимогам інформаційного суспільства, освіта стає ключем до вирішення глобальних проблем. Наразі формується нова епоха, тому суспільству потрібна нова людина, яка здатна піднятися на рівень наукових відкриттів про світ, про нові способи та методи його пізнання, про нові технології. Формування особистісних якостей людини, громадянина, фахівця в рамках освітнього процесу виключно важливо. Конкурентна боротьба за робоче місце в умовах сьогодення розгорнулася дуже жорстка. Україна не має бути осторонь в цьому змаганні. Якість освіти – пріоритет нашої національної політики. В цьому контексті важливо поставити мету, визначити завдання, виявити проблеми, визначити конкретні недоліки та усувати їх. Кожен викладач приймає участь в реалізації великої роботи, визначаючи свою ділянку.

Сучасний тип економіки отримав назву – економіка знання, оскільки виробництво знань стає головним чинником економічного зростання, а значить, і добробуту суспільства [1]. Перехід до економіки знань призводить до появи нових цінностей суспільного розвитку, акцент робиться на інвестиції в людський капітал. Формування знання, а саме придбання теоретичних і практичних знань і умінь, це процес освіти. У сучасних умовах освіта передбачає формування компетенцій на основі самостійної творчості студентів, разом з тим освіта стає вирішальним елементом капіталу. Тому інвестиції в знання повинні рости швидше, ніж вкладення в основні фонди. Зростання ролі людського капіталу є одним з основних факторів економічного розвитку.

Міністерством освіти і науки України передбачена необхідність формування гнучкої і диверсифікованої системи вищої освіти, що відповідає вимогам ринку праці і потребам інноваційної економіки, як в частині освітніх програм, так і в частині умов і матеріально-технічного оснащення процесу навчання.

Заклади вищої освіти можна розглядати як затребуваний довгостроковий інвестиційний проєкт, що перетворює людські (тобто ідеологічні та творчі) ресурси у фундаментально-наукові та прикладні технологічні продукти, що сприяють різноаспектному розвитку суспільства в локальному і глобальному масштабах. Тому виникає ідея про глибинну місію закладів вищої освіти як каталізаторів духовної еволюції людини. Таке унікальне позиціонування закладу вищої освіти передбачає його загальну маркетингову, тобто інвестиційно-привабливу, ідею як концепцію, визначальний характер взаємодії ключових компонентів: навчально-виховного процесу та науково-дослідної роботи.

Завдання реформування вищої освіти полягає не тільки в тому, щоб дати певний набір знань, а й в тому, щоб навчити молоду людину «добувати» ці знання, навчити її думати, міркувати, шукати відповіді на питання, прориваючись з замкнутого кола старих уявлень в новий простір. Вона повинна бути готова до постійного вдосконалення, перенавчання та самонавчання, професійної мобільності. Прагнути до нового, мислити критично і творчо. Вміти працювати самостійно в конкурентному середовищі і в команді. Це повинна бути інноваційна особистість. Можна констатувати, що сутність освіти полягає в розумінні, а не в накопиченні знань, тим більше що вони все швидше знецінюються в сучасному світі. Головна мета сучасної освіти – розвиток і збереження творчого потенціалу людини. Освічена молода людина повинна бути здатна до саморозвитку, світоглядного самовизначення, засвоєнню гуманістичних цінностей, усвідомлювати громадянську відповідальність перед суспільством.

Сучасне навчання у вищій школі в основному орієнтовано на інтелектуальне, а не на креативне оволодіння студентами знань. Для усунення цього недоліку необхідне формування і розвиток особистих творчо активних позицій в тій чи іншій галузі знань з метою забезпечення відповідності підготовки студентів запитам ринку праці.

Література:

1. Іванова С. В. Інновації в освіті. Сучасні проблеми реформування системи вищої освіти в аспекті євроінтеграції України. *Вісник Черкаського університету*. 2016. №1. С. 43-49.

УДК 796.

ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

*Євдокимова І.С. викладач,
irinaser86@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Здоров'я це найважливіший фактор працездатності і розвитку організму людини, особливо підлітка.

Поняття здоров'я трактується в наш час більш розширено, ніж відсутність захворювань. Це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя. На жаль, в даний час в Україні у просвітницькій і практичній роботі спостерігаються негативні тенденції стану фізичного, психічного, духовного і морального здоров'я. В зв'язку з цим виникає необхідність удосконалювати цю діяльність як у системі освіти, так і в сім'ї. Значиму роль при цьому матиме сформованість глибоких, міцних знань про здоровий спосіб життя і здоров'я взагалі у студентів, їх батьків, викладачів. В ряду основних гуманістичних категорій в педагогіці, як ключовий термін, сьогодні виділяється - здоровий спосіб життя [1, стор 118].

Спосіб життя — це біологічно соціальна категорія, інтегруюче уявлення про певний тип життєдіяльності людини і характеризується його трудовою діяльністю, побутом, формою задоволення матеріальних та духовних потреб, правилами індивідуальної та громадської поведінки. Іншими словами, спосіб життя - це „лице" індивіда, що відображає у той же час рівень суспільного прогресу.

Спосіб життя безпосередньо впливає на здоров'я людини, і в той же час умови життя. Від стану здоров'я людини залежить його успіх у навчанні, професійній та творчій діяльності. Той, хто має серйозні відхилення у стані здоров'я, а також веде неправильний спосіб життя, не може у повній мірі реалізувати свої потенційні фізичні та інтелектуальні можливості. На жаль, із усього переліку потреб, задоволення яких лежить в основі людської поведінки, здоров'я знаходиться далеко не на першому місці, хоча за своєю суттю саме воно повинно стати головною потребою. Особливо це стосується підлітків, які поки що не замислюються над проблемою здоров'я (немає потреби в його збереженні та зміцненні) і лише пізніше, втративши його, розпочинають відчувати велику потребу у ньому. Звідси зрозуміло, наскільки важливо, розпочинаючи із самого раннього дитинства, виховувати у дітей свідоме відношення до

особистого здоров'я, розуміння того, що здоров'я - найбільша цінність.

Загальновідомо, що стан здоров'я залежить від:

- спадковості на 20 %;
- умов навколишнього середовища на 20 %;
- рівня розвитку галузі охорони здоров'я на 10 %;
- способу життя людини на 50 %.

На початку третього тисячоліття, коли у складній екологічній ситуації людина відчуває значне зниження життєвих сил організму, коли більше половини випадків смерті трапляється від серцево-судинних захворювань необхідно докорінно переглянути споживацький підхід до свого здоров'я і переорієнтуватися на ведення здорового способу життя [2, стор 24].

Здоровий спосіб життя - це система поведінки людей, яка направлена на постійне фізичне вдосконалення, культуру харчування і взаємних стосунків, повноцінного сімейного життя, високу творчу активність, високоморальне відношення до навколишнього середовища, людей і самих себе. Для досягнення здорового способу життя необхідно дотримувати певних правил.

По-перше - виявити бажання бути здоровим, по-друге - відмовитись від шкідливих звичок (алкоголю, паління, наркотиків і т.і.); по - третє дотримуватись правил особистої гігієни; в четвертих - навчитися правильно та ефективно поєднувати працю та відпочинок; в п'ятих - навчитися раціонально харчуватись, не зловживати харчуванням; в шостих - з повагою та любов'ю відноситись до засобів фізичної культури - фізичні вправи, дозоване та раціональне фізичне навантаження; в сьомих - навчитися проводити самоконтроль за впливом фізичних навантажень на свій організм, використовуючи при цьому прості та доступні методи:

- ЧСС (частота серцевих скорочень за 1 хв.);
- ЧД (кількість дихальних актів за 1 хв.);
- АТ (артеріальний тиск);
- ЖЄЛ (життєва ємність легенів);
- проба Генчі (затримка дихання на видиху);
- особиста вага тіла [3, стор 60].

І саме головне навчитись керувати своїми почуттями, емоціями, настроєм, навчитися жити у злагоді з оточуючим світом.

Проблема здорового способу життя серед студентської молоді має соціально-політичну значимість. Дослідження вчених в нашій

країні і за кордоном свідчать про те, що на сьогоднішній день в умовах демократії молоді люди цілком можуть вибрати той спосіб життя, якому вони віддадуть більше переваги. Головне, щоб він був обраний правильно і не суперечив правилам і нормам моральності, максимально сприяв фізичному та духовному розвитку і самовдосконаленню, допомагав би кожній людині стати повноцінним громадянином своєї країни.

Література:

1. Иванова Н.К. Организационно-педагогические условия формирования здорового образа жизни школьников. Дисс. канд. пед. наук: Самара, 2000. 221 с.
2. Міхель Д. О. Визначення поняття процесу «європеїзація» та його вплив на сучасне суспільство. Політологія. Наукові праці. Випуск 150. Том 162, 2011. С. 22–25.
3. Виноградов П.А., Савин В.А. Спорт в мире информации. Теор. и практ. физ. культ., 1997, №11, с. 59-62.

УДК: 378.14

**ОСВІТНІ СТАНДАРТИ ТА ЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ
ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧА В ХОДІ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ**

*Курчата І.М., к.е.н., доцент,
kirchatayairina@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасних умовах особистісний аспект в освітньому процесі постає найголовнішим серед сукупності засобів і методів, прийомів і способів підготовки здобувачів, оскільки передбачає в кінцевому підсумку формування та підготовку фахівця нової формації.

Прогресивна та якісна професійна освіта дозволяє якісно і в найкоротші терміни наділити здобувача професійними компетенціями, полегшити подальше працевлаштування в різних сегментах ринку праці та підвищити його соціально-економічну мобільність.

Все це разом узятє диктує нові вимоги до системи освіти:

- 1) посилення її фундаментальної і гуманітарної складових;
- 2) збільшення питомої ваги процесів фундаменталізації та гуманізації вищої професійної освіти;

3) зростає необхідність інтеграції фундаментального, гуманітарного, спеціального знання, які всі разом узяті повинні забезпечувати всебічне бачення фахівцем своєї професійної діяльності в контексті технологічних і соціальних змін [1].

Бажаний результат такої підготовки може забезпечуватися через розробку, впровадження та систематичне оновлення програмної документації, постійне вдосконалення якості навчального процесу, методичне забезпечення та інструментарій використання кадрового потенціалу викладачів, здатних сформувати у випускників автотранспортних навчальних не тільки означений освітньою програмою перелік загальних та фахових компетенцій, але й такі якості як ініціативність, підприємливість, здатність швидко реагувати на мінливу обстановку, пов'язану з динамічними економічними взаєминами різних суб'єктів господарювання.

Одночасно з вищенаведеним проектування освітніх стандартів і навчальних планів має забезпечувати:

- якість і конкурентоспроможність вищої освіти;
- фундаментальність, практико-орієнтованість і актуальність змісту освіти; зв'язок з ринком праці;
- розширення академічних свобод установ вищої освіти; можливості академічної мобільності і мережевого освіти.

Нажаль поряд з цими діями якість підготовки здобувачів освіти в вітчизняних вузах постійно піддається критиці, і не тільки з боку роботодавців, але і самих випускників, і як результат – сучасні випускники представляють особливий контингент на ринку праці, що характеризується:

- несформованістю професійних інтересів (потреб);
- деформацією професійних намірів і завищеними домаганнями;
- обмеженими можливостями в плані переміщень на ринках праці;
- невідповідністю компетентнісного рівня запитам ринку праці;
- низькою оплатою і незадоволеністю умовами праці.

За таких умов основною метою підготовки здобувачів є отримання ними таких компетенцій, які б надали можливість знайти місце на ринку праці та вміти швидко адаптуватися до нових вимог працедавця.

Реалізація даної мети покладена на ефективне освоєння освітньої програми з певної спеціальності, а найбільш істотними особливостями розробки освітніх стандартів нового покоління

мають стати: орієнтація на роботодавця і практичну спрямованість освіти, та посилення компетентнісного підходу.

Література:

1. Галимова В.М., Мельник О.П. НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РЕФОРМИРОВАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ Перспективы развития высшей школы : материалы XI Международной науч.-метод. конф. / редкол.: В. К. Пестис [и др.]. – Гродно: ГГАУ, 2018. – 23-29 с.

УДК 378.1

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

*Кочина А.А., к.т.н., ст. викладач,
kochina.tsl@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні глобальні тенденції і перехід до інформаційного суспільства висувають нові, більш високі вимоги і до системи освіти в нашій країні. В інформаційному суспільстві ХХІ століття одним з головних напрямків підвищення професійного рівня стає самостійне придбання нового знання, отриманого завдяки безперешкодному доступу до інформації і наявності базових умінь і компетенцій. При цьому обмін інформацією не має ні просторових, ні часових меж. Сучасне інформаційне суспільство, в більшій мірі зацікавлене в тому, щоб майбутні спеціалісти мали високу інформаційну компетентність.

Тому формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців в умовах інформаційного суспільства пред'являє принципово нові вимоги до системи освіти. Характер принципових змін, що відбуваються в системі освіти, характеризується наступними факторами:

- зміщення основного акценту з засвоєння значних обсягів інформації, накопиченої про запас, на оволодіння способами безперервного придбання нових знань і вміння вчитися самостійно;
- освоєння навичок роботи з будь-якою інформацією, з різнорідними, суперечливими даними, формування навичок самостійного (критичного), а не репродуктивного типу мислення;
- доповнення традиційного принципу «формування професійні знання, вміння і навички» принципом «формування професійну компетентність».

Професійна підготовка фахівців визначається здатністю вирішувати професійні завдання, які в свою чергу вказують на професійну компетентність, яка складається з ключової, базової і спеціальної компетентності. Формування ключової компетентності проявляється в здатності вирішувати професійні завдання на основі використання інформації, комунікації, соціально-правових основ поведінки особистості. При формуванні базової компетентності, повинно відображатись специфіка професійної діяльності. На етапі формування спеціальної компетенції відображається специфіка предметної або надпредметної діяльності.

Інформаційна компетентність входить до складу професійної компетентності як одна з ключових, так як передбачає використання універсальних засобів інформатизації та інформаційних технологій при вирішенні професійних завдань. В області методичних основ підготовки спеціалістів до використання засобів інформатизації та інформаційних технологій у професійній діяльності можливо виділили компетенції до використання інформаційних комп'ютерних технологій, які необхідні фахівцеві в його професійній діяльності.

На етапі формування ключової компетентності:

- розуміння значення інформатизації освіти;
- використання універсальних програмних засобів реалізації технологій;
- створення текстових і графічних документів, прості інформаційні системи;
- пошук інформації за допомогою електронних ресурсів;
- створення і використання аудіовізуальної навчальної інформації.

На етапі формування спеціальної компетентності:

- вміння планувати і вирішувати професійні завдання засобами інформаційних комп'ютерних технологій;
- упорядкування, систематизація та структурування представлених теоретичних даних, використовуючи середовища інформаційних комп'ютерних технологій;
- аналіз інформаційних моделей систем і інтерпретація отриманих результатів;
- готовність освоювати і застосовувати нові засоби інформаційних комп'ютерних технологій.

У сучасному суспільстві складно підготувати компетентного, конкурентоспроможного спеціаліста без використання інформаційно-

комунікативних технологій. Тому сучасне суспільство вимагає високопрофесійного, компетентнісного фахівця в зв'язку, з чим зростає роль ступеневої освіти, яка забезпечує підготовку спеціалістів різного рівня. Спираючись на вимоги до фахівців в умовах становлення інформаційного суспільства, інформатизації освіти, ми можемо виділити компетенції, які повинен опанувати фахівець освіти для успішної професійної діяльності. Тобто компетенції, спрямовані на знання, уміння і навички застосування інформаційно-комунікативних технологій в будь-якій професійній діяльності. Другий вектор включає в себе спеціальні компетенції, спрямовані на отримання знань, умінь і навичок в спеціалізованій діяльності. К загальним компетенціям можливо віднести:

- володіння на репродуктивно-творчому рівні базовими знаннями в області інформатизації науки і освіти;

- здатність застосовувати інформаційно-комунікативні технології в сфері науки і освіти;

- здатність отримувати і аналізувати інформацію з інформаційних ресурсів;

- здатність передбачати ефективність використання інформаційно-комунікативних технологій в науковій та освітній діяльності;

- вміння працювати в міждисциплінарному середовищі з використанням інформаційно-комунікативних технологій;

- здатність відбору і оцінки якості використовуваних інформаційно-комунікативних технологій, електронних продуктів та мережевих структур.

- вміння самостійно розвиватись в рамках освіти за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, електронних продуктів та мережевих структур.

До спеціальних компетенцій можливо віднести наступні:

- вміння використовувати в професійній діяльності електронні освітні ресурси, автоматизовані системи навчання, дистанційне навчання, Інтернет - технології;

- здатність проводити обробку інформації комп'ютерними технологіями;

- здатність критично осмислювати розвиток теорії і практики інформаційно-комунікативних технологій.

Таким чином, в сучасних умовах інформаційно-соціальних перетворень система освіти зазнає ряд позитивних змін. В умовах

багаторівневої освіти поняття «компетентність» корелює з такою дефініцією сучасного суспільства, як «інформація». Інформаційна компетентність в структурі підготовки майбутнього фахівця формується на основі структурних і якісних перетворень системи «людина - середовище проживання» і сучасним соціальним замовленням. Тим самим, для успішної професійної діяльності фахівця необхідно оволодіти необхідними знаннями, і компетенціями, що дозволяють орієнтуватися в інформаційному просторі.

УДК 378.147

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "МЕНЕДЖМЕНТ"

*Криворучко О.М., д.е.н., професор,
oksana_kryvoruchko@i.ua*

*Федотова І.В., д.е.н., доцент,
irina7vf@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні умови реалізації освітньої діяльності характеризуються впровадженням інноваційних змін. Новітня філософія освіти передбачає підготовку фахівців, здатних розв'язувати проблеми різної складності, використовувати здобуті знання у практичній діяльності та ін. За цих умов рівень освіченості фахівця визначається сукупністю певних компетентностей, увага акцентується на результаті навчання, який, в свою чергу, розглядається як здатність фахівця діяти в різних проблемних ситуаціях, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері. Мова йде про використання компетентнісного підходу при формуванні освітніх програм, при викладанні дисциплін, при організації наукових досліджень тощо. Все це спонукає вчених до пошуку та розробки способів ефективної реалізації компетентнісного підходу.

Розкриття сутності і змісту компетентнісного підходу в освітньому процесі різними вченими дається неоднаково. Так, наприклад, в роботі [2] цей підхід розглядається як напрям модернізації освіти, в якому відображено зміст освіти, що не зводиться до знаннево-орієнтованого компонента, а передбачає набуття цілісного досвіду вирішення життєвих проблем, виконання

ключових функцій, соціальних ролей, вияв компетенцій; в роботі [3] компетентнісний підхід - це поступова переорієнтація провідної освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань і формуванням навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційно насиченого простору.

Автори роботи [4] розглядають сутність компетентнісного підходу на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти і визначають його як сукупність прийомів і методів впливу на результати підготовки аспірантів, заснованих на визначених компетентностях фахівця. Окрім цього, акцентується увага, що такий підхід є стрижнем підготовки майбутніх докторів філософії та розвиток їх компетентностей є послідовним безперервним процесом формування компетентностей бакалаврів і магістрів.

Таким чином, компетентнісний підхід передбачає використання відповідних освітніх технологій в навчанні, рефлексію здобувачів освіти, самостійність застосування у практичній діяльності професійних умінь і навичок.

На сьогоднішній день реалізація компетентнісного підходу у вищій освіті починається з визначення компетентностей в освітніх програмах підготовки фахівців різних рівнів: бакалавр-магістр-доктор філософії. Особливо гостро стоїть проблема визначення компетентностей для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) в зв'язку з відсутністю державних стандартів (для спеціальності 073 «Менеджмент» зараз розроблений проект стандарту 2018 р. (**Наказ Міністерства освіти і науки України ...**)).

Окрім цього, відсутній практичний досвід щодо такого підходу до підготовки аспірантів. До цих пір аспірантура була наче б то відокремленим підрозділом, підготовка кандидатів наук не розглядалась як продовження циклової освіти.

Перелік компетентностей для третього рівня, які необхідно засвоїти для того, щоб отримати ступінь доктора філософії було започатковано і визначено в рамках Болонського процесу. Він (перелік) ґрунтується на Дублінських дескрипторах, покладених в основу Європейської рамки кваліфікацій. Ступінь доктора філософії може бути присвоєний фахівцям, які проявили систематичне розуміння своєї дослідницької галузі і майстерне володіння

навичками та методами досліджень у цій галузі; продемонстрували здатність започатковувати, планувати, реалізовувати та корегувати послідовний процес ґрунтовного наукового дослідження, дотримуючись належної академічної доброчесності; зробили науковий внесок, провівши оригінальне дослідження, яке забезпечило приріст знань завдяки істотному обсягу праці і частина якого заслуговує на публікацію у національних або міжнародних рецензованих виданнях; є здатними до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових та складних ідей; можуть спілкуватися з колегами, ширшою науковою спільнотою та суспільством в цілому у питаннях, що стосуються сфери його експертних знань; дають підстави очікувати від них здатності в рамках академічного та професійного контексту сприяти технологічному, суспільному чи культурному поступу в суспільстві, заснованому на знаннях.

В Україні питання визначення компетентностей для підготовки докторів філософії активно обговорюється і їх перелік та рекомендації до формування відображаються у нормативних документах: Постанові Кабінету Міністрів України № 261 (2016 р.), Наказах Міністерства освіти і науки України № 600 (2017 р.) та 1648, № 584 (2020 р.). Порівняльна характеристика компетентностей доктора філософії, що визначені у цих документах та у проекті стандарту за спеціальністю 073 "Менеджмент", наведена в таблиці 1.

До спеціальних фахових компетентностей, що представлені в проекті стандарту, віднесено наступні: СК1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень у сфері менеджменту; СК2 Здатність обґрунтовано обирати та використовувати методи та інструменти наукових досліджень у сфері менеджменту; СК3 Здобуття глибинних знань з менеджменту, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією; СК4 Набуття універсальних навичок дослідника у сфері менеджменту, зокрема застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності; СК5 Здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика нормативно визначених компетентностей доктора філософії

Вид компетентностей	Рекомендації щодо визначення компетентностей у нормативних документах			
	Постанова КМУ № 261 - 2016 р.	Накази МОНУ № 600 та 1648 - 2017 р.	Стандарт вищої освіти (проект) - 2018 р.	Наказ МОНУ 584 - 2020 р.
Інтегральна компетентність	-	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.	Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	Здатність <i>продувати нові ідеї</i> , розв'язувати комплексні проблеми у певній галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, <i>застосовувати мето-дологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення</i>
Загальні компетентності	1. Здобуття глибинних знань із спеціальності 2. Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору 3. Набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій	Перелік корелюється з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК. <i>Обов'язково (для доктора філософії):</i> - формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору; - набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку	ЗК1. Оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду; ЗК2. Здатність до критичного мислення генерування нових складних ідей, аналізу та синтезу цілісних знань; ЗК3. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень; ЗК4. Здатність спілкуватись з науковою спільнотою з метою презентації результатів	Обираються з переліку Проекту ЄС TUNING: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність планувати та управляти часом. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність спілкуватися іноземною мовою. та ін. <i>Обов'язково (для доктора філософії):</i> - формування системного наукового/мистецького світогляду,

	<p>діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності</p> <p>4. Здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності</p>	<p>та критичного аналізу інформації, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності;</p> <p>- опанування іноземної мови в обсязі достатньому для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.</p>	<p>наукових досліджень та їх оприлюднення державною, англійською та/або іншою іноземною мовою;</p> <p>ЗК5. Здатність до науково-педагогічної діяльності у галузі управління та адміністрування;</p> <p>ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності.</p>	<p>професійної етики та загального культурного кругозору.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності</p>	<p>-</p>	<p>мають бути достатніми для продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також для оволодіння методологією педагогічної та наукової діяльності за фахом.</p>	<p>Сформульовані відповідно до предметної діяльності (СК1 - СК 6)- представлені за текстом</p>	<p>мають забезпечувати здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової (творчої) діяльності за фахом.</p>

спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з менеджменту; СК6 Здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.

Аналіз представлених компетентностей дозволяє зробити наступні висновки: по-перше, на наш погляд, достатньо коректно і повно сформульована інтегральна компетентність в Наказі МОНУ № 584 від 30.04.2020 р. Це потребує внесення змін у відповідні стандарти освіти, що розробляються на різних рівнях, в тому числі і в закладах вищої освіти. По-друге, перелік загальних компетентностей згідно проекту стандарту за спеціальністю 073 "Менеджмент" є достатньо вичерпним, відповідає наведеним рекомендаціям, що містяться в Наказі Міністерства освіти і науки України № 584, і відображає загальний рівень знань, умінь, спроможностей тощо, якими повинен володіти майбутній доктор філософії.

По-третє, спеціальні (фахові) компетентності не відображають у повному ступеню особливостей підготовки наукового працівника за певною спеціальністю для відповідної галузі. Так, наприклад, для освітньої програми, орієнтованої на підготовку фахівців-науковців в сфері автомобільного транспорту, на наш погляд, слід виокремити таку спеціальну компетентність, як "розуміння теоретичних та методологічних засад, що лежать в основі дослідження проблем у галузі економіки транспорту, розвитку і вдосконалення транспортної системи України, міжнародних транспортних коридорів, транспортно-логістичних систем". Окрім цього, науковий працівник, повинен мати стратегічне бачення. Тому до спеціальних компетентностей пропонується віднести: "здатність розробляти стратегічні документи розвитку систем на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях".

Таким чином, компетентнісний підхід має велике значення порівняно з іншими підходами. Компетентнісна модель визначає фундаментальну основу підготовки здобувачів ступеня доктора філософії. Формування компетентностей докторів філософії потребує наукового обґрунтування в межах кожної спеціальності та врахування особливостей відповідної сфери практичної діяльності.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Болотов В.А., Сериков В.В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной парадигме. *Педагогика*. 2003. №10. С. 7–13.

3. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4. С. 138–143.

4. Пшенична О. С. Компетентнісна парадигма підготовки здобувачів ступеня доктора філософії в галузі освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. 56–57 (109–110). С. 343-349. URL: file:///C:/Users/AS/Downloads/Pfto_2017_56-57_45.pdf

5. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584. URL: <https://www.google.com.ua>

УДК 658.15

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СКЛАДАННЯ І АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Мардус Н.Ю., к.е.н., доцент,

Nat_ua@ukr.net

Чумак Є.А., студент,

Багарян М.Д., студент

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

У сучасних умовах господарювання, будь-який господарюючий суб'єкт, котрий здійснює господарську діяльність, ставить за мету ефективне господарювання, тому підприємець обов'язково повинен вдало використовувати дані фінансової звітності з метою ефективного управління господарською діяльністю підприємства та надання як внутрішнім так і зовнішнім користувачам інформації, щодо основних показників діяльності підприємства. Саме на основі фінансової звітності можна детально розглянути та оцінити фінансовий стан підприємства, й відповідно до цього прийняти виважені управлінські рішення чим і визначається актуальність теми дослідження.

Слід зазначити, також й те, за результатами аналізу фінансової звітності, користувачі отримують відомості про фінансово-майновий стан й результати минулих господарських операцій підприємства, та які можливі перспективи продовження діяльності підприємства у майбутньому.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV, фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [1-6].

Фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо придбання, продажу та володіння цінними паперами; участі в капіталі підприємства; оцінки якості управління; оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства та інших рішень.

Дослідивши різні підходи науковців до визначення терміну «фінансова звітність», можна встановити, що враховуючи особливості різноманітних господарських суб'єктів, як юридичних так фізичних осіб, звітність є безумовно основним джерелом інформації, проте, її цінність для кожного користувача набуває з точки зору управління певною ситуацією, що вимагає надання достовірної, своєчасної і актуальної інформації відповідним користувачам у певні терміни, заздалегідь визначені та підпорядковані регламентам.

Джерелом інформації про одержаний прибуток як результат діяльності підприємства, визначає вчений, є перша частина («Фінансові результати») форми №2 фінансової звітності підприємства «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за окремий звітний період. Отже, склад та структура звітності розробляється в залежності від потреб підприємства і суспільства.

Користувачі фінансової звітності (юридичні та фізичні особи) поділяються на зовнішніх і внутрішніх.

Внутрішні користувачі – це, насамперед, управлінський персонал, якому потрібно приймати обґрунтовані рішення щодо оперативного регулювання господарської діяльності підприємства та визначення стратегії розвитку компанії. Керівники підприємства та інший управлінський персонал потребують інформації, щоб визначитися зі стратегією і тактикою бізнесу, головними напрямками

розвитку підприємства, нівелюванням слабких та посиленням сильніших сторін в його діяльності та здійсненням ефективного контролю. Працівники бухгалтерії, фінансисти, економісти використовують дані фінансової звітності за попередній період для заповнення окремих показників звітності за звітний період, а також здійснюють аналіз показників звітності для підготовки Приміток до звітності та її оприлюднення.

Зовнішні користувачі – це ті підприємства чи фізичні особи, які мають певні фінансові інтереси й зацікавлені в інформації про підприємство. Засновники, учасники (інвестори) – це особи, які внесли свій капітал при створенні підприємства, вони стурбовані ризиком, притаманним інвестиціям і доходом від цих інвестицій; акціонери зацікавлені в інформації, що дозволяє їм оцінити спроможність підприємства сплачувати дивіденди.

Фінансова звітність є узагальненою і універсальною, так як всі підприємства повинні організовувати облік і аудит, складати та надавати до державних органів фінансову звітність підприємства, а також звітність буде мати індивідуальний характер, як до потреб конкретних користувачів на конкретному підприємстві, так і для зовнішніх користувачів [1-6].

Результати дослідження дали змогу узагальнити результати дослідження і здійснити класифікацію основних користувачів фінансової звітності з урахуванням їх інформаційних потреб.

У цьому зв'язку необхідно окреслити коло користувачів фінансової звітності, рішення яких будуть впливати на підприємство й інформаційні потреби яких спричиняються застосування при аналізі тих або інших прийомів і показників. Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

Література:

1. Фальченко О. О., Мардус Н. Ю. Процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 5(2). С. 167-170.
2. Мардус Н. Ю., Шкарлат А. Питання інформаційного забезпечення обліку, аудиту і аналізу фінансових результатів. *International Scientific Conference Formation of Modern Economic Area: Benefits, Risks, Implementation Mechanisms: Conference Proceedings, Part III*, Tbilisi: SSOTU, 2016, p. 228-231.
3. Мардус Н. Ю. . Вакула А. Ю. Розуміння фінансових результатів у обліку і аудиті. *Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2018"* :

тр. 14-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 5-7 грудня 2018 р. / ред.: Т. В. Давидюк, Є. М. Строков. Харків : НТУ "ХП", 2018. С. 41-44.

4. Мардус Н. Ю., Мардус О.О. Формування поняття "прибуток" і визначення основних аспектів управління ним. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки.* 2018. Вип. 28, ч. 1. С. 132-135.

5. Мардус Н. Ю., Селюков Д. Л. Особливості аудиту фінансової звітності підприємства. *Наука і освіта – запорука розвитку економіки* : зб. матеріалів 3-го Міжвузівського молодіжного наук.-практ. форуму / ред. Є. М. Строков. Харків : НТУ "ХП", 2016. С. 21-23.

6. Мардус Н. Ю. Особливості організації обліку і аудиту фінансової звітності підприємства. *Проблеми підвищення якості системи обліку, аналізу, аудиту й оподаткування в сучасних умовах господарювання* : матеріали Всеукр. інтернет-конф., 18 травня 2018 р. Миколаїв : МНАУ, 2018. С. 36-38.

УДК 378.1

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Онiсіфорова В.Ю., к.е.н., доцент,
valentinaonisiforova@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Стрімкі процеси глобалізації та інформатизації, які притаманні сучасному світу та формують загальне середовище, в якому функціонує сучасне підприємство, сприяють значному підвищенню вимог власників підприємств до спеціалістів, які виконують функції управління підприємством, організації виробничого процесу, ведення різних форм обліку, тощо. Все це, в свою чергу, обумовлює високі вимоги до процесу підготовки кваліфікованих фахівців з економіки і підприємництва.

Професійні компетенції, яким повинен відповідати сучасний фахівець можна розділити на наступні змістовні групи:

- соціально-політичні компетенції;
- суспільні компетенції;
- компетенції спілкування;
- інформаційні компетенції;
- компетенції безперервного навчання.

Розглянемо зміст зазначених груп компетенцій для фахівців з економіки і підприємництва.

Сучасний фахівець економічного профілю не є відокремленою одиницею від підприємства та всього спектру соціально-політичних факторів, під впливом яких воно функціонує. Тому в своїй діяльності ефективний економіст має вміти своїми управлінськими рішеннями швидко адаптувати свої ланки відповідальності до змін соціально-політичного середовища без втрат для підприємства та його власників.

В сучасних умовах швидкого розповсюдження інформації суспільні фактори мають дуже істотний вплив, зокрема на іміджеві складові діяльності підприємства. Це вимагає від ефективного управлінця та керівника володіння навиками суспільної взаємодії, а також принципами формування розвитку підприємства у напрямку соціальної відповідальності.

Похідними від попередньої групи компетенцій є компетенції спілкування. Сучасний фахівець в своїй діяльності співпрацює з різними соціальними групами, в умовах наявності зовнішньоекономічних видів діяльності, ці групи можуть бути різними навіть за мовою спілкування. Тому сучасний фахівець з економіки і підприємництва повинен володіти навиками реалізації різних форм та стилів спілкування і взаємодії, володіти іноземними мовами.

Сучасне суспільство стрімко інформатизується. В цих умовах цифрова трансформація стає актуальною і для підприємства, якщо воно прагне зберігати свої позиції, а іноді навіть своє існування у сучасному інформаційному суспільстві. Особливо актуальним володіння навиками роботи з інформаційними технологіями стає для керівників підприємств, а також фахівців, які спеціалізуються на просуванні товарів на ринках, а також технологічному вдосконаленні виробничих процесів.

Говорячи про компетенції безперервного навчання, слід зазначити, що в сучасних умовах майже відсутні професії, які не вимагають постійного перманентного підвищення кваліфікації, вдосконалення або засвоєння нових професійних навиків, при чому темпи отримання нових знань стають все швидшими, а існуючі у фахівців знання та методи роботи швидко втрачають свою актуальність. Тому будь-який сучасний фахівець, в тому числі і фахівець з економіки і підприємництва, повинен розуміти безперервність навчання, як головний фактор, який визначає його професійну компетентність на ринку праці.

Таким чином, говорячи про професійні компетенції фахівців з економіки і підприємництва, слід зауважити, що сучасні умови функціонування підприємств створюють надзвичайно велику кількість викликів для його стабільної роботи і існування на ринку. І саме фахівці економічного профілю на підприємстві є тими, хто має вміння ефективно реагувати на усі зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та швидко адаптувати свої ланки відповідальності до нових умов функціонування. Ці аспекти стають визначальними для формування переліку компетенцій, якими повинен володіти сучасний фахівець з управління підприємством, та значно підвищують важливість вирішення проблеми підвищення якості освіти в галузі економіки і підприємництва.

УДК 378:005.6

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Остапенко В.М., к.е.н.,
viktoria.ostapenko@hneu.net*

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

Нагальною проблемою сьогодення є відображення в роботі системи освіти зростання значення інформації, переходу інформаційних ресурсів у категорію стратегічних ресурсів розвитку людства. Відтак цілком об'єктивно стає необхідність удосконалення педагогічних технологій на підставі посилення їх орієнтації на формування інформаційного світогляду особистості, прищеплення їй у процесі навчання усвідомлення сутності інформаційних перетворень та їх суспільної значущості. Тому в майбутньому слід чекати економічного зростання від тих країн, чиї освітні системи зможуть забезпечувати, крім усіх інших, ще й володіння високим рівнем умінь і навичок, яких потребуватиме робоча сила в умовах глобалізації [1].

Розвиток навичок для суспільства знань було визначено складовою цілі підвищення якості освіти. ЄС починаючи з 2000 р. розробляв уніфікований перелік базових навичок для спільноти. В результаті було прийнято у 2006 р. Європейську довідкову систему ключових компетентностей для навчання впродовж життя, яка

рекомендована для впровадження у національні системи освіти країн-членів. Вплив освіти на економічне зростання виявляється насамперед через вплив освіти на продуктивність праці. Освіченіша людина швидше сприймає нову інформацію та ефективніше застосовує невідомі раніше засоби виробництва та форми організації виробництва. Процеси глобалізації висувають до робочої сили нові вимоги. Зміна цілей освіти обумовлена новими завданнями суспільства. Глибоке проникнення сучасних комунікацій і методів цифрової обробки інформації в економіку та управління висувають якісно нові вимоги до спеціалістів. Зокрема постійне оновлення наукових знань вимагає від людини вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, критично підходити до відбору інформації, створювати нові знання та способи діяльності на основі одержаної інформації. Особливої значущості набувають навички ефективної взаємодії з інформаційним середовищем, уміння використовувати можливості, які воно надає. Порівняльну характеристику компетентностей в процесі розвитку системи вищої освіти подано в таблиці 1.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика компетентностей в процесі розвитку системи вищої освіти

Етап розвитку системи вищої освіти	Вимоги до робочої сили та компетентності
1	2
Європейська довідкова систему ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2006 рік)	спілкування рідною та іноземною мовами
	цифрова компетентність
	вміння вчитись
	міжособистісна, міжкультурна, соціальна і громадянська компетентності
	математична компетентність та базові компетентності у галузі науки та техніки
Вимоги до компетентностей робочої сили в умовах глобалізації	підприємливість та культурне самовираження
	пізнавальної гнучкості
	ініціативи та саморегуляції
	критичного та аналітичного мислення
	креативності та розв'язання завдань
співпраці та комунікації	
медійної та ІКТ-грамотності (інформація, комунікація, технології)	

1	2
Вимоги до спеціалістів в умовах інформаційного суспільства	навички грамотної постановки завдань, що виникають у практичній діяльності, за допомогою сучасних комп'ютерних засобів та ІКТ
	навичками формалізованого опису поставлених завдань, елементарними знаннями про методи математичного моделювання, умінням побудувати прості математичні моделі поставлених завдань
	знання основних алгоритмічних структур і вмінням застосовувати їх, побудови алгоритмів вирішення задач за їх математичними моделями
	навички використання основних типів інформаційних систем і прикладних програм загального призначення для вирішення за їх допомогою практичних завдань

Інформаційне суспільство та глобальна економіка вимагають високого рівня системного мислення, що розглядатиме проблеми цілого світу та «економічної екосистеми» [2]. Міждисциплінарні підходи до досліджень розглядають як визначальні для досягнення всебічного розуміння складної дійсності, яка зараз постає перед світовою системою. Тут акцент робиться насамперед на розвитку навичок критичного мислення, креативності та ІКТ-грамотності (інформація, комунікація, технології). Це підвищуватиме здатність учнів оперувати символами. Високопродуктивна зайнятість у сучасній економіці вимагатиме від учня постійно маніпулювати символами, а саме політичними, юридичними та комерційними поняттями та цифровими грошима. Глобалізація покращує здатність студентів здобувати та використовувати знання. Вона покращує спроможність оцінювати, одержувати та застосовувати знання, самостійно думати, виробляти належні судження та співпрацювати з іншими в контексті аналізу нових викликів майбутнього [3].

Глобалізація стикається з викликами й можливостями інформаційної доби. Підприємства, що базуються на знаннях, часто скаржаться на те, що випускники не мають можливості навчитися новим навичкам та асимілювати нові знання. Тому навички пізнавальної гнучкості, ініціативи й саморегуляції стають як ніколи важливими. Потенційною відмовою від впливу глобалізації на освіту може стати посилення технологічних прогалів та цифрових розбіжностей між розвиненими та менш розвиненими країнами. Глобалізація сприяє створенню та підтримує розвиток інформаційних технологій, заохочує проведення досліджень, експериментів,

спрямованих на розширення меж потенціалу інформаційних технологій та комунікацій для ефективнішого навчання. Глобальний обмін знаннями, навичками та інтелектуальними ресурсами необхідний для різних завдань на різних рівнях. Міжнародні перспективи, започатковані через міжкультурну освітню співпрацю між світовими установами, можуть перейти від академічних сфер до професійних організацій, в яких світова освіта збереже вигідні набори здібностей, сформовані через досвід міжкультурного спілкування [4].

В умовах інформатизації освіта перестає бути засобом засвоєння готових загальнонавчаних знань. Освіта перетворюється на спосіб обміну інформацією між людьми протягом усієї їх життєдіяльності та передбачає не тільки засвоєння одержаних знань, а й віддачу своїх в обмін на одержані. Активний інформаційний обмін став сутністю процесу інформатизації загалом і в освітній сфері зокрема. Тому фундаментальне завдання освіти в інформаційному суспільстві – підготовка молоді до життя у швидко змінюваних умовах, оскільки відставання у сфері інформатизації в цілому та самій системі освіти може мати незворотні наслідки.

Сьогодні уряди розвинутих країн приділяють пильну увагу технологіям донесення освітніх послуг до споживача. Цей феномен зумовлений поширенням концепції безперервної освіти, або навчання протягом всього життя (*lifelong learning*). За таких обставин феномен навчання протягом усього життя породив попит на освіту з боку дорослих, віртуальними студентами стали ті, хто не має часу та можливості навчатися за очною чи заочною формами навчання. Таким чином, в інформаційному суспільстві головним пріоритетом освітньої політики стає формування системи безперервної освіти.

Література:

1. Михаць С.О. Вплив глобалізації на зміст освіти ХХІ століття як чинника економічного зростання / С.О. Михаць, Т.І. Городиський // Глобальні та національні проблеми економіки 2017. – Випуск 19. – С. 18-21.
2. Fischer S. Globalization and its challenges / S. Fischer // The American Economic Review. – 2003. – № 39 (2). – Р. 1–30., с. 1–30
3. Marginson S. After globalization: Emerging politics of education / S. Marginson // Journal of Education Policy. – 1999. – № 14 (1). – Р. 19–31, с. 19–31
4. Stiglitz J.E. Towards a new paradigm for development: Strategies, policies and processes, 19th Oct 1998 / J.E. Stiglitz. –Prebisch Lecture for UNCTAD. Geneva: UNCTAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://web.worldbank.org/>

УДК 378.14.015.62

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

*Романова І.А., д.п.н., доцент,
inna.romanova@hnpri.edu.ua*

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

У Стандартах підготовки здобувачів першого й другого рівнів вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» [1; 2] «навички використання інформаційних і комунікаційних технологій» визначено необхідними складовими професіоналізму фахівців соціальної галузі.

Для забезпечення якісної підготовки здобувачів вищої освіти необхідно деталізувати зміст цієї компетентності, враховуючи сучасні зміни в наданні соціальних послуг населенню. Зокрема, використання інформаційно-комунікаційних технологій у роботі соціальних працівників передбачено в таких напрямках: 1) е-сервіси для онлайн оформлення соціальної допомоги; 2) ведення професійної документації; 3) обробка результатів соціальної діагностики; 4) доступ до нормативно-правових документів, що складають основу для надання соціальних послуг; 5) фандрайзінг через соціальні мережі, біржа соціальних послуг для розв'язання соціальних проблем; 6) онлайн тренінги, семінари й конференції; 7) онлайн консультації спеціалістів у кейс-менеджменті; 8) соціальна реклама (створення відеороликів, брошур на соціальну тематику); 9) доступ до результатів наукової діяльності в соціальній галузі; 10) збір інформації про ресурси макро- й мікросередовище клієнтів соціальної роботи; 11) використання віртуальних ігор у профілактичних і корекційних програмах («Green Acres High» [3], «Choices and Consequences» [4] для попередження булінгу серед підлітків у шкільному середовищі та інші); 12) комп'ютерні ігри як засоби навчання дітей з особливостями розвитку в інклюзивній системі освіти тощо.

Окрім того, сучасні обмежувальні заходи, спрямовані на припинення поширення коронавірусної інфекції, засвідчили, що «традиційні» способи здійснення соціальної роботи мають змінюватися. Соціальні працівники ведуть пошук альтернативних методів проведення взаємовідносин з клієнтами «на відстані»:

формування онлайн-груп підтримки, індивідуальні онлайн-консультації, онлайн-клуби, онлайн-терапевтичні заходи, онлайн-супровід тощо.

Для проведення такої роботи соціальні працівники повинні: вміти використовувати спеціальне програмне забезпечення для надання соціальних послуг; розуміти, як різні групи людей з різними потребами використовують різні Інтернет-послуги та технології для підтримки свого добробуту; знати про діапазон мереж та додатків, що використовуються групами клієнтів, та розуміти, як ними користуватися; вміти виявляти ризики цифрових технологій (сексуальна експлуатація в Інтернеті, шахрайство тощо); підтримувати безпеку даних, враховуючи велику кількість персональної інформації, до якої мають доступ соціальні працівники, та ризик виникнення «мережових проблем» у наслідок того, що приватне життя стає більш публічним у соціальних мережах.

Таким чином, діджиталізація соціальної галузі вимагає цілеспрямованої підготовки майбутніх соціальних працівників до використання інформаційно-комунікативних технологій у професійній діяльності.

Література:

1. Наказ Мон України «Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти» від 24.04.2019 р. №556.

2. Наказ Мон України «Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» від 24.04.2019 р. №557.

3. Sorbring E., Bolin A., Ryding J. Game-based intervention – A technical tool for social workers to combat adolescent dating violence. *Advances in Social Work*. Vol. 16(1). 2015. P.125–139.

4. Elias-Lambert N., Boyas J. F., Black B. M., Schoech R.J. Preventing substance abuse and relationship violence: Proof-of-concept evaluation of a social, multi-user, tablet-based game. *Children and Youth Services Review*. Vol. 53. 2015. P. 201-210. Doi:10.1016/j.childyouth.2015.04.007.

УДК 378.011

**КОГНІТИВНО-ПЕРЦЕПТИВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
АВТОНОМНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС
ВИВЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ДИСЦИПЛІН***Ушкальов В.В., к.е.н., доцент, u-vla@i.ua**Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця*

Оптимізація дистанційного навчання в умовах зростаючої діджиталізації суспільства становить актуальне завдання сучасного етапу розвитку системи освіти: відповідаючи викликам щодо раціоналізації управління постійно зростаючими інформаційними масивами, дистанційне навчання містить широкі можливості щодо індивідуалізації, автономізації, масштабування та забезпечення високої варіативності навчального процесу. Втім, під час формування професійних компетентностей, зокрема управлінських, що передбачають досягнення високого рівня автономності та відповідальності, дистанційне навчання висуває й певні проблемні питання, на визначення та пошук шляхів вирішення яких і спрямоване дане дослідження.

Невід'ємною складовою управлінської майстерності та професіоналізму є компетентності менеджера щодо самоорганізації власної діяльності. Маючи в своїй основі особистісні характеристики, вони вимагають від фахівця не тільки обізнаності щодо застосування управлінських інструментів, а й формування комплексу світоглядних позицій, рефлексії власної діяльності та урахування психології суб'єкта. В умовах дистанційної освіти формування зазначених компетентностей містить певні складнощі, до яких традиційно відносять:

- недостатній безпосередній контакт між викладачем і студентом;
- відсутність прямого очного спілкування;
- емоційне збіднення комунікації;
- складнощі з реалізацією постійного контролю навчальної поведінки;
- значна залежність від рівня мотивації студента;
- складнощі забезпечення оперативного зворотного зв'язку [1; 2].

В якості гіпотези дослідження прийнято наступне: формування управлінських компетентностей щодо самоорганізації діяльності обумовлюється комплексом когнітивно-перцептивних характеристик студента та організацією зворотного зв'язку у відповідності до цих особливостей.

Об'єкт дослідження – 150 студентів другого курсу, що вивчають дисципліни "Менеджмент" (спеціальність 051 "Економіка") та "Менеджмент взаємодії" (спеціальність 076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність") Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця на сайті персональних навчальних систем (ПНС). Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця базується на платформі Moodle 3.8, що дозволяє здійснювати оцінку та моніторинг виконання студентами різних видів навчальних завдань.

Предмет дослідження: вплив на успішність та автономність студента індивідуальних метапрограм та форм організації навчального процесу.

Методика дослідження: для виявлення індивідуальних особливостей студентів і побудови їх метапрограмних профілів використано контент-аналіз вхідних есе студентів. Для оцінки успішності формування професійних компетентностей використано результати виконання студентами модульних контрольних робіт. Динаміка рівня мотивації, відповідальності та успішності оцінювалася за кількістю навчальних елементів інтерактивного курсу, які виконані студентом під час кожного з навчальних тижнів. Для оцінки взаємозалежності між індивідуальними метапрограмми та навчальними результатами використано кореляційний аналіз.

Метапрограми – це притаманні людині патерни мислення та сприйняття, стійкі особові переваги, що проявляються у фокусуванні уваги людини під час опрацювання інформації лише на її окремих аспектах. Як правило метапрограми визначаються тяжінням до одного з полюсів дихотомій, які класифікують інформацію що надходить, та які визначають ставлення до неї [3]. Для оцінки перцептивних переваг студентів використано наступні види метапрограм:

1. Активність – рефлексивність.
2. Наближення – віддалення.
3. Внутрішня референція – зовнішня референція.
4. Можливості – процес.
5. Загальне – часткове.
6. Схожість – відмінність.
7. Провідний репрезентативний канал (візуальний, аудіальний, кінестетичний) [4].

На сайті ПНС в навчальних курсах було розміщено інтерактивні елементи за теоретичним матеріалом – тести за темами лекцій, а

також за практичним матеріалом – практичні завдання та завдання для самостійної роботи. Також існувала можливість виконати додаткові науково-дослідні завдання (підготувати тези або наукову статтю).

Аналіз активності студентів за навчальними курсами дозволив виділити три типи студентів:

1) студенти, що були мотивованими до виконання усіх обов'язкових навчальних завдань протягом усього курсу;

2) студенти, що виконували усі обов'язкові завдання протягом перших трьох тижнів та останнього тижня курсу;

3) студенти, що виконували лише практичні завдання і майже не виконували самостійних та додаткових завдань.

Середні показники кількості балів за тижнями, набрані студентами, що віднесені до певного типу, наведено на рисунку 1.

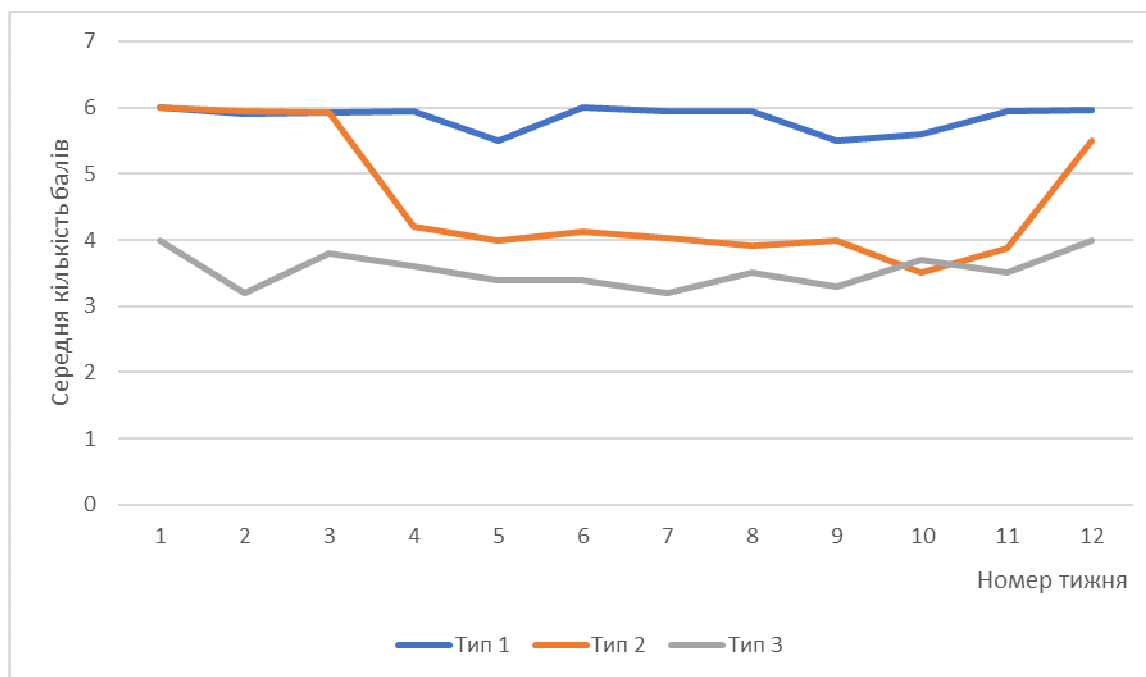

Рисунок 1 – Динаміка кількості балів, що набрані студентами різних типів за тижнями

Подальший кореляційний аналіз засвідчив, що достовірних зв'язків між окремими метапрограмами та приналежністю студента до певного типу не існує. Проте на рівні достовірності 95% існує зв'язок між типом студента та наявністю метапрограмного комплексу. Так, для першого типу притаманними виявилися такі метапрограми, як: рефлексивність – специфічний масштаб – орієнтація на процес. Для студентів другого типу характерними виявилися: глобальний масштаб

– орієнтація на можливості. Студентів третього типу характеризує: специфічний масштаб – орієнтація на процес.

В якості інструменту впливу на рівень автономності та відповідальності проаналізовано результати застосування трьох форм зворотного зв'язку: 1) оцінка виконання завдання в балах без коментаря викладача; 2) оцінка виконання завдання в балах з коротким коментарем; 3) оцінка виконання завдання з розгорнутим коментарем. Виявлено, що застосування перших двох форм суттєво не впливає на навчальну поведінку студента. Розгорнутий коментар безпосередньо не впливає на кількість виконаних студентом завдань, проте призводить до покращання показників за модульними контрольними роботами. Значимим чинником також є оперативність надання зворотного зв'язку: надання оцінки або коментарю протягом наступної доби призводило до підвищення ритмічності виконання навчальних завдань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Автономність та відповідальність студента забезпечує комплекс особистісних когнітивно-перцептивних особливостей, структура яких обумовлює загальний рівень мотивації та вольових зусиль, що докладаються в процесі самостійної роботи над навчальним матеріалом. Вибір форм зворотного зв'язку для забезпечення оптимальної навчальної поведінки має обумовлюватися психологічним типом студента. В подальших дослідженнях доцільно дослідити можливості побудови моделі управління розвитком автономності та відповідальності з урахуванням отриманих тенденцій.

Література:

1. Ковальова К. Л., Герасименко Е. М. Дистанційна освіта: сучасна форма навчання vs тренд. *Актуальные научные исследования в современном мире*. Переяслав, 2020. Вып. 5(61), Ч. 7. С. 144–153. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23419>
2. Кумохин А. Г., Качаев Р. И. Актуальные проблемы дистанционного обучения. *Образование. Наука. Научные кадры*. 2020. № 4. С. 304–307. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-problemy-distantsionnogo-obucheniya-1>
3. Сартан Г. Н., Смирнов А. Ю., Гудимов В. В., Подхвятилин Н. В., Алешунас М. Р. Новые технологии управления персоналом. Санкт-Петербург: Речь, 2003. 240 с.
4. О'Коннор Дж., Сеймор Дж. Введение в нейролингвистическое программирование. Новейшая психология личного мастерства. Москва: ФАИР ПРЕСС, 2008. 288 с.

УДК 378.14.014.13:656.07

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Федотова І.В., д.е.н., доцент,
irina7vf@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Необхідність забезпечення України кадрами вищої кваліфікації – творчо мислячими дослідниками, здатними істотно підвищити ефективність різних сфер діяльності українського суспільства, тісно пов'язана з питаннями розвитку програм підготовки докторів філософії. Побудова моделей і визначення перспективних шляхів розвитку систем підготовки кадрів вищої кваліфікації вимагає проведення попереднього аналітичного дослідження сформованих організаційних, нормативно-правових, фінансових, методологічних і інших аспектів функціонування аспірантури в українських освітніх і наукових організаціях. У числі значимих чинників перетворень можна відзначити все більш істотну участь України в процесах глобалізації науки і освіти.

Сучасна галузь автотранспортних перевезень потребує додаткового припливу кадрів вищої кваліфікації, здатних на професійному рівні займатися дослідженнями і розробками нових технологій. Підвищення попиту на фахівців автотранспортного профілю інтенсивно прогресує, і відповідно запити ринку праці стають визначальним орієнтиром для вдосконалення системи підготовки дипломованих фахівців, а відтак задають основні вимоги щодо їхніх знань, умінь та навичок [1]. В «Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року» зазначено необхідність «підтримки та практичного впровадження результатів досліджень у транспортній галузі, у тому числі шляхом розвитку вітчизняних наукових шкіл та міжнародного науково-технічного співробітництва» [2]. Таким чином, держава, роботодавці (приватні підприємства) та заклади вищої освіти (ЗВО) повинні надавати наукову, інформаційну, організаційну, матеріальну та інші види підтримки в проведенні аспірантами власних наукових досліджень, отриманні міжнародних грантів та бюджетних коштів МОН України чи фінансування приватних підприємств на проведення наукових досліджень.

Актуальною є задача приведення якості і рівня підготовки кадрів вищої кваліфікації у галузі «Управління та адміністрування» у

відповідності до потреб економічного і соціального розвитку країни. Суб'єкти автотранспортної галузі зацікавлені у підготовці дослідників, що володіють не тільки знаннями, а й практичними вміннями, здатних до технологічних і інших перетворень у відповідних професійних областях.

Сучасний випускник освітньої програми спеціальності 073 «Менежмент» для ефективної наукової кар'єри повинен мати професійні знання та вміння не тільки в своїй вузькій науковій області, а й в суміжних галузях наукового знання. Відповідна підготовка повинна носити міждисциплінарний характер. Крім того, аспірант повинен набути навички командної роботи, оволодіти принципами і методами передачі сучасних знань і умінь, підходами до комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності.

Сучасне суспільство характеризується посиленням професійної та наукової мобільності. Успішний початок наукової діяльності може бути продовжено професійним ростом в сфері менеджменту, технологічного підприємництва, консалтингу та інших сфер. Як наслідок, вища освіта третього рівня підготовки докторів філософії сьогодні націлена не тільки на відтворення кадрів для закладів вищої освіти і дослідного сектора, але і на підготовку лідерів для наукомістких галузей економіки, бізнесу, сфери послуг, політики [3].

Успішність системи підготовки кадрів в аспірантурі багато в чому визначається ефективністю діяльності наукових керівників, які зобов'язані виділити навчальний час для консультацій, надати підтримку, поділитися особистим досвідом, а також сприяти розвитку дослідницьких установок і умінь.

Аспірант виконує науково-дослідну діяльність під безпосереднім керівництвом наукового керівника, закріпленого за ним рішенням кафедри, з яким узгоджує:

- тему свого наукового дослідження;
- індивідуальний план, що відображає графік і зміст наукових досліджень аспіранта;
- програму наукового дослідження, що включає в себе як теоретичне дослідження, так і емпіричне, яке має безпосередній зв'язок з теоретичною частиною наукового дослідження;
- план обов'язкових публікацій в виданнях, що входять до переліку ВАК, а також публікацій на іноземній мові в міжнародних журналах, по можливості, включених в реєстри Web of Science і Scopus;

- участь в міжнародних і всеукраїнських конференціях по темі свого наукового дослідження, що проводяться на базі провідних ЗВО в Україні і за кордоном.

Кожний ЗВО зобов'язаний надати навчально-методичне та інформаційне забезпечення аспірантам для проведення науково-дослідницької діяльності (бібліотека, електронні ресурси і т.д.). Інформаційне забезпечення наукових досліджень аспірантів полягає у забезпеченні доступу до: електронних бібліотечних систем, наукових мереж баз даних, переліку фахових наукових видань та вітчизняних і міжнародних наукових журналів у вільному доступі, дисертацій у відкритому доступі тощо. Для обробки результатів своїх досліджень здобувач вищої освіти повинен мати доступ до використання комп'ютерної техніки та спеціального програмного забезпечення.

В ході науково-дослідної роботи аспірант повинен мати можливість апробувати результати до захисту випускної кваліфікаційної роботи, при цьому зміст і результати такої пробації не повинні викликати розумних сумнівів в співвідношенні з темою дослідження, бути аргументованими.

У межах освітньо-наукової програми 073 «Менеджмент» для проведення апробації результатів наукових досліджень ЗВО рекомендовано надавати наступні можливості:

- надавати можливість аспірантам на безоплатній основі публікувати результати своїх наукових досліджень у власних фахових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних, монографіях тощо;

- щорічно організовувати і проводити наукові, науково-практичні заходи міжнародного та всеукраїнського масштабів, круглі столи та бізнес-форуми, що пов'язані з науковими програмами та проектами ЗВО, та надавати можливість здобувачам ступеня вищої освіти доктор філософії апробувати результати своїх наукових досліджень на безоплатній основі;

- на сайті ЗВО розмістити вимоги щодо оформлення дисертації та приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел;

- розпочинати чи поглиблювати співпрацю з сервісами «Unichек», «AntiPlagiarism», «EduBirdie» та іншими для перевірки наукових робіт на плагіат та надавати безкоштовний доступ до них викладачам та аспірантам;

- активно залучати аспірантів до проведення відкритих семінарських, лабораторних занять, окремих лекцій, а також до виконання тематики науково-дослідних робіт, що виконуються за планом в ЗВО;

- надавати викладачам та аспірантам безкоштовний доступ до міжнародних інформаційних ресурсів, зокрема, до наукометричних баз даних Web of Science і Scopus;

- підтримувати в ЗВО діяльність наукових товариств студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених для формування та розвитку особистості молодого науковця, висококваліфікованого фахівця;

- на сайті ЗВО розмістити рекомендації щодо особливостей підготовки статей до друку в іноземних видавництвах;

- підтримувати зв'язки із стейкхолдерами, особливо з підприємствами автотранспортної галузі, для отримання аспірантами інформації під час проведення дисертаційних досліджень, перевірки наукових гіпотез, впровадження результатів наукового дослідження на практиці;

- активно долучати аспірантів до міжнародної академічної спільноти, надавати рекомендації щодо участі у міжнародних стажуваннях, грантах та отримання стипендії на сайті ЗВО, для підтримання міжнародної мобільності аспірантів та викладачів, їхньої участі в міжнародних проектах, програмах та грантах.

Таким чином, успішна система підготовки докторів філософії дає можливість отримати фахівців, конкурентоспроможних на сучасному ринку інтелектуальної праці, що володіють навичками дослідницької та аналітичної роботи, здатних гнучко і результативно реагувати на виклики швидко мінливого світу.

Література:

1. Пукало М.І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю засобами інформаційних технологій: дис. ... докт. філос.: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Львів, 2020. 272 с.

2. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. Схвалено розпорядженням КМ України від 30 травня 2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>. (дата звернення: 12.03.2021).

3. Reform of Higher Education in Europe / Eds. Enders J., de Boer H.F., Westerheijden D.F. Rotterdam/Boston/Taipei: Sense publishers, 2010. 35 p.

УДК 378.14

ОГЛЯД ПЕРЕВАГ І НЕДОЛКІВ В МЕТОДОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОЧНИХ І ДИСТАНЦІЙНИХ ЛЕКЦІЙ

*Хорошилова І.О., к.е.н, доцент,
hia23@ukr.net*

*Разгоняєв Г.В., здобувач вищої освіти 4 курс
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Мабуть, головним видом аудиторної навчальної роботи є лекція, адже її мета - сформуванню базову основу для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу. Традиційна лекція, незважаючи на плюси, які зарекомендували її часом, має цілий ряд недоліків. По-перше, класична лекція створює велике навантаження на пам'ять студента, так як за невеликий проміжок часу необхідно запам'ятати великий обсяг інформації. В додавок, низька самостійність студентів, обумовлена тим, що інформація дається вже в готовому вигляді далеко не сприяє обробці і пошуку матеріалу поза аудиторної роботи. Ще варто відзначити, що вже через нетривалий час безперервного пояснення матеріалу студент втомлюється, і його увага розсіюється. Учень не шукає додаткових матеріалів, так як вчить лише те, що дає йому викладач, відповідно, даний матеріал засвоюється їм досить вузько і сухо.

Один з прогресивних напрямків вдосконалення педагогічного процесу у вищій школі є проблемна лекція. Зазвичай це поняття розглядається в двох сенсах. Перший - коли на занятті розглядається ще не вирішене наукою питання, а другий - коли розгляду, присвячені певні теми (проблеми) конкретного курсу. Для проблемної лекції характерне створення проблемної ситуації, формування ряду проблемних питань і послідовне викладання відповідей на них. Така форма подачі матеріалу викликає певний психічний стан [3] або інтелектуальну перешкоду [4], що виникає при неможливості пояснити зацікавивше явище. Це дозволяє оголити і конкретизувати незрозуміле, чітко і ясно його називати, сформулювати труднощі. Після цього фактично відбувається заміна невірною істинним, і цей процес відбувається дуже продуктивно, так як учням ясно, що чим замінюється. Плюс таких лекцій полягає в тому, що виклад матеріалу більше націлений на активізацію розумової діяльності студентів, робить виклад матеріалу більш доказовим, показує шляхи вирішення проблем в науці. Із серйозних

мінусів варто відзначити, що організація і проведення проблемних лекцій з усіх тем неможливе. Оскільки цей вид лекцій вже має більш дискусійний характер, пасивні слухачі не задіяні в обговоренні матеріалу, відповідно далеко не всі студенти отримують максимальну користь від такої подачі.

Лекція із запланованими помилками (лекція-провокація). На такий лекції особливе місце займає вміння слухачів оперативно аналізувати інформацію, орієнтуватися в ній і оцінювати її. Основна особливість полягає в тому, що викладач у вступній частині оголошує тему лекції та повідомляє про наявність у майбутньої лекції запланованих помилок. Студенти по ходу лекції повинні помітити, а потім пояснити помилки, які були «допущені» викладачем. Перевага в цьому така, що лекція з запланованими помилками дозволяє краще залучати студентів у навчальну діяльність. Так само розвиває їх логічне мислення, пам'ять і особливо уважність.

Лекція-дискусія проводиться двома і більше викладачами, психологічно та інтелектуально сумісними, хоча вони мають різні погляди на проблемні питання лекції. Викладачі можуть бути представниками однієї або різних наук. Вони заздалегідь домовляються про порядок проведення лекції і розробляють сценарій лекційного заняття. Це робота двох викладачів, які читають лекцію по одній і тій же або суміжних темах і взаємодіючих на проблемно-організованому матеріалі як між собою, так і з аудиторією. Така лекція містить в собі конфліктність, яка проявляється як в несподіванці самої форми, так і в структурі подачі матеріалу, який будується на зіткненні протилежних точок зору, на поєднанні теорії і практики. Лекція припускає розігрування дискусії на очах у слухачів або реальне протистояння думок. Головна перевага такого підходу - пожвавлення навчального процесу, активізація пізнавальної діяльності аудиторії. До того ж це дозволяє педагогу керувати колективною думкою групи (поток), використовуючи психологічні прийоми для переконання, подолання негативних установок і хибних думок деяких слухачів. На жаль, і цей захоплюючий вид нетрадиційних лекцій має недоліки. Серед них і те, що навчальному закладу не так просто виділити відразу кількох кваліфікованих викладачів, і те, що, ще складніше, знайти викладачів, відповідних один одному за інтелектуальним рівнем. Так само одним з негативних моментів проведення такої лекції може бути відсутність у студентів достатніх знань для дискусійного матеріалу.

Візуалізація на сьогоднішній день стала практично невід'ємною частиною проведення лекцій. Оскільки для реалізації цього важливого доповнення досить мати лептоп, проектор і полотно, тому багато викладачів не нехтують подібним елементом навчального процесу. Основна особливість такої лекції полягає в тому, що її зміст демонструється. Складно назвати будь-які недоліки подібного виду лекції, головне пам'ятати тільки те, що візуалізація повинна бути лише супроводом до озвучуваного матеріалу, а ніяк не навпаки.

Лекція прес-конференція проводиться, як правило, по складній темі, має неоднозначні оцінки в науці і практиці. Для її успішного проведення необхідно виконання цілого ряду методичних процедур. Найкращою є ситуація, коли лектор заздалегідь оголошує студентам про необхідність попередньої підготовки з певної теми до наступної лекції. Для цього студентам необхідно ознайомитися з відповідними розділами підручників і навчальних посібників з оголошеною темі майбутньої лекції і сформулювати 1-2 запитання по найбільш складним і незрозумілим розділах теми, за якими вони хотіли б отримати додаткову інформацію або коментарі лектора. Ці питання вони можуть записати на окремому аркуші в питальній формі і передати лектору перед початком заняття. Вагомим плюсом тут є те, що «замовником» змістовної частини лекції є самі студенти, тобто аудиторія. Протягом усієї лекції викладач знаходиться в постійному контакті з самими студентами, подаючи матеріал лекції тільки в формі відповідей на їх же питання. Негативною особливістю даного виду лекційних занять є те, що у лектора не завжди є можливість заздалегідь дати студентам завдання або достатньо часу, щоб зібрати запитання аудиторії та обробити їх.

Розглянемо проблематику абсолютно нового виду усної форми викладання - онлайн лекції. Перший повноцінний досвід масового дистанційного навчання студентів було отримано протягом лише другої половини 2020 року та в умовах пандемії коронавірусної хвороби. Якщо до цього велася маса суперечок на тему ефективності та неефективності, потрібності і непотрібності дистанційного навчання студентів, в яких висловлювалися діаметрально протилежні точки зору, то зараз загальна картина стала ясною і можна зробити певні висновки. Що варто підкреслити з упевненістю, так це те, що міра була вимушена і більшість вітчизняних ВНЗ не були готові до такого одночасного і повного переходу на дистанційне проведення лекцій. Ні викладачі, ні студенти не готувалися до такої критичної

ситуації, якої раніше ніколи не було. Проте, педагоги і студенти з початком кризи налагодили комунікації звичними для них засобами - за допомогою соцмереж та електронної пошти.

Розберемося з проблемами що виникли при проведенні онлайн лекцій. Не новиною є той факт, що в вузах більшість педагогічного складу не мають спеціальної педагогічної освіти, а свій методичний досвід, як правило, отримують емпіричним шляхом. Це теж стосується дистанційного проведення лекцій, і тут ситуація навіть гірша оскільки онлайн освіта зовсім в новинку для переважної чисельності лекторів. Мінімальний досвід в цьому форматі навчання показує те, що вони, в більшості випадків, не підготовлені до використання всіх передових педагогічних технологій в своїй практиці [5]. Варто відзначити також, що спілкування педагога і студента в очній та дистанційній формі - це абсолютно різні речі. Викладач дистанційної освіти - це повноцінна спеціалізація. Складно бути не згодним з тим, що лектору потрібно чимало часу і зусиль, щоб перевести в онлайн розрахований на аудиторне заняття курс. Для товариських за своєю природою людей (і викладачів, і студентів) така форма навчання стає дуже незручною. Студенти, для яких краще живе спілкування, складно адаптуються до умов дистанційного сприйняття. Так само і викладачеві доводиться адаптуватися і звикнути працювати в «віртуальній аудиторії». З позитивної сторони, цей досвід цікавий своєю зручністю для цілого ряду студентів, особливо для тих, хто зазнає труднощів добираючись до університету в призначений час. Для сучасних молодих людей навчання з використанням мультимедійних технологій цікавіше і звичніше. Можна навіть сказати, що для них воно більш ефективно, ніж традиційне, тому що яскрава, динамічна візуальна інформація краще запам'ятовується.

Література:

1. Кисельов А.А. - Педагогіка, психологія, суспільство: актуальні питання. Чебоксари: ВД «Среда», 2020. - С. 70-74.
2. Худайбердін А.А. Переваги дистанційного навчання в сучасному світі // Економічні науки. - 2017. - № 61-1. [Електронний ресурс]: <http://novainfo.ru/article/11548>

УДК 378.147

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «СТАТИСТИКА»

*Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор,
svg@khadi.kharkov.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Дисципліна «Статистика» при підготовці менеджерів вивчається на рівні бакалаврів. Результати навчання це формулювання того, що як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після вивчення дисципліни «Статистика» [3, с. 7].

У теперішній час опис результатів навчання здійснюється в термінах: «знання», «уміння», «навички» тощо. Національні рамки кваліфікацій [2] в складі результатів навчання виділяють чотири групи: знання, уміння/навички, комунікації, відповідальність і автономія. Зміст кожної групи на рівні бакалавра наступний:

1. **Знання** – концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання;

2. **Уміння/навички** – поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання;

3. **Комунікації** – донесення до фахівців і нефахівців інформацій, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації,

– збір, інтерпретація та застосування даних;

– спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово;

4. **Відповідальність та автономія** – управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;

- спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних комплексах;

- формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;

- організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;

- здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

Співвідношення результатів навчання, визначених по групам Національної рамки кваліфікації, та концепцій наведено в наступній таблиці 1.

Таблиця 1 - Результати навчання та компетенції

№ п/п	Результати навчання	Форміруємі компетенції		
		ІК	ЗК	ФК
1	2	3	4	5
0	<i>Здатність знати, уміти, комунікувати та відповідати окремі елементи та в цілому статистичну методологію щодо цифр, що характеризують економічну дійсність, їх збору, обробки та застосування, отримання наукових результатів;</i>	+		
1	Знання			
1.1	• зведення та групування матеріалів статистичного спостереження;		1	10
1.2	• обчислювання узагальнюючих статистичних показників – абсолютних, відносних та середніх величин;			1,2
1.3	• виявлення зв'язків між окремими явищами та процесами;		7	3
1.4	• встановлення та оцінка динаміки факторів наявності, стану та їх змін;		6	14
1.5	• встановлення статистичного взаємозв'язку між економічними процесами та явищами;			3
1.6	• розуміти процеси функціонування економічних систем та підсистем підприємства;		6	1,7
1.7	• розуміти явища економічної дійсності та процеси їх формування, використання та змін;			1,10
1.8	• розуміти економічну сутність системи звітних статистичних показників;		7	1,15
2	Уміти			
2.1	• аналізувати зміни в просторі та часу явищ і процесів функціонування підприємств і їх підрозділів;		8	17
2.2	• аналізувати взаємозв'язки між економічними явищами і процесами, показниками наявності, стану їх використання ресурсів підприємства та результатами його функціонування – конкурентоспроможністю, фінансовими та комерційними;		6	2,5
2.3	• аналізувати класифікувати об'єкти економічної діяльності на групи та підгрупи;		8	17

1	2	3	4	5
2.4	<ul style="list-style-type: none"> аналізувати будувати статистичні моделі формування показників ефективності функціонування підприємства; 		8	1
2.5	<ul style="list-style-type: none"> оцінювати якість зібраних статистичних даних; 			2
2.6	<ul style="list-style-type: none"> оцінювати тенденції і закономірності розвитку економічних явищ; 		8	10,17
2.7	<ul style="list-style-type: none"> оцінювати вплив окремих факторів на зміну показників функціонування економічних процесів і явищ; 			10,17
2.8	<ul style="list-style-type: none"> оцінювати рівень показників наявності, стану та використання ресурсів підприємства та підприємства в цілому. 			10,17
2.9	<ul style="list-style-type: none"> реалізувати в практичній діяльності етапи статистичної методології: збирання статистичних даних, роботи їх первинну обробку, визначення узагальнюючих показників, встановлювати між ними взаємозв'язок за допомогою статистичних методів; 		1	
2.10	<ul style="list-style-type: none"> працювати в міждисциплінарній команді та організувати ефективну взаємодію членів групи у робочому процесі та неформальній ситуації; 		4	
2.11	<ul style="list-style-type: none"> самостійно проводити наукові дослідження статистичними методами: класифікації, угруповання, встановлення розподілу, кореляційним і регресійним аналізом, вибірковим та індексним методами, встановлення динаміки; 		1	
3	Комунікувати			
3.1.	<ul style="list-style-type: none"> спілкуватися усно і письмово українською мовою, використовувати іноземну мову для забезпечення результатів професійної діяльності; 		4	4
3.2	<ul style="list-style-type: none"> збирання, перевірка та оцінювання статистичної інформації, розробки статистичних формулярів; 		3	1
4	Відповідальність та автономія			
4.1	<ul style="list-style-type: none"> організації статистичних робіт взагалі, в тому числі на автомобільному транспорті, системи звітності статистичних показників; 		3	7
4.2	<ul style="list-style-type: none"> самостійно використовувати статистичну звітність і первинну облікову документацію підприємств для статистичного вивчення результатів його виробничої діяльності; виявлення причин, що викликали відхилення від плану, узагальнення передового досвіту; 		3	8

Таким чином, визначені очікувані результати навчання і відповідні з ними компетенції на підставі дискреторів Національної рамки кваліфікацій.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України. Про внесення змін у додаток до постанови кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1341. Національна рамка кваліфікацій. 25 червня 2020 р. №519.

2. Захарченко В.М., Луговий В.І., Рамкевич Ю.М., Таланова Ж.В. За редакцією Кременя В.Г. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації ДП «НВЦ «Пріоритети». 2010. 120 с.

Стандарт вищої освіти України рівень вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень. Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність 073 «Менеджмент». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України. 29.10.2018 №1165. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2018.

Секція 3. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 378.1

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

*Левченко О.П., к.е.н., доцент,
levchenkoolgahnadu@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний етап економічного розвитку держави характеризується високим рівнем нестабільності середовища, швидкими та кардинальними змінами у підходах до управління господарською діяльністю. Знать, отриманих під час навчання у вищому навчальному закладу виявляється недостатньо для вирішення всього комплексу завдань, які щодня постають перед фахівцями і відрізняються новизною та неповторністю. Показником високого рівня професійної компетентності є здатність до постійного навчання, що робить дослідження аспектів безперервної освіти актуальним.

Започаткував наукове обґрунтування концепції безперервної освіти П. Ленгранд у 1965 році [1]. В сучасних умовах ідея безперервної освіти завойовує все більше прихильників та набуває нових форм. Питанням вивчення передумов та розвитку підходів до безперервної освіти присвятили увагу В.А.Дегтярьов [2], В.В.Колос, А.І.Кравченко, С.П.Кудрявцева, В.Н.Скворцов, О.Тоффлер та інші. Активне впровадження практики організації різних форм роботи передбачає обласна програма розвитку освіти «Новий освітній простір Харківщини» на 2019-2023 рр.

В педагогічній науці під безперервною освітою розуміється освіта протягом усього життя, продиктована інноваційними зрушеннями сфер життя людини. На загальному рівні склалося розуміння безперервної освіти як системи, здатної подолати відставання і забезпечити соціально-економічний розвиток держави. В період економічного зростання популярні теорії про значущість освіти як його основного фактору. Під час спадів система освіти підпадає під шквал критики та потерпає від ідей, які ставлять під сумнів вклад освіти в економічне зростання [3]. Позитивним в цій

ситуації є пошук і реалізація нових підходів до підвищення компетентності фахівців та якості освіти в цілому.

В підготовці фахівців виділяють наступні етапи освітньої діяльності [2]: формальну освіту, що завершується видачею диплома; неформальну освіту (курси, стажування, вебінари); інформальну освіту як самостійну діяльність, що передбачає вивчення нормативно-правової бази, передового досвіду, зовнішньої звітності, притаманної конкретній сфері діяльності або займаємій фахівцем посаді.

Стосовно економічної проблематики безперервної освіти існує точка зору про необхідність розмежування людського капіталу на загальний та спеціальний [4]. Загальний капітал – це універсальні знання, що можуть бути застосовані на будь-якому підприємстві. Він створюється на першому етапі підготовки фахівця і фінансується державою або студентом, майбутнім працівником. Спеціальний людський капітал – це вузькі знання та навички, отримані на конкретному підприємстві, при виконанні посадових обов'язків. Його формування, фінансування і подальший розвиток залежить як від особливостей підприємства, так і від окремого фахівця.

Меморандумом про безперервну освіту Комісії Європейського Союзу було визначено шість основних напрямів розвитку безперервної освіти:

1. Нові базові знання і навички для всіх. Метою напрямку є надання загального доступу до освіти з метою отримання і вдосконалення умінь та навичок, необхідних для перебування в так званому інформаційному суспільстві.

2. Збільшення інвестицій в розвиток людських ресурсів з метою підняття пріоритету найважливішого надбання Європи — людей.

3. Інноваційні методики навчання мають на меті запровадження нових технологій навчання для системи безперервної освіти.

4. Принципово нова система оцінки отриманої освіти. Мета — корінним чином змінити підходи до розуміння і визнання навчальної діяльності і її результатів, особливо у сфері неформальної і неявної освіти.

5. Розвиток наставництва і консультування. Акцентувати увагу на важливості забезпечення кожному індивідууму вільний доступ до освітньої інформації і до необхідних консультацій і рекомендацій.

6. Наближення освіти до місця проживання. Наблизити можливості отримання освіти до місця проживання за допомогою

мережі навчальних і консультаційних пунктів, використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології [5].

Реалізація зазначених напрямків розвитку безперервної освіти зробить її універсальним типом освіти в сучасному суспільстві. Отже, враховуючи природу даного поняття та її спрямованість на безперервне освоєння нових знань та сучасних технологій, найбільшою сферою застосування безперервної освіти виступає саме постійне навчання та підвищення кваліфікації кадрів. Пропозиції щодо удосконалення і практичного застосування безперервної освіти рекомендується розробляти за напрямками:

1) В програму підготовчих курсів ВНЗ слід включати ознайомлення з особливостями майбутньої професії. В теперішній час знайомство зі специфікою професії відбувається в межах початкової дисципліни «Вступ до фаху» на першому курсі. Звичайно, абітурієнти відвідують «Дні відкритих дверей» та інші заходи, які влаштовують кафедри ВНЗ в межах профорієнтаційної роботи та мають загальне уявлення про обираємий напрямок навчання. Але саме тісний контакт з викладачами, які будуть працювати протягом усього періоду навчання у ВНЗ може зацікавити або навпаки, перенаправити абітурієнта і допомогти обрати професію, за якою людина буде із задоволенням працювати усе життя.

2) Найціннішим ресурсом виступає час і його слід витратити виключно на отримання освіти, яка за фахом буде відповідати покликанню особистості. Тому все більше батьки та підлітки цікавляться спеціалізованими секціями та розвивальними курсами на базі ВНЗ (юні архітектори, юні дизайнери, фізматика, робототехніка тощо). В цьому випадку знайомство з професією почнеться в середній школі і до ВНЗ будуть вступати більш мотивовані студенти.

3) Існує потреба підвищення зв'язку між ВНЗ та підприємствами, на яких проходять практику та працюють випускники. Проблема формального підходу до проходження виробничої практики досить не вирішена. Підприємства не зацікавлені приймати на практику студентів, витратити на них час та додаткові кошти на оплату праці керівника практики. Змінити ситуацію на рівні окремої кафедри можна за рахунок організації навчальних програм для працівників підприємств. Викладачі знайомлять підприємство з новітніми теоретичними напрацюваннями або закордонним досвідом, і отримують можливість забезпечити проходження практики для студентів.

4) Поглиблюючи попередню тезу слід відмітити, що не лише студенти, а і викладачі мають потребу в більш тісному контакті з підприємствами. Завантаженість викладачів не дає можливості бути зайнятим у виробничій сфері і сталі зв'язки з випускниками сприятимуть обміну досвідом.

5) З точки зору посилення практичної спрямованості навчання цікавою є німецька модель дуальної освіти, що характеризується зближенням систем освіти і зайнятості. Вона передбачає поєднання практичної підготовки на підприємстві та навчання в професійній школі. Коли 1-2 дні на тиждень слід відвідувати навчальний заклад і 3-4 дні – підприємство. По дуальним програмам навчають 340 професіям [6]. Прийнято вважати, що конкурентоспроможність Німеччини багато в чому забезпечена саме дуальною системою освіти. Вона отримала популярність на міжнародному рівні та практичне застосування в таких державах як Сербія, Словенія, Чорногорія, Данія, Нідерланди та ін.

Таким чином, в якості фактору підвищення професійної підготовки фахівців пропонується вважати теоретичні та практичні напрацювання підходів щодо неперервної освіти. Визначені основні напрямки, в межах яких доцільно розробляти практичні заходи.

Література:

1. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education/P.Lengrand. – Paris, UNESCO, 1975. – p. 157
2. Дегтерев, В.А. К вопросу о системе непрерывного профессионального образования / В.А. Дегтерев // Успехи современного естествознания. – 2014. – № 9-2. – С. 175-180.
3. Колганова, Н.А. Проблемы современной экономики / Н.А. Колганова // Проблемы науки и образования. - №3 (35) 2010. [Электронный ресурс]. Дата доступа – 08.02.2019. Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=3301>
4. Беккер, Г.С. Человеческое поведение: экономический подход. Избр. тр. по эконом. Теории / Г.С. Беккер. — М.: ГУ ВШЭ, 2003.
5. Меморандум непрерывного процесса образования европейского союза. Адукатар № 2 (8), 2006 г С.25. Електронний ресурс: – [Режим доступу]:- http://adukatar.net/wp-content/uploads/2009/12/Adu_8_Pages_24-27.pdf
6. Дуальное обучение в РК: на пути к европейским стандартам URL:<http://iac.kz/ru/publishing/dualnoe-obuchenie-v-rk-na-puti-k-evropeyskim-standartam>

УДК 378.147**КЕРОВАНА САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ УПРАВЛІНСЬКЕ
КОНСУЛЬТУВАННЯ***Левченко О.П., к.е.н., доцент, levchenkoolgahnadu@gmail.com**Догадайло Я.В., к.е.н., доцент. svetlicwork@ukr.net**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В навчальних програмах значну кількість часу відведено на самостійну роботу студентів. Вона передбачає максимальну активність студентів в освітньому процесі, а її результатом має бути ефективне засвоєння навчального матеріалу. Самостійна керована робота студентів спрямована на формування і вдосконалення організаційних, інформаційних, пізнавальних та комунікативних компетенцій. Самостійна робота відбувається поза безпосередньої участі викладача, тому такий вид діяльності вимагає ретельної організації з його боку. Актуальності даному виду роботи додає практика дистанційного навчання, пов'язана з пандемією. Студенти змушені навчатися вдома і більшу частину навчального матеріалу опановувати самостійно.

В даному виді діяльності виділяється два рівні: керована викладачем самостійна робота студентів і власне самостійна робота. Під керованою самостійною роботою студентів слід розуміти все те, що студент повинен виконати, опрацювати, вивчити під керівництвом і контролем викладача. Керована самостійна робота – це такий вид діяльності, в ході якої студент, керуючись спеціальними методичними вказівками викладача, набуває і вдосконалює знання, вміння і навички, накопичує досвід практичної діяльності [1].

Форми керованої самостійної роботи студентів можуть бути різними в залежності від мети навчання, характеру дисципліни і обсягу годин за навчальним планом. Найбільш поширеними є:

- підготовка до лекцій, семінарських та практичних занять;
- вивчення підручників, навчальних посібників;
- вивчення тем і проблем, що не виносяться на лекції і семінарські заняття;
- виконання контрольних робіт;
- написання доповідей, рефератів, есе на проблемні теми;
- виконання дослідницьких і творчих завдань;
- створення графіків, схем, наочних посібників з досліджуваних тем.

Особливе місце відводиться технологічному ланцюжку керованої роботи студентів. Перший етап пов'язаний з визначенням мети діяльності. Потім вибудовується система мотивації студентів. На наступному етапі відбувається забезпечення навчально-методичними матеріалами. Далі встановлюються терміни проміжних звітів про виконану роботу, відслідковуються результати напрацювань [1].

Для того, щоб самостійна робота студента була ефективною, слід дотримуватися ряду умов:

1. Забезпечити правильне поєднання обсягу аудиторної та самостійної роботи.
2. Методично правильно організувати роботу студента в аудиторії і поза нею.
3. Забезпечити студентів необхідними навчальними і методичними матеріалами з метою перетворення самостійної роботи в творчий процес.
4. Налагодити контроль за ходом самостійної роботи і використання бонусів, що заохочують студента до її якісного виконання.

Кожен пункт потребує досвіду та глибокого опрацювання зі сторони викладача.

Вивчення дисципліни «Управлінське консультування» відбувається в передостанньому навчальному семестрі, коли студенти мають майже сформовані компетенції, багаж знань та навичок. Проведення практичних занять вже не може обмежуватись вирішенням локальних невеликих завдань на підставі підготовлених викладачем вихідних даних. Так, в межах виконання одного практичного заняття слід застосовувати як роботу в аудиторії, так і самостійну роботу студентів в групах та індивідуально.

Досліджуючи діяльність консалтингових агентств, зокрема Pro-Consulting, визначено, що найбільш актуальними є запити підприємств щодо професійного аналізу ринку, маркетингових досліджень, розробки маркетингової стратегії, інвестиційного аналізу. Саме такі завдання слід ставити перед майбутніми фахівцями під час навчання і вимагати їх вирішення на підставі реальних, власноруч зібраних та оброблених вихідних даних. В цьому випадку самостійна робота студентів набуває глибокого практичного змісту. Порядок здійснення, наприклад, аналізу ринку, зміст і форма вихідних даних опрацьовуються в аудиторії, а пошук та обробка інформації здійснюється самостійно студентом. Додатковим

результатом такої роботи буде підготовлена в межах самостійної роботи презентація. Цікавими будуть результати, отримані різними студентами чи групами. Однакове для всіх завдання, виконане з різним ступенем відповідальності буде наочно відображати суб'єктивність таких досліджень і значимість аналітичних баз та авторитетних спеціалізованих агентств.

Самостійна керована робота студентів може бути організована в парах, в невеликих групах та індивідуально. Учасники групи вивчають разом навчальний матеріал, який згодом використовується кожним студентом самостійно. Поєднувати студентів у групи слід за різними ознаками, і в жодному разі не випадковим способом. Деякі студенти останніх курсів навчання вже мають практичний досвід, набутий під час роботи інколи в декількох організаціях. Цей досвід слід використовувати для обміну між студентами. Мета такого навчання полягає в індивідуальному вдосконаленні мовних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

При організації керованої самостійної роботи студентів в невеликих групах необхідно враховувати, що робота повинна бути взаємозалежною. Викладач пояснює, що група домагається успіху тільки в тому випадку, якщо навчальні завдання виконані усіма учасниками групи. Така позитивна взаємозалежність є необхідною умовою організації самостійної роботи, щоб кожен студент відчував свою індивідуальну відповідальність за власну частину матеріалу і за освоєння цього матеріалу кожним учасником групи. Більше того, викладач формує і мотивує розуміння, що кожен учасник групи повинен продемонструвати знання всієї теми, а не тільки тієї частини матеріалу, за вивчення якої він був відповідальний.

Викладачеві необхідно уважно спостерігати за кожною групою, вести облік вкладу кожного учасника, щоб оцінити не тільки індивідуальне засвоєння матеріалу, але і вміння студента донести свою частину вивченого матеріалу до інших учасників групи. Це сприятиме формуванню навичок роботи студента у команді, що вкрай актуально при працевлаштуванні фахівця.

Організовувати керовану самостійну роботу студентів доцільно таким чином, щоб вони допомагали, підтримували і схвалювали зусилля один одного. При такій організації пізнавального процесу студенти вчаться вербальному рішенню навчальних задач, синтезу різнопланової інформації, успішній передачі своїх знань іншим учасникам групи [2].

Величезною є роль викладача в формуванні соціальних навичок. Тільки при створенні довірчих комунікативних відносин, умінні правильно приймати рішення, керувати конфліктами, використовувати лідерські якості можлива успішна робота групи в цілому. Саме викладач удосконалює роботу навчальної групи, пояснюючи, які моделі поведінки слід використовувати в подальшій роботі, а від яких слід відмовитися або змінити.

З метою більш ефективного управління самостійною роботою викладачеві необхідно аналізувати помилки студентів. Можливий спільний зі студентами, колективний аналіз результатів виконаної роботи. Це дозволить викладачеві направити подальше засвоєння матеріалу в потрібному напрямку.

Отже, керована самостійна робота студентів значно покращує результати навчання та удосконалює сформовані компетенції фахівця.

Література:

1. Лученкова Е.С. Управляемая самостоятельная работа студента как способ его включения в активную учебную деятельность/Е.С.Лученкова. - Режим доступа: https://www.gstu.by/sites/default/files/atoms/files/8f/08/statya_luchenkova_sekciya_no2.pdf

2. Голубович У.О. Управляемая самостоятельная работа студентов при обучении специальной лексике./У.О.Голубович. – Материалы XII Международной научно-методической конференции «Перспективы развития высшей школы». – Режим доступа: <https://www.ggau.by/prints/konferency/5067-sbornik-materialov-khii-nauchno-metodicheskoy-konferentsii-perspektivy-razvitiya-vysshej-shkoly>

УДК 37 (477)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Солонун Н.М., к.е.н., доцент
solopunnataliya@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Вищу освіту слід розглядати як процес розвитку і навчання, що реалізується з метою придбання різних компетенцій здобувачами. Освітні результати, одержувані в ході цього процесу, сприятимуть як

успішному формуванню професійного зростання, так і соціальному успіху.

Світові освітні організації прагнуть до постійного підвищення якості академічної та безперервної освіти, до забезпечення їх прозорості і якості з метою сприяння академічній і професійній мобільності.

Досягнення вказаних цілей стає можливим через підтримання новітніх ідей, що пропонуються провідними освітніми організаціями та системами академічної та безперервної освіти на національному та міжнародному рівнях. Наприклад, за допомогою заходів з акредитації та сертифікації, оцінки, консультування та навчання в області якості і організаційного розвитку навчальних установ з урахуванням провідного міжнародного досвіду.

Сучасні тенденції розвитку світу, а саме діджиталізація, глобалізація, неоекологія, демографічні зміни тощо, здійснюють вплив як на ринок праці, так і на стан системи, що здійснює підготовку професійних кадрів для ринку праці, враховуючи і системи навчання протягом життя [2]. Тому є потреба у імплементації міжнародного досвіду, визнанню глобальних мегатрендів на рівні державних освітянських програм, стратегій тощо.

Істотною ознакою сучасної системи освіти є постійно зростаючий попит з боку бізнесу на наявність у фахівців якісних технологічних та соціальних навичок. Під технологічними навичками та компетенціями ми розуміємо здатність до розробки та впровадження інновацій, соціальних навичок і значущих особистісних якостей (підприємництво, лідерство, ініціативність, комунікативність тощо), а також розвинених когнітивних навичок, тобто креативність, критичне мислення, обробка складної інформації тощо.

Тому для досягнення таких освітньо-професійних навичок та компетенцій особливої актуальності набуває дотримання якості під час навчального процесу. Робота з якістю освіти має базуватися на підході Total Quality Management (TQM), згідно з яким якість є не метою, а невід'ємною частиною кожної діяльності, кожного процесу і кожної діяльності освітньої організації та окремих її членів [2].

Звісно, освіта в країнах світу відрізняється за багатьма ознаками: педагогічною системою, формою освітнього процесу, коштами, які люди вкладають в навчання тощо. Це стосується й рівня якості освіти, який залежить від багатьох факторів, починаючи від фінансування, закінчуючи структурою навчання.

Досвід європейських країн свідчить про те, що університети надають студентам фундаментальні, якісні знання, тобто студенти отримують теоретичну базу, яка дозволить їм грамотно застосовувати засвоєні знання на практиці. Таким чином, здобувач освіти за період свого навчання формує якісні професійні навички. Саме з цієї причини випускники відомих європейських навчальних закладів завжди цінувалися як професіонали в будь-якій країні світу. Крім того, європейські заклади вищої освіти надають здобувачам доступ до таких знань, які спрямовані й на розвиток особистості, які сприяють розширенню світогляду та ерудиції. Все це стало можливим саме через сформовану систему забезпечення якості освіти. Тому вітчизняним закладам вищої освіти слід й надалі звертати увагу на досвід ефективно працюючих закордонних закладів освіти, не забуваючи при цьому про власну автентичність.

Література:

1. Карстина С.Г., Цехиель О.Н., Мачадо К. Вклад казахстанско-немецкого сотрудничества в создание инструментария оценки программ профессионального образования // *Высшее образование в России*. 2021. Т. 30. № 1. С. 132-143. DOI: 10.31992/0869-3617-2021-30-1-132-143.

2. Qualitätsmanagement-Handbuch / Quality Policy of ASIIN. URL : https://www.asiin.de/files/content/dokumente/QM-Handbuch_ASIIN_eV_2011-10-27_Aenderung_2016-04-27.pdf

УДК 378.1

ДУАЛЬНА ОСВІТА: ДОСВІД ПРОВІДНИХ КРАЇН

*Вербицька В.І., к.е.н., доцент,
verbytska@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

*Бредіхін В.М., к.т.н., доцент,
bredixinv@gmail.com*

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Дуальна система освіти передбачає поєднання навчання з періодами виробничої діяльності. Майбутній фахівець вчиться в двох установах, де, освоюючи теорію, проходить водночас і практику. З одного боку, отримує освіту в професійній школі (вона дає теоретичні знання), а з іншого - на навчальному підприємстві, де виробляються необхідні для даного виробництва компетенції. Обидві

установи є партнерами по відношенню один до одного. Дуже важливо, що молоді люди, які поєднують навчання з виробничою діяльністю, залишаються працювати на навчальному підприємстві.

Загально визнаним лідером в справі організації дуального навчання вважається Німеччина, де система професійної освіти відрізняється розвиненим інститутом наставництва, практикоорієнтованим навчанням і активною участю бізнесу в підготовці кадрів. Досвід цієї країни служить зразком для всього Європейського Союзу.

Дуальне навчання у Німеччині введено в суворі законодавчі рамки і здійснюється за допомогою торгово-промислових і ремісничих палат. Так, з загальної кількості 3,6 млн. підприємств Німеччини в програмі професійного навчання задіяні 500 тисяч, причому більше половини характеризуються як дрібні і середні. Перш за все це означає, що приватний бізнес вкладає чималі кошти в підготовку фахівців потрібного профілю. Наведемо лише окремі дані: сума інвестицій становить понад 23 млрд. євро щорічно, і ще 3 млрд. євро виділяє для цього держава. Примітно, що прогноз потреб у робочій силі фірми складають заздалегідь, і свій шлях до професії випускник німецької школи, який бажає отримати економічну або технічну освіту, починає не з вибору вузу або коледжу, а з пошуку підприємства, яке візьме його на навчання. Якщо випускник успішно проходить співбесіду, підприємство укладає з ним договір на навчання. Основи професії закладаються в спеціально створених для цього центрах компетенцій, теоретичний курс освоюється в професійних школах, практичні навички - на підприємстві. Навчальна програма формується на замовлення та за участю роботодавців, які, крім цього, мають можливість розподіляти обсяг навчального матеріалу з дисциплін в рамках однієї спеціальності. На теоретичну і практичну частини відводиться приблизно рівна кількість часу. У ролі викладачів виступають співробітники компанії. Звичайно, не кожен з них є природженим педагогом, але, за відгуками учнів, тільки такі викладачі можуть розповісти про те, чого немає ні в одному навіть самому «просунутому» розумному підручнику, і показати, як і що треба робити. Головне, що потрібно від педагогів-виробничників, це результативність.

Термін, на який розраховані німецькі програми дуального навчання, варіюється в проміжку від двох до трьох з половиною років. Які ж особливості такого виду навчання?

На підприємстві цілеспрямована робота з розвитку необхідних навичок і відповідальності починається з перших днів. Вивчивши особливості виробництва, спробувавши все своїми руками і здавши кваліфікаційний і інші іспити, випускники приступають до виконання професійних обов'язків в тій самій компанії, в якій навчалися. Дуальна система забезпечує їм спокійне і безболісне входження в доросле трудове життя, а також наступне гідне існування. Адже навіть в період навчання майбутнім працівникам виплачується гарна грошова винагорода, а на робочому місці вони відчують себе впевнено, оскільки володіють необхідними компетенціями.

«Ловля двох зайців» користується популярністю у молоді. Роботодавці теж мають вигоду від такої форми підготовки кадрів, оскільки отримують фахівців, відповідних саме їх вимогам.

Німецька дуальна освіта орієнтована в основному на виробничий і технологічний сектори і майже не застосовується в гуманітарному. Незважаючи на це, ефект виходить вагомий: в Німеччині найнижчий серед європейських країн рівень безробіття молоді (в рази менше, ніж в інших країнах Євросоюзу) і добре розвинена економіка.

Форма дуального навчання в більшій чи меншій мірі використовується в багатьох європейських країнах, і для неї немає меж і континентів. Віднедавна дуальне навчання почав вводити Казахстан. Тут виділили галузі, які потребують кадри (сільське господарство, транспорт, металургія і машинобудування, нафтогазове і хімічне виробництва), і навчальні заклади, де їх можуть підготувати. За дорученням глави держави Фондом національного добробуту Казахстану складено покроковий план впровадження дуальної моделі та визначено перелік базових підприємств, які беруть участь в цьому проекті.

До теперішнього часу Казахстан досить далеко просунувся по шляху реалізації задуманого. У країні створена організація, яка виконує та координує роботу з даного напрямку (Управління методології дуальної системи навчання), розроблені типові навчальні плани та освітні програми за спеціальностями, новизна яких полягає в тому, що більше 40-50 % навчального часу відводиться виробничій практиці. За даними прес-служби Міністерства освіти та науки Казахстану, елементи дуального навчання впроваджують близько 200 коледжів, в яких отримують робітничі професії близько 46 тис. людей. За новими програмами навчається багато сільської молоді, оскільки 170 підприємств, селянських господарств підписали

протоколи намірів про навчання випускників сільських шкіл. Вивчається міжнародний досвід через стажування в одній з профільних академій Німеччини, а на сільськогосподарських підприємствах студенти пройшли виробничу практику, під час якої їм платили заробітну плату. Результатом стало те, що підприємці та керівники освітніх організацій почали розмовляти однією мовою.

І все ж проблеми, які гальмують введення дуального навчання, в країні є, і багато в чому вони пов'язані з підприємствами. По-перше, для практичної підготовки майбутніх працівників бізнесу доводиться виділяти людей (наставників) і фінанси. По-друге, дуальна форма навчання вимагає від підприємця вміння планувати розвиток трудових ресурсів компанії на досить тривалий термін, а здійснити це досить складно. По-третє, в справі формування єдиних професійних стандартів, а також моделей галузевих кваліфікаційних рамок без участі бізнесу не обійтися. Щоб підвищити зацікавленість підприємств у спільній підготовці кадрів, в Казахстані з державного бюджету виділено понад мільйон доларів. Гроші мають піти на оновлення кваліфікаційних вимог, які компанії висувають до своїх працівників. Додатково до цього Міністерство освіти Казахстану, запропонувало зменшити оподатковуваний дохід підприємств, що працюють за дуальною системою, на суму витрат на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів з коефіцієнтом 1,5.

Елементи дуального навчання проникли і в систему російської освіти, причому використовуються вони у навчальних закладах як вищої, так і середньої освіти. Завдяки такій політиці збільшився попит на професії та спеціальності автомобільного профілю. Але організувати підготовку кадрів з необхідними компетенціями не дозволяли умови: застаріла матеріально-технічна база закладів, непідготовленість викладачів і слабка взаємодія між системою освіти і галузями економіки. Для оперативного вирішення проблеми в Калузькому коледжі інформаційних технологій і управління був створений навчальний центр автомобілебудування, що займається підготовкою і перепідготовкою дорослого населення.

Спочатку в коледжі відкрили спеціальності «Технічне обслуговування та ремонт автомобільного транспорту» (автомехатроніка) і «Експлуатація транспортного електрообладнання та автоматики» (мехатроніка). Набір студентів в дві експериментальні групи проводився за безпосередньої участі кадрових служб виробництва за допомогою підготовлених ними психологічних Опитувальників, тестових і практичних завдань. При цьому

враховувалися рівень володіння теорією, виконувалися завдання на вміння працювати в команді, виявляти лідера. Програми навчання були запозичені в Німеччині і адаптовані до сучасних умов. Пізніше були розроблені адаптовані програми та за іншими спеціальностями, і всі вони містять більшу кількість практичних годин. Відповідно до німецького досвіду, теоретичне навчання проходить на базі коледжу і будується з урахуванням тих компетенцій, які придбаються на практиці, а практичне - в цехах, причому програму для нього повністю розробляють фахівці з підприємства, але вона узгоджується з навчальним закладом. Підприємство виділяє для коледжу викладачів спеціальних дисциплін, а також витратні матеріали та при необхідності транспорт. Студенти забезпечуються спецодягом та щомісячною стипендією в розмірі мінімальної заробітної плати. Ці умови записуються в договори, які укладаються з учнями. Результатом такої системи є те, що працевлаштовуються приблизно 87 % випускників, які пройшли дуальне навчання.

Література:

1. Гайсина С.Н., Ахметова А.З. Современное состояние дуального обучения в Республике Казахстан. *KazNU Bulletin. Economy series.* № 3 (115). 2016.

УДК 324.89.10

**ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК
GR-ТЕХНОЛОГІЯ ПРОСУВАННЯ СИСТЕМИ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

*Андрющенко О.Б., канд. наук з держ.упр.,
helan17@ukr.net*

*Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

Сьогодні як ніколи сфера вищої освіти України потребує партнерської допомоги, бо відчуває гостру нестачу матеріальних і фінансових коштів від регіональної та державної влади. У світі взаємодія закладів вищої освіти та підприємств, які повинні бути замовниками випускників цих закладів, виступає дієвим інструментом підвищення якості освіти. Але на сьогоднішній день, в Україні роль приватно-державного партнерства (ПДП), як GR-технології в процесі розвитку вищої освіти, дуже незначна.

Відносини бізнесу і держави є потужним джерелом розвитку сучасної економічної системи у всіх країнах. Підприємства, які створюються в контексті політико-економічної трансформації, відчувають на собі цей зв'язок. Кожний вищий навчальний заклад повинен взаємодіяти з підприємствами-замовниками в системі публічного маркетингу. Таке співробітництво у всьому світі отримало зараз назву приватно-державного партнерства, а основним механізмом реалізації такої взаємодії є GR-технології. У науковій літературі існує багато публікацій, присвячених GR як діяльності в цілому, так і сукупності маркетингових комунікаційних технологій, як різновиду маркетингового менеджменту. Такі науковці, як М. П. Бочаров, А. Н. Чуміков передбачають вивчення GR через призму PR-технологій [1,2]. Існує безліч визначень і підходів до розуміння приватно-державного партнерства. Аналіз поняття «приватно-державне партнерство» необхідно почати з загального визначення терміна «партнерство». В політичному словнику партнерство розуміється як «форма співпраці, учасники якої усвідомлюють обмеженості об'єднуючих їх цілей, інтересів, завдань, в наявності або можливості виникнення між ними серйозних розбіжностей, конфлікту інтересів і, як наслідок, припинення відносин партнерства» [2].

Приватно-державне партнерство постає як співпраця держави і бізнесу в цілому в системі публічного маркетингу. Приватно-державне партнерство – це будь-яка взаємодія, спрямована на поліпшення якості, модернізацію, оновлення фондів, на підвищення рівня та якості життя населення [3].

Відносини бізнесу і держави є потужним джерелом розвитку сучасної економічної системи у всіх країнах. Дана позиція підкреплена маркетинговими мотиваційними установками та наявністю можливості ефективної взаємодії бізнес-спільноти та держави за допомогою *Government Relations (GR)*. В даний час GR стає все більш затребуваною сферою діяльності.

Проте в Україні ще недостатньо літератури, теоретичних розробок і рекомендацій, що стосуються GR-діяльності. Це призводить до того, що будь-який дослідник даного практичного та наукового поля може зіткнутися з різними точками зору, підходами і спробами розуміння GR, а в різних компаніях виникає своє уявлення про те, чим є GR і як він повинен бути організований [4].

Для системи вищої освіти перспективним напрямком розвитку є приватно-державне партнерство, як успішна GR-технологія взаємодії з органами влади. У зв'язку з цим, останнім часом саме *Government Relations* (GR) стають все більш актуальною сферою професійної діяльності. Роль GR як для держави, так і для установ і підприємств, компаній малого і середнього бізнесу, виходить на перший план. Відповідно, виникає необхідність розвивати і впроваджувати GR-технології, які сприяють налагодженню взаємовигідної співпраці органів державної влади та бізнесу, вдосконалювати механізми GR в цілях успішного соціально-економічного розвитку держави [5].

Дослідження феномена приватно-державного партнерства як GR-технології в сфері вищої освіти є актуальною науковою і практичною проблемою не тільки для України, але і для зарубіжних університетів. Досить зазначити, що половина системи освіти США фінансується приватними особами, в основному це випускники університетів (*endowment*). Наприклад, мер Нью-Йорка Майкл Блумберг (з 2002 р. по 2013р.) пожертвував університету Джона Хопкінса, в якому навчався, в цілому близько 1 млрд. доларів, ставши найбільшим донором за всю історію університету. Перші гроші він перерахував на рахунок університету ще в 1965 році, незабаром після того, як завершив навчання. У Європі найбільший ендаумент в Кембриджі – близько 5 млрд. євро [2].

Сьогодні сфера вищої освіти Україні також потребує впровадження та оптимізації нових форм соціальної та політичної взаємодії, що сприяють її ефективному розвитку. Тому першорядне значення важливо надавати створенню сприятливих умов з боку органів влади та бізнесу для ефективного формування, становлення і розвитку закладів вищої освіти.

Основна особливість функціонування такого механізму припускає, що не держава запрошує бізнес взяти участь в реалізації суспільно значимих проектів, а, навпаки, держава підключається до проектів бізнесу. Тема приватно-державного партнерства в системі освіти, безумовно, є актуальною і мало вивченою на сьогоднішній день. В економічно розвинених країнах чисельність приватно-державних проектів в освітній сфері зростає з кожним роком, бо вони налагодили механізм співпраці держави і приватного сектора економіки. Однак, кожна країна обирає, розвиває і вкладає інвестиції в ту галузь, яка для неї є перспективною. У країнах «Великої сімки» та інших розвинених країнах пріоритетними галузями є охорона

здоров'я та освіта, це обумовлено політикою цих держав. У країнах Центральної та Східної Європи (Болгарія, Чехія, Угорщина, Хорватія, Польща, Румунія) та країнах, що розвиваються, галузі охорони здоров'я та освіти за багатьма показниками суттєво поступаються країнам «Великої сімки» [5].

GR-технології приватно-державного партнерства реалізуються за кордоном в сфері освіти за наступними напрямками: ендаумент, академічний фандрайзинг, освітні ваучери і стипендії від підприємств, приватне управління державними школами, участь приватного сектора в матеріально-технічному забезпеченні навчального процесу, контракти на надання допоміжних професійних послуг. Перераховані вище напрямки розвитку GR-технології державно-приватного партнерства в освіті актуальні тим, що вони несуть багато переваг. Вони відстежують ефективний розподіл інвестицій, при тісній співпраці діляться досвідом, надають можливості державі задовольняти новий попит і полегшують процес впровадження інновацій в навчання [6].

Основними причинами невдач реалізації GR-технології в країнах, що розвиваються є: непродумане розподіл ризиків, недостатнє фінансування проектів, корупція і завищення вартості проектів.

Метою розробки та реалізації проектів ПДП в системі вищої освіти є створення маркетингових комунікативних механізмів реалізації GR-технології до яких відносять:

1. Фінансову підтримку ВНЗ.
2. Розвиток його науково-технічного потенціалу.
3. Навчання висококваліфікованих фахівців.
4. Надання консультаційних послуг.
5. Реалізація спільних дослідницьких проектів.
6. Будівництво та обладнання лабораторій, технопарків, дослідних центрів.
7. Спільні розробки освітніх програм і освітніх стандартів.
8. Викладання значущих перспектив для потенційного роботодавця.
9. Організація круглих столів для зворотного зв'язку.
10. Організація тренінгів і ділових ігор з потенційним роботодавцем.
11. Залучення на роботу «своїх», підготовлених на замовлення бізнесу випускників ВНЗ [7].

Література:

1. Лікарчук Н. В. Особливості застосування релятивного маркетингу в сучасних державах / Н. В. Лікарчук // Гілея. – 2014. – Вип. 90/ №11. – С. 352–355.
2. Окландер М. О государственном маркетинговом регулировании / М. Окландер // Экономика Украины. – 2015. – № 4. – С. 80-81.
3. Другов А. А. Государственный маркетинг как важный фактор совершенствования механизма управления социально-экономическими процессами в обществе / Другов А. А., Сафин А. Р., Сендецкая С. В. // Маркетинг в России и за рубежом. – 2015. – № 4. – С. 20-32.
4. Ромат Є. В. Державний маркетинг / Є. В. Ромат // Національна академія державного управління при Президентові України ; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. – Т. 2. Методологія державного управління. – Київ : Національна академія державного управління, 2017. – С. 260.
5. Куденко Н. В. Маркетинг при социализме: был или не был? / Н. В. Куденко // Маркетинг и логистика в системе менеджмента : материалы Международной научно-практической конференции. – Львов : Львовская политехника. – 2012. – № 8. – С. 189-191.
6. Бобко О. Соціально-відповідальний маркетинг [Електронний ресурс] : [статья]. – Режим доступа:<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2968> – Станом на 28.02.2021. – Назва з екрана.
7. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия / И. А. Василенко [Электронный ресурс] : [статья]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/index.php. – Станом на 28.02.2021. – Назва з екрана.

УДК 378**ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК
ОСНОВА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Дмитрієв І.А., д.е.н., професор
idmiitriyev@gmail.com

Дмитрієва О.І., д.е.н., доцент
oksanahnadu@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні умови функціонування закладів вищої освіти характеризуються чималим динамізмом та складністю, зростаючою взаємозалежністю усіх процесів. Саме тому для забезпечення якості освітньої діяльності дуже актуальним є на сучасному етапі зміцнювати партнерські стосунки і узгоджені дії на всіх рівнях:

національному, регіональному та міжнародному. У зв'язку з цим у системі вищої освіти інтенсивно розвивається інтернаціоналізація.

В своїх дослідженнях американська асоціація вивчення суспільної думки визначає інтернаціоналізацію як процес інтеграції міжнародних, міжкультурних і глобальних елементів в освітні (педагогічні), наукові й адміністративні функції окремо взятої організації [1, 2].

Інтернаціоналізація вищої освіти - це процес систематичної інтеграції міжнародного компонента в освітньо-виховну, науково-дослідницьку та громадську діяльність вищих навчальних закладів [3].

Одним з головних показників якості освітньої та наукової діяльності та інструментом його забезпечення та підвищення є міжнародна діяльність. В теперішній час спостерігається відсутність єдності думок щодо цілей, завдань та засобів міжнародної діяльності, оскільки багато закладів вищої освіти впроваджують та розширюють її опираючись на своє бачення.

В своєму дослідженні Джейн Найт [4] запропонував наступні показники ефективної міжнародної діяльності у закладах вищої освіти:

- розвиток нових міжнародних мереж та асоціацій;
- зростання числа студентів, викладачів і дослідників, що беруть участь у програмах академічної мобільності;
- збільшення числа курсів, програм і кваліфікацій, які зосереджуються на порівняльних і міжнародних темах;
- приділення більшої уваги розробленню міжнародних/міжкультурних і глобальних компетентностей;
- інтерес до міжнародних тем і спільних досліджень;
- зростаюче число транскордонного постачання академічних програм;
- збільшення позаурочної діяльності з міжнародними або мультикультурними компонентами у кампусі;
- стимулювання залучення іноземних студентів;
- зростання кількості спільних або подвійних дипломів;
- розширення партнерства, франчайзинг, офшорні філії;
- створення нових національних, регіональних і міжнародних організацій;
- нові регіональні та національні державні політики і програми підтримки академічної мобільності та інших ініціатив щодо інтернаціоналізації.

Як бачимо з представлених показників, це великий виклик для вітчизняних закладів вищої освіти з урахуванням обмежених фінансових можливостей. Проте, ця діяльність є механізмом забезпечення якості освітніх послуг та конкурентоспроможності. Тому виникає завдання адаптувати зазначені показники до реалій вітчизняного закладу вищої освіти. Таким чином інтернаціоналізацію закладу вищої освіти можна проводити за чотирма групами показників:

1. Відкритий науково-освітній простір:

- впровадження та реалізація розроблених заходів з інтеграції та інтернаціоналізації в міжнародний науково-освітній простір;
- проведення аналізу міжнародного досвіду з надання освітніх послуг та його застосовування в освітньому процесі;
- залучення здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників до програм академічної мобільності;
- участь у виконанні міжнародних проєктів, програм;
- підвищення рівня володіння іноземними мовами науково-педагогічних працівників;
- активізація он-лайн та інших інноваційних технологій з метою включення закладу вищої освіти, науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти до міжнародної спільноти та баз даних.

2. Реалізації програм подвійних дипломів;

3. Міжнародна акредитація освітніх програм та закладу:

- профорієнтаційна робота з іноземними абітурієнтами щодо залучення їх до навчання та забезпечення підготовки фахівців з їх числа;
- формування бази даних іноземних випускників та підтримання з ними зв'язків;
- реалізація науково-технічних робіт на замовлення або за участю іноземних партнерів;

4. Наукові колаборації:

- організація, участь у міжнародних конференціях, семінарах, конкурсах, виставках;

Тривалий час для вітчизняних закладів вищої освіти вимоги щодо євроінтеграції та інтернаціоналізації були доволі абстрактними, що позначилось на процесах міжнародної діяльності.

Таким чином, робота закладу вищої освіти в умовах інтернаціоналізації повинна бути спрямована на наступне:

- забезпечення якості освітніх послуг у відповідності до міжнародних стандартів по всіх елементах;
- залучення інвестицій в освіту та грантового фінансування;
- збільшення кількості іноземних студентів та підвищення якості освітніх послуг, що їм надаються;
- залучення іноземних викладачів та науковців;
- створення міжнародного іміджу, професійний маркетинг університетського бренда в реальному житті та мережі Інтернет;
- високі позиції у світових та національних рейтингах;
- наукові дослідження високого рівня, здатного залучити гранти та інше фінансування;
- посилення партнерства з бізнесом та орієнтація наукових розробок університету на запити індустрії;
- визнання роботодавцями та успішне працевлаштування випускників або створення ними робочих місць, робота з випускниками після завершення навчання;
- сповідування академічної філософії, побудованої навколо цінностей чесності, взаємопідтримки, поваги до прав та свобод, відповідальності, активного опору корупційним проявам і плагіату.

Активна участь у міжнародній діяльності та співпраці для закладів вищої освіти є способом реалізації своєї місії в сучасних умовах та забезпечення їх конкурентоздатності.

Література:

1. Knight J. Internationalization: A Decade of Changes and Challenges. *International Higher Education*. 2008. N50. P. 6-7. American Association for Public Opinion Research.
2. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, І. Сікорська, І. Степаненко, О. Шипко / За ред. І. Степаненко. – К.: ІВО НАПН України, 2016. 158 с.
3. Ліхачов В. К., Добровольська Л. М., Ляховська Т. Ю., Тарановська О. О., Макаров О. Г. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах сьогоденної України // СМБ. 2013. №2-1 (37). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/internatsionalizatsiya-vischoyi-osviti-v-umovah-sogodennoyi-ukrayini>
4. Knight, J. (2008). Higher education in Turmoil. The changing world of internationalisation. Rotterdam, the Netherlands: Sense Publishers. P. 3.

УДК 378

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Дмитрієва О.І., д.е.н., доцент
oksannahnadu@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сучасному етапі в Україні інтернаціоналізація закладів вищої освіти проходить за відсутністю Національної стратегії на інституціональному рівні. Тривалий час вимоги щодо євроінтеграції та інтернаціоналізації були доволі абстрактними, що позначилось на цих процесах в вітчизняних закладах вищої освіти. Нажаль, немає єдності думок серед стейкхолдерів освітніх послуг щодо змісту, цілей та принципів інтернаціоналізації закладів вищої освіти.

В цілому інтернаціоналізація забезпечує інтелектуальне та матеріальне збагачення; гарантію конкурентоспроможності; залучення свіжих трендів; перспективи росту потенціалу закладу освіти. Але для реалізації інтернаціоналізації закладу вищої освіти необхідний чіткий план адаптації до міжнародних особливостей. Це досягається шляхом розробки стратегія інтернаціоналізації.

«Стратегія інтернаціоналізації є частиною загальної місії і цінностей університету; підтримується викладацьким складом, допоміжним персоналом університету та зовнішніми стейкхолдерами» [1].

Виходячи з цього визначення можна зробити висновок, що стратегія інтернаціоналізації є місією закладу вищої освіти на 3-10 років щодо міжнародної діяльності та співпраці, яка формується та розповсюджується на керівництво закладу, викладацький та допоміжний склад, студентів та науку.

Основними напрямками стратегії інтернаціоналізації є: академічна мобільність; інтернаціоналізація курикулуму; співробітництво у сфері досліджень; партнерські зв'язки із закордонними закладами; міжнародні освітні програми; філії за кордоном; спільні кафедри/дослідницькі лабораторії; онлайн/електронні навчальні курси.

Автори [2] пропонують наступні заходи щодо інтернаціоналізації: уведення «інтернаціональних» навчальних дисциплін; осучаснення змісту традиційних дисциплін; навчальні плани, що розраховані на студентів-іноземців; підготовка до

«міжнародних» професій; навчальні плани, орієнтовані на надання мультикультурних знань і навичок; міждисциплінарні навчальні плани, що покривають дві країни і більше; навчальні плани, що виводять на визнання дипломів у кількох країнах; навчальні плани з частиною, яку студенти отримують у зарубіжних закладах.

На основі вищесказаного, автором пропонується алгоритм щодо формування стратегії інтернаціоналізації закладу вищої освіти (рисунок 1).

На першому етапі необхідно оцінити можливості закладу вищої освіти щодо інтернаціоналізації. Для цього необхідно провести аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища закладу, визначити наявний та потенційний потенціал. Також необхідно провести аналіз думок основних стейкхолдерів. На основі проведеного аналізу необхідно визначити основні фактори та показник, які сприятимуть інтернаціоналізації закладу вищої освіти.

Друга стадія формування стратегії інтернаціоналізації закладу вищої освіти передбачає розробку стратегічних рішень. Для цього на початковому етапі необхідно визначити стратегічні цілі закладу вищої освіти щодо інтернаціоналізації. Головною метою закладу вищої освіти щодо інтернаціоналізації є підвищення якості навчання та викладання, досліджень, інфраструктури, зв'язків з суспільством, комерціалізації та грантової діяльності, іміджу та партнерства.

Третя заключна стадія формування стратегії інтернаціоналізації закладу вищої освіти передбачає її реалізацію. На основі основних факторів та показників, які сприятимуть інтернаціоналізації закладу вищої освіти необхідно реалізувати результати роботи закладу.

На останньому етапі проводиться контроль за реалізацією стратегії інтернаціоналізації закладу вищої освіти. В результаті даного контролю можуть змінюватися як стратегічні цілі ЗВО, так і вид стратегії і цільові показники.

Таким чином, обґрунтована послідовність робіт з формування та реалізації стратегії інтернаціоналізації закладу вищої освіти, яка припускають 3 стадії: оцінка можливостей закладу вищої освіти, розробка стратегічних рішень і реалізація стратегії інтернаціоналізації у ЗВО.

Література:

1. Jones E. Global: Internationalisation – Aid, Trade, Pervade. *University World News*. 2011. No 195 URL: <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20111029080116752>.

Рисунок 1 – Алгоритм формування стратегії інтернаціоналізації у ЗВО

2. Корсак К. В., Ластовченко І.О. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 352 с

3. Ліхачов В. К., Добровольська Л. М., Ляховська Т. Ю., Тарановська О. О., Макаров О. Г. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах сьогоденної України // СМБ. 2013. №2-1 (37). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/internatsionalizatsiya-vischoyi-osviti-v-umovah-sogodennoyi-ukrayini>

4. Knight, J. (2008). Higher education in Turmoil. The changing world of internationalisation. Rotterdam, the Netherlands: Sense Publishers. P. 3.

УДК 339.9

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

*Новік І.О., доцент,
kotyia.ivakh@gmail.com*

*Івах К.Ю., студент
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний університет»*

Дослівно в перекладі «діджиталізація» — це процес перенесення інформації у цифрову форму, тобто перетворення паперових книжок у електронні, фотографії у зображення на екрані тощо [1, стор. 21].

В сучасних умовах значно зростає роль діджиталізації, яка стає головним фактором розвитку світової економіки, оскільки конкурентоспроможність окремих країн обумовлена рівнем реалізації інноваційних банківських технологій як інструменту створення цифрових фінансових екосистем. При цьому враховуються ключові показники діяльності клієнтів банків, пов'язані з можливостями доступу до Інтернету та розвитку інфраструктури, станом споживчого попиту на цифрові технології, специфікою застосування законодавчих норм у цій галузі, розвитком інновацій в окремих країнах на основі додаткових інвестицій в новітні технології та цифрові стартапи. Наводиться визначення поняття цифрової економіки, аналіз розвитку діджиталізації за ступенем її використання в різних областях: фінансової, виробничої, торгової, соціальної. В рамках країнової підходу детально розглянуті особливості діджиталізації, для якої характерний циклічний характер. Так, спочатку нові технології активно розвивалися в США, Німеччині, Японії і інших розвинених країнах, але в даний час ці країни знижують темпи зростання

технологічних впроваджень, і на перший план виходять менш розвинені країни, де темпи зростання діджиталізації більш значні.

Організація не дивлячись на сферу роботи для ефективного економічного розвитку вимушені рухатись неминучим напрямом діджиталізації. Діджиталізація забезпечує установам такі конкурентні переваги як:

- надання додаткової цінності товару через якісний сервіс;
- високий рівень зв'язку з клієнтами та цільовою аудиторією;
- підвищення іміджу компанії за допомогою швидкої комунікації з клієнтами;
- зниження ціни за допомогою автоматизації процесів та оцифрування бізнес процесів;
- прозорість внутрішніх та зовнішніх процесів підприємства;
- підвищення лояльності клієнтів до компанії [1, стор.22].

Всі зміни, які безпосередньо відбуваються в діяльності суб'єкта господарювання призводять до трансформації надання послуг:

- змінюється умови для зручності торгівлі;
- надаються можливість провести оплату електронними платіжками;
- купити товар не виходячи з будинку;
- оцінити товар не заходячи в магазин;
- замовити товар в будь-який зручний час та в будь-яке зручне місце;
- мобільні додатки надають можливість цілодобового доступу до інформації в реальному часі.

Зазначимо, що цифрова економіка та інформаційні новинки є фундаментом створення нової сучасної системи управління, яка призводить до трансформації підприємства, для того щоб створити нові умови, які нададуть значних переваг для ефективних та швидких змін при мінімальних витратах. Цей рух формує перспективи для стратегії розвитку у всіх напрямках діяльності.

Цифровізація економіки важливою складовою економічного розвитку більшості країн і може стати інституційною основою сталого зростання виробництва і рівня життя людей в майбутньому. Розвиток практично всіх галузей економіки схильне цифровізації в тій чи іншій мірі. Більшою мірою це проявляється в сфері фінансових послуг і торгівлі, а й у виробничій сфері інтернетизація дозволяє знижувати витрати і збільшувати продуктивність. При цьому поширення даного процесу характерно для всіх регіонів світу.

Література:

1. Лігоненко Л. *Зміст та механізм формування стратегії діджиталізації в бізнес-організаціях* / Л. Лігоненко, А. Хріпко, А. Доманський // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Економічні науки*. Випуск № 22 (62), 2 т., 2018 р. С. 21-22

УДК 355.233.22**ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ СТАНУ ЗДОРОВ'Я ТА
ЇХ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ**

*Кофанов І.В., викладач,
irinaser86@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В кожному виді спорту головну роль грає фізична підготовка, яка створює сприятливі умови для вдосконалення усіх сторін підготовки. Вона ділиться на загальнофізичну і спеціальну підготовку. Ціль фізичної підготовки заключається в забезпеченні використання фізичної готовності до оволодіння технічним арсеналом, до ефективного його, до стійкому перенесенню фізичних нагрузок, нервово-психічних напруженнях і несприятливих факторів екстримальних ситуацій. Фізична підготовка також повинна сприяти вихованню дисциплінованості, відповідальності, підтянутості, а у разі колективних занять – товариської взаємодопомоги та взаємної поваги.

Процес фізичного виховання може дати бажані результати тільки в тому випадку, якщо він буде постійно вдосконалюватися, враховуючи теоретичний та практичний досвід. Одним із пріоритетів фізичного виховання є формування, якщо він буде постійно вдосконалюватися, враховуючи теоретичний та практичний досвід, формування культури здоров'я. [1, стор. 64].

Фізична підготовка передбачає різносторонній розвиток фізичних якостей, функціональних можливостей і систем організму людини, узгодженість їх проявлення в процесі м'язової діяльності. В сучасному спортивному тренуванні загальна фізична підготовленість пов'язує не з різностороннім фізичним удосконаленням взагалі, а з рівнем розвитку якостей і здібностей, що надають вплив на спортивні досягнення загально. Засобами загальної фізичної підготовки являються фізичні вправи, які впливають загальні дії на організм і

особу спортсмена. До їх числа відносяться різноманітні пересування - біг, ходьба на лижах, плавання, рухливі та спортивні ігри та ін.

Загально фізична підготовка повинна проводитись протягом усього річного циклу тренування.

Спеціальна фізична підготовка характеризується рівнем розвитку фізичних здібностей, можливостей органів и функціональних систем, безпосередньо визначаючих досягнення, в обраному виді спорту. Основними засобами спеціальної фізичної підготовки являються змагальні вправи: і спеціально підготовчі вправи.

Фізична підготовка – це педагогічний процес, направлений на виховання фізичних якостей і розвиток функціональних можливостей. Культура здоров'я або фізична культура – діяльність людини, направлена на укріплення здоров'я, розвиток фізичних здібностей є частиною загального виховання людини, а також частиною культури суспільства. Фізична культура і спорт – це один із засобів боротьби зі шкідливими звичками, курінням та вживанням алкоголю. Основні показники стану фізичного виховання в суспільстві: рівень здоров'я і фізичного розвитку людини; ступінь використання фізичного виховання в сфері виховання і освіти, виробництва, побуту, в організації вільного часу; характер системи фізичного виховання, розвиток масового спорту, великі спортивні досягнення та ін. Фізична культура і спорт в суспільстві нейтралізують негативні впливи на людину, підтримують його на оптимальному рівні психофізичного стану.

Основні елементи фізичного виховання: фізичні вправи, змагання, загартовування організму, гігієна праці і побуту, активно – рухові види туризму, фізична праця як форма активного відпочинку. Процес фізичного виховання може дати бажані результати тільки в тому випадку, якщо він буде постійно вдосконалюватися, враховуючи теоретичний та практичний досвід.

Однозначної трактовки цих понять не існує, але вважається, що фізична культура – це систематичне та різноманітне удосконалення і укріплення людського тіла шляхом фізичних вправ; сприяє фізичному вихованню широких мас та росту спортивних досягнень. Іншими словами, під фізичною культурою у нас розуміється непрофесійний оздоровчий спорт та його інфраструктура, спортсменів-любителів [2, стор. 43].

В термін «спорт» вкладеться професійна і комерційна система, що надає ефективність спортсменів і тренерів, людей більш

професійно підготовлених, чим спеціалістів з фізичної культури. Але протягом останніх років наблюдається зниження показників фізичного розвитку та фізичної підготовки, тривалості життя населення, підвищення показників захворювання, інвалідності. Це потребує необхідність рішення комплексу соціальних проблем в числі яких проблеми фізичної культури і спорту займають важливе місце. Особливу тривогу у суспільстві визиває спорт - все більше проникають у всі сфери сучасного суспільства, становить все більше значимою і невідмінною частиною життєдіяльності сучасного суспільства. В даний час формується активний інтерес до здорового образу життя. В теперішніх умовах спортивно-виховні послуги використовуються суспільством для різностороннього фізичного і духовного розвитку, укріпленню здоров'я, профілактики захворювань, формування здорового образу життя, продовження довголіття, розумної та інтересної організації стан здоров'я дітей, підлітків і молоді.

Забезпечуючи гармонічний фізичний розвиток, фізкультура і спорт сприяє посиленню природної захисної сили організму підвищення його опірності більшості хвороб. Таким чином, в результаті занять фізкультурою і спортом збільшується кількість здорових працівників в різних сферах трудової діяльності.

Також немаловажний і зовнішній вид співробітників. Інколи це являється одним із визначальним фактором при прийомі на роботу. Здорові працівники більш працездатні, їхній зовнішній вид та внутрішнє здоров'я може позначатися на результатах діяльності підприємств, організацій або інших установ.

Спортивний рух набуває все більшої автономності із збереженням діалектичної взаємодії з різними складовими суспільної діяльності. Функціонування його інфраструктури залежить від рівня розвитку та координованості державного, громадського та приватного секторів. У світі існують різні національні моделі організації сфери фізичної культури і спорту – залежно від ролі держави в суспільстві. Стрімкий розвиток спорту для всіх залучення до нього всіх соціальних вікових верств населення будь-яких обмежень, поява нових організаційних форм та видів оздоровчої рухової активності, захоплення підлітків і молоді спортом. Відомо, що здоров'я – безцінне надбання не тільки кожної людини, але і всього суспільства. Здоров'я це – основна умова повноцінного і щасливого життя. Здоров'я допомагає людям виконувати їхні плани,

успішно вирішувати життєві завдання, долати труднощі, а якщо доведеться, то і значні перевантаження. Добре здоров'я, повинно розумно зберігатися і змінюватися самою людиною, щоб забезпечити йому довге й активне життя.

Література:

1. Кузнецов А.К. Фізична культура в житті суспільства. М. Спорт. 1995. 310 с.
2. Оплетін А.А. потенціальні можливості фізичної культури як один із ведучих стимулів саморозвитку особистості. Теорія і практика фізичної культури. 2009. № 5. С. 42-44.

УДК 378.012:378.014.6

**АНКЕТУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ
СТУПЕНЮ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Криворучко О.М., д.е.н., професор, oksana_kryvoruchko@i.ua

Кудрявцева О.В., к.е.н., доцент, KseniaKydr@ukr.net

Харківський національний автомобільно-дорожній Університет

Першим принципом якісного менеджменту в сфері надання освітніх послуг є орієнтація на споживача, як зовнішнього (держава, роботодавці та інші стейкхолдери), так і внутрішнього (студенти) середовища.

Виявлення ступеню задоволеності споживачів є однією з найголовніших задач управління освітнім процесом. Така оцінка необхідна для корегування дій та внесення змін в управлінський процес, навчальні програми, технології та методику навчання.

Інформація про наявні потреби та очікування споживачів може бути отримана за допомогою анкетування.

Метою анкетування є отримання інформації щодо стану навчального процесу та якості педагогічної діяльності викладача.

Задачами анкетування є:

- забезпечення викладачів необхідною інформацією, яка дає можливість вдосконалювати окремі сторони своєї педагогічної діяльності, поліпшити рівень її якості;
- здійснення зворотного зв'язку в навчальному процесі;

- забезпечення керівництва підрозділів університету інформацією про рівень професійної кваліфікації та підготовки науково-педагогічного працівника;

- розробка заходів, спрямованих на поліпшення роботи університету, підвищення ефективності навчальної діяльності, формування мотивації у професорсько-викладацького складу.

В цілому, студенти являють собою вже сформовані особистості, які здатні приймати самостійні рішення. Тому дуже важливо показати їм, що керівництво закладу вищої освіти зацікавлено їх думкою і готово вести діалог. Це допоможе їм краще розкритися, більш активно виявити себе в якості повноправних учасників життя суспільства. Анкетування студентів – це перший крок до того, щоб дізнатися про головні пріоритети та цілі студентської аудиторії, ступінь її інтеграції у суспільство та проблеми, які ми здатні допомогти їм вирішити.

Якісне забезпечення навчального процесу є дуже важливим фактором, від якого залежить рейтинг, статус та привабливість навчального закладу. Тобто своєчасне задоволення потреб студентів, забезпечить ЗВО популярність серед майбутніх поколінь. В цьому питанні анкетування студентів безумовно зіграє дуже важливу роль, оскільки саме завдяки анкетам можна відповісти на такі питання як:

- Чи задовольняє студентів розпорядок дня?
- Чи відповідають освітня програма та робочі плани сучасним вимогам?
- Наскільки професіональні та етичні викладачі?
- Яке відношення студентів до методики викладання?
- Чи задовольняють студентів умови навчання, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу?
- Взаємовідношення із куратором та сокурсниками, тощо.

Відповіді на ці питання, та своєчасне реагування, безумовно допоможуть керівництву закладу вищої освіти вдосконалити навчальний процес.

Анкетування, як один з механізмів моніторингу, являє собою достатньо складний процес, при якому необхідно дуже ретельно і обережно підходити до оцінки отриманих результатів.

Перед тим як розпочати проведення анкетування необхідно визначитися з його спрямованістю, а саме якого роду інформацію ми бажаємо отримати. Цілі анкетування можуть бути різними. Наприклад, виявлення популярності освітніх програм; оцінка якості

викладання, оцінка змісту тієї чи іншої освітньої програми; оцінка роботи конкретного викладача, тощо.

Крім того, не менш важливим є вибір групи респондентів. Наприклад при оцінці популярності освітньої програми, слід опитувати абітурієнтів або студентів; при оцінці її змісту – студентів і викладачів. При оцінці якості діяльності викладачів, оптимальним є опитування студентів 2-4-го курсів, оскільки у студентів перших курсів ще немає можливості порівняти діяльність різних викладачів. Також більш уважно треба підходити до опитування студентів випускного курсу, оскільки може постраждати об'єктивність оцінки.

Принципове значення в процесі анкетування має підбір групи експертів, тобто тих, хто безпосередньо займається опитуванням. Це повинні бути кваліфіковані спеціалісти, які чітко розуміють цілі анкетування, та вміти грамотно пояснити технологію проведення опитування.

Важливе значення має автоматизація процесу анкетування, що передбачає створення певних умов складання оціночних карт, але при цьому істотно спрощує роботу. Найбільш зручним інструментом, за допомогою якого можна легко і швидко скласти опитування, анкети, тести, а також збирати потрібну інформацію, є Google Форми. При використанні Google Форм можна не застосовувати паперові версії питань (дані про опитування можуть зберігатися в електронному вигляді).

На кафедрі менеджменту ХНАДУ була розроблена анкета "Викладач очима студента" з використанням Google Форм.

Студентам пропонувалося провести оцінку кожного викладача, за дисциплінами, які викладалися у відповідному семестрі. При цьому необхідно було вказати рівень вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії), назву освітньої програми та курс, на якому навчається. Наприкінці опитування пропонувалося залишити коментар (зауваження/рекомендації/побажання) стосовно підвищення якості освітнього процесу, зміни освітньої програми.

Відповіді на питання стосовно якості викладання дисциплін пропонувалося надати за трьома критеріями:

- «так» – із даним ствердженням можна повністю погодитись;
- «частково» – із даним ствердженням можна погодитись частково;
- «ні» – дане ствердження не відповідає дійсності.

Дане дослідження анонімно, і його результати використовуються тільки в узагальненому вигляді.

Результати опитування на прикладі студентів 1 курсу в узагальненому вигляді надані в таблиці 1.

В основному має місце задоволеність студентами кількістю годин для вивчення навчальної дисципліни (72 %); рівнем володіння викладачем навчальним матеріалом, вмінням викликати та підтримати інтерес студентів до предмету (88 %); об'єктивним та справедливим оцінюванням навчальних досягнень студентів (96 %).

Таблиця 1 – Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо якості викладання освітніх компонент

Питання	Одержані відповіді, % від опитаних респондентів		
	так	частково	ні
1	2	3	4
Рівень вищої освіти:	<i>бакалавр</i>		
Освітня програма, на якій Ви навчаєтесь:	<i>Менеджмент організацій і адміністрування та логістика</i>		
Курс навчання:	<i>1 курс</i>		
Чи є достатньою кількістю годин для вивчення навчальної дисципліни, чи вистачає Вам часу на самостійну роботу?	72	28	0
На першому занятті викладач чітко та зрозуміло пояснив шкалу оцінювання Ваших знань; умови складання та перескладання іспиту/заліку, які компетентності Ви здобудете по завершенню вивчення дисципліни	92	8	0
Чи задоволені Ви рівнем володіння викладачем навчальним матеріалом, вмінням викликати та підтримати інтерес студентів до предмету, дотримуватися логічної послідовності у викладанні матеріалу, темпом викладання:	88	12	0
В ході викладання матеріалу, викладач застосовує сучасні технології та методи навчання (наприклад LightPro, Moodle, презентації, ігрові методи та ін.)	64	20	16
Чи задоволені Ви рівнем навчально-методичного забезпечення дисципліни (наявність методичних вказівок, роздаткового матеріалу, тестів, електронних курс-ресурсів)	68	28	4

1	2	3	4
Під час проведення заняття, викладач стежить за реакцією аудиторії, ставить питання, викликає на дискусію, зворотній зв'язок є ефективним	76	24	0
Викладач оцінює навчальні досягнення студентів об'єктивно, справедливо, виявляє до студентів толерантність, доброзичливість у поєднанні з вимогливістю:	96	4	0
Викладач зрозуміло пояснив принципи академічної доброчесності, наслідки її порушення та процедуру перевірки робіт на плагіат	84	16	0

Застосування сучасних технологій та методів навчання студенти 1 курсу оцінили на 64 % та задоволення рівнем навчально-методичного забезпечення дисципліни - 68 %. Щодо застосування сучасних технологій, то, нажаль, має місце 16 % відповідей "ні".

Результати анкетування за іншими курсами є аналогічними (https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-FUB/Управління_та_адміністрування/Rez_opyt_zdob_20-21.pdf).

За думкою студентів, недостатньо використовуються сучасні технології навчання, технічні пристрої та програмні продукти не завжди задовольняють дуже високі вимоги здобувачів.

Результати анкетування також повинні бути проаналізовані безпосередньо викладачем, який повинен виявити причини незадоволеності студентів (якщо це має місце), виробити систему заходів щодо вдосконалення своєї педагогічної діяльності. Крім того, результати анкетування повинні обговорюватися, аналізуватися на рівні кафедр, закладу освіти і використовуватися для прийняття кадрових рішень, а також бути підставою для розробки і здійснення заходів по підвищенню кваліфікації та перепідготовки викладачів.

Отже дане анкетування дозволяє:

- студентам не тільки оцінити якість пропонованих знань, але і свої особисті компетенції набуті в процесі навчання.

- викладачам дає можливість внести корективи в зміст курсу, удосконалити себе як автора і підвищити якість своєї професійної діяльності.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 37-38 URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
2. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
3. Панич О. Зовнішня оцінка якості вищої освіти в Україні: що може бути змінено? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/430-zovnishnya>
4. Стеценко Н., Комарова З., Ткачук Г., Стеценко В. Досвід організації та проведення опитування студентів про якість надання освітніх послуг в університеті. *Молодь і ринок*. № 1 (180). 2020. С. 19-25.

УДК 378.147**ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "МЕНЕДЖМЕНТ"**

*Криворучко О.М., д.е.н., професор,
oksana_kryvoruchko@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасній системі вищої освіти України внаслідок її інтегрування в європейський освітній простір відбулися суттєві зміни. Це пов'язано, насамперед, з переходом до підготовки фахівців за трьома рівнями: перший (бакалаврський), другий (магістерський) і третій (освітньо-науковий). Підготовка за цими рівнями здійснюється на підставі розробки та впровадження відповідних освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм. Тобто має місце змінення концептуальних основ підготовки фахівців в сторону застосування компетентнісного підходу, забезпечення оволодіння випускниками програм таких програмних результатів, які б забезпечили їм здатність вирішувати професійні проблеми і типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і нахилів.

В Україні застосування такого підходу до підготовки докторів філософії (PhD) започатковано нещодавно і тільки починає розвиватися. Так, відповідно Закону України “Про вищу освіту” [1], постанов Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та

доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)” [2], " Про внесення змін до Порядку присудження наукових ступенів" [3] розробляються та реалізуються освітньо-наукові програми в різних закладах вищої освіти за відповідними спеціальностями.

При цьому ведеться дискусія щодо способів реалізації прийнятих положень нормативно-правових документів. У наукових публікаціях розглядаються окремі питання організації підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії [4-7]. Аналіз стану, тенденцій та перспектив організації підготовки докторів філософії потребує додаткового вивчення. За цих умов необхідно вивчати та застосовувати досвід зарубіжних країн.

Аналіз досвіду зарубіжних країн, в яких підготовка наукових кадрів здійснюється за такою системою вже багато років і які демонструють її ефективність, показав, що на сьогоднішній день у світі також немає єдиного механізму підготовки філософії (PhD), організації наукових досліджень та проведення захисту дисертацій. В кожній країні існують певні традиції, переваги та недоліки.

В таблиці 1 представлено порівняння основних особливостей підготовки докторів філософії в США, Німеччині та Польщі.

Об'єднуючою рисою для усіх країн є те, що доктор філософії (PhD) є третім науковим ступенем триступеневої академічної освіти (здобувається після отримання ступенів бакалавра і магістра). У всіх країнах захист дисертації відбувається в присутності трьох професорів (яких називають екзаменаторами). Наприклад, в США в число цих професорів включають і наукового керівника. Розвинута практика грантового фінансування навчання на програмах, яке може бути повним або частковим і надаватися за кошти університету або ж приватних спонсорів. Це фінансування надається особам, які продемонстрували здатність до наукових досліджень.

Державного регулювання вимог в США та Німеччині, у тому числі до спеціалізованих рад, немає. Поняття та інститут спеціалізованої вченої ради (як у вітчизняному досвіді) відсутні. Але в Польщі використовують державне регулювання цього напрямку. В цій країні створено державний орган – Центральну комісію у справах ступенів і звань. Ця комісія підпорядковується безпосередньо прем'єр-міністру. Метою її діяльності є надання вченим радам факультетів (відділів університетів) ліцензій на присудження наукових ступенів докторів філософії (PhD). Але ступінь доктора присуджує відповідна вчена рада, рішення такої ради не підлягає

затвердженню у вищій інстанції та набуває чинності з моменту ухвалення.

Взагалі польська докторантура (PhD) – (такі докторанти називаються студіями III ступеня), дуже подібна до української аспірантури, є стаціонарна і заочна форми навчання, конкурсна основа прийняття на навчання, процедура вступу (проект наукової роботи, співбесіда (інтерв'ю), врахування оцінок дипломів бакалавра і магістра.

Дисертація повинна становити собою оригінальне дослідження, що вирішує наукову проблему, демонструє високий рівень теоретичної підготовки кандидата у певній науковій дисципліні та здатність його до самостійної наукової роботи.

Розглянемо більш докладно досвід реалізації освітньо-наукових програм в зарубіжних країнах за напрямом суспільних наук в галузі управління (менеджменту). До навчання в аспірантурі в Європі запрошують усіх бажаючих. Так, на сайті "Навчання в Європі" (<https://www.navchannya-v-evropi.studies-in-europe.eu/>) можна знайти інформацію про наявні програми, їх цілі, умови зарахування тощо.

Так, у Польщі кількість здобувачів третього освітньо-наукового ступеню PhD складає 37 тисяч осіб на 2 мільйони студентів. Це є найбільшим серед країн Центральної та Східної Європи. Однак у Німеччині, Франції, Великобританії та Іспанії кількість здобувачів ступеню PhD перевищує в декілька разів показники Польщі. Найбільш популярними у всіх країнах є спеціальності гуманітарного напрямку. Освітньо-наукові програми відкриті і діють в науково-дослідних вузах, в закладах Академії Наук, у державних і приватних вищих закладах освіти. Програма такого навчання складається з наукової (написання дисертацій) та викладацько-освітньої (участь і проведення лекцій та семінарів) діяльності. Наприклад, в Варшавській школі економіки у Варшаві науковий ступінь доктора соціальних наук може бути присвоєний з наступних дисциплін: економіка та фінанси; дослідження управління та якості; наука про політику та управління.

Навчання в Варшавській школі економіки включає: освітню програму та реалізацію індивідуального плану досліджень. Освітня програма в докторській школі здійснюється за трьома дисциплінами, за такими програмами: економіка та фінанси в галузі економіки, економіка та фінанси у галузі фінансів, наука про політику та управління, дослідження управління та якості.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика підготовки докторів філософії у зарубіжних країнах

Ознаки порівняння	Характеристика підготовки у зарубіжних країнах		
	США	Німеччина	Польща
Тривалість підготовки, років	3-4	4	4 -5
Освітня складова	насичені практикуми з відпрацюванням методології і методик дослідження - 60 кредитів	не передбачено суттєвого аудиторного навчання, більше концентрується на проведенні дослідження	освітня програма та індивідуальний план дослідження
Середній час написання дисертації, років	6	4-8	4
Кількість наукових керівників (супервізорів)	До 3, один з яких є головним	До 3	Як правило 1 (проктор, консультант (помічник)).
Регулювання державою присудження наукового ступеню	Не регулюється	Не регулюється	регулюється
Умови зарахування на програму	подача проекту дослідження		проект наукової роботи, співбесіда (інтерв'ю), врахування оцінок дипломів бакалавра і магістра
Особливості захисту дисертації	в присутності 3 професорів, включаючи наукового керівника (яких називають екзаменаторами).	в присутності 3 професорів (у тому числі науковий керівник, один професор з університету і один зовнішній) та секретаря	На вченій раді ВЗО
Оприлюднення на сайті ЗВО	немає	після захисту, що є обов'язковою вимогою	стислий виклад (резюме) дисертації та рецензії на інтернет-сторінці інституції, що проводить захист

За напрямом економічних і адміністративних наук реалізують програми також в Чехії. В *Západočeská univerzita v Plzni* є програма "Економіка та менеджмент". Розрахована програма на 4 роки. Її метою (за формулюванням з сайту) є виховання найвищих та творчих фахівців, здатних до наукової роботи у вирішенні завдань у галузі теорії та практичних застосувань у сфері економіки та управління. Завдяки програмі, студенти опанують методи дослідження та навчатися публікувати та захищати свої результати в науковій дискусії.

Таким чином, реалізація освітньо-наукових програм у зарубіжних країнах спрямована на одержання здобувачем докторського ступеня системного розуміння своєї галузі знань і предмета дослідження; здатності задумати проект, реалізувати його, адаптувати реальний процес дослідження до сучасних академічних вимог; зробити шляхом проведення оригінального наукового дослідження певний внесок у розширення своєї галузі знань, опублікувавши отримані результати в національних і міжнародних наукових виданнях; бути перспективним із дослідницького і професійного погляду.

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII "Про вищу освіту" (зі змінами) / Відомості Верховної Ради України від 19.09.2014. – 2014, № 37-38, С. 2716, ст. 2004.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 "Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)" / Офіційний вісник України від 19.04.2016. – 2016, № 29, С. 13, ст. 1164, код акта 81513/2016.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 2020 р. № 607 "Про внесення змін до Порядку присудження наукових ступенів". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2020-п#Text>

4. Щипанський П. В., Корецький А. А., Капосльоз Г. В., Зайцев М. М. Організація підготовки докторів філософії у країнах Європейського союзу та Україні: стан, тенденції, перспективи. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. № 2(63), 2018. С.136-142.

5. A Comparative Study of Selection, Training and Advisory Practices for Doctoral Education. Yılmaz Tonbul. *Eurasian Journal of Educational Research*, Issue 55, 2014. 263-282.

6. Drivers and Interpretations of Doctoral Education Today: National Comparisons. Lesley Andresa (ed.), *Frontline Learning Research*, Vol.3 No. 3 Special Issue, 2015. 5 – 22.

7. Gordon S. P., Oliver J. Examining the Value Master's and PhD Students. Place on Various Instructional Methods in Educational Leadership Preparation. *International Journal of Educational Leadership Preparation*, Vol. 10, No. 21–April, 2015, 77 – 98.

УДК 378.1

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент,
Zhanna-trocyuk@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сучасному етапі стрімко розвиваються економічні відносини між державами світу. Людство переживає історично значущий період розвитку економічного співробітництва між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються. Держави об'єднуються у міжнародні економічні організації з метою реалізації Європейських програм та переходу країн на інший рівень економічного розвитку. Сучасні реалії розвитку диктують співпрацю різних держав усього земного шару, особливо Європейського Союзу, який безперечно впливає на розвиток та реалізацію України, як мирової держави.

З часів визнання України незалежною відбулися глобальні зміни як у державному устрою та і національному законодавстві. Україною було ратифіковано безліч конвенцій та міжнародних угод, держава стала учасником багатьох великих міжнародних організацій. На сучасному етапі розбудови державності відбуваються суттєві реформи та зміни переходу України до ринкової економіки, досягнення європейського економічного та соціального рівня розвитку, підвищення місця країни на міжнародній арені.

Безперечно усе це неможливо без спеціалістів вищого гатунку, причому у таких сферах реалізації, як міжнародне право, знання іноземної мови, вивчення римського права, та розуміння викладення цивільно-правових договорів. Але, слід зазначити, що однією з найважливіших дисциплін у умовах ринкової міжнародної та нашої державної економіки є вивчення господарських правовідносин. Господарське законодавство уявляє собою відносно дуже молоду дисципліну і була сформована на базі цивільного права, а саме

визначення поняття юридичної особи, його діяльності у системі підприємницького та господарського законодавства.

Отже, все це сприяє досконалому вивченню студентами, майбутніми спеціалістами основних понять господарського права, законів, тому, що це майбутнє України, яка буде реалізовувати себе у міжнародних економічних відносинах держав. Вони повинні вивчити положення про основні засади господарської діяльності, про суб'єкти господарювання (підприємництва, господарські товариства, об'єднання підприємств, громадян як суб'єктів господарювання) та господарські зобов'язання (загальні положення про господарські зобов'язання, господарські договори, про ціни та ціноутворення у сфері господарювання), про відповідальність за правопорушення у сфері господарювання, засади відповідальності, відшкодування збитків, штрафні, оперативно-господарські та адміністративно-господарські санкції, відповідальність за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства та особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання (поставка, біржова торгівля, оренда майна, агентські відносини, перевезення вантажів, фінансова та банківська діяльність, страхування, аудит, комерційна концесія тощо), зовнішньоекономічну діяльність, а саме загальні положення, економічні інвестиції та спеціальні режими господарювання (вільні економічні зони, концесії, інші види спеціальних режимів господарської діяльності).

Вивчення господарських правовідносин допоможе студентам у майбутній професійній діяльності: 1) легко приймати рішення відносно засвоєння суб'єкта господарського права; 2) з легкістю реалізовувати свої приватні інтереси та інтереси інших учасників господарського обороту; 3) розбиратися у легалізації господарської діяльності (державна реєстрація, ліцензування, патентування) та дотримання правових режимів її здійснення; 4) вивчити діяльність основних органів державної влади та місцевого самоврядування від діяльності яких залежить засновництво юридичної особи, як суб'єкта господарського права.

Відповідно до ст.2 ГК України учасниками відносин у сфері господарювання є споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які наділені господарською компетенцією, а також громадяни та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Отже, аналіз усього зазначеного дає змогу зробити висновок, що викладення такого наукового матеріалу достатньо є великим і значним для формування у студента загального уявлення про значимість господарських правовідносин і їх фундаментального впливу на сучасну систему міжнародних економічних відносин, та єдиної інтеграції держав Європейського Союзу. Причому слід зазначити, що більшість країн використовують і беруть за основу саме викладення цивільних правових договорів, форма яких є більшістю загальною, оскільки інтеграція римського права історично підкорила собі більшість країн і уявляє собою єдину форму викладення правового матеріалу. Ознайомлення молоді з такою дисципліною у майбутньому буде мати своєчасні посилання на співробітництво в галузі економіки шляхом створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС і Україною, зокрема у сільському господарстві, промисловості, енергозбереженні або в захисті споживачів.

Таким чином, можливо зробити висновок, що вивчення господарського законодавства, може реалізуватися для майбутніх фахівців у якості міжнародних економічних відносин, а також особистих знань, які допоможуть бути високоякісним спеціалістом, або самому займатися підприємницькою діяльністю, чи займати державну посаду на господарському підприємстві.

Цільова спрямованість вивчення господарського права, як галузі права перш за все направлена на створення сприятливих умов реалізації різноманітних інтересів, що виникають у сфері господарювання, а це майже усі напрямки розвитку економічних галузей: в галузі промисловості; у галузі сільського господарства; у галузі транспорту; у галузі капітального будівництва; у сфері приватизації; у сфері антимонопольного регулювання; у сфері зовнішньоекономічної діяльності; у сфері фінансових послуг та страхування тощо.

Україна узяла курс на розвиток вільного економічного простору з державами ЄС, наші молоді спеціалісти мають бажання працювати за кордоном, або співпрацювати з підприємствами, установами та організаціями інших держав. І це нормально, оскільки Європейський Союз наприклад є економічним партнером України.

Так, наприклад для України характерними є вкрай низькі показники експорту високотехнологічних товарів і послуг, які зумовлені формуванням типу міжнародної конкурентоспроможності,

що ґрунтується на цінних факторах та порівняльних перевагах у вартості природних ресурсів робочої сили.

Зазначим, що покращення міжнародних економічних відносин, інтеграція нашої держави залежить від високоякісних спеціалістів, молоді, яка сучасному етапі розвитку країни буде жити у принципово новому суспільстві орієнтованому на застосуванні способів і прийомів не тільки на основі законодавства України, а і на заключенні міжнародних правових договорів, а це неможливо без таких знань, які засновані на господарських відносинах у суспільстві: 1) господарсько-виробничі відносини; 2) організаційно – господарські відносини; 3) внутрішньогосподарські відносини з його структурними підрозділами; 4) господарські правовідносини і в залежності від галузей народного господарства і сферами управління, в яких вони виникають і функціонують.

Таким чином, підвищення якості вивчення господарського права, його методів, прийомів дозволить студентам отримати загальний обсяг знань у сфері взаємодії суб'єктів господарювання, поглиблення одержаних знань буде реалізовуватися в практичній економічній діяльності самого суб'єкта господарювання, та буде сприяти подальшому розвитку економіки нашої держави та міжнародній інтеграції України у держави ЄС. Бажання бути спроможними у економічному сенсі повинна бути у кожного молодого спеціаліста, українця, а це не можливо без фундаментальних знань підприємницької та господарської діяльності.

УДК 378.014.6

СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Пивоварова О. М., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 22 СО групи, українського мовно-літературного факультету імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, ksyrovavara39@gmail.com

Керівник: Ночвіна І. О., старший викладач ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Ми живемо в столітті цифрової революції, тому практично кожна людина не може уявити своє життя без digital-технологій, що у свою чергу призводить до необхідності удосконалення й організаційних форм, методів, засобів навчання, створення дієвого цифрового

освітнього простору завдяки цифровізації освіти. Саме діджиталізація освітнього процесу спричинена потребою у широкому впровадженні інноваційних технологій, появою нових вимог до фахівців, зокрема до формування ключових компетентностей, і нового цифрового покоління.

Якість освіти – комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективно формування компетентності та професійної свідомості. Це певний рівень знань і вмінь, розумового, фізичного й морального розвитку, якого досягли випускники освітнього закладу відповідно до запланованих цілей навчання і виховання [1].

На сьогодні в Україні зроблено значні кроки щодо створення правового фундаменту для впровадження системи гарантування і забезпечення якості вищої освіти: ухвалено Закони «Про освіту» та «Про вищу освіту», розпочало роботу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. В закладах вищої освіти створюються системи управління та моніторингу якості освіти, реалізуються міжнародні проекти, запроваджуються процедури зовнішнього незалежного оцінювання та міжнародної сертифікації якості у сфері освіти.

Наразі дуже гостро постає питання, щодо підвищення якості вищої освіти, оскільки система давно не зазнавала реформації: застарілі методи навчання, недосконала матеріально-технічна база, розвиток особистості тощо.

Не дивлячись на всі ці проблеми прикладається багато зусиль, щодо реформації та підвищення якості освіти. В умовах пандемії якість підвищення освіти набуває все більшого значення, як наслідок вища освіта зазнала значних змін, стало зрозуміло, що ЗВО можуть швидко пристосуватися до екстремальних умов. За рік всі ЗВО перейшли на змішану або дистанційну форму навчання, при цьому зберігаючи, а в деяких випадках навіть підвищуючи якість викладання.

Пріоритетними завданнями розвитку сучасного інформаційного суспільства є розвиток вищої школи, розширення доступу до якісної вищої освіти. Визначені настанови набувають провідного значення для подальшої освітньої інтеграції країн Болонського процесу, що знайшло відображення у таких програмних документах, як: Болонська декларація (1999), «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (2015), Паризьке комюніке (2018) [2].

Проте, реалізація основних завдань забезпечення якості вищої освіти починається із розвитку професійних компетентностей тих, хто його втілюватиме на практиці – з підготовки та підвищення кваліфікації управлінських, педагогічних та науково-педагогічних кадрів.

Слід зазначити, що вагоме місце в підвищенні якості освіти належить і творчому підходу. Саме творчий підхід до занять з використанням гаджетів для пошуку інформації, дидактичних ігор, контролю рівня компетентностей тощо робить освітній процес більш цікавим, сучасним і сприяє покращенню якості знань здобувачів освіти.

Одна з визначальних подій, що мала вплив на реформацію вищої освіти – Болонська конвенція (декларація), яка була підписана ще в 1999 році. Основна мета цієї конвенції: структурне реформування національних систем вищої освіти країн Європи, допомога та спрощення працевлаштування здобувачів, за допомогою систем, що якісно перевіряють рівень підготовки та відсіюють некваліфіковані кадри. У 2003 році Україна доєдналась до цієї конвенції [2].

Всього було закріплено 6 основних принципів навчального процесу: введення двоциклового навчання, запровадження системи кредитів (кредитно-модульна система навчання); контроль якості освіти; мобільність студентів; працевлаштування випускників; привабливість європейської системи освіти.

Ця декларація і на сьогодні актуальна, у 2020 році відбувся «Оновлений Болонський процес» на якому обговорювалися здобутки та плани на наступне десятиріччя.

В європейських ЗВО є основні течії, щодо вищої освіти: забезпечення технологіями та доступом до Інтернету; дистанційна форма навчання; зміни умов праці, що потребують навчання протягом всього життя; інтеграція ЗВО.

Нині на міжнародному рівні набувають популярності віртуальні університети. В основу яких лягає система дистанційного навчання корпоративного зразка, що допомагає здобувати освіту на будь-якому рівні. Одним з найпопулярніших віртуальних університетів є Відкритий університет у Великій Британії, освітня модель якого є однією з найкращих у світі.

На зразок Європейському досвіду в Україні відбуваються такі заходи, щодо підвищення якості вищої освіти: моніторинг освітніх програм; оцінювання здобувачів вищої освіти; підвищення

кваліфікації викладачів; самостійне освоєння здобувачами інформації; академічна доброчесність; доступ до знань та інформації; відсутність дискримінації; перевірка акредитації ЗВО.

Цифрові технології відрізняються дидактичним потенціалом, що забезпечує свободу пошуку інформації, її персоналізацію (орієнтацію на потреби здобувачів – різний рівень складності, темп, подача матеріалу), інтерактивність, мультимедійність, субкультурність.

Отже, завдяки діджиталізації освітній процес стає більш персоналізованим, доступним і гнучким. Це, своєю чергою, забезпечує комфортні умови для самонавчання, ефективного розвитку та кар'єрного зростання.

Вища освіта зазнає реформ, з'являються нові цілі та можливості, а отже найближчим часом результати цих реформ стануть проявлятися й у вітчизняному освітньому просторі.

Література:

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/yakist-osviti> (дата звернення 19.03.2021 р.)

2. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. ☒ Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

УДК 378:339.92

**ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ БІЗНЕСУ В
УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВРАХОВУЮЧИ
ДОСВІД РОЗВИНЕНИХ КРАЇН**

*Синіговець О.М., к.е.н., доцент,
oms.ukr.kpi@gmail.com*

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Глобальні проблеми, зміни клімату, стрімкий розвиток цифрової економіки, регіоналізація міжнародного виробництва створюють нові можливості для України. Результати аудиту України свідчать, що є нереалізований потенціал у якості людського потенціалу, зазначається підвищення рівня трудової міграції та втрати людського потенціалу. Одночасно визнається необхідність реалізації творчого потенціалу, втілення ідей і власного розвитку. Головні завдання, які

визначені Національною економічною стратегією 2030, важливі для впровадження інвестицій, спрощення умов ведення бізнесу та сталого економічного розвитку. Поряд з такими важливими чинниками, як динамізм змін, багато змін вніс коронавірус, в тому числі і в стан бізнесу на ринку, визначаючи додаткові вимоги щодо модернізації економіки і викладання її напрямів. Світ швидко змінюється і потребує відповідного реагування.

Моніторингові дослідження проблем освіти як феномен у педагогіці і управлінні освітою, як новий напрямок прикладних наук зародився в США. Згідно міжнародної енциклопедії освіти поняття моніторинг визначається, як технологія постійного спостереження конкретного явища, його оцінка і прогнозування розвитку.

За допомогою моніторингових інструментів досліджуються рівень підготовки і ефективні риси випускників і у подальшому застосовується для проведення систематичного вивчення досягнутого освітньою системою стану, аналізу результатів впровадження освітніх програм; міжнародні порівняльні моніторингові дослідження в сфері освіти під егідою впливових міжнародних організацій; встановлення рейтингу держав в сфері освіти за розширеною системою даних; міжнаціональний і міжнародний рівень оцінки освіти зі створенням спеціального міжнародного банку порівняльної інформації на новій методологічній основі приведення досліджень, статистичних методів виміру і з використанням відпрацьованих ефективних технологій.

У міжнародних порівняльних моніторингових досліджень на правах науково-дослідних незалежних установ приймали участь такі міжнародні організації, як Міжнародна асоціація з оцінювання якості освіти, Міжнародна асоціація оцінювання навчальних досягнень, Міжнародний інститут планування освіти, Інститут освіти ЮНЕСКО, Організація економічного співробітництва та розвитку, Міжнародний дитячий фонд ЮНІСЕФ, Інститут економічного розвитку при Всесвітньому банку та інші організації. Впровадження моніторингу якості пов'язують із рухом економічно розвинутих країн до підвищення результативності освіти, покращення підзвітності освітніх систем при підвищенні витрат на освіту.

Моніторинг як технологія управління якістю послуг має відображення у вітчизняних і міжнародних документах. Відповідно вимог стандарту якості організації повинні виділяти процеси для цілей моніторингу, забезпечувати їх взаємодію, критерії

результативності, ресурси, комунікативні параметри і фактори від яких в найбільшій мірі залежать результати праці. Вимоги підвищення ефективності і результативності навчальних установ теж неможливо без виконання вимог ISO про впровадження моніторингу в практику управління. На даний час поняття моніторингу конкретизуються поняттями діагностики якості освіти, освітній моніторинг, кваліметричний моніторинг та інші. Моніторинг також розглядається як фактор зниження ризику при розробці стратегії.

Моніторинг якості досягнень може бути націлений на формування відношення тих, хто навчається, до навчальної діяльності. В умовах, коли джерелом інформації можуть бути зовнішні носії навчальної інформації, до споживача освітнього контенту формуються нові вимоги, по новому визначається освітня послуга її споживачем. З новою силою повинна бути задіяна мотиваційна складова до освіти. Зростає вимога до виявлення відхилень, які впливають на формування професійно значущих компетенцій. Тобто розглядаючи навчальні досягнення як багатофункціональне завдання визначаються функції моніторингу: інформаційна, аналітико-оціночна, стимулююче-мотиваційна, контролююча, прогностична і коригуюча. Результативність буде визначати ефективність інформаційного обміну між системою моніторингу і системою управління.

Визначена потреба в прискоренні цифрової трансформації. Цифрова трансформація приводить до колосальних витрат на аналітику даних. Пандемія виявила серйозні недоліки і можливості виробників, змусивши їх прискорити цифрову трансформацію. Виробники намагаються забезпечувати успіх поточних і майбутніх проектів в умовах триваючих проблем. Задіяні обмеження на поїздки, використовуються розподілені команди співробітників, забезпечується взаємодія віддалено в режимі реального часу. Багато тих, кого стримують застарілі процеси і не чіткі цілі, цифрова економіка прискорена пандемією встановлює нових лідерів і вимагає переосмислити стратегії цифрових інновацій для бізнесу. Таким чином, пріоритетними стають ініціативи з цифрової трансформації.

Потужність корпоративного ринку зростає і вивчення його розвитку визнається актуальним щодо встановлення сучасних тенденцій і вимог до освіти. Посилюється вплив великих успішних компаній таких галузей, як фармацевтика чи високі технології. Найбільші темпи зростання відмічаються серед компаній, які

найбільш активно використовують цифрові технології. Зростанню ринкового впливу більш ефективних і інноваційних компаній сприяла їх особлива здатність використовувати нематеріальні активи, які їм належать, мережеві впливи і економію масштабів. Сучасною вимогою до прав інтелектуальної власності є забезпечення стимулювання революційних інновацій, важливими заходами є ті, що сприяють розвитку молодих швидко розвиваючих компаній, які впроваджують інноваційні рішення і створюють робочі місця.

Швидкі цифрові трансформації визначаються низкою заходів, яким може сприяти технологія. Широко розповсюджені механізми віддаленої роботи, які розглядають спілкування і взаємодію особливо важливими для успіху бізнесу. Тенденції до віддаленої роботи та перекваліфікації працівників визначають їх розвиток, проявляється також різниця у доступі до можливостей підвищення кваліфікації. Бажання створити власний бізнес встановлює пріоритети формування підприємницьких навичок.

Новими вимогами стали вимоги до добробуту, віддаленої роботи, вбудованої аналітики, які враховуються продуктивними стратегіями.

Вимоги до соціального дистанціювання збільшив інтерес до технологій, які здатні полегшити діяльність в новій реальності, реалізувати робочий чи навчальний процес, коли працюють віддалено, технологій здатних забезпечити найкраще реагування на зміни попиту і пропозиції. Зростання корпоративної зацікавленості покращити загальний досвід співробітників визначає такі головні аспекти, як застосування інструментів штучного інтелекту, проведення таксономії навичок, розвиток ринку навчальних технологій, використання «системи дизайну» і інструментів розвитку креативності. Все це спроможне зробити конкурентні переваги, визначає нові вимоги до освіти, переосмислення стратегій постачальників освітніх послуг. Виграють ті, які забезпечать продуктивний та персоніфікований досвід співробітників. Залишається хороша репутація іноземних університетів, кожна країна є лідером у певній спеціалізації, основний акцент в навчанні робиться на отримання практичних знань, надається можливість отримати одночасно кілька дипломів, які будуть визнані у всьому світі.

Значна невизначеність і нові можливості визначили систему навичок, які здатні забезпечити успіх в бізнесі: лідерство, гнучкість та пристосованість, технічна підготовленість, спілкування та емоційний інтелект, творчість та інновації. За існуючими оцінками,

певних цифрових навичок вимагає 82% вакансій, пандемія виявила потребу у спеціалізованих цифрових наборах навичок, бути більш пристосованим до сучасних технологій та платформ. Навички роботи з цифровими технологіями покращуються і ці навички слід створювати і розвивати. Освіта визнається як питання особистої відповідальності. Існує певна впевненість у можливості адаптуватись до нових технологій і нових робочих місць. Підготовка з міжнародного бізнесу повинна передбачати можливість експериментувати з різними методами та розробки нових, творчих та обґрунтованих рішень. Цифрові технології стають дедалі більш важливими для освітнього досвіду, визначаючи розвиток бізнес-моделей і пропозиції послуг освіти.

Все це вимагає розвивати високий рівень обізнаності щодо сучасних проблем, формувати нові навички, які здатні впоратися з технологіями, які швидко розвиваються, необхідно перетворити проблеми на можливості, моніторити, обмінюватись досвідом. Університети повинні запропонувати освіту, яка дає можливості, підготує до викликів сьогодення. Інновації, стратегічне мислення і міжнародний досвід є найбільш важливими у розвитку сучасних університетів.

Література:

1. Національна економічна стратегія 2030. URL: <https://nes2030.org.ua/>

УДК 378.14.015.62

**АНАЛІЗ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
«ЛОГІСТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»**

*Водолажська Т.О., к.е.н., доцент,
tatyana.vodolazhska@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Нині заклади вищої освіти в Україні знаходяться у складних умовах, що характеризуються необхідністю діджиталізації вищої освіти, наявністю високого рівня конкуренції між цими закладами, потребою постійного удосконалення навчального процесу та швидкої адаптації відповідно до нових вимог та стандартів, викликаних в тому числі теперішніми обставинами пандемії. Для збереження та підсилення власних конкурентних позицій за таких умов заклади

вищої освіти України розробляють на постійно поліпшують освітньо-професійні програми.

Протягом останніх років та станом на сьогодні при виборі майбутніми абітурієнтами однією із найбільш актуальних і затребуваних є освітня програма «Логістичний менеджмент» у рамках спеціальності 073 «Менеджмент». Підготовку відповідних фахівців в Україні здійснюють близько 20 закладів вищої освіти, в тому числі Харківський національний автомобільно-дорожній університет.

Освітньо-професійна програма магістрів «Логістичний менеджмент» розробляється відповідно до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, актуальне видання якого затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 959 від 10.07.2019 р. [1]. Відповідно обсяг цієї програми складає 90 кредитів ЄКТС та передбачає виділення інтегральної (ІК), загальних (ЗК) та спеціальних (СК) (фахових, предметних) компетентностей і програмних результатів навчання (ПРН).

Інтегральна компетентність освітньої програми «Логістичний менеджмент» - це «здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог» [1].

Дослідження загальних компетентностей, зазначених у освітніх програмах, дозволив констатувати : різні заклади вищої освіти в рамках власних освітніх програм «Логістичний менеджмент» виділяють загальні компетентності, відмінні за змістом та кількістю. Аналіз їх відповідності вимогам Стандарту вищої освіти України [1], в якому зазначено 7 таких загальних компетентностей, наведено в таблиці 1.

Так, у освітній програмі «Логістичний менеджмент» Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет» (ДВНЗ «ПДТУ») [2] виділені 7 ЗК із зазначенням їх назв (ЗК1. Комунікаційні; ЗК 2. Інструментальні; ЗК 3. Науково-дослідницькі; ЗК 4. Синтез та аналіз; ЗК 5. Економіко-математичне моделювання; ЗК 6. Соціально-особистісні; ЗК 7. Практичні). При цьому 5 ЗК із всього їх переліку відповідають ЗК Стандарту вищої освіти України.

Таблиця 1 – Аналіз відповідності змісту ЗК ОП «Логістичний менеджмент» вимогам Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти

Загальні компетентності	Освітні програми ЗВО				
	ДВНЗ «ПДТУ»	ХНЕУ	ОНМУ	НТУ	ХНАДУ
1	2	3	4	5	6
<i>За Стандартом вищої освіти України:</i>					
ЗК 1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	+	+	+	+	+
ЗК 2. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)	+	+	+	+	+
ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	+	+	+	+	+
ЗК 4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети		+		+	+
ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)		+		+	+
ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	+	+		+	+
ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	+	+	+	+	+
<i>Не передбачені у Стандарті вищої освіти:</i>					
ЗК 1. Здатність здійснювати математичне моделювання економіко-управлінських процесів, складати відповідні задачі та обґрунтовувати методи їх розв'язання.	+				
ЗК 2. Адаптивність, комунікабельність, толерантність, відповідальність та наполегливість у досягненні мети, здатність до системного мислення та самовдосконалення, здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісні взаємодії	+				
ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	+		+		
ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення			+		

1	2	3	4	5	6
ЗК 5. Здатність планувати та управляти часом			+		
ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності			+		
ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями			+		
ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації			+		
ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми			+		
ЗК 10. Здатність працювати в команді			+		

Освітньо-професійні програми «Логістика» Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (ХНЕУ) [3] та Національного транспортного університету [4] містять також 7 ЗК, зміст яких відповідає сутності ЗК Стандарту вищої освіти України.

В рамках освітньо-професійної програми «Морська логістика» Одеського національного морського університету (ОНМУ) [5] сформульовано 13 ЗК, 4 із яких є аналогічними із ЗК відповідного Стандарту. Додатково наведені такі ЗК :

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність планувати та управляти часом;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність працювати в команді.

Проведені дослідження та результати їх аналізу дозволяють виділити найбільш доцільні ЗК в рамках освітньої програми «Логістичний менеджмент» на підставі встановлених переваг та недоліків аналогічних освітньо-професійних програм.

Література:

1. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
2. Освітньо-професійна програма «Логістичний менеджмент» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет». Режим доступу : https://pstu.edu/uk/educational_program/logistychnyj-menedzhment/
3. Освітньо-професійна програма «Логістика» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Режим доступу : <http://www.eeml.hneu.edu.ua/specialization-logistics/>
4. Освітньо-професійна програма «Логістика» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та

адміністрування» Національного транспортного університету. Режим доступу: <http://www.ntu.edu.ua/osvitni-programi/>

5. Освітньо-професійна програма «Морська логістика» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Одеського національного морського університету (ОНМУ). Режим доступу: <https://onmu.odessa.ua/ua/mn-imb/specialities-master/mar-logistic.html>

Секція 4. ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

УДК 324.89.17

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Андрющенко О.Б., канд. наук з держ.упр.,
helan17@ukr.net*

*Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

Відомо, що механізми державно-приватного партнерства вищої освіти можуть реалізовуватися в різних формах, таких як: дуальна освіта, соціальне партнерство, окремі напрямки діяльності ресурсних центрів, дарування.

Точка зору на зміст дуальної освіти передбачає, що це вид професійної освіти, при якому практична частина підготовки проходить на робочому місці, а теоретична частина – на базі освітньої організації. Система дуальної освіти передбачає спільне фінансування програм підготовки кадрів під конкретне робоче місце комерційними підприємствами, зацікавленими в кваліфікованому персоналі, і регіональними органами влади, зацікавленими у розвитку економіки та підвищення рівня життя в регіоні [1].

По своєму потенціалу вища освіта Харківської області може реалізувати механізми GR-технологій по 4 напрямкам:

- розробка моделі підготовки фахівців нового типу з урахуванням принципів дуальної системи навчання;
- розробка професійних стандартів за видами діяльності, затребуваними в різних сферах;
- розробка та (або) модернізація освітніх програм під вимоги, необхідні для підготовки фахівців як в Харківській області, так і за кордоном;
- розвиток матеріально-технічної бази ВНЗ для підготовки фахівців і реалізація заходів щодо підвищення кваліфікації науково-педагогічного персоналу.

До основних принципів, які лежать в основі системи дуальної освіти, відносять наявність довгострокових угод, надання місць

практик, формування стійкої мотивації до освоєння професії, прийняття ідеології компетентісного підходу.

В даному випадку в фінансування «включаються» кошти з обласного бюджету та власні кошти, а приватний сектор більше не братиме участі у співфінансуванні.

Харківська область є промисловим центром України. Більшість навчальних закладів області готують фахівців з технічних галузей: машинобудування, видобуток корисних копалин, сільське господарство. В їхніх інтересах створювати на базі професійної освітньої організації майстерні, лабораторії та полігони в даних сферах. Набирає обертів готельний сервіс, так як Харків є бізнес центром і туристичним містом. Зводяться багатоповерхові бізнес центри і готельні комплекси, які в свою чергу потребують висококваліфікованих фахівців даних галузей.

Якщо ми проаналізуємо загальну картину вдосконалення матеріально-технічного оснащення, то можна з упевненістю сказати, що державно-приватне партнерство в даному випадку необхідно і затребуване в освітній та бізнес сфері. В основному передаються матеріали і обладнання, виробництвом яких займається передана сторона. У сучасному світі стало дуже модним поняття «Соціально орієнтована організація», яка займається благодійністю, пожертвуванням та висвітлює себе у ЗМІ, рекламі [2].

У всьому світі, іде прийом на цільове навчання, в основному це технічні спеціальності, в зв'язку з тим, що відбувається підйом промислового виробництва. Аналіз свідчить про те, що в економічно розвинених країнах найбільш затребувані висококваліфіковані фахівці наступних професій:

1. Монтаж, налагодження і експлуатація електроустаткування промислового обладнання.
2. Технологія машинобудування.
3. Машиніст крана (кранівник).
4. Будівництво та експлуатація будівель і споруд.
5. Майстер загальнобудівельних робіт.
6. Продавець, контролер-касир.
7. Кухар, кондитер.
8. Архітектура.
9. Земельно-майнові відносини.
10. Автомаляр.
11. Коваль на молотах і пресах.

12. Дошкільна освіта.

Таким чином, ми бачимо, що великі комерційні підприємства повинні активно співпрацювати з ВНЗ – укласти договори про проходження практики студентів, ці підприємства зацікавлені дати хороші практичні знання і вміння, для того що б в подальшому запропонувати офіційне працевлаштування студентам на своїх підприємствах.

Малий бізнес не менше зацікавлений в тому ж, так як і там існує нестача кваліфікованих кадрів і не завжди випускники навчальних закладів бажають працювати на малих підприємствах, а під час практики є можливість відібрати кращих студентів і зацікавити їх. Що стосується державних підприємств, то це в основному промислові підприємства, які ведуть велику роботу і ретельний відбір кадрів, в зв'язку з цим там не така велика кількість працевлаштованих студентів [3].

GR-технології дуальної освіти передбачають також адресну підтримку: виплати на стипендію, гранти, харчування та інші заохочувальні та стимулюючі потреби, які здійснюються підприємствами, як одна з форм державно-приватного партнерства. На першому місці виступають великі комерційні підприємства (від 80-99,5% від загальної кількості підприємств, що беруть участь в опитуванні), потім державні підприємства (від 1-12%), тоді як малий бізнес в основному не бере участі в проекті адресної підтримки. Кожне підприємство закладає в бюджеті витрати на адресну підтримку, яка за обсягом, залежить від фінансового добробуту тієї чи іншої організації. Такі заходи також є дієвим маркетинговим інструментом, що підвищує позитивний імідж ВНЗ.

Дуже цікавий напрямок GR-технологій – це навчання безробітних громадян та залучення їх на роботу, що є одним з напрямків соціального партнерства [4].

Профорієнтацію школярів повинні здійснювати організації різної форми власності. Договори мають різні терміни від 1 місяця до 6 років.

У 2019 р. 52,9% від загальної кількості учнів, які брали участь в профорієнтаційних заходах, взаємодіяли з великими комерційними підприємствами, 46,9% – з державними організаціями та 0,3% з підприємствами малого бізнесу.

Інші форми взаємодії при дуальній освіті передбачають: різні заходи, олімпіади, надання послуг, незалежну сертифікацію,

проведення навчальних семінарів, майстер-класів, участь в конкурсах профмайстерності, семінарах, участь в русі *WorldSkills*.

Також, розвиток дуальної освіти повинен передбачати створення центрів, які б здійснювали підготовку за програмами професійної підготовки, підвищення кваліфікації, короткострокову професійну перепідготовку на комерційній основі за різними професіями/спеціальностями і програмами підготовки для наступних категорій населення:

- фізичні особи, які отримують професійну підготовку / перепідготовку за договорами;
- громадяни, спрямовані центром зайнятості;
- громадяни, які отримують навчання за договорами з соціальними партнерами/підприємствами [5].

Таким чином, можна стверджувати, що взаємодія між освітніми організаціями, підприємствами та владою у світі активно ведеться. Найбільш різноманітно ці форми взаємодії проявляються як партнерство в сфері освіти. При цьому, головною метою партнерства виступає вирішення соціально значущих проблем, надання дуальної освіти, причому партнери тут несуть рівну відповідальність, реалізують поставлені завдання і поділяють ризики, ресурси, правомочність і прибуток на ринку освітніх послуг.

Література:

1. Амосов О. Модели публичного администрирования (архетипическая парадигма) / О. Амосов. – Харків: Магістр. – 2016. – 280 с.
2. Джапарова Р. Н. Методы государственного и негосударственного маркетинга образовательных услуг [Электронный ресурс]: [статья] / Р. Н. Джапарова. – Режим доступа: www.krsu.edu.kg/vestnik/2002/v4/a04.html. – Станом на 02.03.2021. – Назва з екрана.
3. Василенко И. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия / И. А. Василенко [Электронный ресурс]: [статья]. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/index.php. – Станом на 28.01.2021. – Назва з екрана.
4. Леонова С. В. Соціально-відповідальний маркетинг: реалії та перспективи впровадження / С. В. Леонова, Л. Ю. Шевців // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2015. – № 833. – С. 153-159.
5. Хім М. К. Застосування концепції відповідального маркетингу в діяльності українських підприємств / Хім М. К., Яковина А. І., Андріїв М. О. // Ефективна економіка. – 2017. – № 1. – С. 94-112.

УДК: 378.14**ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ***Ачкасова Л.М., к.е.н., доцент,
lachkas@ukr.net**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Якість освіти є одним з найважливіших критеріїв як системи освіти, так і виробничої сфери, що впливає на рівень розвитку держави в цілому. Підвищення якості освіти необхідно реалізовувати на всіх етапах підготовки фахівців, всіх рівнях навчання і за участі в цьому процесі всіх зацікавлених сторін.

Науково-технічні досягнення, широко застосовуються у виробничій сфері, вимагають підготовки не просто фахівців, які володіють знаннями, вміннями і навичками в певній професії, а високопрофесійних фахівців, Виробництву необхідні кадри високого рівня, які добре розуміються і вміють використовувати досягнення науки і техніки, а також самі створювати інновації. Це дозволить успішно освоювати нові технології, за допомогою яких створюється якісна і конкурентоспроможна продукція, знижувати соціальну напруженість в суспільстві, розвивати інтелектуальний потенціал нації.

Безумовно, підготовка таких фахівців неможлива без розробки і впровадження в навчальний процес нових освітніх моделей, засобів і технологій підготовки. Вітчизняна освітня практика, незважаючи на появу в багатьох навчальних організаціях нової навчальної техніки і обладнання, активну розробку нових форм, технологій, методичних засобів навчання та інших інновацій, зберігає професійну негнучкість та інертність. Однією з причин такого становища є те, що фахові дисципліни викладаються на основі досвіду викладача, який він отримав у ВНЗ без виробничого досвіду, крім того, технологічне та матеріально-технічне оснащення навчальних закладів не відповідає рівню оснащення сучасного виробництва. Така відірваність від виробництва створює невідповідність освітнього процесу вимогам сучасного суспільства до підготовки професійних кадрів.

Таким чином, потрібне поєднання навчання з частковою зайнятістю на виробництві, налагодження взаємодії ВНЗ з роботодавцями, службами праці і зайнятості населення, громадськими організаціями. При цьому, систему підготовки спеціаліста необхідно будувати на єдиній методологічній основі і

забезпечувати послідовну взаємопов'язаність з відповідною професійною підготовкою. По суті це і є дуальна система освіти, яка стала одним з актуальних напрямків розвитку вітчизняної професійної освіти.

Як відомо, дуальна система навчання спрямована на забезпечення тісної взаємодії професійної школи і навчального закладу. Вона сама по собі не є інноваційним продуктом останнього часу і вже давно використовується в системі підготовки кадрів багатьма європейськими державами. Широке визнання і популярність в світовій практиці професійної освіти отримала дуальна система професійного навчання, що зародилася в Німеччині. Вона має майже півстолітній досвід застосування даної моделі підготовки робітничих кадрів [1] Студенти навчаються по 40 тисячам програм дуального освіти і отримують понад 350 спеціальностей. В основному це технічні та інженерні професії і деякі спеціальності в сфері соціального обслуговування та охорони здоров'я. У програмах на рівних правах беруть участь як концерни зі світовими іменами, так і підприємства малого бізнесу. Досвід Німеччини і багатьох європейських держав показав, що чергування теорії і практики є короткостроковим: раз в 2-3 місяці. При цьому студенти ще в першому семестрі подають заявки на підприємства, де є спеціальності, якими вони зацікавилися і підприємство, після співбесіди зі студентом, запрошує кандидатів, що їм підходять на ті вакансії, які в поточний час мають місце.

Агентством стратегічних ініціатив по просуванню нових проектів у 2014 році був проведений конкурс серед 23 суб'єктів РФ. У відібраних регіонах був запущений проект «Підготовка робітничих кадрів, що відповідають вимогам високотехнологічних галузей промисловості, на основі дуального освіти». Для реалізації проекту були залучені до участі в системі дуального освіти відразу кілька компаній і освітніх установ. Забезпечувалося соціальне партнерство роботодавця, торгово-промислової палати та освітнього закладу. Роботодавець формує запит, в якому зазначає кількість необхідних працівників та їх спеціальності, а палата обробляє запит і знаходить навчальні заклади, які можуть його виконати.

Оцінку результатів впровадження дуальної моделі освіти в російських регіонах було проведено Федеральним інститутом професійної освіти Німеччини за підтримки федерального міністерства освіти і наукових досліджень Німеччини, Агентства

стратегічних ініціатив, Центру професійної освіти і систем кваліфікацій «Федеральний інститут розвитку освіти» (ФІРО) і Російсько-Германської зовнішньоторговельної палати. Вони відзначили позитивну динаміку розвитку німецької практико-орієнтованої системи підготовки кадрів, вказавши на відсутність довгострокових прогнозів і можливість виникнення потенційної проблеми з працевлаштуванням вузькопрофільних фахівців.

Серед сильних сторін проекту особо виділяють кар'єрні перспективи студентів, їх високу кваліфікацію і невеликий період адаптації нового персоналу на виробництві. Експерти також відзначають наявність в регіонах нормативно-правової бази, практико-орієнтованих програм навчання, участь роботодавців в освітньому процесі, незалежну оцінку рівня кваліфікації випускників та можливість їх подальшого працевлаштування. Регіони, які взяли участь в дослідженні, показали позитивні результати на рівні освітнього процесу, програм, технологій навчання, взаємодії підприємств з освітніми організаціями.

Для підтримки таких результатів і мотивації підприємств до участі в дуальній системі освіти фахівці з податкового законодавства пропонують зменшити оподатковувану базу при обчисленні податку на прибуток на витрати з підготовки робітничих кадрів за дуальної моделі навчання.

Німецька сторона запропонувала внести термінологію практико-орієнтованої освіти в федеральне законодавство, розвивати державно-приватне партнерство між виробничими підприємствами, освітніми установами СПО і військовими частинами для формування системи безперервної освіти. Зараз практико-орієнтовану (дуальну) освіту включено в регіональний стандарт кадрового забезпечення промислового зростання, апробація якого здійснюється в 20 пілотних регіонах Росії.

Основними перевагами системи дуального навчання є: усунення розриву між теорією і практикою; створення нової психології майбутнього фахівця; формування мотивації на одержання знань і набуття навичок; отримання своєчасної і повної інформації про вимоги, які висувають роботодавці до майбутніх спеціалістів; зменшення витрат на пошук і підбір фахівців, їх перепідготовку та адаптацію; можливість підбору роботодавців персоналу з числа кращих учнів під час проходження практики; збільшення чисельності працевлаштованих випускників.

Чергування теорії і практики мотивує студента на освоєння базових знань, бо він вже знає, як і де їх можна застосувати. До недоліків дуальної освіти відносять недостатні фундаментальні знання, які дає класична вища освіта; невелика заробітна плата, у порівнянні з ефективними робітниками; складність і напруженість розпорядку такого навчання, бо між теоретичним курсом і практикою, немає канікул і відпусток.

Незважаючи на недоліки, дуальна система освіти є дієвою і ефективною формою навчання. Вона дозволяє виявити потенціал здатних, організованих і цілеспрямованих студентів, яких в подальшому чекає кар'єрне зростання та самореалізація.

І на закінчення можна сказати, що незважаючи на складності з організації, неготовність окремих освітніх закладів і багатьох підприємств, реалізація дуальної системи освіти дозволяє перейти на якісно новий рівень підготовки і перепідготовки робітничих кадрів високої кваліфікації та фахівців для високотехнологічного виробництва; формує загальні і професійні компетенції випускників освітніх установ, що забезпечують їх конкурентоспроможність і затребуваність на ринку праці; розвиває ефективну систему соціального партнерства в сфері професійної освіти.

Література:

1. Романов С.П. Развитие дуальной системы инженерно-педагогического образования в высшем учебном заведении: автореферат. Нижний Новгород: Волжский гос. инж.-пед. ун-т, 2008. [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://irbis.gnpbu.ru/Aref_2008/Romanov_S_P_2008.pdf
2. Морева В.В. Преимущества дуальной системы обучения и ее влияние на качество образования // *Материалы IX Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум»* URL: <https://scienceforum.ru/2017/article/2017038088> (дата обращения: 21.03.2021)
3. Немецкие эксперты оценили эффективность внедрения дуальной модели образования в регионах России / 03.02.2017, Новости АСИ [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://asi.ru/news/63644/>

УДК 378.14

**ОСОБЛИВОСТІ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ
В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ***Бочарова Н.А., к.е.н., доцент,
bocharova.n.a.xnadu@gmail.com**Федотова І.В., к.е.н., доцент,
Irina7vf@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасна освіта здобувача вищої освіти повинна орієнтуватися на потреби підприємств. У цих умовах набуває важливості дуальна форма навчання. Дуальне (двоїсте) навчання – це форма організації, реалізації освітнього процесу, яка має на увазі теоретичне навчання в освітній організації, а практичне – в організації роботодавця. У широкому сенсі двоїста освіта – це інфраструктурна регіональна модель, що забезпечує взаємодію різних систем [1, с. 77].

Особливості дуальної форми навчання:

1. Конкретним підприємствам вигідно інвестувати в освіту здобувачів вищої освіти, оскільки «на виході» вони отримують готового фахівця, який досконально знає особливості роботи підприємства.

2. Дуальна освіта дозволяють отримати досвід та затвердити свою позицію в виробничих умовах.

3. Підприємства отримують вигоду від нових ідей і імпульсів, що походять від здобувачів вищої освіти.

4. Здобувачі вищої освіти відразу ж після закінчення навчання можуть бути задіяні у виробництві: необхідність в стажуванні та професійній адаптації відпадає.

5. Дослідження з кваліфікаційних робіт магістрів відповідають вимогам роботодавців і дозволяють впровадити їх результати у виробництво. На семінарських заняттях обговорюються практичні завдання та ситуації, що можуть виникати на підприємстві, де проходять стажування здобувачі вищої освіти.

6. При логічному розвитку партнерських зв'язків між закладом вищої освіти та підприємствами складаються нові підходи до питань професійної орієнтації здобувачів вищої освіти, управління їх кар'єрним ростом, партнерські відносини [1, с. 78].

Дуальне (двоїсте) навчання є продуктом тісної взаємодії закладів вищої освіти й роботодавців з професійної та соціальної адаптації

майбутніх фахівців. Здобувач вищої освіти, якого навчають вже на ранніх етапах процесу навчання, включається у виробничий процес в якості працівника підприємства, який згідно з функціональними обов'язками розпоряджається виділеними ресурсами, несе посадову відповідальність, опановує професійні навички, в певних випадках отримує заробітну плату. Аналіз підготовки трудових ресурсів в розвинутих країнах показує, що підготовка здобувачів вищої освіти до соціальних ролей працівника або підприємця, компетентного в питаннях виробничих технологій і взаємодії з професійним середовищем, що має навички підприємницького і внутрішньо фірмового менеджменту, дозволяє формувати креативну особистість, здатну реалізувати нові ідеї в рамках обраної професії.

Як основні етапи реалізації дуальної системи освіти можливо виділити [1, с. 79]:

1) на першому підготовчому етапі здійснюється:

- вивчення нормативно-правової документації;
- розробка освітніх програм за певними спеціальностями;
- пошук та укладання договорів з підприємствами;
- визначення контингенту здобувачів вищої освіти.

2) на другому організаційному етапі:

- визначення напрямків навчання по кожній спеціальності;
- уточнення розкладу занять;
- розробка планів контрольних заходів за підсумками навчання.

3) на третьому підсумковому етапі здійснюється навчання здобувачів вищої освіти за підходом поперемінного навчання (сумісництва) в закладі вищої освіти й на виробництві методом занурення в виробничу середу.

Світовий досвід показує, що введення дуальної освіти сприяє кардинальному економічному зростанню. За оцінкою Міжнародного інституту моніторингу якості робочої сили (Швейцарія), Німеччина – визнаний лідер за якістю підготовки кадрів. Країни Європейського Союзу вважають її зразком сучасної професійної освіти. У Німеччині майже 50 % випускників шкіл вступають до закладів вищої освіти. Решта отримують професійну освіту, з них 70 % отримують дуальну професійну освіту із 320 затверджених професій. Триває навчання від двох до трьох із половиною років. Здобувачі вищої освіти проводять на виробництві 70 % навчальних годин, 30 % – у коледжі. Після отримання дуальної освіти шукають роботу лише 4 % здобувачів вищої освіти. Для порівняння: з-поміж тих, хто проходить навчання

без реальної практики, відразу працевлаштуватися не може кожен п'ятий (19 %). У дуальній освіті беруть участь 20 % німецьких підприємств, переважно це малі та середні підприємства [7, с. 7].

Головною рисою німецької дуальної системи є тісна співпраця між системою професійної освіти, роботодавцями, профспілками та урядом. Головна функція держави – координація професійної підготовки фахівців і забезпечення законодавчої бази. Федеральний уряд відповідально за розробку концепції підготовки за професіями в рамках дуальної системи та затвердження переліку професій, які потребують професійної освіти, що гарантує, підготовку з урахуванням інтересів Федеральних земель [3, с. 17].

Організація дуальної системи професійної освіти в Німеччині характеризується чітким розподілом обов'язків. Головна роль у сфері професійної освіти в рамках дуальної системи належить підприємствам, які укладають договір з кожним здобувачем вищої освіти окремо, спеціально виділяють кошти на підготовку інструкторів, наставників, які забезпечують освітній процес на підприємстві, складають індивідуальний план навчання кожного здобувача вищої освіти на весь термін освітньої програми, що передбачає практичне навчання на підприємстві й теоретичне навчання в закладах вищої освіти. Загальну відповідальність за того, хто навчається несе підприємство, воно контролює відвідування їм занять, успіхи за програмою, організовує підсумкову атестацію (сертифікацію кваліфікації) в торгово-промислової чи ремісничої палаті. Професійно технічні училища (професійні школи) виконують допоміжну функцію -в них здійснюється теоретична підготовка. Як правило, в рамках дуальної системи освіти здобувачі вищої освіти відвідують вечірню професійну школу один або два рази в тиждень, де вони отримують переважно теоретичні та практичні знання, пов'язані з їх професією; крім того, вони відвідують заняття із загальних предметів, таким як економіка, суспільствознавство, іноземні мови. Систематичне навчання в професійній школі є необхідним доповненням до технологічно орієнтованого навчання на підприємстві. Існують також професійні школи з очною формою навчання. У цьому випадку вони забезпечують здобувачів вищої освіти стажуванням на підприємстві або практичне навчання в Центрах компетенцій, іноді практичне навчання ведеться в майстернях самих професійних шкіл. Як правило, це ті здобувачі

вищої освіти, які з яких-небудь причин не змогли укласти договір з тим або іншим підприємством [3, с. 18-19].

Система дуального навчання потребує подальшого поширення та адаптації в систему освіти України. Необхідно ретельно дослідити досвід розвинутих країн, зокрема Німеччини, та можливість його застосування у сучасній освітній системі вищої освіти України. Тому потрібно врахувати основні напрямки впровадження отриманих результатів дослідження та розробити етапи адаптації та реформування вітчизняної системи дуального навчання.

Література:

1. Агеева И. С. Реализация механизма практикоориентированной модели дуального обучения. Педагогика: традиции и инновации: материалы IX Междунар. науч. конф. (г. Казань, январь 2018 г.). Казань: Издательство «Бук», 2018. С. 77-79.
2. Ажажа М.А. Управління процесом упровадження дуальної освіти в професійну підготовку майбутніх фахівців. Публічне управління та митне адміністрування. 2019. № 1 (20). С. 14-24.
3. Внедрение элементов дуального обучения в образовательный процесс профессиональных образовательных организаций: Сборник организационно-методических материалов. Кострома: ред.-изд. отд. Костромского областного института развития образования, 2015. 100 с.
4. Гаранина О. В., Митрофанова А.В., Гапсаламов А.Р. Использование механизмов дуального обучения в системе высшего образования. Отечественная и зарубежная педагогика. 2018. Т. 1. № 2(48). С.116–127.
5. Герлянд Т.М., Дрозіч І.А., Кулалаєва Н.В., Романова Г.М., Шимановський М.М. Організація дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: практ. посіб. Житомир: «Полісся», 2019. 304 с.
6. Грицова О.А., Носырева А.Н., Михайлова О.М., Носырев А.Н. Базовая кафедра как способ реализации дуального обучения в вузе. Вестник Алтайской академии экономики и права. 2018. № 2. С. 65-71. URL: <https://vaael.ru/ru/article/view?id=34>
7. Іщенко Т.Д., Чайковська А.Б. Чи буде дуальна освіта світлом у кінці тунелю? Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти як одна з моделей поліпшення якості підготовки фахівців для аграрного сектору економіки України». 17 жовтня 2019 року, Науково-методичний центр ВФПО. Київ, 2019. С. 4-9.
8. Хахула В.С., Городецький О.С., Грабовський М.Б., Яковишин Л.Г., Центило Л.В. Дуальна форма здобуття вищої освіти: методологічні підходи та особливості організації підготовки студентів за спеціальністю 201 «Агрономія». Біла Церква, 2019. 25 с.

УДК 378.147**ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК НОВА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ЗВО***Деділова Т.В., к.е.н., доцент,
dedilova@ukr.net**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Дуальна форма навчання є такою формою навчання, що має практичне орієнтування на професійну підготовку фахівців закладами вищої освіти. В її основу покладено соціальне партнерство освітніх закладів і підприємств, які мають зацікавленість в підготовці фахівців певної галузі національної економіки, а також мають на меті укріплення стійких виробничих зв'язків і підвищення статусу провідного роботодавця. На базі таких підприємств й реалізується освітня компонента з набуття майбутніми фахівцями компетентностей професійного блоку навчання. Програма взаємодії ЗВО та підприємств містить впровадження обов'язкових періодів виробничого навчання й виробничої практики.

Сучасні тенденції на ринку праці свідчать про наявність дисбалансу в попиті та пропозиції на робочу силу, зміщеного, на жаль, не на користь випускників ЗВО. Актуальність питання впровадження елементів дуальної форми навчання задля ліквідації дефіциту висококваліфікованих фахівців на ринку праці підтверджено також запитами роботодавців. Це безпосередньо впливає на структуру освітніх програм, призначенням яких в контексті дуальної взаємодії є своєчасне реагування на мобільність й динамічність ринку праці в середньостроковій перспективі, а також на зміни в технологічних процесах підприємств [1].

Крім того, модернізація змісту вищої освіти за рахунок такої взаємодії дозволяє враховувати запити потенційних роботодавців при організації навчального процесу в цілому. Переваги використання дуальної системи навчання наведено на рисунку 1.

В роботі [2] автори окремо наводять ознаки впровадження дуальної освіти, притаманні країнам Європейського Союзу. Зокрема, до їх складу віднесено:

– укладання 3-стороннього договору про професійне навчання (підприємство-учень-заклад освіти);

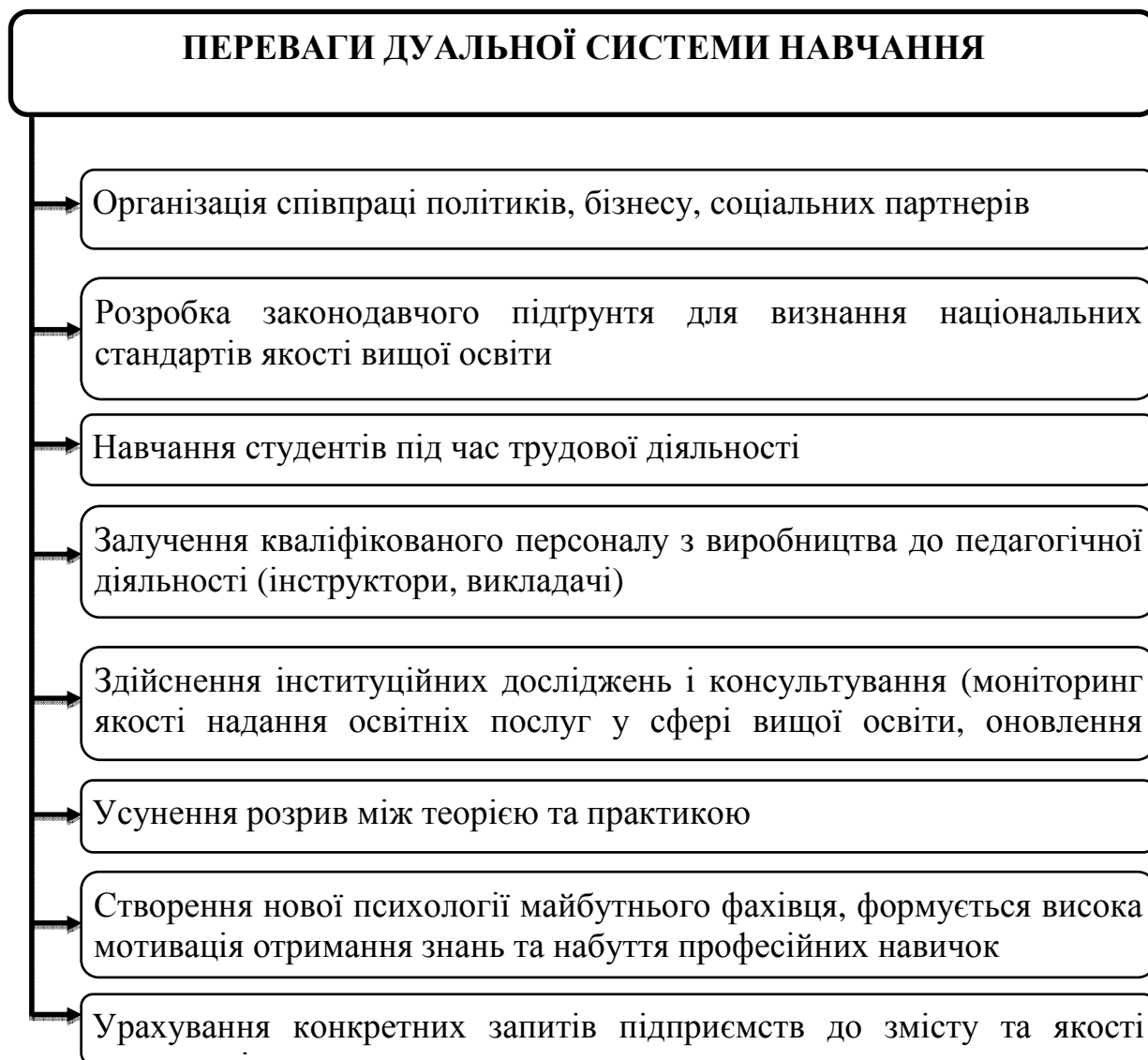

Рисунок 1 – Переваги використання дуальної системи (розроблено автором на основі [3])

– 70-80% навчання проходить на виробництві – 3-4 дні на тиждень учень навчається на підприємстві і 1-2 дні – в навчальному закладі;

– основні витрати з професійного навчання несе підприємство (воно також сплачує компенсацію інструкторам, які займаються наставництвом; учень на підприємстві отримує винагороду (зарплата учня в середньому становить 80% від зарплати співробітника);

– за навчання учнів існують різні державні субсидії для підприємств;

– підсумковий контроль знань учнів здійснюється незалежними комісіями торгово-промислових палат;

– наявність законодавчих рамочних умов;

– підтримка дуальної системи бізнесом, соціальними партнерами, державою, освітніми закладами.

Процес провадження дуальної освіти не завершується в кінцевому випадку лише підготовкою фахівців. Навчальний заклад в умовах реалізації дуальної форми навчання повинен також запровадити моніторинг працевлаштування випускників та налагодити тристоронній зворотний зв'язок з роботодавцями в системі «ЗВО-випускник-підприємство». Саме така комунікація є запорукою ефективною взаємодії усіх зацікавлених сторін (випускників, працедавців, ЗВО та держави).

Література:

1. Серік М. Л., Федак Н. В. Модель дуальної освіти і проблеми її впровадження в Україні. *Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців. Організація системи взаємодії «вища освіта – ринок праці* : тези XV всеукр. наук.-метод. конф. (Харків, 28 верес. 2018 р.). Харків: ХДУХТ, 2018. С. 4-6.

2. Ажажа М. А. Управління процесом упровадження дуальної освіти в професійну підготовку майбутніх фахівців. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2019. № 1 (20). С. 14-24 (DOI <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2019-1-14-24>)

3. Андрищенко І. С. Дуальна освіта – інноваційна технологія навчання. *Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців. Організація системи взаємодії «вища освіта – ринок праці* : тези XV всеукр. наук.-метод. конф. (Харків, 28 верес. 2018 р.). Харків: ХДУХТ, 2018. С. 23-24.

УДК 378.

ПРО ДУАЛЬНУ ФОРМУ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Ковальова Т.В., к.е.н., доцент,
kovaleva64@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

*Ковальов П.А., к.т.н., доцент,
kovalev10121963@ukr.net*

Національний університет цивільного захисту України

Дуальна освіта з одного боку є вимогою часу, з іншого – фактором підвищення якості освіти. Ринок праці хоче бачити фахівців, які крім теоретичних знань мали б відповідні знання у практичному аспекті діяльності підприємств. Дуальна освіта (від лат.

Dualis – подвійний) – вид освіти, при якій поєднується навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації [1]. Світовий досвід використання цього виду освіти свідчить про позитивні наслідки у економіках низки країн, зокрема, у Німеччині, скандинавських країнах і т.ін. Історично дуальна освіта з'явилась в середині 1960-х років саме в Німеччині. У цій країні вона має чітку законодавчу базу та здійснюється за допомогою торгово-промислових та ремісничих палат. У Німеччині у цьому процесі задіяні понад 640 тисяч німецьких підприємств, щорічно вони укладають близько півмільйона угод про надання професійної освіти та інвестують у цю галузь близько 28 мільярдів євро [2]. Від Німеччини цю систему перейняли Канада, Австрія, Швейцарія та інші країни [3]. Дуальна освіта активно практикується у багатьох країнах Європи, де у цій системі навчається 50 % осіб, що здобувають освіту. Дуальна освіта дала новий імпульс розвитку таким країнам Східної Азії, як Південна Корея і Китай, де вона охоплює 33 % осіб, що навчаються [4].

Наміри використовувати цю форму освіти є і в нашій країні, про це свідчать дослідження науковців: І. Андрейціва, В. Вем'яна, Л. Гриневич С. Свірко, А. Фаріон, І. Хомишина, М. Чумаченко, К. Швабія, Я. Ізмайлова, В. Осмятченко та ін. У своїх дослідження автори всіляко заохочували до впровадження дуальної освіти і пропонували шляхи найскорішого її впровадження. Держава теж всіляко підтримує цей проект. Уперше таке поняття як дуальна освіта з'явилося у Законі «Про освіту» 2017 році. Хоча, фактично починаючи з 2015 і до 2017 років, в Україні здійснювався експеримент з організації навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми навчання на базі Вищого професійного училища № 33 м. Києва (професія «Кухар»), Вищого професійного художнього училища м. Львова (професія «Маляр»), Вищого професійного училища машинобудування м. Запоріжжя (професія «Токар»). Відбувся перший випуск трьох експериментальних груп, який засвідчив позитивні результати упровадження елементів дуальної форми навчання: високий рівень працевлаштування – до 97 %, підвищення якості професійної підготовки на 12-17 %, додаткові фінансові надходження – до 50 тисяч гривень у кожному ПТНЗ, зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали, більш стійка та взаємовигідна співпраця з роботодавцями.

У 2017-2018 рр. розпочато впровадження елементів дуальної форми навчання в 52 закладах професійної (професійно-технічної) освіти в 25 регіонах за 54 професіями. Розглядається питання впровадження у системі вищої освіти [5].

У квітні 2019 р. розроблено план з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, який затвердив Уряд. Було анонсовано, що найближчим часом фахівці МОН із зацікавленими сторонами створять Положення про дуальну форму здобуття професійної, а далі - фахової передвищої та вищої освіти. До кінця 2019 року також має бути затверджено типовий договір, який укладатимуть роботодавець, адміністрація закладу та студент (учень). Він визначатиме тривалість навчання, особливості роботи з обладнанням на підприємстві, оплату праці тощо. Паралельно з підготовкою нормативної бази триватиме розробка нових освітніх програм, навчальних планів та критеріїв, за якими оцінюватимуть учнів та студентів. Для того, щоб відстежувати результативність такої освіти, у план окремо заклали моніторинг працевлаштування за фахом випускників, які навчалися за цією формою [6].

Було також зазначено, що починаючи з кінця 2019 року, протягом чотирьох років, 44 заклади фахової передвищої та вищої освіти втілюватимуть експеримент із впровадження дуальної освіти. До цього експерименту долучились роботодавці різних напрямів: ІТ-компанії, конструкторські бюро, банки, промислові, харчові та аграрні підприємства. Як ми бачимо, дуальна освіта буде доречною лише для прикладних спеціальностей.

Важливу роль у дуальній освіті займає роботодавець. Безумовно, він безпосередньо зацікавлений у висококваліфікованих спеціалістах і повинен співпрацювати з ВНЗ. Однак, для того щоб цей взаємозв'язок був ефективним для обох сторін необхідно, з боку держави, на перших порах, можна запроваджувати певні преференції для таких підприємств. Вигляд цих преференцій може бути різним, від податкових (на кшталт роботи на підприємстві людей з інвалідністю), до фінансування окремих підприємств. У середині самих підприємств, повинен бути наставник для здобувачів освіти, якому слід передбачити достойне матеріальне заохочення.

Дуальне навчання на виробництві дозволить підготувати висококваліфіковані кадри. При чому, ризик того, ці фахівці, можуть змінити місце роботи є незначним. Відповідно до статистичних

даних, понад 60% фахівців залишаються на своєму робочому місці. Такий досвід є у Австрії, Швеції, Канаді, Великобританії та багатьох інших країнах. Наприклад, у Великобританії на підтримку дуальної форми навчання планують до 2020 р. створити близько 3 млн робочих місць. Аналіз, проведений у Лондоні, показує, що вкладений 1 фунт стерлінгів у студента приносить прибуток 18 фунтів [7].

На нашу думку, для імплементації дуальної освіти у ВНЗ слід розробити освітні програми на основі компетентнісного підходу та блочно-модульної побудови навчального процесу, при чому необхідно забезпечити в цих програмах їх адаптацію до вимог роботодавців. Важливим є також підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, можливо їх стажування саме на підприємствах, з якими буде співпрацювати ВНЗ. Це також розширить можливості для прикладних наукових досліджень. Слід буде попрацювати і над типовими угодами, в яких мають бути чітко прописані права та обов'язки сторін, що приймають участь у дуальній формі здобуття вищої освіти.

Необхідно також з кожної навчальної дисципліни розробити програму стажування, в якій має бути відображено: мету, завдання, шаблони (таблиці, формули, графіки тощо), рекомендації щодо змісту висновків, список рекомендованих першоджерел і критерії оцінки, засвоєних під час стажування знань, умінь і практичних навиків [5].

Важливим, на нашу думку, є розробка загальних критеріїв оцінювання результатів навчання за дуальною формою, яка буде включатись з теоретичної частини та оцінки за стажування.

Дуальна освіта підтримується на найвищому рівні в державі, тому її слід прискорити і запроваджувати в якомога більшій кількості навчальних закладів, які мають, насамперед, галузеве спрямування. Цей вид освіти, з одного боку, надасть фінансову впевненість здобувачам вищої освіти та гарантії їх працевлаштування. З іншого – імідж університету значно підвищиться і це дасть змогу залучити якомога більшу кількість абітурієнтів на вступ до нього.

Література:

1. Вікіпедія: сайт URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%83%D0%B0%D0%BB%C%D0%>
2. Бойчевська І. Роль системи дуальної освіти у професійній підготовці молоді Німеччини: сайт URL:
<file:///C:/Users/%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0/Downloads/18067-26660-1-SM.pdf>.

3. Андрейців І.: Що таке дуальна освіта і навіщо вона українцям: сайт URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reform/54683/>

4. Дрозач М. І. Розвиток професійного навчання кадрів на виробництві в контексті зарубіжного досвіду. *Наука та інновації*. 2008. – Т 4. № 3. – С. 88–94.

5. Хахула В.С. Дуальна форма здобуття вищої освіти: методологічні підходи та особливості організації підготовки студентів за спеціальністю – 201 «Агрономія». За ред. О.С. Городецького: сайт URL: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/pologenna_navh_proces/dualna_osvita_abtf.pdf

6. 70 % практики та 30 % теорії: в Україні впроваджуватимуть дуальну освіту: сайт URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1042880.html>.

7. Вчитися на роботі: як працюватиме дуальна освіта в Україні. Український інтерес: сайт. 19.09.2018. URL: <https://uain.press/science/education/vchytysya-na-robotiyak-zapratsyuye-dualna-osvita-v-ukrayini-943921>.

УДК 378.14

ЩОДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Орда О.О., к.т.н.,

kost.alexandra@gmail.com

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Перспективи запровадження змішаного навчання здобувачів вищої освіти, які навчаються за денною формою, виявилися й не таким далеким майбутнім, як здавалось. Впровадження дистанційної та змішаної форми навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) стало екстреною та вимушеною мірою у 2020 році й викликало певні наслідки, серед яких, за результатами багаточисельних анкетувань учасників процесу, зазначається й зниження рівня якості підготовки фахівців. На рівень підготовки фахівців за традиційною формою останні роки негативно впливає фактор необхідності у більшості студентів поєднувати навчання і роботу з різних причин, переважно фінансових [1].

Серед науковців багато приділяється уваги модернізації вищої освіти у відповідності до сучасних умов. Інноваційним напрямом розвитку вищої освіти зазначається застосування принципів студентоцентричної моделі освіти, основною метою якої є

запровадження індивідуальної стратегії здобуття випускниками якісних знань, необхідних умінь та компетенцій.

Підвищення рівня підготовки фахівців є проблемою комплексною, і рішення її полягає у модернізації традиційної форми завдяки, зокрема, впровадженню механізмів дуальної освіти. Невідповідності змісту світи до вимог роботодавців у сучасних мінливих умовах можливо запобігти завдяки безпосередній взаємодії ключових стейкхолдерів освітніх програм. Укладання угод «освіта - здобувач освіти – роботодавець» сприятиме, з одного боку, розвитку цільової підготовки кадрів для бізнесу, з іншого - успішній реалізації та затребуваності випускників на ринку праці [2].

Провідним принципом, на якому ґрунтується дуальна форма навчання, є взаємний зв'язок теорії з практикою. Запровадження дуальної освіти має певний перелік як переваг, так й недоліків. З одного боку, така форма навчання на конкретних виробних ситуаціях обумовлює свідомий вибір майбутньої професії здобувачами освіти та зменшує рівень безробіття серед молоді; забезпечує процес надбання професійних навичок та компетенцій майбутніми фахівцями; додаткові джерела фінансування освіти; впровадження освітніх інновацій; підвищення конкурентоспроможності ЗВО тощо. З іншого, в якості негативних наслідків можливо зникнення напрямів підготовки фахівців за непопулярними серед роботодавців професіями, зменшення обсягів державного фінансування ЗВО тощо [3].

Німеччина має успішний досвід у впровадженні системи *duales studium*. Серед основних чотирьох моделей дуальної освіти, наведених в роботі [4], з метою якісної підготовки фахівців з транспортних технологій найбільш ефективною є запровадження механізму подвійного освітнього напрямку з інтегрованою практикою. За цим напрямом передбачається поєднання навчання за ступенем бакалавра на 3- 4 курсах або за ступенем магістра з інтегрованими практичними блоками. Узгодження часткової зайнятості студентів на транспортних підприємствах з наповненням теоретичних курсів дисциплін в університеті забезпечить оптимальний взаємозв'язок теоретичної та практичної підготовки за програмою. Можливість отримання студентом кваліфікації диспетчера або митного брокера під час практичної підготовки забезпечує кар'єрні перспективи молодого фахівця і фінансову підтримку у вигляді отримання або підвищення заробітної платні під час навчання в залежності від умов договору з роботодавцем.

Таким чином, інтеграцію окремих механізмів дуального навчання необхідно вважати одним з ключових напрямів розвитку та реалізації компетентнісного підходу до підготовки фахівців з транспортних технологій.

Література:

1. Годлевська В. Ю., Гречанюк Н. М. Працюючий студент: мотивація, проблеми. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Godlevska.htm> (дата звернення 21.03.2021).

2. Дуальна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/dualna-osvita>. (дата звернення 21.03.2021).

3. Кулалаєва Н. SWOT-аналіз упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/159118859.pdf> (дата звернення 21.03.2021).

УДК 378-1

ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ

*Півнева О.А., студент,
apivneva1@gmail.com*

*Кравцов М.М., к. т. н., доцент
Super-mikvich@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Однією із загально визнаних проблем вищої освіти в Україні є невідповідність рівня і змісту підготовки випускників вузів потребам підприємств. Брак якісних і сучасних практичних знань обмежує можливості працевлаштування випускників і одночасно зменшує обсяг ринку кваліфікованої робочої сили, доступної для бізнесу і державних структур. Хоча програми підготовки в вузах припускають різні види практики, найчастіше вона носить формальний характер, а її зміст і обсяг недостатні для підготовки кваліфікованого і затребуваного фахівця.

Одним з потенційних способів вирішення проблеми практичної підготовки, до якого в даний час проявляється підвищену увагу як в Україні, так і інших країнах, є система так званого дуального навчання, що передбачає спільну участь вузу і підприємства в організації і здійсненні професійного навчання. Загально визнаним світовим лідером в розробці і застосуванні концепції дуального навчання є Німеччина. Дуальна система передбачає, що освітній процес здійснюється

паралельно в навчальному закладі, яке здійснює теоретичну підготовку, і безпосередньо на підприємстві, яке забезпечує можливості освоєння необхідних професійних навичок всередині компанії. По суті, дуальна система розглядається як частина не стільки освітньої, скільки економічної системи, оскільки саме компанія надає можливості навчання [1]. Проте, дуальна система не є і виключно системою професійної підготовки у вигляді спеціальних курсів, широко поширених на Заході, будучи свого роду проміжним освітнім форматом. При цьому необхідно враховувати, що, хоча участь в дуальному навчанні є для осіб з різним освітнім рівнем, ця система орієнтована, перш за все, на випускників шкіл, а зростання попиту на університетську освіту в Німеччині вже призвів до зменшення кількості учнів в рамках дуальної системи. Дуальна система розглядається як один з перспективних напрямків підвищення якості робочої сили в країнах, що розвиваються, перш за все, в таких областях як промислові технології, соціальне забезпечення, торгівля, а її впровадження активно обговорюється в багатьох країнах. До числа основних переваг дуальної системи прийнято відносити: - забезпечення ринку кваліфікованою робочою силою, що володіє сучасними технологіями і методами виробництва; - більш висока мобільність робочої сили; - підтримання тісних зв'язків освітніх інститутів і бізнесу; - більш низька вартість підготовки кадрів в порівнянні з професійною освітою на базі навчальних закладів; - забезпечення працевлаштування серед молоді, підвищення конкурентоспроможності навчаються за програмами дуального навчання; - прискорення адаптації на робочому місці; - стимулювання професійного розвитку викладачів навчальних закладів; - зростання мотивації учнів і, як наслідок - більш висока результативність навчання. Проте, у системи дуального навчання є і недоліки, які необхідно враховувати при розробці відповідних програм: - вузька спеціалізація, обмеження можливостей для подальшого розвитку в нових областях знання, нездатність задовольнити потребу в більш престижному університетській освіті; - залежність освітніх можливостей від рішення компаній, чутливість до економічних криз, які можуть призводити до скорочення навчальних місць на підприємствах; - обмеженість можливостей того, хто навчається у виборі напряму і змісту програми навчання, можливостей персоналізації освітнього процесу.

Незважаючи на те, що дуальне навчання орієнтоване, перш за все, на вдосконалення середньої спеціальної освіти, в Україні і на

пострадянському просторі ця концепція розглядається і стосовно до вищої освіти [2]. Дуальне навчання є формою професійного, практико-орієнтованої освіти, зміст якого сильно залежить від специфіки конкретних галузей і навіть підприємств, що знаходиться в певному протиріччі з логікою нового закону про утворення, який замінив «вищу професійну освіту» на більш загальне і універсальне «вищу освіту». Розглянемо можливість застосування концепції дуального навчання як форми соціального партнерства вузівської системи освіти та підприємств в конкретній галузі - легкої промисловості, зокрема - швейної та хутрової галузях.

Успіх моделі дуального навчання залежить від двох основних умов: її відповідності інтересам всіх зацікавлених сторін, і наявності у останніх необхідних освітніх ресурсів. Традиційно, до зацікавленим сторонам дуального навчання відносяться, перш за все, навчальні організації і підприємства, проте не менш важливо брати до уваги позицію місцевих органів влади, що відповідають за регіональний розвиток, і самих учнів, які прагнуть розширити свої життєві можливості. Дуальне навчання може бути реалізовано тільки на принципах добровільної участі всіх зацікавлених сторін, тобто як форма соціального партнерства.

Дуальне навчання є експериментальним підходом для української системи освіти, будучи потенційно проміжною формою між прикладним бакалаврату та програмами корпоративного навчання. Потреба в таких програмах очевидна, особливо велика вона в галузях, які страждають від дефіциту професійних кадрів, таких як легка промисловість. Важливе значення для подальших перспектив дуального освіти матимуть фактичні результати і ефективність експериментальних програм, розроблених і реалізованих конкретними вузами і підприємствами.

Література:

1. Deissinger, T. The Germán dual vocational education and training system as «good practice»? / T. Deissinger // Local Economy. - 2015. - Vol. 30(5). - Pp. 557-567.
2. Тешев, В. А. Дуальное образование как фактор модернизации системы социального партнерства вузов и предприятий / В.А. Тешев // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 1: Регионоведение : философия, история, социология, юриспруденция, политология, культурология. - 2014. - № 1. - С. 144-150.

УДК 378.4:141.112**ДУАЛЬНА МОДЕЛЬ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ***Цимбал С.В., д. психол. н., доцент,**Fedko_s@ukr.net**Національний університет біоресурсів і
природокористування України*

У статті 9 Закону України «Про освіту» дуальну форму здобуття освіти визначено як спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктів освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору [1].

Дуальну освіту як відомий світовий бренд можна трактувати у вузькому і широкому значенні. У вузькій трактовці організація освітнього процесу поєднується з практичним навчанням на підприємстві безальтернативно, незалежно від умов сучасного економічного укладу й економічної моделі розвитку. Зокрема, розглядаються принципи побудови дуальних програм у німецьких професійних школах, оцінюються переваги даної форми для учнів і роботодавців. У широкому контексті проблематика дуальної освіти спрямована не тільки на врахування інституційних умов, в яких відбувається відтворення людського капіталу, але й умов, що забезпечують координацію суб'єктів ринкової економіки з метою зацікавлення їх у інвестуванні коштів у професійну підготовку працівників [2].

Дуальна модель вищої професійної освіти поєднує в собі класичну вищу освіту з професійною освітою або з практичною професійною діяльністю на підприємстві. Іншими словами, дуальне навчання відбувається на формальному (університетському) та неформальному (на робочому місці) рівнях. На неформальному рівні залучаються мережі і взаємодія з людьми як всередині так і за межами організації для отримання нових знань. Навчання вимагає як особистої рефлексії щодо результату, так і діалогу й зворотного зв'язку від інших, у тому числі колег і керівників. Зазвичай у дуальних моделях вищої професійної освіти беруть участь різні категорії дорослих студентів: 1) студенти денної форми навчання, які мають призначення на роботу, заплановане навчальною програмою; 2) студенти денної форми навчання, які працюють неповний робочий

день (за сумісництвом); 3) дорослі, що мають повну зайнятість на робочому місці, але прагнуть вивчення предметів, пов'язаних з роботою в контексті знань, навичок і цінностей вищого навчального закладу. Спільною рисою цих груп є те, що дорослі виконують роботу, або виконують роль працівника [3].

Концепція підготовки спеціалістів полягає у наступних завданнях: розширити та удосконалити практичну спрямованість освітньої програми із збереженням необхідного рівня теоретичної підготовки; забезпечити взаємозв'язок та взаємовплив різних сфер діяльності з метою впровадження важливих змін, спрямованих на підвищення якості освіти; підвищити якість підготовки спеціалістів відповідно до реальних вимог ринку праці та забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців для національної економіки; посилити роль роботодавців та їх об'єднань у системі підготовки кваліфікованих фахівців від формування змісту освітніх програм до оцінювання результатів навчання; здійснити модернізацію змісту освіти з метою приведення його до відповідності сучасному змісту професійної діяльності [4].

Література:

1. Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників : Наказ МОНУ №916 від 23 червня 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ru.osvita.ua/legislation/proftech/56443>.
2. Remington T. F., Marques I. The Reform of Skill Formation in Russia: Regional Responses. Higher School of Economics Research. –2014. Paper No WP BRP 19/PS/2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2530875##
3. Little, B. et al (2006) Employability and Work-based Learning. ESECT Learning and Employability Series, Series One, Guide No. 7. York // Higher Education Academy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heacademy.ac.uk/assets/York/documents/ourwork/tla/employability/id114>
4. Освіта в Україні. Дуальна форма навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти: аналітичний звіт МОН [Електронний ресурс] / Освіта в Україні. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/dual-na-forma-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvischoyi-ta-vischoyi-osviti-analitichniy-zvit-mon>.

Секція 5. ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ

УДК 378.1

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ

*Вербицька В.І., к.е.н., доцент,
verbytska@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним пошуком нового в теорії та практиці. Цей процес зумовлений низкою протиріч, головне з яких - невідповідність традиційних методів і форм навчання і виховання новим тенденціям розвитку системи освіти в сучасних соціально-економічних умовах розвитку суспільства, які породили цілу низку об'єктивних інноваційних процесів.

Соціальне замовлення суспільства по відношенню до освіти змінилось: необхідно формування особистості, здатної до творчого, свідомого, самостійного визначення своєї діяльності, до саморегулювання, яке забезпечує досягнення цієї мети. Відповідно, назріла потреба у вирішенні протиріччя між необхідністю активного впровадження інновацій в педагогічну практику і структурою і змістом організації інноваційної діяльності в системі вищої освіти.

Інноваційна діяльність - це освоєння в освітніх установах нововведень, які можуть вести до зміни стану функціонування та проектування розвитку освітньої системи, її підсистем і ланок. Під педагогічними інноваціями мається на увазі нововведення в педагогічній системі, що поліпшують перебіг і результати навчально-виховного процесу, проте нововведення можуть і погіршити саму систему [1, стор. 37].

Існуюча в сучасній педагогічній науці проблема ефективності інноваційної діяльності - це багато в чому наслідок нерозуміння, спотворення суті самого терміна «інновація».

Інновації - це багатостороннє поняття. У перекладі з латинської мови «інновація» означає введення чогось нового, нововведена річ, модернізація, реформа [2, стор.75].

З економічної точки зору інновація - це вкладення коштів у нову технологію, нові форми організації праці та управління, що

охоплюють не тільки окреме підприємство, а й їх сукупність, цілу галузь. З лінгвістичної точки зору інновація - це новоутворення, нове явище в мові, зазвичай в області морфології, що виникло в даній мові в пізнішу епоху його розвитку [3].

А. В. Хуторський в навчальному посібнику «Педагогічна інноватика» дає наступне трактування поняття «інновація». Інновація - це зміни всередині системи, ідеї, і процеси, і засоби, і результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи [4, стор. 21].

На сьогоднішній день особлива увага приділяється розвитку інноваційного потенціалу системи вищої освіти. Педагогічна інноватика як галузь науки вивчає процеси відновлення педагогічної діяльності в сукупності і різних її системних компонентах:

- принципоутворюючому,
- закономірному,
- методологічному,
- методичному,
- технологічному і ін.

Будучи науковою галуззю педагогіки, інноватика векторно орієнтована на новизну в різноманітних її проявах.

Інновація - це нове, покликане забезпечити поступовий розвиток, удосконалення системи, перехід її в якісно новий стан в існуючих умовах. Інновації здійснюються за рахунок ресурсів самої системи і спрямовані на її повна зміна - в цьому їх принципове значення. Вони не вичерпуються лише запереченням старого, загальноприйнятого, консервативного, припускаючи цілеспрямований характер нововведень і їх орієнтацію на стабільність.

Зараз інновації у вищих навчальних закладах стають все більш і більш необхідними, будучи важливим інструментом конкурентоспроможності серед вузів. Це відбувається через характер їхньої продукції, оскільки вони готують нових фахівців для різних секторів економіки. В основі сучасного вузу акумулюється система формування нових ідей, націлена на поліпшення адаптивної здатності до швидкої зміни умов навколишнього середовища, створення інноваційної інституційної структури, конкурентоспроможної, високоякісної і активно взаємодіє з внутрішніми і зовнішніми партнерами.

Інноваційні зміни відбуваються в наступних областях:

- формування нових навчальних планів;

- розвиток та застосування новітніх технологій навчання;
- використання методів розробки інструментів нових програм;
- створення умов для самопізнання в процесі навчання;
- зміни в роботі і образі думок і викладачів, і студентів, зміна відносин між ними, створення і розвиток інноваційних творчих груп.

Інноваційні технології, які орієнтують педагога на створення і використання таких форм організації навчальної діяльності учнів, при яких акцент робиться на вимушену активність учнів і пізнання переважно через діяльність, змушують учня в процесі пізнавальної діяльності проходити всі чотири етапи сприйняття інформації. При такому типі навчання викладач перестає бути єдиним ініціативно дійовою особою. Його активність переходить в сферу організації пізнавальної діяльності учнів самотійно і / або в групі з викладачем або без нього. Деяка активність викладача з безпосередньо освітнього процесу переходить на етап підготовки занять [5].

Можна зробити висновок, що інновації в діяльності системи професійного освіти - це сукупність нових знань, підходів і технологій для отримання результату у вигляді освітніх послуг. Спробуємо розібратися, які ж інноваційні технології в професійній освіті застосовуються в теперішній час.

До інноваційних технологій в освіті можна віднести:

- особистісно-орієнтоване навчання;
- проблемне навчання;
- блочно-модульне навчання та тестові форми підсумкового контролю знань;
- метод проектів і кредитно-модульну систему оцінювання знань;
- дистанційні технології навчання.

Інноваційні технології в професійній освіті підвищують ефективність навчання і виховання особистості і спрямовані на підготовку висококваліфікованих фахівців, які отримали фундаментальні і прикладні знання.

Особливо звертає увагу на себе той факт, що інноваційні дидактичні технології мають наступні особливості:

1) дозволяють організувати самотійну діяльність студентів по освоєнню змісту вищої освіти (технологія модульно-рейтингового навчання);

2) сприяють включенню студентів у різні види активної діяльності (технологія проектної діяльності, творчої та науково-дослідницької);

3) надають можливість роботи з різними джерелами інформації (Інформаційно-комунікативні технології, технології дистанційного навчання, технологія розвитку критичного мислення, технологія проблемного навчання);

4) орієнтують на групову взаємодію (технологія модерування групової роботи, технологія організації дискусії і ін.);

5) створюють умови для реалізації суб'єктної позиції студентів (ігрові технології, технологія рефлексивного навчання, технологія портфоліо, технологія самоконтролю, технологія самообразовательної діяльності);

6) дозволяють формувати цілісну структуру майбутньої професійної діяльності студентів (технології контекстного навчання, технологія аналізу конкретних ситуацій, технологія кейс-методу, технологія організації імітаційних ігор).

Освіта як головний інструмент соціального і морального розвитку особистості має змінюватися з часом, підлаштовуючись під запити сучасного суспільства. І це незаперечний факт. Однак введення інновацій в сучасну педагогіку є вкрай складним та трудомістким та важким через наявність твердих усталених понять і принципів навчання.

Отже, для того, щоб зрозуміти, наскільки успішні ті чи інші нові методи і форми навчання, має пройти немало часу. Очевидно, що сучасне суспільство не може навчати молодь за застарілими схемами. Але до сих пір в практиці загальноосвітніх і професійних навчальних закладів присутні лише елементи педагогічних інновацій. Тому питання інновацій в освіті залишається гострим і актуальним і в даний час.

Література:

1. Полонский В. М. Инновации в образовании (методологический анализ) *Инновации в образовании*. 2007. № 3. С. 36–40.

2. Кванина В. В. Инновации: определимся с понятиями. *Администратор образования*. 2007. № 1. С. 75–83.

3. Словари и энциклопедии. Академик.ру. URL: <http://dic.academic.ru>. (дата звернення 6.03.2021)

4. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика : учебное пособие для студентов высших учебных заведений. М.: Академия, 2008. 256 с.

5. Инновационная деятельность в образовании. Арсенал бизнес-решений. URL: http://arbir.ru/articles/a_2964.htm. (дата звернення 9.03.2021)

УДК 656.07+ 658.8

**ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ ЛОГІСТИКИ
У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ***Бабайлов В.К., к.е.н., доцент,
super_super-kod@ukr.net**Харківський національний автомобільно-дорожній Університет*

Результати розробки парадигм економіки, менеджменту, інженерії, маркетингу, підприємництва, педагогіки вищої освіти у 2013-18 роках привів автора до висновку, що у майбутню Постіндустріальну епоху актуальною стане інноваційно-інвестиційна діяльність [1, стор. 9]. Й відповідно цьому зміститься акцент у підготовці фахівців на підприємницьку, інноваційно-інвестиційну діяльність. На думку автора рівень професійної підготовки фахівців залежить від двох важливих факторів: від ознайомлення, засвоєння студентами і викладачами нових знань: ідей, гіпотез, концепцій, теорій, наук, методик, методологій, законів, принципів; й від самих освітніх засобів засвоєння цих знань. Дана доповідь присвячена тільки першому фактору, одному конкретному новому знанню - відкритому зовсім недавно основному закону логістики (ОЗЛ) [2, стор. 17]. **Метою** доповіді й було ознайомлення з ОЗЛ, з новими можливостями, які він відкриває для підвищення якості вищої освіти. **Задачі:** аналіз стану логістики у час відсутності ОЗЛ; встановлення основних недоліків такої логістики; визначення переваг логістики після встановлення ОЗЛ; формулювання висновків.

Аналіз стану логістики у час відсутності ОЗЛ привів автора до висновку, що вся сучасна система логістики збудована на використанні тільки одного засобу, – приватного закону, методики, правила 20-80; тобто на використанні тільки одного співвідношення витрат і результатів: 20 % затрат забезпечують 80% результатів [2, стор.17].

Звичайно, певний прогрес все ж таки був досягнутий у 2011 році, коли були встановлені ще два приватні закони логістики: 10-70 і 50-50 [3, стор.133]. Це дещо розширило можливості логістики, однак несуттєво – вони як і раніше сталися обмеженими. На рисунку 1 представлені обмежені методичні можливості логістики до відкриття ОЗЛ.

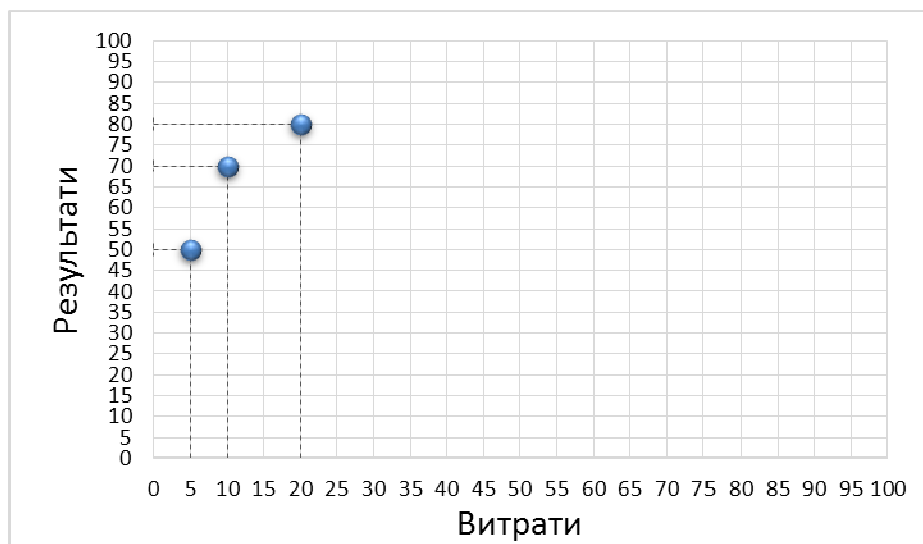

Рисунок 1 - Обмежені можливості логістики до відкриття ОЗЛ

Й дійсне з рисунку 1 слідує, що три приватні закони логістики (20-80; 10-70; 5-50) надають інформацію тільки в досить обмеженому діапазоні затрат (5-20%) і результатів (50-80%).

Однак практика логістики потребує безлічі інших співвідношень. До того ж вона показала, що існують підприємства, для яких, за різних причин, не придатні дані три приватні закони логістики.

Значний прорив в напрямку розширення можливостей логістики був здійснюваний лише наприкінці 2020 році, коли був розроблений саме ОЗЛ [2, стор. 17]. На відміну від лише трьох дискретних значень співвідношення затрат і результатів, трьох приватних законів логістики, він встановив суцільну залежність результатів від затрат у всьому їх діапазоні.

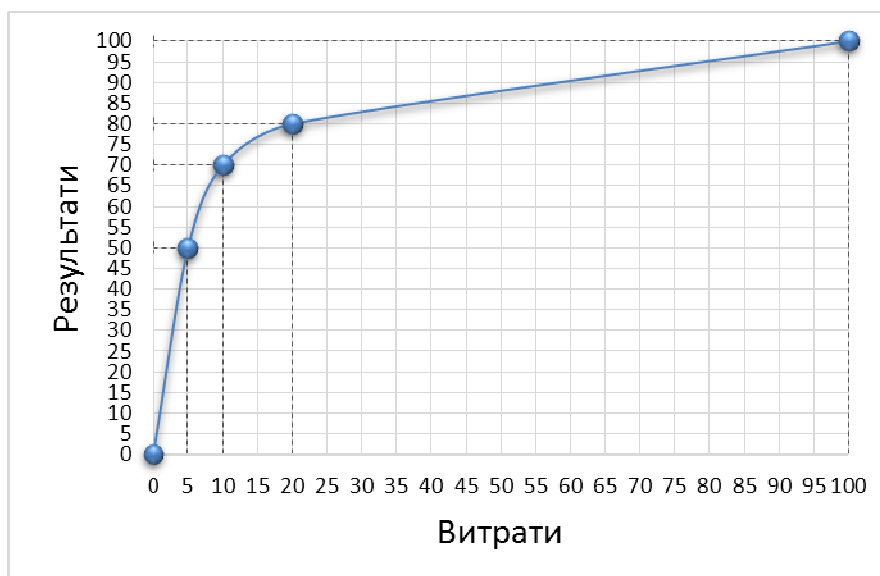

Рисунок 2 - Необмежені можливості логістики після відкриття ОЗЛ

Висновки. ОЗЛ забезпечить:

- Збільшенню масштабів використання логістики.
- Використання множини альтернатив співвідношень затрат і результатів.
- Відбір найбільш придатної для конкретної організації, підприємства альтернативи співвідношення затрат і результатів.

Одержані результати нададуть їй новий імпульс у розвитку практики фундаментальних, експериментальних і прикладних досліджень у сфері логістики.

Література:

1. Бабайлов В.К. Предпринимательство: концепция новой парадигмы. Проблемы і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. 2013. №1(4). С. 9 – 13.
2. Бабайлов, В.К. Встановлення основного закону логістики / В. Бабайлов, Д. Приходько // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – № 2 (25) – 2020. – Харків: Стиль - Издат, 2020. – С. 17 – 25.
3. Бабайлов В.К. Теория метода: монография. Х.: ХНАДУ. 2011. 232 с.

796:364.013

**ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ
НА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПРИКЛАДНУЮ
ФИЗИЧЕСКУЮ КУЛЬТУРУ**

*Безнис Е.Е., ст.преподаватель,
irinaser86@gmail.com*

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

Физическая культура и спорт применительно к производственной деятельности призваны нейтрализовать негативное влияние ее специфических факторов на человека, поддерживать на оптимальном уровне его психофизическое состояние.

Экономика физической культуры и спорта представляет собой прикладную дисциплину, входящую в комплекс экономических наук, изучающих хозяйственную деятельность отдельных экономических субъектов и общества в целом с целью познания и объяснения природы этой деятельности, прогнозирования экономических процессов и их регулирования. Более конкретно, экономика

физкультуры и спорта – это наука, изучающая методы решения теоретических и практических задач, возникающих в сфере спортивных отношений, связанных с использованием материальных, трудовых, финансовых и иных ресурсов на уровне отдельных спортивных организаций и общества в целом [1, стор 18].

Комплексный термин «спорт», который вбирает в себя все многообразие отношений по подготовке, воспитанию, управлению спортом и связанной с ним деятельностью. В странах СНГ используется два термина – «физическая культура» и «спорт». Однозначной трактовки этих понятий не существует, однако считается, что физическая культура – это систематическое и разнообразное совершенствование и укрепление человеческого тела путем физических упражнений; способствует физическому воспитанию широких масс и росту спортивных достижений. Иными словами, под физической культурой у нас в стране понимается непрофессиональный оздоровительный спорт и его инфраструктура, система подготовки спортсменов-любителей (физкультурников). В термин «спорт» вкладывается несколько иной смысл, – это в большей степени профессиональная и коммерциализированная система, продуцирующая спортсменов и тренеров, то есть людей более профессионально подготовленных, нежели физкультурники.

По мере развития общества физическая активность и спорт все шире проникают во все сферы жизни людей, становятся все более значимой и неотъемлемой частью жизнедеятельности мировой цивилизации. В настоящее время в нашей стране формируется активный интерес к здоровому образу жизни. По сути дела, можно говорить о том, что в Украине возникает новый социальный феномен, выражающийся в острой экономической заинтересованности граждан в сохранении здоровья как основы материального благополучия. В нынешних условиях физкультурно-спортивные услуги используются обществом для разностороннего физического и духовного развития, укрепления здоровья, профилактики заболеваний, формирования здорового образа жизни, продления творческого долголетия, разумной и интересной организации отдыха населения. Однако на протяжении последних лет наблюдается снижение показателей физического развития и физической подготовленности, продолжительности жизни населения, повышения показателей заболеваемости, инвалидности. Это свидетельствует о необходимости решения комплекса социальных проблем, в числе которых проблемы

физической культуры и спорта занимают важное место. Особую тревогу вызывает состояние здоровья детей, подростков и молодежи. На здоровье населения, в первую очередь детей и подростков, большое влияние оказывают низкий уровень социально-экономического положения населения, утрата традиционных институтов социальной защиты, в т.ч. в сфере физической культуры и спорта.

При анализе социально-экономических процессов, протекающих в обществе, термин «здоровье» - понимаем как понятие экономическое и социальное, охватывающее практически все сферы жизнедеятельности общества, отдельных социальных групп и экономических институтов.

Происходящий в настоящее время спад в развитии физкультурного движения и свертывания в ряде регионов массового спорта, обусловленного ежегодным сокращением количества спортивных сооружений, использованием спортивных баз не по назначению, оттоком ведущих специалистов и ученых в зарубежные спортивные клубы и научные учреждения, может привести к тяжелым социальным последствиям.

Физическое и душевное здоровье нации является чрезвычайно важным элементом экономической и политической жизни общества, значимым компонентом мировоззренческой, идеологической позиций и поведения людей. Состояние здоровья нации самым прямым и непосредственным образом сказывается на экономике: с одной стороны, нарушения в общественном здоровье ведут к колоссальным хозяйственным потерям, с другой стороны, неэффективная экономика придает кумулятивные импульсы негативным явлениям, – вначале развиваются первичные признаки деградации – пьянство, преступность, наркомания, а затем в процесс включаются вторичные факторы, – растет количество психических и сердечнососудистых заболеваний, численность самоубийств, происходит нарастание количества инвалидов по здоровью и инвалидов с детства, растет число невыходов на работу. Проявляется и целый ряд иных негативных факторов [2, стор 40].

Как известно из экономической теории, повысить благосостояние граждан какой-либо страны возможно только за счет неуклонного экономического роста. Для обеспечения стабильного экономического роста правительство может избрать два основных пути – либо продвигаясь в направлении использования большего количества

факторов производства – труда, земли и капитала (экстенсивный экономический рост), либо используя более совершенную технику и технологию, внедряя в производство новейшие научные достижения, повышая качественный уровень рабочей силы и производительность труда (интенсивный рост).

Научные данные свидетельствуют, что повышение производительности труда является наиболее важным фактором, обеспечивающим рост реального продукта и дохода. Увеличение трудозатрат дает 1/3 прироста реального дохода за этот период и 2/3 прироста обеспечиваются повышением производительности труда. Последнее объясняется научно-техническим прогрессом, то есть интенсивными факторами.

В свою очередь, производительность труда зависит от качества рабочей силы – от физических и интеллектуальных возможностей рабочих и служащих, их жизненной активности и творческой инициативы. Обеспечивая гармоничное физическое развитие, физкультура и спорт способствуют усилению естественных защитных сил организма, повышению его сопротивляемости большинству болезней. Таким образом, в результате регулярных занятий физкультурой и спортом в экономической системе снижается общее количество выходов на работу по болезни, что оказывает несомненное позитивное влияние на рост ВВП и благосостояние общества.

Хотелось бы так же отметить, что немаловажен и просто внешний вид сотрудников. Иногда это даже является одним из определяющих факторов при приеме на работу. Ведь помимо того, что со здорово выглядящим человеком намного приятней работать, он никогда не будет жаловаться на здоровье, всегда будет иметь жизнерадостное настроение, не омраченное проблемами физического состояния, помимо этого, внешний вид сотрудников может сказываться и на результатах деятельности предприятия, организации или учреждения [3, стор 173].

Систематические занятия физическими упражнениями, спортом, туризмом и другими видами двигательной активности, существенно повышая физическую работоспособность человека, сказываются благоприятно и на умственной деятельности. По мнению экспертов, во многих случаях это связано с широким, неспецифическим спектром влияния физической деятельности на организм человека, способствующим развитию общей выносливости организма, укреплению

здоров'я, совершенствованию волевых и моральных качеств, созданию положительного эмоционального фона, то есть тех качеств, которые при прочих равных условиях способствуют успешной трудовой деятельности, в том числе и при умственном труде.

Литература:

1. Андриади И.П. Воспитание личности и особенности ее формирования в процессе занятий физической культурой и спортом: Автореф. дисс. канд. пед.наук. Малаховка.: МОГИФК, 1989. 23с.

2. Виленский М.Я., Кардовский Г.К. Мотивационно-ценностное отношение студентов к физическому воспитанию и пути его направленного формирования. Теория и практика физической культуры. 1984 №10. С.39-42

3. Купчинов Р.И. Физическое воспитание: учеб. пособие для студентов подгот. Мн.: ТетраСистемс, 2006. 352с.

УДК 378.14

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ПЛАТФОРМОЮ MOODLE

*Бочарова Н.А., к.е.н., доцент,
bocharova.n.a.xnadu@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні умови вимагають своєчасної реакції на виникнення нових технологій. Це стосується й освітнього процесу. Застосування дистанційного навчання з кожним роком набуває все більшої актуальності й розповсюдженості. Вже не можливо уявити заочну роботу без застосування дистанційних курсів навчання здобувачів вищої освіти. Тому інформатизація освітнього процесу є найважливішим аспектом модернізації освітньої системи України.

Сьогодні інформаційні технології постійно відкривають нові обрії для підвищення ефективності освітнього процесу. Велику роль набувають методи активного пізнання, самоосвіти, дистанційні освітні програми.

Дистанційне навчання повинно бути добре організованою та контрольованою самоосвітою з широким використанням комп'ютерної техніки й комунікаційних мереж. В Україні такий різновид навчання поступово набуває поширення впродовж останніх 10 років. Одною з найбільш розповсюджених систем дистанційного навчання, які застосовуються сьогодні у системі освіти України, є Moodle.

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, ще має назви система управління навчанням (LMS) або система управління курсами (CMS), або віртуальне навчальне середовище (VLE), або просто платформа для навчання, яка надає викладачам, учням та адміністраторам дуже розвинутий набір інструментів для різних форм комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного [1].

Цю платформу можна застосовувати в навчанні школярів, здобувачів вищої освіти, а також при підвищенні кваліфікації, бізнес-навчанні та тренінгах викладачів, при цьому можливо проводити навчання як в комп'ютерних класах закладів вищої освіти, так і при самостійній роботі вдома.

Система Moodle покликана організувати онлайн навчання у мережевому середовищі із застосуванням технологій Інтернету. Вона повинна забезпечити набір процедур для навчання онлайн, із застосуванням яких може бути організоване ефективне навчання в закладах вищої освіти.

Використання платформи Moodle дозволяє здобувачу вищої освіти будувати самостійну стратегію освоєння навчальної дисципліни та сприяє засвоєнню знань, умінь, практичних навичок, форм професійної поведінки, формує й розвиває особистісні якості.

Обов'язкове структурування діяльності здобувача вищої освіти за логічними етапами:

- 1 етап – підготовчий: сприйняття;
- 2 етап – вивчаючий: розуміння, осмислення, запам'ятовування;
- 3 етап – аналізуючий: узагальнення, систематизація;
- 4 етап – практичний: застосування;
- 5 етап – контролювання: перевірка отриманих знань.

Потрібно застосовувати модульне навчання в комплексі:

- 1) робочі програми, методичні вказівки, рекомендована література та інші документи, що забезпечують дисципліну;
- 2) відомості про автора;
- 3) інструкція до дистанційного курсу, анотація та презентація курсу, глосарій до курсу;
- 4) план діяльності здобувача вищої освіти щотижневий;
- 5) згідно плану, складеному за робочою програмою дисципліни, лекції та практичні заняття, забезпечені для наочності презентаціями, форумами та питаннями для перевірки знань;

б) підведення підсумків дистанційного курсу: поточний, модульний і підсумковий контроль.

Дуже важливим для сприйняття та засвоєння матеріалів є правила розробки та оформлення електронних документів [3, 4]:

- матеріал повинен мати лаконічну форму, що проілюстрована наочно рисунками, схемами, таблицями, графіками, діаграмами;
- потрібно враховувати особливості сприйняття інформації на екрані комп'ютеру, тобто лекційний матеріал треба розбивати на фрагменти;
- застосовувати форматування тексту таким чином, щоб відображення на екрані залишало вільним від текстової інформації від його третини до половини;
- бажано дотримуватися симетрії правого та лівого полів документу;
- обирати шрифти для тексту, що краще сприймаються на екрані комп'ютеру (шрифти з м'якими лініями – Verdana, Arial,Tahoma, Trebuchet);
- бажано використовувати найбільш поширені універсальні формати, у документах рекомендовані – HTML, TXT, PDF, RTF, ODT;
- щоб попередити неконтрольоване копіювання та внесення змін в документи студентами рекомендується використовувати документи у форматі PDF (замість поширеного формату DOC текстового редактору MS Word);
- необхідно дотримуватися визначеного розміру екранного шрифту, він повинен бути великим, щоб не перевтомлюватись при вивченні матеріалу;
- інтервал також треба вимірювати й робити більшим, ніж при звичайному застосуванні у документації, це спрощує сприйняття тексту на екрані;
- необхідно застосовувати вирівнювання тексту на сторінці «по ширині»;
- не розміщувати файли великого розміру, їх складно завантажити, тому за необхідністю більш доречно вказувати на них посилання;
- при розміщенні таблиць також враховувати розмір шрифтів та вирівнювання тексту;
- рекомендується при виділенні фрагментів тексту застосовувати колір або напівжирний шрифт;
- необхідно ретельно дотримуватися загальнопоширених правил синтаксису та орфографії.

Можна виділити ряд характеристик, характерних для ефективного дистанційного курсу [5]:

1. Ґрунтовне планування діяльності здобувачів вищої освіти і її організації, чітка постановка завдань і цілей навчання, наявність необхідних навчальних матеріалів.

2. Наявність регулярної інтерактивного зв'язку між здобувачами вищої освіти і викладачами, між здобувачами вищої освіти і навчальним матеріалом, можливість групового навчання.

3. Наявність зворотного зв'язку, що дає здобувачам вищої освіти можливість перевіряти правильність свого навчання і засвоєння навчального матеріалу.

4. Одним з найважливіших факторів проходження будь-якого курсу дистанційного навчання є мотивація. Для підтримки високого рівня мотивації застосовуються різні методи і засоби, наприклад, модульна структурованість курсу допомагає здобувачам вищої освіти чітко простежувати прогрес навчання за модулями, проте дуже великі модулі знижують мотивацію.

5. Особливості технологічної бази, на якій планується використання проектного курсу, надають найважливіше вплив на структурування і зміст усього навчального матеріалу.

Moodle – це безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Вона реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та здобувачами вищої освіти, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання.

Література:

1. Волконська О. Д. Дистанційне навчання на основі системи MOODLE. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017.С. 48-53. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf

2. Доценко С. О., Москаленко В. В., Лебедева В.В. Проблеми інформаційної безпеки освітнього середовища в сучасних умовах: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції / Інформаційні технології в професійній діяльності. Рівне: РВВ РДГУ. 2020. С. 14-16.

3. Підчасов Є.В. Психологічні особливості побудови освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій (ДОТ). URL: <http://2016.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=110&lang=ru>

4. Толяренко Н.І., Москаленко В.В. Суб'єктність системи освіти в мережевому суспільстві. Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя: зб. наук. пр. / ред. кол.: Л.І. Білоусова та ін. Х., 2019. Вип.18. С. 108-113.

5. Шаров В. С. Дистанционное обучение: форма, технология, средство. Известия Российского педагогического университета им. А.И. Герцена. 2009. № 94. С. 236-240.

УДК 378.147

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ ЯК ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО

*Деділова Т.В., к.е.н., доцент,
dedilova@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Конкурентоспроможність випускника ЗВО безпосередньо залежить від якості його теоретичної підготовки та рівня професійної освіти, отриманих під час навчання. Крім того, значну роль в реалізації трудового процесу відіграє поєднання зазначених елементів моделі освіти з особистісними якостями випускника та його бажанням професійного розвитку. Тобто конкурентоспроможність випускника – це його здатність вести конкурентну боротьбу на ринку праці за бажану вакансію шляхом порівняння його особистісних та професійних якостей в контексті певного виду діяльності.

Крім того, деякі автори пов'язують конкурентоспроможність випускника з конкурентоспроможністю продукції підприємства та її кількісних/якісних характеристик, спрямованих на задоволення потреб споживача [1].

На нашу думку, конкурентоспроможність випускника ЗВО безпосередньо залежить не тільки від зазначених елементів, а й від того, на скільки готовий заклад освіти до реалізації інноваційних процесів.

Особливо актуальним це питання є для формування професійної складової підготовки фахівців, що зумовлено розвитком техніки і технологій в галузях народного господарства, інтенсифікацією зусиль виробників на збутових та управлінських процесах, інформатизацією суспільства в цілому.

Означені тенденції вимагають від українських ЗВО активізації щодо запровадження інноваційних технологій, спрямованих саме на

професійну складову освітньої програми. Об'єднання зусиль провідних ЗВО дозволить їм стати провідниками сфері підготовки висококваліфікованих фахівців.

Перелік основних інноваційних технологій для професійну підготовку майбутніх випускників ЗВО представлено на рисунку 1.

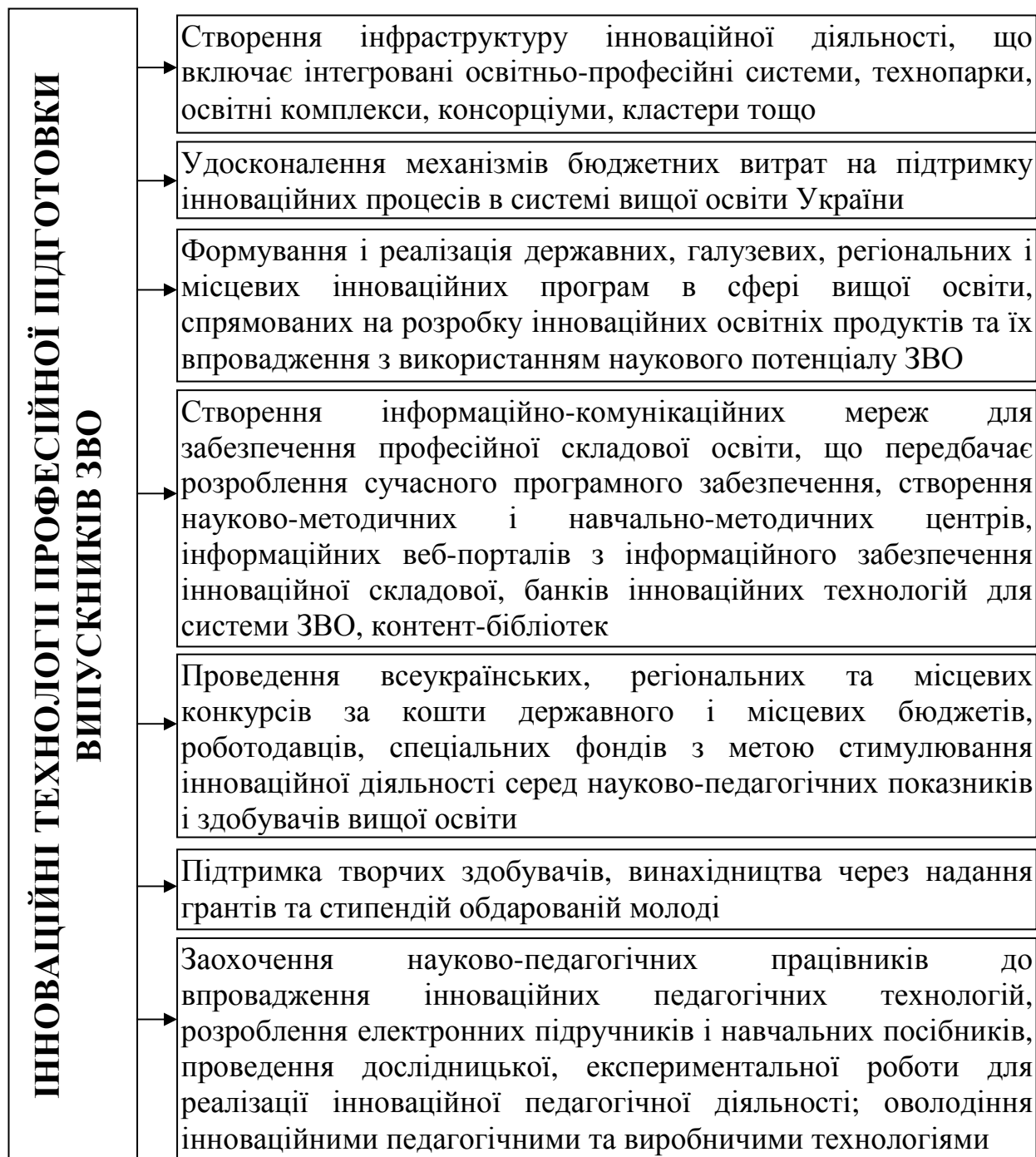

Рисунок 1 – Напрями впровадження інноваційних технологій для професійної підготовки здобувачів ЗВО (розроблено авторами на основі [2])

Впровадження інноваційних технологій в освіту передбачає ініціативність науково-педагогічних колективів ЗВО, що проявляється в їх здатності до самостійних та активних дій в науковій, методичній, організаційній та виховній діяльності. Саме ініціативи окремих викладачів і науково-педагогічних колективів є запорукою інноваційності ЗВО, вираженої в запровадженні нетрадиційних методик викладання, інформаційно-комунікаційних та педагогічних технологій. Однак така ініціативність повинна бути не просто соціальною ініціативою, але вмотивованою та підтриманою з боку як керівництва ЗВО, так і органів місцевої влади, бізнес-структур, держави діяльністю.

Таким чином, від творчого потенціалу й ініціативності науково-педагогічних колективів ЗВО безпосередньо залежить розвиток інноваційних процесів вищої освіти.

Література:

1. Загіка О. О. Інноваційне навчальне середовище – запорука професійної компетентності та конкурентоспроможності випускника птнз. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32310052.pdf> (дата звернення: 17.03.2021).

2. Артюшина М. В., Романова Г. М., Пуховська Л. П. Сучасні педагогічні технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/erasm/Article_Artyushina2C_Romanova2C_Pukhovska.pdf (дата звернення: 17.03.2021).

УДК 378.1

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗГІДНО СУЧАСНИМ ВИМОГАМ СУСПІЛЬСТВА

*Догадайло Я.В., к.е.н., доцент,
svetlicwork@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Дослідження фірми McKinsey показали, що технічний прогрес може залишити 375 млн осіб без роботи до 2030 року внаслідок здійснення нової автоматизації. Тому щоб не залишитися за бортом, буде необхідно мати адекватну і затребувану кваліфікацію, тим більше що деякі навички не втратять актуальності ще довго [1]. На підставі проведених раніше досліджень був сформований перелік вимог до випускників вітчизняних вищих навчальних закладів по спеціальності «Менеджмент», згідно

якому випускник повинен мати наступні навички: діяти при відсутності вказівок; приймати усвідомлені відповідальні рішення в умовах невизначеного майбутнього; працювати в команді; працювати з великими обсягами інформації; самостійно здобувати та застосовувати знання на практиці для вирішення проблем; гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; спілкуватися, взаємодіяти, переконувати, впливати на людей; саморозвитку, безперервного навчання; емоційного інтелекту; когнітивної гнучкості, мультикультурності, багатомовності, критичного мислення та високої здатності до перенавчання та самовдосконалення [2].

Розвиток цих навичок забезпечить комплексний підхід щодо організації наукової діяльності здобувача вищої освіти, що полягає у поєднанні проектної технології з активізацією участі конкурсах освітнього характеру при одночасному урізноманітненні якісного набору конкурсів. Під час роботи над проектною технологією «звична для викладача й студентів предметна форма організації знань поступається проблемній, адже саме вирішення певної проблеми розвиває інтерес студента до даного питання, вимагає залучення набутих міждисциплінарних знань, збагачує індивідуальний досвід проектної діяльності студента» [3]. Саме ця технологія забезпечить застосування фактичних знань та набуття нових, в результаті самоосвіти, при здійсненні навчання як в аудиторії так і поза нею. Метою проектного методу є розвиток творчих навиків у науково-дослідницькій роботі, отримання навичок пошуку релевантної інформації, в тому числі, з використанням фактичних даних про результати роботи підприємства, інтеграція знань та розвиток аналітичного мислення. Автор приєднується до думки вчених про те що «Організація самостійної роботи – не особиста справа студента, а управлінська функція викладача» [4]. Тому пропонується насамперед активізувати участь ЗДВО у конкурсах освітнього та практичного характеру, керуючи при цьому якісним складом конкурсів. Наприклад, прийняття участі ЗДВО у конкурсах на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях забезпечить формування впевненості у досконалості та універсальності власних вмінь та навичок у майбутніх фахівців з менеджменту.

Організація науково-дослідної роботи студентів на кафедрі здійснюється за такими напрямками: науково-дослідна робота в навчальному процесі; участь у виконанні бюджетних досліджень; виступи з доповідями про отримані за допомогою виконання науково-дослідних робіт наукові результати на семінарських заняттях; участь у

конкурсах наукових студентських робіт на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях; участь у наукових студентських конференціях на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях; публікація тез доповідей; публікація наукових статей участь в організації та здійсненні всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, що проводить кафедра менеджменту та участь у наукових гуртках. Також під час виконання науково-дослідницької роботи студенти проходять практику у підприємствах автомобільного транспорту, це дозволяє їм апробувати одержані ними результати в реальних умовах господарювання. Даний підхід носить комплексний характер і містить крім знанієвої компоненти поведінковий аспект, тобто систему соціальних, моральних і професійних орієнтирів, що дозволяють випускнику продуктивно діяти як у професійній, так і непрофесійній сфері. Такий підхід може стати основою для побудови практико-орієнтованої освіти. А також відповідає сучасним вимогам суспільства щодо підготовки випускників-менеджерів.

У 2019-2020 навчальному році здобувачі вищої освіти (ЗДВО) традиційно закріплювалися за викладачами та одержували індивідуальне завдання на розробку теми дослідження (проектний метод). Тематика наукових робіт розглядається та затверджується на засіданні кафедри. Напрямки тем ЗДВО 4 року навчання у 2019-2020 можна розподілити на чотири напрямки: менеджмент організацій (37%), менеджмент персоналу та маркетинг (32%), логістичний менеджменту (21%), економіка і фінанси АТП (10%). В цілому теми за двома напрямками розподілилися майже рівномірно – по 37% та 32% відповідно «Менеджмент організацій» та «Менеджмент персоналу та маркетинг». Знизилася питома вага наукових досліджень за напрямками «Логістичний менеджмент». В цілому теми за двома напрямками розподілилися майже рівномірно – по 37% та 32% відповідно «Менеджмент організацій» та «Менеджмент персоналу та маркетинг». Знизилася питома вага наукових досліджень за напрямками «Логістичний менеджмент». Науково-дослідна робота ЗДВО починається з вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень». Далі проводяться семінари ЗДВО з науково-дослідницької роботи, на яких ЗДВО розповідають та оговорюють результати своїх наукових досліджень у вигляді виступів та дискусій. Експериментальну частину наукового дослідження виконується ЗДВО під час проходження виробничої практики. В магістратурі ЗДВО вивчають дисципліну «Методологія і організація

наукових досліджень». Питання про хід виконання робіт по НДРС розглядаються на засіданні кафедри. Контроль ходу виконання НДРС проводиться при складанні звітів, заліків; поточний контроль проводився керівниками НДР на семінарах.

Наприкінці 4 та 5 років навчання ЗДВО складають залік з НДР, також під час навчання вони приймають участь у виконанні робіт по бюджетній та госпдоговірній тематиці кафедри, розробляють разом з викладачами окремі питання. Кращі роботи студентів рекомендуються для представлення на студентську наукову конференцію та для участі у Всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт. Загальна кількість доповідей ЗДВО кафедри на студентській конференції ХНАДУ в 2019-2020 навчальному році збільшилася на 20% (6 доповідей). В ній прийняло участь 6 іноземних ЗДВО з чотирьох країн: Туркменістан, Марокко, Кот-д'Івуар та Китай. В звітному періоді кількість іноземців, які прийняли участь у конференції, збільшилася на 50% у порівнянні з минулим 2018-2019 навчальним роком. Конференцію було проведено в on-line режимі у зв'язку із запровадженням в Україні карантину.

Кращі роботи ЗДВО третього, четвертого та п'ятого років навчання брали участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт 2019-2020 навчального року, за результатами якого переможцями стали 7 здобувачів вищої освіти кафедри менеджменту. Окрім того здобувачі вищої освіти брали участь у XIV Харківському регіональному конкурсі студентських наукових робіт – всього прийняло участь 14 учасників та 6 стали переможцями. Також по кафедрі менеджменту під час 2019-2020 навчального року у інших конференціях та семінарах з публікацією тез доповіді або статті прийняло участь 133 здобувача вищої освіти, серед яких 13 були визнані переможцями, та були відзначені дипломом з відповідним ступенем. У навчальному 2019-2020 році всього здобувачами опубліковано: 72 статті (62 статі самостійно та 10 статей у співавторстві з викладачем, у тому числі у наукових фахових виданнях та зарубіжних виданнях) та 34 тез доповідей матеріалів конференцій (30 самостійно та 4 у співавторстві з викладачем).

21 листопада 2019 р. кафедрою менеджменту було проведено п'яту Всеукраїнську науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України». В роботі конференції прийняли участь 329 учасників з 20 областей України та з Республіки Білорусь, серед яких найактивнішу участь прийняли п'ять: Харківська,

Київська, Дніпропетровська, Львівська області та Республіка Білорусь. В цілому на конференцію подано 291 тезу доповідей (в т.ч. сторонніми організаціями – 228 тез). Для участі в конференції було надіслано тези доповідей з 66 вищих навчальних закладів України та п'яти вищих навчальних закладів Республіки Білорусь. Викладачами кафедри менеджменту та студентами для участі в організованій конференції було підготовлено 51 доповідь. Молоді дослідники підготували 291 доповідь, в яких обговорювалися сучасні тенденції розвитку підприємств України та інших країн. Викладачами кафедри менеджменту та ЗДВО для участі в організованій конференції було підготовлено 51 доповідь.

Наведена висока результативність науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти в 2019-2020 році свідчить про ефективну комплексну організацію науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти, що надає здобувачам навички використання та створення знань, а це є запорукою якісної підготовки менеджера згідно сучасним вимогам суспільства. Таким чином, на сучасному етапі освіти самостійна науково-дослідна робота здобувача вищої освіти – це одна з найважливіших форм організації навчання, що охоплює різноманітні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності, що здійснюється на аудиторних та поза аудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей ЗДВО під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі й формує пізнавальні здібності студентів, розвиває інтелектуальні здібності студентів та їх дослідницькі вміння; діяти при відсутності вказівок; приймати усвідомлені відповідальні рішення в умовах невизначеного майбутнього; працювати в команді; працювати з великими обсягами інформації; самостійно здобувати та застосовувати знання на практиці для вирішення проблем; гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; спілкуватися, взаємодіяти, переконувати, впливати на людей; саморозвитку, безперервного навчання; емоційного інтелекту; когнітивної гнучкості, критичного мислення та високої спрямованості до безперервного перенавчання та самовдосконалення. Саме ці навички дозволять майбутньому випускнику бути конкурентоспроможним. Також необхідно пам'ятати, що організація самостійної роботи це насамперед управлінська функція викладача, а не власна справа ЗДВО.

В статі запропоновано комплексний підхід щодо організації наукової діяльності здобувача вищої освіти, що полягає у поєднанні проектної технології з активізацією участі конкурсах освітнього характеру при одночасному урізноманітненні якісного набору конкурсів.

Окрім того, представлені результати реалізації запропонованого підходу на кафедрі менеджменту ХНАДУ у 2019-2020 навчальному році, які показують дієвість запропонованого підходу в сучасних умовах.

Література:

1. Профессии и сферы деятельности, которые могут стать актуальными после 2025 года. *ВТБ* : веб-сайт. URL: <https://vtbrussia.ru/tech/komu-v-budushchem-zhit-khorosho/> (дата звернення: 29.10.2020).

2. Догадайло Я. В. Навички менеджерів, найбільш затребувані у 2025 році ринком праці. *Взаємозв'язок освіти, науки та виробництва – основа ефективного навчального процесу* : збірн. матер. Всеукр. наук.-метод. конф., 17 квіт. 2020 р. Харків: ХНАДУ, 2020. С. 360–364. URL: <http://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=1167> (дата звернення: 19.10.2020).

3. Третьякова І.В., Дубас Н.В. Метод студентських проєктів – ефективна технологія навчання. *Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція, присвячена Дню заснування закладу освіти*: матер. Всеукр. наук.-метод. інтерн.-конф., 15 жовт. 2019 р. Черкаси : Видавець Ольга Вовчок, 2019. С. 288–291.

4. Зайцева В.П. Організація самостійної позааудиторної роботи студентів на заняттях з хірургії. *Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція, присвячена Дню заснування закладу освіти*: матер. Всеукр. наук.-метод. інтерн.-конф., 15 жовт. 2019 р. Черкаси : Видавець Ольга Вовчок, 2019. С. 267–272.

УДК 378.147

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК МЕТОД ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ

*Євченко В.В., к.е.н, доцент,
Lysenko_veronika@ukr.net*

Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Соціально-економічні зміни та інформаційний розвиток всього світового співтовариства потребує перегляду сформованих традицій системи освіти. Ця тенденція проявляється у вигляді протиріч між необхідністю засвоєння людиною нових сфер знань і труднощами їх засвоєння в повному обсязі. У зв'язку з цим актуальними питаннями розвитку вітчизняної освіти в умовах інтеграції в світовий освітній простір є розвиток креативного мислення, впровадження наукових досягнень у відповідність з їх потребою, створення можливостей для перевтілення студента в суб'єкт власної діяльності. Бо тільки спеціаліст з якісною освітою зможе стати активним учасником економічного, соціального і культурного розвитку суспільства.

Актуальними питаннями освітньої політики України є покращення професійної підготовки спеціалістів, кардинальне оновлення науково-методичної системи освіти, удосконалення форм і методів навчання, скорочення розривів між реальним рівнем підготовки спеціалістів і запитами роботодавців, забезпечення безперервності освіти, аналіз закордонного досвіду в освіті. У зв'язку з тим, що наша країна вибрала демократичний шлях розвитку, підвищується роль суспільства в прийнятті рішень.

В епоху інформаційних технологій спеціаліст мусить бути творчою особистістю, що засвоїла основи комп'ютерної техніки, вільно використовує можливості новітніх технологій, здатна самостійно вести науково-дослідницьку роботу і здійснювати діагностичний аналіз своєї роботи. По цій причині для сучасної системи освіти особливо важливо використовувати педагогічні інновації, ефективно і правильно використовувати в навчально-виховному процесі інтерактивні методи.

Слово «interactiv» складається з двох слів: «inter», що в перекладі з англійської мови означає «спільно», «між»; «act» – «дія». Таким чином, інтерактивні методи побудовані на підставі взаємовідносин «хто навчає» і «кого навчають», створюють умови для спільної діяльності.

Відмінністю інтерактивних методів навчання від методів традиційного навчання є використання життєвого досвіду, розкриття особистісних і професійних здібностей через аналіз і систематизацію інформації. Шляхом інтерактивних методів студенти засвоюють наступні знання, кваліфікацію, навички та вміння, а саме:

- розвиток критичного мислення, рефлексивних здібностей;
- аналіз і оцінка власних ідей і дій;
- самостійне розуміння, всебічний аналіз і вміння відбирати інформацію;
- самостійне формування нового знання;
- участь в дискусіях, відстоювання своєї думки;
- прийняття рішення і вирішення складних питань.

Тому в процесі інтерактивного навчання студенти повинні бути готові до наступних дій:

- 1) спільна робота;
- 2) активність з позиції сприйняття, комунікативності і соціальності.

В процесі інтерактивного навчання студент вчиться формулювати, правильно передавати та обґрунтовувати свою думку,

вести дискусію, слухати інших, поважати і рахуватися з іншими думками і точками зору.

На практиці, у педагогічному процесі вищої школи, застосовуються різні форми організації навчання, виховання та розвитку студентів. Традиційно основною формою навчання є лекції. З цього приводу в літературі зустрічаються неоднозначні думки щодо необхідності проведення лекцій, як форми заняття. Прихильники традиційної дидактики вбачають її переваги, а опоненти цієї теорії натомість висувують протилежні аргументи, стверджуючи що прийшов час усвідомити, що лекція, як загальноаудиторна форма роботи, є найменш ефективною серед інших форм навчання студентів у вищій школі. Натомість досвід показує, що повна відмова від лекцій знижує науковий рівень підготовки, порушує системність і рівномірність роботи студентів продовж семестру. А підкреслені недоліки значною мірою можуть бути подолані правильною методикою і раціональною побудовою подачі матеріалу, який викладається. Тому вважаємо, що потрібно застосовувати такі методи, які підвищують ефективність лекцій, але при цьому не заважатимуть досягти поставленої мети. Прикладом оновленого лекційного процесу може бути застосування інтерактивних методів, а саме короткі включення в лекційний процес, за допомогою яких студенти зможуть проявити різні види активності [1].

Так, інтерактивні методи навчання – це є необхідністю сьогодення, але не менш важливим є правильне і раціональне залучення даної методики викладання в загальноосвітній процес. Тому важливим питанням, а, в більшості випадків, і проблемою є підготовка викладачів до використання інтерактивних методик на практиці. Переважна більшість викладачів проходили підготовку в системі освіти ще за часів Радянського Союзу, тобто теоретично і практично не готові до запровадження таких технологій і потребують самі проходження тренінгів або семінарів. Сьогодні є скоріше виключення ніж закономірністю проходження реальних курсів підвищення кваліфікації викладачами, отримання грантів і проходження стажування за кордоном. На нашу думку саме це є реальним досвідом і тими новими знаннями, які можуть привнести новий подих у застарілу систему викладання у вищій школі. Звичайно, ніхто не знімає відповідальності з держави через відсутність фінансування, але питання залишається відкритим і сьогодні необхідно залучати додаткові ресурси у підвищення

кваліфікації викладачів, бо на даний момент лише самомотивація є тією рушійною силою, яка штовхає викладачів готувати проекти і приймати участь у різних міжнародних програмах. В Україні катастрофічно не вистачає інформації і залучення передового світового досвіду у систему навчання вищої школи, тож ще раз підкреслюємо, що ефект від використання інтерактивних прийомів при навчанні у вищій школі буде максимальним лише за умови, коли сам викладач глибоко усвідомить суть і необхідність такої роботи, при цьому врахує вікові особливості та рівень розвитку студентів.

Література:

1. Кононенко Ю.С. Використання інтерактивних методів у процесі викладання економічних дисциплін / Ю.С. Кононенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://acup.poltava.ua/files/Kononenko.pdf>.

УДК 378.147

**МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*Кофанов І.В., викладач,
irinaser86@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Останніми роками в психолого-педагогічній науці і практиці питанням мотивації навчальної діяльності приділяється особлива увага, оскільки це впливає на якість навчальної діяльності. Переважання у середовищі сучасної молоді зовнішніх, утилітарних мотивів веде до того, що учіння набуває формального характеру, відсутній творчий підхід, самостійна постановка навчальних цілей. Відомо, що саме негативне або байдуже відношення до учіння може бути причиною низької успішності або неуспішності студента або учня.

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є побудова такого процесу учення, який міг би бути основою самотворення мотиваційної сфери студентів та учнів. У дослідженнях присвячених вивченню студентського віку в основному розглядаються питання пов'язані з віковими та індивідуальними особливостями студентів (Т. Корнілова, Є. Григоренко, Р. Бугаєвський), залежності професійних переваг студентів від їх індивідуально-типологічних особливостей (В. Морошин, І. Соколов, Г. Котвицкий) Розглядаються також питання професіоналізації

пам'яті студентів (В. Мараєв, Г.Копаєва, В. Шевченко). Значення навчальної мотивації розглядалося М. Липкіним, А. Реан, В. Андреева та ін [1, стор. 47].

Серед найважливіших якостей особистості сучасного фахівця можна виділити ініціативу та відповідальність, спрямованість до новаторських рішень, потребу у постійному оновленні професійних знань. Загальновизнаним, необхідним та найважливішим є факт про те, що структура мотивів студента а також учня, сформована у час навчання, стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів - невід'ємна складова частина виховання особистості студента і учнів.

Термін мотивації використовується у сучасній психології у двоякому диспозиційному і ситуаційному розумінні: як визначення системи факторів, детермінуючих поведінку (потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення) і як характеристика процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні. Диспозиції можуть активізуватися під впливом окремих ситуацій, та навпаки, активізація окремих диспозицій (мотивів, потреб, цілей, прагнень та намірів) приводить до змін ситуації, точніше, її сприйняття суб'єктом. Практично кожен дію людини слід розглядати як двояко детерміновану: диспозиційно та ситуаційно [2, стор. 12].

Відомо, що мотивація - це циклічний процес безперервного взаємного впливу та перетворень, у якому суб'єкт дії та ситуація взаємно впливають одне на одного, і результатом якого є реально простежена поведінка. Мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість та стійкість цілісної діяльності, спрямованої на досягнення окремої цілі. Виявляється, що студент або учень краще запам'ятовує незавершену дію, ніж завершену. Наприклад, якщо учень або студент за завданням учителя розпочав виконувати у класі якусь завдання і з певних причин не завершив його, у нього виникає потреба в діяльності. Це викликає напруження, яке могло б отримати розрядку в діяльності, спрямованій на виконання цього завдання. Але ця діяльність на певний час виявилася загальмованою, що не допустило розрядки напруження. Потреба ж цієї розрядки викликає у студента або учня прагнення повернутися до припиненої діяльності. А це вже свідчить про мотиви, які лежать в основі його. Мотив на відміну від мотивації - це те, що належить самому суб'єкту поведінки, є його стійкою особистою властивістю, зосередити збуджуючою до здійснення окремих дій.

Мотиваційні чинники, які впливають на сприймання, залежать від настанови. Як правило, студент або учень чутливі ший до того об'єкта, який відповідає його настанові. Вплив мотивів на сприйняття і у так званому феномені сензитивізації, або принципі резонансу, тобто студент або учень завжди сприйнятливий до того об'єкта, який для нього є актуально значущим.

Мотивація учення студентів та учнів складається з ряду постійно змінних і взаємозалежних спонук. Тому становлення мотивації є не простим зростанням позитивного або посилювання негативного ставлення до учіння або студента, а ускладнення структури мотиваційної сфери, спонук.

Мотиви мислення виникають у самому його процесі. Традиційно їх поділяють на дві групи: 1) зовнішні (розумова діяльність спрямована на результат, не пов'язаний з пізнанням об'єкта), 2) внутрішні (розумова діяльність, пов'язана з пізнанням об'єкта). Зміни в мисленні відбуваються під впливом змін у мотивації. Наприклад, в одній ситуації студент або учень розв'язував задачу за нейтральною інструкцією, а в іншій повідомлялося про дослідження розумової обдарованості.

Навчальна мотивація студентів та учнів залежить від груп факторів, що й визначають її специфіку:

- а) об'єкт або мета навчальної взаємодії;
- б) інтереси студента;
- в) інтереси іншої людини або суспільства в цілому [3, стор. 32].

Однією з проблем оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та учнів є вивчення питань, пов'язаних з мотивацією учіння. Це визначається тим, що в системі «навчальний - навчальний» студент або учень є не тільки об'єктом управління цієї системи, але і суб'єктом діяльності, до аналізу навчальної діяльності якого у ВНЗ не можна підходити односторонньо, звертаючи увагу лише на «технологію» навчального процесу, не враховуючи мотивацію. Як доводять численні соціально-психологічні дослідження, мотивація навчальної діяльності неоднорідна, індивідуальних особливостей студентів а також учнів, характеру найближчої референтної групи, рівня розвитку студентського колективу тощо. З іншого боку, мотивація поведінки людини, виступаючи як психічне явище, завжди є віддзеркаленням поглядів, ціннісних орієнтацій, установок того соціального шару (групи, спільності), представником якого вона є.

Необхідна умова для створення у студентів та учнів навчальної мотивації - можливість проявляти у навчанні розумову самостійність і ініціативність. Чим активніші використовувані методи навчання, тим легше зацікавити предметом студентів або учнів. Основний засіб формування стійкого інтересу до навчання - використання таких питань і завдань, вирішення яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності [4, стор. 110].

Навчальний матеріал і прийоми навчальної роботи повинні бути достатньо (але не надмірно) різноманітні. Різноманітність забезпечується не лише зіткненням студентів і учнів з невідомими раніше об'єктами в ході навчання, але і тим, що в одному і тому ж об'єкті можна відкривати нові сторони. Один з прийомів спонуки навчальної мотивації студентів або учнів - «відчуження», тобто демонстрування того, що можна вивчити нового, несподіваного, важливого в звичному і буденному. Новизна матеріалу - найважливіша передумова виникнення пізнавального інтересу. Проте, пізнання нового повинно спиратися на знання, що вже систематизовані і стали частиною наукового світогляду студента.

Використання раніше засвоєних знань - одна з основних умов появи інтересу. Істотний чинник формування навчальної мотивації - емоційне забарвлення змісту навчання, живе слово педагога. Ці положення, сформульовані Є.Бондарчуком, можуть служити певною програмою організації навчального процесу у ВНЗ. Адже сучасні соціальні фактори змінили психологію молодої людини. Вона звикла до образної й емоційної інформації по телебаченню, тому академічний стиль у ряді випадків сприймається як анахронізм. Слухачі студенти, як правило, дуже легко поєднують розумове з емоційним [5, стор. 57].

Серед чинників, які впливають на внутрішньоструктурну динаміку навчальної мотивації студентів і учнів, варто визначити пріоритетними наступні: зняття оцінки і тимчасових обмежень, демократичний стиль спілкування, ситуацію вибору, особова значущість, вид роботи (продуктивний, творчий). Творчий характер проблемної ситуації стимулює тенденцію до диференціювання і впорядкування компонентів структури, тобто тенденцію до стійкості.

Важлива умова поліпшення якості умов організації навчальної діяльності є творчий підхід та самостійна постановка навчальних цілей у студентів та учнів. Використання найбільш раціональних способів організації процесу учення й досягнення оптимального

навчального процесу у навчальних закладах та рівня отримання знань.

Все розглянуте вище свідчить про складність навчальної мотивації як психолого-педагогічного феномена, управління яким в навчальному процесі вимагає обліку її структурної організації, динамічності, вікової обумовленості. Подальшого аналізу потребують групи ситуаційних характеристик навчальної мотивації студентів та учнів.

Література:

1. Реан А. А. О ценностно-мотивационной сфере студентов-универсантов. *Ананьевские чтения - 99: Тезисы научно-практической конференции*. СПб., 1999. С. 147.
2. Бибрих Р. Р. Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов. *Вестник МГУ. Серия 14. Психология*. 1987. №2. С. 12.
3. Занюк С. С. Мотиваційний тренінг. Формування мотивації навчальної діяльності у студентів та старшокласників. *Практична психологія та соціальна робота*. 2002. № 8. С. 31-42.
4. Бондарчук Е. И. Основы психологии и педагогики: Курс лекций. - 2-е изд., перераб. и доп. К. : МАУП, 2001. 168 с.
5. Гордієнко В. І. Розвиток особистості в процесі професіоналізації: професіогенез особистості. Хмельницький : ТУП, 2001. С. 48-67.

УДК 378.147

**ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ
У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ**

*Кравчина С.В., здобувач вищої освіти
kravchinaspb@gmail.com*

*Кравцов М.М., к.т.н, доцент,
Sudaki@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Якісна професійна підготовка вимагає творчого підходу з боку викладацького складу і майстри виробничого навчання.

Сучасна освіта у всьому світі зазнає значних змін, які включають не лише зміст змісту навчальних матеріалів, а ще технологій та форм їх передачі [1].

Навчальні матеріали, а також технології та форми їх передачі. Обмін знаннями - важливий процес, від якого залежить якість

засвоєння знань, а головне успіх формування необхідних життєвих навичок. Освіта, відображає процеси, що відбуваються в суспільстві, наслідки трансформації та глобалізації.

Дійсно, на ринку праці, у суспільстві для важливо не лише володіти необхідними знаннями, а й мати необхідні навички, швидко і мобільно реагувати на зміни, ефективно спілкуватися та орієнтуватися в інформаційному просторі, мати можливість постійно вчитися і задовольнити потреби громадянського суспільства. Один з найважливіших тенденцій сьогодні є тенденція пропонувати освіту на основі компетентнісного підходу [2].

Професійно значущими характеристиками конкурентноспроможної особистості є:

- Мислення (види виконання розумових операцій та їх здібності
- Використання в різних типових і нетипових ситуаціях); емоційно та добровільно;
- Ідентифікація (емоції, почуття, воля до здійснення певного виду діяльності);

Види діяльності та поведінки (здібності, навички, прийоми, стиль поведінки в житті, оптимальне для реалізації особистих і сучасних соціально-економічних цілей) [3].

Конкретна сфера діяльності; Знання (факти, закономірності, закони, надати оптимальні рішення для професійних завдань); Вирішити досвід професійні проблеми - вдома, за кордоном. Саме ці фактори й показники мають враховуватися при організації професійної підготовки.

Серед педагогічних технологій навчального процесу найбільший інтерес викликає сугестивна технологія, яка досі незвична [4].

В основі цього лежить управління психічним станом студента. Вчителі/викладачі активно застосовують популярні в даний час навчальні технології, результатом якої є сугестивність.

Фахівці - це навчальне середовище закладу професійної освіти, організації. Навчальний процес, відбір та структурування змісту освіти, організаційні ресурси навчально-пізнавальної діяльності учнів, орієнтована на кінцевий результат. Організація теоретичного та виробничого навчання за принципом діяльність предмета є дидактичною основою, яка дає змогу навчатись [5-8].

Професійна компетентність майбутнього працівника, важливі характеристики особистості фахівця.

Ми дійшли також висновку, що інноваційний педагогічний досвід є досвідом колективним. Тому кожен професійно-технічний навчальний заклад має стати певною моделлю такого досвіду зі своєю, ефективною саме для даного закладу структурою, зі своєю стратегією та перспективою [9].

Література:

1. Закон України "Про освіту" №1060-ХІІ, із змінами від 11 червня 2008 р. 4.
2. Закон України "Про професійно-технічну освіту" №103/98-ВР, із змінами від 19 грудня 2006 р.
3. Нагребецька І. Українські профспілки з ознаками євроінтеграції // Урядовий кур'єр. – 2005. - № 77. – С. 13.
4. Перспективні освітні технології / За ред. Г.С. Сазоненко. – К., 2000. – 560 с. 6.
5. Островерхова Н.М. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект / Н.М. Островерхова, Л.І. Даниленко. – К.: Школяр, 1996. – 302 с.
6. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність / В.В. Химинець. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007. – 364 с.
7. Професійна освіта: Словник / За ред. Н.Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – С. 153.
8. Загіка О.О. Інноваційне навчальне середовище – запорука професійної компетентності та конкурентоспроможності випускника птнз: Навч. посібник.
9. Комісарова Л. Формування технологічної культури майстрів виробничого навчання / Л.Комісарова // Професійно-технічна освіта, 2006. – № 1. – С. 30-32.

УДК 378.14

ФОРМУВАННЯ ПОРТФОЛІО, ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧА

*Кудрявцев В.М., к. е. н., доцент,
slavkudr@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Багато педагогів сучасності займалися і займаються пошуком нових форм, методів і технологій організації освітньої діяльності, в тому числі і організацією самостійної роботи здобувачів освіти.

Всі ці педагогічні новації об'єднує одне – це бажання сформувати у здобувачів здатність до навчання спрямованого не в минуле, а в майбутнє, орієнтоване на дієве навчання, на сприйняття нового, тим самим домагаючись підвищення рівня підготовки студентів.

В цілому з педагогічної літератури випливає, що інноваційна форма організації навчальної діяльності спрямована в основному на вироблення у студентів потреб і умінь самостійного придбання знань, методів їх поповнення і застосування, в тому числі, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Серед численних форм і методів організації та активізації навчальної діяльності, особливо, самостійної роботи студента (СРС) важливе місце в останньому десятилітті займає метод портфоліо – портфель досягнень студента. У перекладі з італійського портфоліо означає «папка з документами», «папка спеціаліста».

До чого ж призводить формування портфоліо і чи вирішує воно питання активізації самостійної роботи студента – злободенне питання сучасного освітнього процесу?

З нашої точки зору, за умови відповідного психолого-педагогічного та дидактико-методичного забезпечення навчального процесу, формування порт фоліо – це перш за все процес індивідуальних досягнень здобувача, глибокий систематизований самоаналіз, що вимагає серйозної аналітичної діяльності, осмислення свого досвіду, і в кінцевому підсумку, перспектив подальшого професійного зростання і розвитку.

Формування порт фоліо – це не тільки спосіб накопичення індивідуальних освітніх, професійних, творчих і особистих досягнень студента, а й можливість кожному побачити і проаналізувати все, що він зробив в певний період і на що здатний. Воно дозволяє створити для нього стимул зростання, вдосконалення та розвитку, що в свою чергу, обумовлює успішне формування мотиваційно-ціннісних професійних орієнтацій.

І тому в нових стандартах вищої освіти основний упор робиться на використання електронного інформаційно-освітнього середовища організації, яке повинно забезпечувати і доступ до освітніх ресурсів, і систематичну фіксацію ходу і результатів освітнього процесу, що можна вважати педагогічною умовою процесу активізації СРС. Портфоліо стає компонентом електронного інформаційно-освітнього середовища.

Таким чином, формування електронного портфоліо студента в тому числі збереження його робіт, рецензій і оцінок на ці роботи з боку будь-яких учасників освітнього процесу стає обов'язковим. Це дасть можливість в будь-який час провести оцінку здатності того, хто навчається, оцінку якості компетенцій ними придбаних, отже і оцінку

якості освоєння програм бакалаврату, магістратури в цілому, а також і оцінку будь-якої дисципліни при веденні навчального портфоліо.

Отже, формуючи своє портфоліо в процесі навчання за програмами бакалаврату або магістратури і сам випускник, і роботодавець, і ЗВО розуміють яку роботу може виконувати здобувач, що подав резюме.

Стає можливою індивідуальна освітня траєкторія як педагогічна умова активізації СРС і формування здатності до самоосвіти.

Портфоліо можна скласти як в електронному вигляді, так і на паперових носіях. В окрему папку (електронна чи паперова) вкладаються документи, що підтверджують рівень або факт досягнення певного виду діяльності.

Таким чином, портфоліо можна охарактеризувати як комплект документів, який представляє сукупність індивідуальних освітніх досягнень студента. Створення порт фоліо – творчий процес, що дозволяє враховувати результати, досягнуті студентом в різноманітних видах діяльності (навчальної, творчої, соціальної, комунікативної) за час вивчення дисциплін. Функції по формуванню портфоліо покладаються на студента. Як зазначає В. Н. Фокіна, портфоліо є не тільки сучасною ефективною формою самооцінювання результатів освітньої діяльності студента, а й сприяє: мотивації до освітніх досягнень; придбання досвіду до ділової конкуренції; обґрунтованої реалізації самоосвіти для розвитку професійних компетентностей; виробленню вміння об'єктивно оцінювати рівень своїх професійних компетентностей; підвищенню конкурентоспроможності майбутнього фахівця [1].

Сьогодні соціально-економічні перетворення в країні вимагають істотної модернізації вітчизняної освіти, посилення спрямованості стратегії навчання на всебічне професійний розвиток і саморозвиток здобувачів в руслі освітньої парадигми. В результаті основна ідея модернізації зводиться до наступного: оновлена система освіти повинна ефективно функціонувати і, головне, повинна вирішити важливі соціальні завдання з підготовки нового покоління фахівців, здатних оперативно і без особливих труднощів адаптуватися до динамічним умовам виробничого процесу, легко переходити від одного виду діяльності до іншого, які володіють розвиненою культурою самоосвіти.

На наш погляд, саме така інноваційна форма організації і активізації освітньої діяльності здобувачів, як формування портфоліо дасть

можливість реалізувати розглянутий принцип і узгодити його з потребами особистості в самовираженні і самореалізації, сформувавши при цьому здатність до самоорганізації самостійної роботи студента.

Література:

1. Фокина В. Н. Методические рекомендации по формированию портфолио студента современной гуманитарной академии. М.: СГА, 2007. 16 с.

УДК 378.14

**УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ
ПРОЕКТУВАННЯ**

*Кудрявцев В.М., к. е. н., доцент,
slavkudr@ukr.net*

*Кудрявцева О.В., к. е. н., доцент,
kseniakydr@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Об'єктивні причини переходу від «навчання професії» до «самонавчання» і «навчання вчитися» вимагають змін в технологіях і методах навчання, перебудови підходів до взаємодії викладачів і студентів, що і визначає необхідність виявлення, теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов, що забезпечують ефективність підготовки студентів до самоосвітньої діяльності за допомогою проектування як методу навчання, в повній мірі забезпечує їх самовизначення, прийняття самостійних рішень в процесі самоосвітньої діяльності, створення особистісного освітнього продукту самим студентом як суб'єктом цієї діяльності.

Багатофакторність і специфіка процесу формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами проектування визначає необхідність дослідження певних психолого-педагогічних, організаційно-педагогічних, дидактичних умов.

Термін «умови» застосовується по відношенню до внутрішніх характеристик або зовнішніх причин, у своїй сукупності здатним в рамках даного дослідження реалізувати процес формування готовності студентів ЗВО до самоосвітньої діяльності, який опосередкований як об'єктивними (не залежними від свідомості і волі суб'єкта (особливості діяльності, форми і засоби реалізації,

використовувані методи підготовки і т.д.), так і суб'єктивними (притаманними конкретній особистості (особистісні якості, знання, вміння, досвід) факторами.

Найважливішими суб'єктивними умовами формування готовності особистості до діяльності називають наступне: спрямованість на творчий пошук, творча здатність розробляти ідеї, проектувати власну діяльність, прийняття самоцінності своєї особистості і освоєваної діяльності, гнучкість мислення, сформовані інтелектуальні вміння, понятійний і метакогнітивний досвід, уява, інтуїція, вміння бачити проблему, рефлексивна самооцінка, рефлексивний стиль мислення, пізнавальна самостійність, відкритість нових знань і досвіду, критичність мислення та ін.

Таким чином, для формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами проектування, значними умови, які виявляються на психолого-педагогічному (обумовлені внутрішніми факторами), організаційно-педагогічному та технологічному (обумовлені зовнішніми факторами) рівнях є наступні.

Психолого-педагогічні умови.

1. Активізація самостійної пізнавальної діяльності студентів в навчальному процесі.
2. Забезпечення ситуацій успіху в самоосвітній діяльності.
3. Забезпечення реалізації творчої діяльності студентів і викладачів.
4. Організація квазіпрофесійної діяльності студентів.
5. Поінформованість викладачів про цілі, особливості, зміст і структуру самоосвітньої діяльності.
6. Забезпечення рефлексії викладачами і студентами результатів і ходу самоосвітньої діяльності.

Перераховані вище психолого-педагогічні умови детермінують необхідність особливої організації освітнього процесу, тобто створення організаційно-педагогічних умов.

1. Забезпечення викладачами максимально можливого обсягу проектної роботи в процес вивчення дисципліни.
2. Використання активних методів навчання, які сприяють розширенню можливостей застосування проектування в рамках самоосвітньої діяльності студентів.
3. Реалізація консультативної функції викладача в процесі спільної діяльності зі студентами в рамках виконання ними проектних робіт.

4. Співуправління студентами і викладачами процесом проектування.

Структура навчального процесу в рамках кожного навчального дня залежить від багатьох факторів, в тому числі специфікою предметної області знань, особливостями конкретного освітнього блоку, методичною системою викладача, його прихильністю до тієї чи іншої дидактичної концепції. Значний простір свободи, що отримується викладачем в розглянутих умовах, забезпечує йому більшу можливість творчих пошуків, апробацію індивідуальних знахідок. Все це формулює технологічні умови формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами проектування:

1) оновлення змісту і методичного забезпечення дисципліни на основі проектної технології навчання;

2) варіативність предметного матеріалу для забезпечення можливості вибору студентів способів самоосвітньої діяльності;

3) оцінка діяльності студента не тільки за кінцевим результатом, а й в процесі його просування, а також за допомогою рефлексивної самооцінки;

4) систематична і своєчасна діагностика готовності студентів до самоосвітньої діяльності.

Вищеназвані психолого-педагогічні, організаційно-педагогічні та технологічні умови формування готовності студентів до самоосвітньої діяльності засобами проектування тісно взаємопов'язані між собою, тому при формуванні даного виду готовності доцільно враховувати весь комплекс позначених умов.

УДК 796.071.

РОЗВИТОК РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧИХ СИСТЕМ ФІТНЕСУ

*Курилко М.Ф., доцент,
irinaser86@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Урбанізація та технізація життя, як на виробництві так і в побуті, збільшили навантаження на психіку людини і, в той же час різко скоротили фізичні навантаження. У зв'язку з тим, що після студентського віку настає час соціальної, професійної та людської

зрілості, важливо визначити оптимальні та ефективні шляхи цілеспрямованого впливу фізичних вправ з точки зору збереження і, по можливості, підвищення раніше втрачених здібностей, в більш старші вікові періоди.

Однією з найважливіших особливостей, яка визначає в новому тисячолітті життя людей розвинених країн, є їх боротьба за своє здоров'я в умовах постійного стресу, гіподинамії та екології, яка погіршується. Нажаль, такого не можна сказати про країни СНД. Так, оздоровчим тренуванням в Японії займається близько 80% дорослого населення, у США – 70%, в Канаді – 65%, тоді як в Україні – не більше 5% [1, с. 11]. В Україні таких людей ще менше. Дефіцит рухової активності та нервові перевантаження – першопричина негативних змін у стані здоров'я населення нашої країни. Наслідком цього є так звані “хвороби століття”: атеросклероз та ішемічна хвороба серця, гіпертонічні хвороби, ожиріння і діабет, остеохондроз, неврастенія та ін. Характерною рисою цього є значне “омолодження хвороб”. Розвиток вищої школи в сучасних умовах супроводжується подальшою інтенсифікацією праці студентів, зростанням інформаційного потоку, широким впровадженням в учбовий процес технічних засобів і комп'ютерних технологій, сильним соціально-економічним пресингом на всі сторони студентського життя. Так, робоче навантаження сумлінного студента у звичайні дні досягає до 12 годин на добу, а в період екзаменаційної сесії – до 15-16 годин [2, стор 10].

Роботу студентів “за ступенем тяжкості” відносять до першої категорії, тобто, до легкої, а “по напрузі” – до 4-ї, тобто, дуже напруженої. У зв'язку з цим, до кінця навчання у ВНЗ у студентів спостерігається тенденція до зростання числа хронічних захворювань, особливо хвороб системи кровообігу.

Аналіз навчальної та наукової літератури по темі дослідження свідчить, що розглядаючи ефект занять фітнесом, автори відзначають, що в організмі студентів відбуваються зміни, які збільшують фізичну працездатність і підвищують опірність організму до негативних факторів ззовні.

Світ сучасного фітнесу передбачає різні тренувальні програми, за допомогою яких можна організувати серії ефективних занять фізичною культурою, спрямованих на поліпшення загального стану студента, тобто розуму, духу і тіла. З появою у світі нового напрямку – фітнесу, в області інноваційних оздоровчих технологій відбулися

значні перетворення. З кожним роком кількість оздоровчих, лікувальних, спортивно-орієнтованих фітнес-програм зростає в десятки разів.

Практичним проявом фізкультурно-оздоровчих технологій у фізичному вихованні є різні фітнес-програми, спеціально організовані в рамках групових або індивідуальних занять. Різноманітність фітнес-програм не означає їх довільності побудови – в їх структурі виділяють наступні компоненти: розминка; аеробна частина; кардіореспіраторний компонент; силовий блок; компонент розвитку гнучкості; заключна частина. Невід’ємний компонент фітнес-програм – це оцінка фізичного стану людей, що займаються. Оцінюються основні складові: антропометричні показники, функціональний стан серцево-судинної системи, сила і витривалість м’язів, гнучкість [3, стор 36].

Види фітнес-програм: аеробні, силові, змішаного формату, “Body&Mind” (розумне тіло), танцювальні, з використанням східних єдиноборств. Основні напрямки фітнес-програм: 1 - оздоровчо-кондиційні (зниження ризику розвитку захворювань, досягнення та підтримання належного рівня фізичного стану); 2 - розвиток здібностей до вирішення рухових і спортивних завдань на досить високому рівні. У першому випадку фітнес-програми орієнтовані на цілі оздоровчого фітнесу, у другому – спортивно-орієнтованого, або рухового.

Т.А. Брусник провела дослідження із використанням декількох фітнес-програм. Вона стверджує, що в системі фізичного виховання недостатньо впроваджуються нові педагогічні технології навчання, слабо використовуються варіативні програми з фізичної культури оздоровчого напрямку зі студентами, що мають порушення стану опорно-рухового апарату. У тому числі, у багатьох ВНЗ заняття зі студентами з ослабленим здоров’ям проводяться без оздоровчої та навчальної спрямованості. На заняттях застосовуються стандартні і малоефективні вправи, що не забезпечують належний рівень розвитку рухових здібностей. Було встановлено, що фізичні вправи з оздоровчої гімнастики (класична аеробіка, аеробіка з елементами тай-бо, система вправ Пілатесу, тощо), вибірково спрямованих на нормалізацію опорно-рухового апарату і згруповані в комплекси вправ, які сприяють поліпшенню функціонального стану опорно-рухового апарату і спеціальних антропометричних показників у студенток підготовчої групи: при визначенні силової витривалості

м'язів спини автор встановила, що в кінці дослідження відбулися значні достовірні зміни в експериментальній групі.

Оскільки обрані в нашому дослідженні фітнес-системи “Бодіфлекс” і “Пілатес” частково виходять із стародавньої системи духовного та фізичного розвитку “Йога”, зупинимось на цій системі більш детально.

Йога – стародавня система самовдосконалення, яка не втратила актуальності і в наші дні тому, що є невід'ємною частиною фітнесу. Вона дозволяє розвинути силу і гнучкість, робить суглоби більш рухливими, зміцнює імунітет, збільшує життєву силу і допомагає справлятися зі стресом [4, стор 60]. У фізіологічному аспекті йога дає наступні результати: розвиває м'язи і підвищує рухливість; масажує внутрішні органи, забезпечує їх злагоджену роботу; усуває фізичну напругу і розумові стреси, автоматично призводить до розслаблення м'язів і зняття стресів [5, стор 326].

В.М. Дюков та Н.В. Скурихіна стверджують, що методика фітнес-йоги, що розроблена для використання у фізичному вихованні студенток вищого навчального закладу, – ефективний засіб підвищення загальної фізичної підготовленості та працездатності. Медитаційні технології, як один із засобів оздоровчої системи фітнес-йоги, є ефективним засобом строкової регуляції основних фізіологічних систем і параметрів організму, що дозволяє рекомендувати їх для використання в режимі праці і навчання для збереження і відновлення працездатності.

Ж.А. Белікова науково довела, що вправи хатха-йоги можуть виступати засобом корекції деформації хребта для студентів спеціальних медичних груп з порушеннями постави.

Аналіз літературних даних показав, що однією з головних стратегічних завдань національної системи освіти є виховання молоді в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності. Результати багатьох педагогічних і медичних вітчизняних і зарубіжних досліджень показують, що фізичні вправи зміцнюють здоров'я, підвищують нервово-психічну стійкість до емоційних стресів, підтримують високу фізичну і розумову працездатність.

У літературі є ряд даних, що показують позитивний вплив різних фітнес-технологій на розвиток рухових якостей у студентів. Однак дані дослідження проводили в основному зі студентами спеціальної

медичної групи, відносно здорових студентів у літературі є лише фрагментарні і суперечливі дані.

Література:

1. Анікеев Д.М. Аналіз способу життя сучасної студентської молоді Молода спортивна наука України: збір. наук. праць з ФКіС. 2010. Т.2 С. 10 – 14.
2. Белых С.И. Состояние здоровья, физического воспитания и физического развития студентов в исторической ретроспективе и в личностно развивающей парадигме. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. 2013. №5. С. 7-12.
3. Гончар Е.В. Роль мотивации в развитии идеи педагогического взаимодействия участников учебного процесса в системе высшей школы. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. 2010. № 12. С. 35-38.
4. Ермаков С.С. Особенности мотивации студентов с применением индивидуальных программ физической самоподготовки. *Физическое воспитание студентов ХГАДИ (ХХПИ)*. Харьков, 2012. №4. С. 59-61.
5. Булатова М.М. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні. Теорія і методика фізичного виховання; за ред. Т.Ю. Круцевич. К.: Олімпійська література, 2008. Т. 2. С. 320 – 354.

УДК 378

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН В ОНЛАЙН РЕЖИМІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

*Марачевська А.В., к.е.н., доцент,
mav14081988@gmail.com*

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

Наразі існуючий ринок праці, який перенасичений фахівцями різного профілю, з урахуванням діджиталізації суспільства та швидкої технологічної модернізації, пришвидшення ритму бізнес-процесів та його різноманіттям, недосконалості вітчизняного законодавства та появи нових систем управління, висуває достатньо високі вимоги до спеціалістів облікового профілю, зокрема, бухгалтерів, аудиторів, ревізорів тощо. Фахівець такого профілю окрім професійних навичок та компетентності, повинен мати високі моральні якості, творчі здібності, бути активним, комунікабельним, відповідальним. Додатково необхідно вільно володіти іноземною

мовою, сучасними програмними продуктами, як загальнонавчального призначення, так і специфічного спрямування. Необхідно постійно підвищувати свою кваліфікацію, вміння та знання, аналізуючи зміни у законодавстві, міжнародних стандартах, світовій практиці обліку.

Зазначене коло вимог створює особливу потребу у формуванні універсального фахового спеціаліста з обліку, суміжних спеціальностей з урахуванням фахового та особистісного підходу. Саме тому першочергова задача закладів вищої освіти модернізувати методiku викладання облікових дисциплін, особливо, це стосується онлайн навчання в умовах пандемії [1].

Складність дистанційного навчання полягає в тому, що викладання облікових дисциплін неможливо реалізувати лише через призму передачі знань викладача до студента. Ті засоби навчання, які можливо були використовувати в аудиторії, наразі потребують корегування та переосмислення. Особливо це стосується практичних занять, які дозволяють не лише формувати компетенції у студентів, але й додатково сприяти їх науковому мисленню та пошуку. Важлива задача занять – це розкрити практичний аспект теоретичного матеріалу через призму виконання відповідних задач та завдань.

В умовах онлайн навчання, яке створило ряд перепон, в тому числі для вищої освіти, викладання облікових дисциплін набуло явних переваг, оскільки студенти отримали змогу всі існуючі практичні моделі вирішувати за рахунок застосування програмних продуктів та електронних засобів навчання. Наприклад, раніше в рамках облікових дисциплін заповнення первинних документів, таких як прибуткові та видаткові касові ордери, заяви на переказ готівки, оборотні та шахові відомості займало дуже багато часу, оскільки студенти в зошитах креслили таблиці, заповнювали реквізити, підраховували обороти та сальдо в ручному режимі. Відтепер за допомогою персонального комп'ютеру, який є у кожного (не враховуючи соціального виклику суспільства та матеріального забезпечення), студент набуває змоги за допомогою завантажених бланків та шаблонів одразу заповнювати ці ордери та інші документи в електронному форматі. Виконане завдання він не друкує, а одразу відправляє на електронну адресу викладача або завантажує до персональної навчальної систему свого закладу вищої освіти, наприклад, як це відбувається в ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Це економія часу та грошових коштів студента.

І треба враховувати той аспект, що наразі такий студент по закінченню закладу в реальному секторі економіки буде виконувати свої службові обов'язки подібним чином, використовуючи ПК та програмні продукти. Лише невелика кількість підприємств, існуючих на ринку, ведуть паперовий бухгалтерський облік. Таким чином, сучасна ситуація частково допомагає підвищувати рівень практичних навичок облікових фахівців. З урахуванням визначеної переваги, пропонується викладачам облікових кафедр в якості прикладу розробити та впровадити в практику електронні збірники завдань та задач з попередньо сформованими шаблонами та таблицями, які студент може одразу використовувати для виконання певної практичної роботи, заповнюючи на ПК. Це дозволяє зменшити навантаження на студента, зменшує витрати часу на виконання одного завдання, та підвищує реальну ефективність від викладання дисципліни. Оскільки саме задачі з бухгалтерського обліку часто містять дуже об'ємні завдання з включенням описів господарських операцій та назви нормативних документів, які немає сенсу записувати в зошит. Аналогічно і з дублюванням деяких формул, визначення залишків за рахунків тощо [2, стор. 80-82].

Окрім того, впроваджена система онлайн навчання дозволяє підвищити рівень володіння студентами базовими програмними продуктами. Наприклад, при викладанні тих же облікових дисциплін через платформу Zoom можливо залучити до процесу обговорення та вирішення завдання одразу декількох студентів, в тому числі усю групу. Студенту пропонується використовувати функцію «Демонстрації екрану», за допомогою якого кожен учень має змогу особисто продемонструвати групі процес вирішення завдання.

В суспільстві виникло хибне уявлення і про те, що в системі онлайн навчання неможливо проводити ділові ігри, дискусії або створення кейсів. Але саме така форма навчання надає змоги сформувати висококваліфікованих фахівців вищої освіти. Неприпустимо в рамках викладання дисципліни проводити класичні семінари, на яких студент доповідає особисто теоретичний матеріал в рамках обраної проблематики дослідження, не розуміючи сутність об'єкту дослідження.

Дистанційне навчання надало змогу тим закладам вищої освіти, які вже давно перейшли на діджиталізацію навчання, більш ефективно проводити заняття, ніж тим, що дотримуються лише класичного підходу у викладанні облікових дисциплін. Наприклад,

високі результати під час викладання надає створена система «віртуального підприємства», яка дозволяє адаптувати програмне середовище до програмного середовища конкретного підприємства. Студент отримує практичну можливість, не маючи особливого досвіду та навичку, вивчити всі бізнес процеси підприємства, які виникають у суб'єкта господарювання, в том числі з вивченням складнощів та помилок. Це формує саме практичні навички, в тому числі розвиваючі особисті навички студента щодо пошуку інформації та вирішення поставлених задач.

Також в рамках зазначеної проблеми особливу увагу слід звернути на масові онлайн курси (МОК) та платформи, які під час пандемії для студентів закладів вищої освіти стали безкоштовними. Збільшилась і загальна кількість таких курсів, що підтверджується статистичними даними (рисунок 1.) Найбільш популярними онлайн платформами для студентів стали: американська платформа Coursera; американська платформа edX і Udacity; британська платформа FutureLearn. Це три платформи МОК, які активно використовуються в усьому світі, але також є і національні онлайн курси, які розроблені для потреб громадян конкретної країни. Серед них можна виділити наступні МОК: XuetangX (Китай); MiriadaX (Латинська Америка); France Université Numérique (FUN) (Франція).

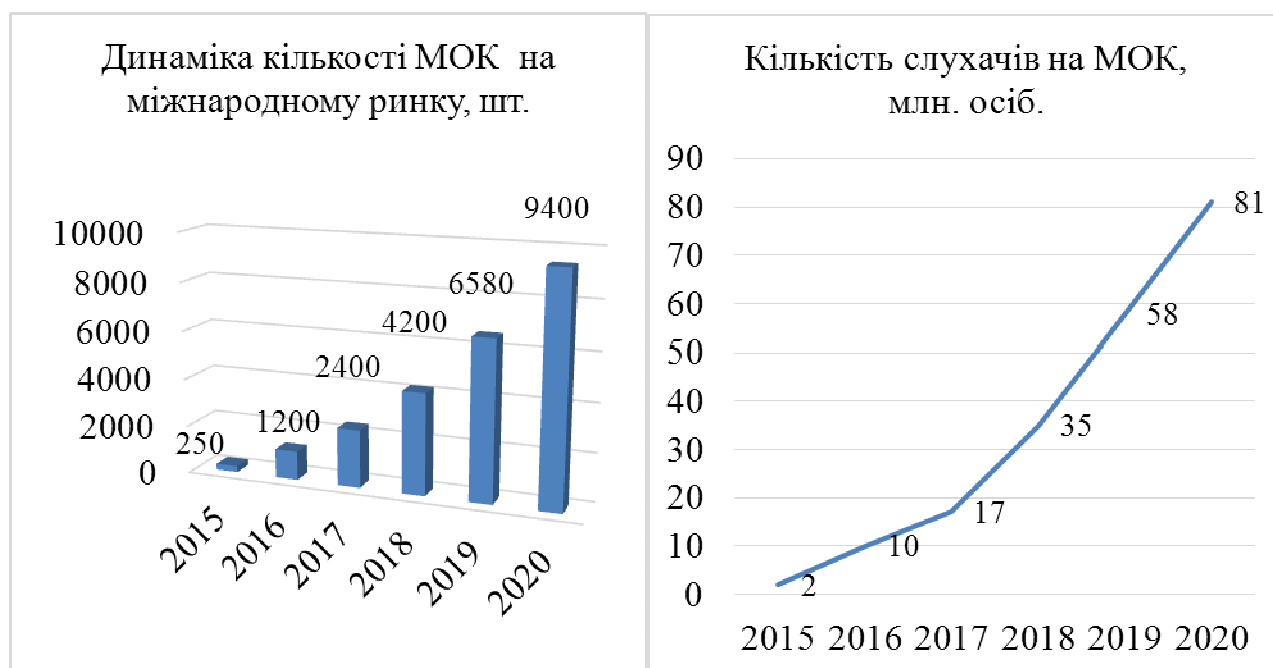

Рисунок 1 – Динаміка кількості МОК та їх слухачів на міжнародному ринку, 2015-2020 рр [3]

В якості підсумку слід зауважити, що проблема, яка виникла під час карантину та існує наразі, не тільки в тому, що студенти не прагнуть навчатися, а в тому, що і частина викладачів не була готова до цього виклику. Не всі педагогічні працівники мають змогу та навички інтерактивного викладання облікової дисципліни в онлайн режимі, оскільки це потребує значної підготовки, освоєння нових програмних застосунків, часу та коштів.

Література:

1. Технологічна революція. [Електроний ресурс] — URL: https://revolution.allbest.ru/manufacture/00308969_0.html
2. Ясишина В. Проблеми методики викладання облікових дисциплін / В. Ясишина // Інститут бух. обліку, контроль на аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний науковий журнал. Випуск 1-2. 2018 – С. 78-88.
3. List of Top LMS Software Companies of 2020 URL: <https://financesonline.com/top-20-lms-software-companies/>

УДК 378.147:657

**ТРЕНІНГОВІ ЗАНЯТТЯ В ФОРМУВАННІ ІНТЕГРАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ОБЛІКОВОГО ПРОФІЛЮ**

*Писарчук О.В., к.е.н., доцент,
oksana.pysarchuk@hneu.net*

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

На сьогоднішній день сучасна концепція розвитку вищої освіти в Україні ґрунтується на принципах компетентнісного підходу [1] та студентоцентрованого навчання. В процесі навчання студенти не тільки отримують відповідні знання за фаховими дисциплінами, а й мають набути відповідних компетентностей, здатностей, які стануть їм у нагоді в майбутньому професійному та особистому житті.

Підготовка фахівців за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» передбачає набуття студентами загальних, спеціальних (фахових, предметних) та інтегральної компетентностей. Лише гармонійне поєднання широкого інструментарію освітнього процесу, а також запровадження інноваційних підходів сприяє створенню передумов якісної підготовки фахівців обліковців.

На сьогодні, профіль сучасного фахівця, випускника спеціальності 071 передбачає здатність вирішення широкого спектру

завдань. Окрім здійснення безпосередньо процедур ведення фінансового, статистичного, податкового, управлінського обліку, найбільш затребуваними стають вміння командної роботи, здатності надавати коректні економічні трактування отриманої інформації, вміння аналізувати, оцінювати, прогнозувати можливі тенденції розвитку ситуації та приймати відповідні управлінські рішення.

Випускник зазначеної спеціальності має однаково якісно виконувати роботу як в секторальному розрізі облікового процесу, так і бути здатним здійснювати повний цикл обліково-аналітичних процедур.

Одним з ефективних методів активізації навчального процесу вважаємо застосування комплексних тренінгів з дисциплін облікового профілю. У [2, стор.11] навчальний тренінг визначається як організаційна форма навчання, яка ґрунтується на активних та інтерактивних технологіях, інтенсивних міжособистісних і групових комунікаціях, орієнтована на набуття соціального та професійного досвіду, розвиток професійно значущих та особистісних якостей і здібностей студентів, формування загальних (універсальних, ключових) та фахових компетентностей. Так, комплексне тренінгове заняття доцільно проводити на завершальному етапі вивчення дисципліни, з метою систематизації отриманих знань та закріплення студентами набутих компетентностей. Тренінг проводиться з обов'язковим дотриманням основних складових та етапів проведення такої форми заняття.

Тематика тренінгу визначається заздалегідь для всіх його учасників, з метою якісної підготовки учасників, та, відповідно, збільшення результативності проведення такої форми роботи. Також вважаємо за необхідне провести всі елементи вступної частини тренінгу, такі як, «знайомство», «правила цього тренінгу», «тайминг», «очікування», тощо. По-перше, вступна частина тренінгу має налаштувати студентську аудиторію на роботу в іншому форматі. Тренінг передбачає як перерозподіл «ролей» в колективі, так і форми взаємовідносин та впливу. Тренінг передбачає взаємодію в контексті «рівний» - «рівному», домінуюча позиція викладача зникає. Для більш ефективної роботи «роль» викладача стає на позиції тренера – наставника, консультанта. Тобто викладач, здебільшого, координує діяльність студентів та «контролює» дотримання регламентних аспектів (рисунок 1).

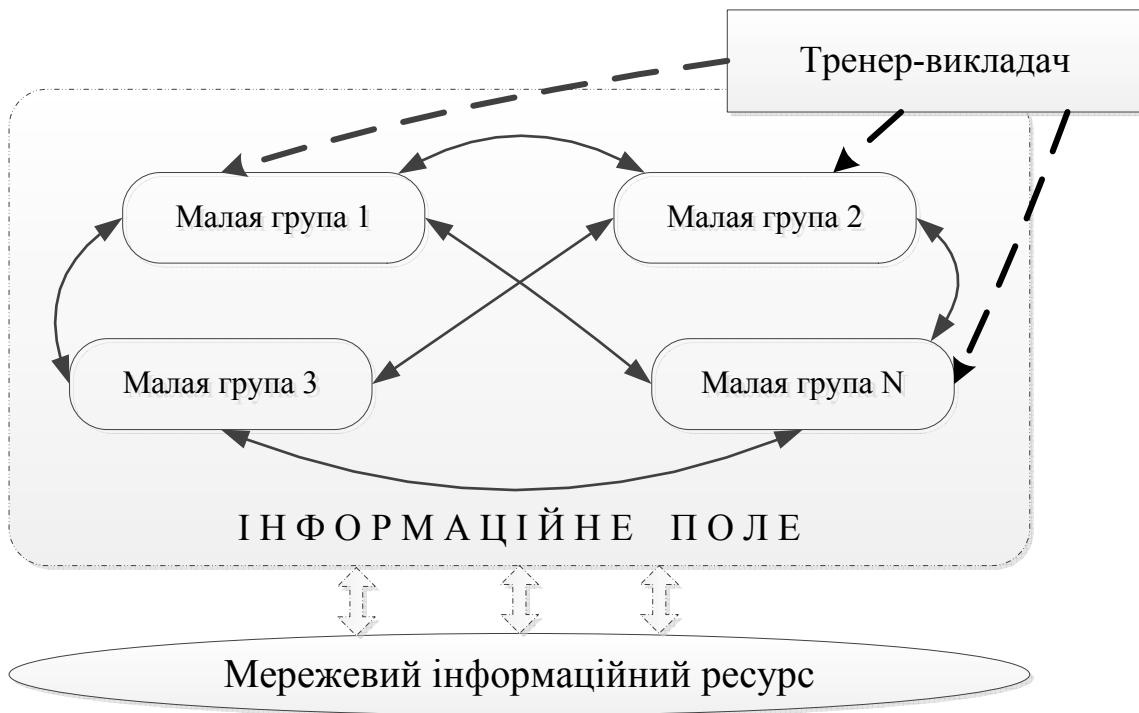

Рисунок 1 – Інформаційна взаємодія тренінгових занять

По-друге, вступна частина дозволяє чітко окреслити цільові орієнтири проведення тренінгу та їх усвідомлення для всіх учасників. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню якості ефективності проведення тренінгового заняття.

По-третє – кожен студент має переосмислити власні здібності. Оскільки на думку Афанасьєва М.В. [2, стор.10], тренінг забезпечує не лише передачу знань, а й певний стан емоційного піднесення учасників, оскільки актуалізуються пізнавальні інтереси та прагнення до саморозвитку.

Однією з передумов підвищення якості та результативності проведення тренінгу з облікових дисциплін, вважаємо доцільним проводити об'єднання студентів у малі групи з використанням різних тренінгових компонентів, які забезпечують випадковість вибору. В залежності від структури та кількості змістовних завдань, оптимальним буде кілька раз провести об'єднання в малі групи. Новий формат взаємодії студентів дає можливість різним студентам колективу проявити особистісні, професійні та інші якості, незалежно від вже сформованих стійких відносин «лідерів» та «послідовники».

Під час виконання завдань тренінгу студенти комунікують між собою, створюючи відповідне інформаційне середовище. Поряд з цим, одним з важливих факторів проведення тренінгового заняття є надання студентам можливості вільного користування всіма

існуючими ресурсами за їх бажанням. Вільний доступ до інформаційного ресурсу, в тому числі до мережі Інтернет, з одного боку, сприяють пошуку найбільш оптимального варіанту вирішення запропонованого завдання, а з іншого, сприяє формуванню у студентів здатності до формулювання, постановки та конкретизації задач, роботи з великими масивами інформації, виокремлення необхідної інформації. За допомогою тренінгових завдань викладач має можливість моделювати різні варіації взаємодії суб'єктів господарювання з обов'язковим документальним, програмним супроводом, оформленням облікових, статистичних, податкових документів, з проведенням аналітичних розрахунків та прийняттям управлінських рішень.

Серед широкого переліку варіантів моделей проведення тренінгу для студентів спеціальності «Облік і оподаткування» можна зазначити моделювання діяльності структурного підрозділу бухгалтерії. Так кожна з малих груп виступає окремим підрозділом бухгалтерської служби, які в сукупності охоплюють всі основні ділянки бухгалтерського обліку. Студенти за групами визначають напрямки руху інформаційних потоків віртуальної бухгалтерії, розробляють відповідні положення про відділ, проводять документальне оформлення господарських операцій, які виникають в результаті взаємодії підрозділів, здійснюють відповідні розрахунки, які виникають протягом визначеного умовами задачі часу. За допомогою програмних продуктів, які використовуються в навчальному процесі, групи студентів, за відповідними секторами, відображають взаємодію з партнерами, контрагентами, а також фіскальними органами, з підготовкою повного комплексу документів.

Ще однією моделлю тренінгової задачі може стати взаємодія між аутсорсинговою компанією та компанією, замовником аутсорсингових послуг. З моделюванням різних ситуацій, які можуть виникнути між суб'єктами, з оформленням документів та документальним відображенням.

Одним з основних елементів зазначеного тренінгу має стати ключова роль студентів або обраного ними «керівника» щодо організації всіх процедур віртуальної бухгалтерії.

Результатом проведення будь-якого тренінгу має стати презентації кожної малої групи з обов'язковим обговоренням всіма учасниками заняття.

Представлений елемент активізації навчального процесу може бути використаний як для окремої дисципліни за спеціальністю, так і як комплексний тренінг, який поєднує в собі необхідність застосування знань, що отримані під час вивчення різних дисциплін за спеціальністю.

Таким чином, проведення тренінгових занять з облікових дисциплін сприяє формуванню у студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» як професійних так і особистісних компетенцій, та підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021 – 2031 роки. URL: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf
2. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін.; за заг. ред. професора М. В. Афанасьєва. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 323 с

УДК796.077.4

ОПТИМИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДЛЯ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВУЗЕ

*Ступак І.К., ст. викладач,
irinaser86@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Второстепенная роль физического воспитания в режиме жизнедеятельности учащейся молодежи, постоянная реклама спиртных напитков, курения, различных фармацевтических средств на уменьшение лишнего веса, лечения от различных заболеваний, призывы жить "на полную" привели к резкому снижению физической подготовленности подрастающего поколения, что отмечает официальная статистика оценки состояния здоровья населения. Украина одна из передовых стран Европы по скорости вымирания населения. Обращая внимание на создавшееся положение, Т. Круцевич подчеркивает, что основное задание физического воспитания является оздоровительная его направленность, поэтому необходимой физической подготовки должна быть такая, которая обеспечивает высокий уровень здоровья. Объясняя содержательный

смысл нормативных критериев, автор подчеркивает, что критерием нормы двигательных качеств должны выступать не сравнительные нормы средних стандартов, а такие, которые отвечают высокому уровню здоровья, профессиональной и бытовой работоспособности. Средневозрастные нормативы могут служить ориентирами оценки физической подготовленности соответствующих возрастных групп населения. Из этого следует, что в основе построения контроля за физической подготовленностью учащейся молодежи, в частности, и населения в целом, должны лежать индивидуальные особенности развития, которые определяют доступный уровень возможной физической подготовленности и обеспечивающей сохранение здоровья и достаточный для осуществления профессиональной и бытовой работоспособности на необходимом уровне их протекания [1, стр. 40-43].

Норма физической подготовленности курсантов университета гражданской безопасности, будущих спасателей и студентов технического университета радиоэлектроники или педагогического университета, существенно разнятся и практически не могут быть приравнены. Следовательно, для установления нормы профессиональной физической подготовленности необходимо иметь паспорт предъявляемых физических нагрузок, которые в последующем выступают фактором отбора профессиональной физической пригодности. Следовательно, в каждом конкретном случае нормативы физической подготовленности и используемые тесты должны иметь профессиональное предназначение и не могут быть одинаковыми для различной профессиональной направленности. Общими должны быть нормативы и тесты оценки физической подготовленности только применительно общности организации студенческой жизнедеятельности, которая по своему характеру совпадает во многих ВУЗах. В основе ее организации лежит норма двигательной деятельности характерная возрастному периоду студентов. Растущая гиподинамия в режиме рабочего дня студента естественно нарушает здоровый образ жизни студента и приводит к снижению, как физической, так и мыслительной деятельности. В данном случае в организации физического воспитания необходимо учитывать не только требуемый объем двигательной деятельности, но и характер его распределения в течение профессиональной физической пригодности рабочего дня. Существенную роль в осуществлении правильного режима

распределения физической нагрузки в течение дня играют самостоятельные занятия физической подготовкой с систематически консультативными рекомендациями со стороны преподавателей кафедры физического воспитания и врачей. Основная система контроля за физическим состоянием осуществляется на основании реакций сердечно-сосудистой и дыхательной систем, на стандартные комплексы физических нагрузок. В осуществляемом контроле оценка физического состояния проводится на основании общепринятых норм [2, стр. 46].

Построение структуры массовой оздоровительной физической подготовки в высшей школе должно основываться на необходимом объеме двигательной деятельности для возрастного уровня физического развития студенческой молодежи. Объемы нагрузки, арсенал средств, режим ее применения в течение рабочего дня студентов должны основываться на индивидуальных особенностях их развития, исходного уровня подготовленности и текущего физического состояния. Для создания региональных норм физической подготовленности, физического развития и физического состояния необходимо материалы систематического контроля накапливать в банк данных, который позволит более эффективно координировать организацию массовой оздоровительной студенческой оздоровительной культуры и здорового образа жизни студенческой молодежи в целом [3, стр. 64].

Особенность профессиональной физической подготовки, в зависимости от направленности ВУЗовского обучения, может осуществляться в выборе средств, а не объемов двигательной деятельности, которые определяются только возрастными нормами физического развития.

Литература:

1. Апанасенко Г.П., Попова Л.А. Медицинская валеология. К.: Здоров'я, 1998. 248 с.
2. Головина Л. Л., Копылов Ю. А., Полянская Н. В. Сила мышц кости детей 7-10 лет с различной длиной и массой тела. Физическая культура. 2004. №2. С. 46 - 47.
3. Круцевич Т. Ю. Експрес-контроль фізичної підготовленості дітей та підлітків в умовах фізкультурно-оздоровчих занять. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2007. №1. С. 64 - 69.

УДК 355.233.22**ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
І СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ***Шевченко В.І., ст. викладач,
irinaser86@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В останні роки істотно зросла зацікавленість фахівців до проблеми фізичного виховання дітей, підлітків та учнівської молоді. Фізична культура в цілому і всі її види покликані за допомогою раціонально організованої рухової активності, використовуючи природні ресурси і духовні сили, максимально реалізувати можливості організму і особистості для повноцінного життя, самовиявлення і творчості. Саме тому, уряд визначив турботу про здоров'я та удосконалення фізичного виховання підростаючого покоління як один із пріоритетних напрямів модернізації української освіти [1, стор 48].

В сучасних умовах розвитку суспільства виникла гостра потреба переходу від традиційно сформованих схем змісту і організації системи фізичного виховання осіб, які навчаються в освітніх установах до інноваційної педагогічної технології цього процесу, яка буде ефективно вирішувати завдання збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління країни. Освітньо-виховний процес в області фізичної культури розглядається як система формування у тих хто займається навичок і потреб у саморозвитку, самовдосконаленні, самоосвіті та самоорганізації, провідними компонентами якого є: забезпечення єдності навчально-тренувального процесу, медико - педагогічного обстеження, аналізу ефективності фізичного виховання і самодіагностики; діагностика, корекція стану здоров'я й оптимізація форм, засобів, методів фізичної культури; підготовка фахівців, здатних до сприйняття нової інформації, до розробки і впровадження педагогічних технологій оздоровлення на основі нових наукових даних.

Взагалі кажучи, фізичне виховання у ВНЗ має на меті вирішення наступних завдань:

1. Всебічна фізична підготовка студентів.
2. Виховання у студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці.

3. Збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання.

4. Виховання у студентів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

5. Придбання студентами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування.

6. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності [2, стор 48]..

Для того щоб система фізичного виховання була ефективною, вона повинна бути безперервною для різних вікових груп учнівської молоді на всіх рівнях освіти-від дитячих садків до вищих навчальних закладів. Безперервність і спадкоємність фізичного виховання учнівської молоді в системі освіти забезпечуються:

- єдиної законодавчої нормативно-правової бази у сфері фізичної культури, спорту та освіти;

- сукупністю спадкоємних примірних навчальних програм різних рівнів освіти з фізичної культури;

- систематичним використанням засобів фізичної культури у режимі навчальної та позанавчальної години;

- поєднанням різних форм занять фізичними вправами, спортом і туризмом протягом навчального тижня;

- системою гігієнічного навчання і виховання учнівської молоді, формування навичок здорового способу життя;

- дотримуватися вимог щодо контролю динаміки фізичної підготовленості учнівської молоді в освітніх установах [2, стор 52].

В останні роки в системі освіти спостерігається різке погіршення стану здоров'я і фізичної підготовленості учнівської молоді. Високий відсоток відхилення від норми постави першокурсників, що свідчить про низький рівень умов навчально-виховного процесу та санітарно-гігієнічного виховання в школах. Знижена функціональна діяльність серця і фізична працездатність у дітей, які проживають в умовах загазованого повітря, великий відсоток дітей, які страждають хронічними захворюваннями, говорять про необхідність вдосконалення процесу фізичного виховання, так як стратегія забезпечення здоров'я дітей, підлітків та молоді шляхом лікування та медикаментозної профілактики захворювань є пасивною, не в повній

мірі відповідає сучасним уявленням про підвищення і збереження високого рівня здоров'я. До теперішнього часу гостро стоїть і, на жаль, у багатьох школах не вирішена проблема фізичного виховання дітей з різними відхиленнями в стані здоров'я. Таких дітей просто звільняють від занять фізкультурою, в той час як ослаблені діти ще більшою мірою потребують благотворний вплив на організм різних засобів фізичної культури. В результаті чого необгрунтовано велика кількість учнів виявляється в числі звільнених від фізичної культури. Основними завданнями фізичного виховання учнів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, є: підвищення фізичної і розумової працездатності, освоєння і розвиток основних рухових умінь і навичок, виховання правильної постави та її корекція [3].

Очевидно, що необхідно розробити і впровадити на уроках фізичного виховання в навчальних закладах комплекс обов'язкових вправ по корекції і профілактиці сколіозів і розвитку грудної клітини. Слід не тільки відновити рівень санітарно-гігієнічного виховання минулих років, а й значно посилити його у навчальних закладах, враховуючи наявну екологічну обстановку. Необхідно з першого класу виробляти у дітей навички та вміння фізичного самовиховання і самовдосконалення, оскільки головна роль у вирішенні завдань відновлення і корекції здоров'я дітей, підлітків та учнівської молоді належить саме саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти і самоорганізації. Так, наприклад, проводяться масові оздоровчі, фізкультурні і спортивні заходи направлені на широке залучення молоді до регулярних занять фізичною культурою і спортом, на зміцнення здоров'я, вдосконалення фізичної і спортивної підготовленості учнів, студентів. Вони організовуються у вільний від учбових занять час, у вихідні та святкові дні, в оздоровчо - спортивних таборах, під час навчальних практик, табірних зборів, в студентських будівельних загонах. Навчальний процес з фізичного виховання в освітніх установах доповнюється позанавчальними формами занять фізичною культурою в спортивних клубах та колективах фізичної культури. Для поліпшення фізичної підготовки проводяться пробні нововведення. Наприклад, для проведення практичних занять з фізичного виховання у вузах і школах створюються три навчальних відділення: підготовче, спортивного вдосконалення та спеціальне. Кожне відділення має особливості комплектування специфічні завдання. Основою для вирішення цих

завдань служить система організаційних форм і методів навчання. Ця система об'єднує традиційні методичні принципи і прийоми фізичної підготовки з новітніми методами організації передачі та засвоєння матеріалу, передбачає чітку регламентацію співвідношення обсягу і інтенсивності фізичного навантаження, послідовності навчання, чергування різних видів і форм навчальної роботи. Застосовуються нові підходи до навчання окремих видів спорту, таких як стрибки у воду, синхронне плавання, аеробіка, баскетбол та ін. Кожне нове покоління тренерів пропонує нові варіанти підготовки, методи навчання підростаючого покоління. Крім оздоровчого тренування, заняття фізичною культурою повинні включати навчання основам психорегуляції, загартовування і масажу, а також грамотний самоконтроль і регулярний лікарський контроль. Тільки комплексний підхід до проблем масової фізкультури може забезпечити ефективність занять для корінного поліпшення здоров'я населення, а значить і фізичних якостей. Впровадження в практику комп'ютерної системи експрес-оцінки фізичного здоров'я і, на цій основі, індивідуалізованих фізкультурно-оздоровчих програм, значно підвищує ефективність реабілітаційно-оздоровчих заходів у учнів. Дана програма підвищує мотивацію до занять фізкультурою в школі і домашніх умовах [4, стор 118].

Таким чином, пріоритетними напрямками вдосконалення процесу фізичного виховання в освітніх установах повинні стати:

- створення умов в освітніх установах, які сприяють збереженню та зміцненню фізичного і психічного здоров'я дошкільнят та учнівської молоді засобами фізичної культури і спорту;
- забезпечення тісної взаємодії навчального та позанавчального процесу фізичного виховання для освоєння цінностей фізичної культури, задоволення потреб учнівської молоді в заняттях фізичними вправами, спортом і туризмом;
- формування фізичної культури особистості учня з урахуванням його індивідуальних здібностей і мотивації;
- удосконалення лікарсько-педагогічного контролю за організацією фізичного виховання в освітніх установах;
- об'єктивізацію оцінки рівня фізичного розвитку та підготовленості учнівської молоді до майбутньої професійної діяльності;
- профілактику асоціальної поведінки учнівської молоді засобами фізичної культури і спорту;

- оснащення навчально-спортивним обладнанням та інвентарем загальноосвітніх закладів та установ початкової професійної освіти.

Література:

1. Андрищенко Л. Б. Спортивно орієнтована технологія обучения студентів по предмету «Физическая культура». Теория и практика физической культуры. 2002. № 2. С. 47-53
2. Завидівська Н., Ополонець І. Шляхи оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. № 2(10), 2010. С. 50-54.
3. Півень О.П. Развитие физического воспитания молодежи в Украине (1917-1930 гг.): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Харьковський національний педагогічний ун-т ім. Г.С.Сковороди. Х., 2004. 19 с.
4. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч.посіб. К., 2003. 250 с.

УДК 378.147

ТАКСОНОМІЯ БЛУМА І ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ

*Шинкаренко В.Г., д.е.н., професор,
svg@khadi.kharkov.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

При формуванні компетенцій на підставі результатів навчання виникає задача їх групування. Одним з варіантів такого групування є Національна рамка кваліфікацій, у відповідності до якої результати навчання групуються за такими класами: знання, уміння/навички, комунікації та відповідальність та автономія.

Блум [3, с. 21] запропонував інше групування та формулювання результатів навчання:

Знання – назвати, впорядкувати, зібрати, визначити, описати, знайти, перевірити, продублювати, помітити, скласти список, повторити, відтворити, показати, сказати, установити зв'язок тощо.

Розуміти – класифікувати, асоціювати з, змінити, прояснити, перетворити, побудувати, описати, обговорити, виділити, оцінити, пояснити, виразити, розширити, ідентифікувати, ілюструвати, інтерпретувати, зробити висновок, пояснити різницю між, розпізнати, передбачити, доповісти, вибрати, переглянути, перекласти, знайти рішення тощо.

Вміти – застосувати, змінити, обчислити, оцінити, вибрати, продемонструвати, розробити, виявити, завершити, знайти, ілюструвати, модифікувати, організувати, передбачити, підготувати, віднести до, планувати, вибрати, показати, перетворити, використати, окреслити та інші.

Аналізувати – упорядкувати, аналізувати, розділити на складові, обчислити, розділити на категорії, порівняти, класифікувати, поєднати, протиставити, критикувати, дискутувати, визначити, зробити висновок, вивести, виділити, розділити, оцінити, випробувати, експериментувати, ілюструвати, дослідити, співвіднести, тестувати тощо.

Синтезувати – аргументувати, упорядкувати, поєднати, класифікувати, зібрати, скопіювати, спроектувати, розробити, пояснити, встановити, сформулювати, узагальнити, інтегрувати, модифікувати, організувати, спланувати, запропонувати, реконструювати, встановити зв'язок із, підсумувати та інші.

Оцінювати – оцінити, встановити, аргументувати, вибрати, поєднати, порівняти, зробити висновок, спів ставити, критикувати, захищати, пояснити, рейтингу вати, розсудити, виміряти, передбачити, рекомендувати, співвіднести до, узагальнити, ухвалити тощо.

За результатами навчання з дисципліни «Статистика» студент має можливість отримати наступні результати:

№ п/п	Результати навчання	Форміруємі компетенції		
		ІК	ЗК	ФК
1	2	3	4	5
0	<i>Здатність знати, розуміти, застосовувати, аналізувати, синтезувати та оцінювати окремі елементи та в цілому статистичну методологію щодо цифр, що характеризують економічну дійсність, їх збору, обробки та застосування, отримання наукових результатів;</i>	+		
1	<i>Знати методи</i>			
1.1.	• збирання, перевірка та оцінювання статистичної інформації, розробки статистичних формулярів;		3	1
1.2	• зведення та групування матеріалів статистичного спостереження;		1	10
1.3	• обчислювання узагальнюючих статистичних показників – абсолютних, відносних та середніх величин;			1,2

1	2	3	4	5
1.4	• виявлення зв'язків між окремими явищами та процесами;		7	3
1.5	• встановлення та оцінка динаміки факторів наявності, стану та їх змін;		6	14
1.6	• встановлення статистичного взаємозв'язку між економічними процесами та явищами;			3
1.7	• організації статистичних робіт взагалі, в тому числі на автомобільному транспорті, системи звітності статистичних показників;		3	7
2	<i>Розуміти</i>			
2.1	• процеси функціонування економічних систем та підсистем підприємства;		6	1,7
2.2	• явища економічної дійсності та процеси їх формування, використання та змін;			1,10
2.3	• економічну сутність системи звітних статистичних показників;		7	1,15
3	<i>Вміти</i>			
3.1	• спілкуватися усно і письмово українською мовою, використовувати іноземну мову для забезпечення результатів професійної діяльності;		4	4
3.2	• самостійно використовувати статистичну звітність і первинну облікову документацію підприємств для статистичного вивчення результатів його виробничої діяльності; виявлення причин, що викликали відхилення від плану, узагальнення передового досвіту;		3	8
3.3	• реалізувати в практичній діяльності етапи статистичної методології: збирання статистичних даних, роботи їх первинну обробку, визначення узагальнюючих показників, встановлювати між ними взаємозв'язок за допомогою статистичних методів;		1	2
3.4	• працювати в міждисциплінарній команді та організувати ефективну взаємодію членів групи у робочому процесі та неформальній ситуації;		4	8
3,5	• самостійно проводити наукові дослідження статистичними методами: класифікації, угруповання, встановлення розподілу, кореляційним і регресійним аналізом, вибірковим та індексним методами, встановлення динаміки;		1	1
4	<i>Аналізувати</i>			
4.1	• зміни в просторі та часу явищ і процесів функціонування підприємств і їх підрозділів;		8	17

1	2	3	4	5
4.2	• взаємозв'язки між економічними явищами і процесами, показниками наявності, стану їх використання ресурсів підприємства та результатами його функціонування – конкурентоспроможністю, фінансовими та комерційними;		6	2,5
5	<i>Синтезувати</i>			
5.1	• класифікувати об'єкти економічної діяльності на групи та підгрупи;		8	17
5.2	• будувати статистичні моделі формування показників ефективності функціонування підприємства;		8	1
6	<i>Оцінювати</i>			
6.1	• якість зібраних статистичних даних;			2
6.2	• тенденції і закономірності розвитку економічних явищ;		8	10,17
6.3	• вплив окремих факторів на зміну показників функціонування економічних процесів і явищ;			10,17
6.4	• рівень показників наявності, стану та використання ресурсів підприємства та підприємства в цілому.			4,10,17

Таким чином, сформовані групи таксономії Блума і визначені компетенції їх складових.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту». Київ. ДП «Видавничий дім «Персонал», 2015. 136 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України. Про внесення змін у додаток до постанови кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року №1341. Національна рамка кваліфікацій. 25 червня 2020 р. №519.
3. Захарченко В.М., Луговий В.І., Рамкевич Ю.М., Таланова Ж.В. За редакцією Кременя В.Г. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації ДП «НВЦ «Пріоритети». 2010. 120 с.
4. Стандарт вищої освіти України рівень вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень. Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність 073 «Менеджмент». Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України. 29.10.2018 №1165. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2018.
5. Рекомендації до структури та змісту робочої програми навчальної дисципліни. Затверджено Міністерством освіти і науки України від 09.07.2018. №1/9-434.

УДК 378.14**СТУДЕНТСЬКЕ КОНСТРУКТОРСЬКО-ТЕХНОЛОГІЧНЕ
БЮРО ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

*Полянський О.С., д.т.н., професор,
khadi.pas@gmail.com*

*Дубінін Є.О., д.т.н, доцент,
dubinin-rmn@ukr.net*

*Абрамов Д.В., д.т.н, доцент,
varan_mail@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Якість вищої освіти є інтегральним результатом освітнього процесу яка, серед іншого, залежить і від того, наскільки близько співпадають знання, що отримані в університеті, з очікуваннями роботодавців. Для максимального наближення теоретичних знань та практичних навичок студентів до цих вимог необхідно створювати відповідні умови протягом усього періоду їхнього навчання, але особливо – випускаючими кафедрами ВНЗ. Прикладом такої роботи є результати, досягнуті завдяки співпраці представників декількох науково-педагогічних колективів, а саме: автомобільного та механічного факультетів Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка.

Так, на кафедрі Технології машинобудування та ремонту машин ХНАДУ створено конструкторсько-технологічне бюро (КТБ) з розробки та дослідження тракторних самохідних шасі з потужністю двигунів 26 кВт та 50 кВт. Наукове керівництво студентським КТБ здійснює завідувач кафедри, доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Подригало М.А. В роботі студентського КТБ активну участь приймають студенти та викладачі кафедри у співдружності з іншими кафедрами автомобільного, механічного факультетів та науковцями і студентами ХНТУСГ імені П. Василенка. Слід відзначити роботу студентів групи АПт-41 І. Смолякова, В. Гончаренка та студента групи АПт-21 І. Рябушка. Вони виконали розробку агрегатів трансмісії самохідних шасі СШ26 "Надія" та СШ26 "Софія". При виконанні цих робіт проводилися також наукові дослідження щодо проблеми підвищенні вібростійкості та ККД перспективних

трансмисій. Студенти В. Гончаренко та І. Смоляков за результатами цих робіт прийняли участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з галузевого машинобудування (“Машини аграрно-лісового та транспортного комплексів”, ХНТУСГ ім. П.Василенка) та в Сумському національному університеті (“Механічна інженерія”) і отримали нагороди.

Слід відмітити, що перспективні тракторні самохідні шасі мають єдині коробки передач, планетарні механізми повороту та дискові гальмівні механізми відкритого типу з гідравлічним приводом. Авторам вдалося отримати рівноміцну трансмісію як для СШ26, так і для СШ50. На самохідному шасі СШ26 встановлено трьохциліндровий двигун потужністю 26 кВт при номінальній частоті обертання колінчастого валу 3000 хв^{-1} . На самохідному шасі СШ50 – чотирьохциліндровий двигун потужністю 47,5 кВт при частоті обертання колінчастого валу 1800 хв^{-1} . Обидва двигуни виробництва Мінського моторного заводу. В трансмісії відсутній міжколісний диференціал завдяки використанню планетарного механізму повороту. Під керівництвом асистента кафедри ТМ та РМ Біши В.М. студентами створено оригінальну раму для навантаження технологічного обладнання. При збереженні міцності вдалося зменшити масу технологічної рами на 100 кг, у порівнянні з самохідним шасі Т16МГ. Крім того, розроблено оригінальну конструкцію с-подібної рами, що складається, та рульове керування, яке дозволяє здійснювати поворот переднього направляючого мосту на 90° та 180° .

Такі результати вже зацікавили виробників тракторної техніки республіки Білорусь. В перспективі – можливість взаємовигідних відносин за цією тематикою з науковцями з Латвії. Колектив сподівається на те, що до роботи в студентському КТБ буде залучено більшість студентів кафедри та студенти інших кафедр університету. Це дозволить прискорити виконання технічних проектів цих машин і підвищити якість підготовки молодих фахівців.

ЗМІСТ**Секція 1. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ
З УРАХУВАННЯМ ЙОГО ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ*****Ачкасова Л. М.***

Проблемні питання діджиталізації вищої освіти в Україні 3

Акімова М. Є.

Інформаційні технології у галузі фізичного виховання 7

Анишко Л.В.

Угрозы экономической безопасности вузов в условиях деджитализации учебного процесса. 11

Болотова Т.М., Онісіфорова В.Ю.

Преваги цифрової трансформації освітнього процесу в Україні . . 14

Бочарова Н.А.

Розвиток навичок самостійного навчання здобувачів вищої освіти за умов дистанційної освіти. 16

Водолажська Т.О.

Аналіз ринку праці фахівців з логістичного менеджменту. 20

Догадайло Я.В., Левченко О.П.

Дистанційне навчання з використанням LMS Moodle: переваги та недоліки. 24

Зеленько О. О., Ночвіна І. О.

Досвід застосування ПДО MOODLE. 29

Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С.

Застосування гаджетів на практичних заняттях з маркетингу. . . . 33

Криворучко О.М.

Діджиталізація освіти – головний тренд розвитку освітніх систем. 35

Левченко Я.С., Прилуцька Л.А.

Академічна мобільність в період пандемічних викликів. 38

Левченко Я.С., Шершенюк О.М.

Освітній процес в сучасних реаліях: пандемія продовжується. . . . 40

Москаленко В.В., Толяренко Н.І.

Діджиталізація освіти в сучасних умовах. 42

Осьмірко І.В., Онісіфорова В.Ю.

Проблеми впровадження дистанційної форми навчання в освітній процес в Україні. 45

Приходько Д.О., Фролова Ю.С., Изотова Ю.Р.

Валідація гіпотез актуальності розробки digital-продукту для ЗВО. 47

Сарнавський М. О.

Використання інтелектуальних ігор в умовах трансформації освіти. 52

Сідельнікова В.К., Онісіфорова В.Ю.

Проблеми оцінювання якості знань здобувачів в умовах дистанційної форми навчання. 54

Федорова В.О.

Вебінар як ефективний засіб засвоєння теоретичного матеріалу при дистанційному навчанні. 56

Федотова І.В., Бочарова Н.А.

Формування інформаційно-цифрової компетентності здобувачів вищої освіти. 58

Федотова І.В., Догадайло Я.В.

Цифрова трансформація освітнього середовища закладів вищої освіти. 62

Шевченко В.І.

Використання комп'ютерних програм для покращення психофізіологічних показників. 66

Секція 2. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Азаренков Г.Ф.

Реалізація аналітичної компоненти при викладанні облікових дисциплін 69

Блага В.В.

Інноваційна освіта майбутніх фахівців в умовах інформаційного суспільства. 73

Євдокимова І.С.

Здоровий спосіб життя студентської молоді 75

Кирчата І.М.

Освітні стандарти та значення особистістних якостей здобувача в ході формування професійних компетентностей. 77

Кочина А.А.

Формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців. 79

Криворучко О.М., Федотова І.В.

Компетентнісний підхід до підготовки докторів філософії за спеціальністю "Менеджмент" 82

Мардус Н.Ю., Чумак Є.А., Багарян М.Д.

Інформаційне забезпечення управлінської діяльності підприємства за результатами складання і аудиту фінансової звітності. 88

Онісіфорова В.Ю.

Особливості формування професійних компетенцій у майбутніх фахівців з економіки і підприємництва. 91

Остапенко В.М.

Характеристика компетентностей в процесі розвитку системи вищої освіти. 93

Романова І.А.

Інформаційно-комунікаційна компетентність майбутніх соціальних працівників. 97

Ушкальов В.В.

Когнітивно-перцептивні засади формування автономності та відповідальності під час вивчення управлінських дисциплін. 99

Федотова І.В.

Формування системи підготовки аспірантів в закладах вищої освіти. 103

Хорошилова І.О., Разгоняєв Г.В.

Огляд переваг і недоліків в методології проведення очних і дистанційних лекцій 107

Шинкаренко В.Г.

Очікувані результати навчання з дисципліни «Статистика». 111

Секція 3. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Левченко О.П.

Неперервна освіта як фактор підвищення професійної підготовки фахівців 115

Левченко О.П., Догадайло Я.В.

Керована самостійна робота студентів при вивченні дисципліни управлінське консультування. 119

Солопун Н.М.

Імплементация світового досвіду підвищення якості вищої освіти. 122

Вербицька В.І., Бредіхін В.М.

Дуальна освіта: досвід провідних країн. 124

Андрющенко О.Б.

Приватно-державне партнерство як GR-технологія просування системи вищої освіти України. 128

Дмитрієв І.А., Дмитрієва О.І.

Інтернаціоналізація закладів вищої освіти як основа успішної діяльності в сучасних умовах. 132

Дмитрієва О.І.

Особливості формування стратегії інтернаціоналізації закладів вищої освіти. 136

Новік І.О., Івах К.Ю.

Перспективи розвитку діджиталізації в міжнародних економічних відносинах. 139

Кофанов І.В.

Основні показники стану здоров'я та їх вплив на професійну діяльність. 141

Криворучко О.М., Кудрявцева О.В.

Анкетування як механізм моніторингу ступеню задоволеності освітнім процесом закладу вищої освіти. 144

Криворучко О.М.

Досвід зарубіжних країн у підготовці докторів філософії за спеціальністю "Менеджмент". 149

Перунова О.М.

Підвищення якості вивчення господарського права в умовах розвитку міжнародної ринкової економіки. 154

Пивоварова О. М.

Сучасні раелії підвищення якості вищої освіти. 157

Синіговець О.М.

Якість освіти як запорука успіху бізнесу в умовах міжнародної інтеграції враховуючи досвід розвинених країн. 160

Водолажська Т.О.

Аналіз освітніх програм «Логістичний менеджмент». 164

Секція 4. ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Андрющенко О.Б.

Дуальна освіта як комунікативний механізм приватно-державного партнерства у вищій школі 170

Ачкасова Л.М.

Досвід впровадження дуальної освіти у вищих навчальних закладах. 174

Бочарова Н.А., Федотова І.В.

Особливості дуального навчання в системі вищої освіти України. 178

Деділова Т.В.

Дуальна освіта як нова модель підготовки фахівців ЗВО. 182

Ковальова Т.В., Ковальов П.А.

Про дуальну форму здобуття вищої освіти. 184

Орда О.О.

Щодо питання використання механізмів дуального навчання при підготовці фахівців з транспортних технологій. 188

Півнєва О.А., Кравцов М.М.

Дуальне навчання. 190

Цимбал С.В.

Дуальна модель вищої професійної освіти. 193

Секція 5. ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ

Вербицька В.І.

Дискусійні аспекти інноваційного розвитку освіти 195

Бабайлов В.К.

Впровадження основного закону логістики у професійну підготовку фахівців. 199

Безнис Е.Е.

Влияние социально-экономических факторов на профессионально-прикладную физическую культуру. 201

Бочарова Н.А.

Особливості роботи з платформою MOODLE. 205

Деділова Т.В.

Інноваційні технології в освіті як запорука конкурентоспроможності випускників ЗВО. 209

Догадайло Я.В.

Організація наукової діяльності здобувача вищої освіти згідно сучасним вимогам суспільства. 211

Євченко В.В.

Інтерактивні методи навчання як метод освітніх інновацій. 216

Кофанов І.В.

Мотиваційна складова як основний компонент організації навчальної діяльності. 219

Кравчина С.В., Кравцов М.М.

Впровадження освітніх інновацій у професійну підготовку фахівців. 223

Кудрявцев В.М.

Формування портфоліо, як інструмент активізації освітньої діяльності здобувача. 225

Кудрявцев В.М., Кудрявцева О.В.

Умови формування готовності здобувачів до самоосвітньої діяльності засобами проектування. 228

Курилко М.Ф.

Розвиток рухових якостей студентів засобами оздоровчих систем фітнесу. 230

Марачевська А.В.

Особливості викладання облікових дисциплін в онлайн режимі в закладах вищої освіти під час карантину. 234

Писарчук О.В.

Тренінгові заняття в формуванні інтегральної компетентності фахівців облікового профілю. 238

Ступак І.К.

Оптимізація системи фізического виховання для підготовки кваліфіцированных спеціалістів в ВУЗе. 242

Шевченко В.І.

Вдосконалення процесу фізического виховання і студентів у навчальних закладах. 245

Шинкаренко В.Г.

Таксономія Блума і формування компетенцій. 249

Полянський О.С., Дубінін Є.О., Абрамов Д.В.

Студентське конструкторсько-технологічне бюро як складова підвищення якості вищої освіти. 253

МАТЕРІАЛИ
науково-методичної
Інтернет-конференції

**«ВИЩА ОСВІТА ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ :
ВИКЛИКИ У КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ
ТА ІНТЕГРАЦІЇ В МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР»**

25 березня 2021 р.

Харків

Відповідальний за випуск

Т.О. Водолажська